

Univerza v Ljubljani  
Fakulteta za socialno delo

Domen Kaiser

**Zagotavljanje avtonomnosti in vključevanja stanovalcev  
pri organizaciji življenja v domu za stare**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2019

Univerza v Ljubljani  
Fakulteta za socialno delo

Domen Kaiser

**Zagotavljanje avtonomnosti in vključevanja stanovalcev  
pri organizaciji življenja v domu za stare**

Diplomsko delo

Mentorica: izr. prof. dr. Jana Mali  
Somentor: as. dr. Gašper Krstulović

Ljubljana, 2019

## **ZAHVALA**

Rad bi se iskreno zahvalil mentorici izr. prof. dr. Jani Mali in somentorju as. dr. Gašperju Krstuloviću za strokovno pomoč in usmeritve ne le v času pisanja diplomske naloge temveč že tekom dosedanjega študija na FSD.

Posebej bi se rad zahvalil doc. dr. Lilijani Rihter za dodatno strokovno pomoč in svetovanje pri zapisu kodiranja.

Najlepša hvala Domu Hmelina, še posebej socialni delavki, socialni koordinatorki, delovni terapevtki in direktorici za zaupanje, ki so ga pokazali vame že v času mojega opravljanja prakse in sedaj z izvedbo raziskave za mojo diplomsko delo.

Posebna zahvala gre udeležencem v raziskavi, poleg socialne delavke, predvsem stanovalcem Doma, ki so privolili v sodelovanje in mi podali ter opisali njihove dosedanje izkušnje z življenjem v Domu.

Na koncu pa bi se za vso podporo v času dodiplomskega študija rad iz srca zahvalil mojim prijateljem, sestri in staršem.

## **Zagotavljanje avtonomnosti in vključevanje stanovalcev pri organizaciji življenja v domu za stare**

### **Povzetek diplomskega dela**

V teoretičnem uvodu diplomskega dela sem predstavil nekaj splošnih značilnosti institucionalnega varstva starih ljudi, opisal področje avtonomije in vključenosti stanovalcev v življenje v domovih za stare ljudi, predstavil vlogo in naloge socialnih delavcev v domovih za stare pred prihodom stanovalca v Dom, pa do stanovalčevega odhoda iz Doma ali smrti. V zadnjem poglavju teoretičnega uvoda sem opisal, kakšen vpliv ima odhod v dom za stare na življenje starega človeka in kakšne naloge ima pri tem socialna delavka.

Glede na temo sem se odločil za izvedbo kvalitativne raziskave, s katero sem iskal odgovore na tri raziskovalna vprašanja: (1.) Kako in na kakšen način so stanovalci doma za stare vključeni v organiziranje življenja v Domu in kakšna je njihova avtonomija, možnost odločanja? (2.) Na kakšen način socialna delavka zagotavlja vključenost in avtonomnost stanovalcev pri organizaciji življenja v domu za stare ljudi? (3.) Kakšne naloge in vlogo ima pri postopku sprejema stanovalca v Dom socialna delavka in kakšen vpliv ima odhod v Dom na življenje starega človeka?

Vzorec sestavlja devet stanovalcev in je izbran po naslednjih kriterijih: ženske in moški; stanovalci z demenco; stanovalci, ki so odvisni od pomoči drugega (nesamostjno gibljivi) in stanovalci, ki so še dokaj samostojno gibljivi; stanovalci, ki v Domu bivajo več kot tri leta in tisti, ki bivajo manj kot tri leta; stanovalci in stanovalke, ki so se sami odločili za odhod v Dom in tisti, ki so bili v odhod v Dom prisiljeni na podlagi situacije. Empirične podatke sem obdelal po metodi kvalitativne analize.

Z rezultati raziskave sem prišel do ugotovitev, da imajo bolj samostojni stanovalci visoko stopnjo avtonomije odločanja in možnosti vključevanja v organizacijo življenja v Domu. Pri nesamostjno gibljivih stanovalcih in stanovalcih z demenco pa so avtonomija, svoboda gibanja in vključevanje v življenje v Domu delno omejeni zaradi premajhnega števila zaposlenih, kar posledično pomeni, da so omenjeni stanovalci marsikdaj prisiljeni počakati na pomoč, ko jo potrebujejo ali si jo želijo. Raziskava je tudi pokazala pomanjkljivosti v informiranju stanovalcev glede prireditev in pri zagotavljanju individualizirane oskrbe. Slabša informiranost pa se bolj kot pri samostojnih stanovalcih kaže pri nesamostjno gibljivih stanovalcih in stanovalcih z demenco, kar omejuje njihovo avtonomijo. Stanovalci imajo v Domu možnost odločanja in dogovarjanja glede tem, vsebine in terminov izvajanja dejavnosti ter aktivnosti, ki so organizirane v Domu. Pokazalo se je, da imajo vsi stanovalci, ne glede na oviro, možnost izraziti želje, potrebe, ideje in so pri tem večinoma upoštevani s strani zaposlenih. V Domu organizirajo različne sestanke, na katerih lahko stanovalci izrazijo svoje mnenje, podajo predloge za spremembe in želje glede različnih področij življenja v Domu, ki jih zaposleni upoštevajo. Prav tako imajo v Domu sestanke za sestavo jedilnikov, na katerih sodelujejo poleg stanovalcev tudi njihovi sorodniki. Vsi stanovalci, tudi nesamostjno gibljivi in stanovalci z demenco, imajo možnost sodelovanja in obiskovanja vseh dejavnosti, aktivnosti in prireditev. Socialna delavka, glavna medicinka sestra, delovna terapevtka in direktorica spodbujajo in osveščajo zaposlene o pomembnosti spoštljive, odprte in ustrezne komunikacije tako med zaposlenimi, kot med zaposlenimi in stanovalci. Socialna delavka je stanovalcem vedno dostopna in pripravljena pomagati tako v zadevah, ki se navezujejo na življenje v Domu, aktivnosti, dejavnosti in oskrbe, kot pri drugih zadevah. Socialna delavka s starimi ljudmi in njihovimi sorodniki vzpostavi stik že pred prihodom starega človeka v Dom, se z njimi spozna ter jim po potrebi pomaga pri ureditvi dokumentacije. Ob tem starega človeka in njegove sorodnike spodbudi, da ob sprejemu v Dom s seboj prinesejo za stanovalca pomembne osebne predmete in stvari, s katerimi si lahko opremi sobo. S tem pa se tudi lažje prilagodijo na nov življenjski prostor.

**Ključne besede:** institucionalna oskrba, stari ljudje, socialno delo, socialna omrežja, avtonomija

**Providing the Residents Autonomy and Ensuring their Collaboration with Organizing their Daily Life in the Home for Older People**  
**Graduation Thesis Abstract**

In the theoretical introduction to the thesis I introduce a few general characteristics of institutional care of the older people, describe the field of autonomy and inclusion of the residents in the life in the homes for older people, present the role and tasks of social workers before admittance of the residences in the home, and until they depart or pass away. In the final chapter of the theoretical introduction I describe the effect that moving into a home for older people has on an older person, and the tasks of a social worker in that period of institutional life.

With regard to the topic I chose to conduct a type of qualitative research, looking for answers to three research questions: (1.) How and in what way are the residents of a home for older people included in organizing the life in a home, and what is their autonomy, their ability to make choices? (2.) In what way does a social worker ensure autonomy and inclusion of residents in the organization of living in a home for older people? (3.) What is the role and which are the tasks of a social worker when admitting a resident into a home for older people, and what kind of an effect does moving to a home for older people have on the life of an older person?

The sample consists of nine residents and was selected according to the following criteria: women and men; residents with dementia; residents depending on assistance (no independent mobility) and residents who are still independently mobile; residents who have lived there for more than three years and those who have been living there for a shorter time; residents who decided to move to a home for older people themselves and those who were forced to move because of their situation. Empirical data was processed using qualitative analysis.

The results of the research lead me to the finding that the more independent residents have a high level of autonomy in decision-making and the chance to be included in the organization of living in the home for older people. Residents without independent mobility and those with dementia have partially limited autonomy, freedom of movement and inclusion in living in a home for older people, because of the limited number of employees. This, in turn, means that those with limited abilities are sometimes forced to wait for help when they need or want it. The research has also pointed to shortcomings in informing the residents of events and in the provision of individualized care. Poor information provision has a bigger impact on the residents without independent mobility and those with dementia, limiting their autonomy. Residents of a home for older people have the option to make decisions and discuss the topics, content and dates of activities that are held at the nursing home. It was made evident that all the residents, regardless of any impairments, have the option to express their desires, needs and ideas, and that the employees mostly take them into consideration. The home for older people also holds various meetings where residents can express their opinion, give proposals for changes and express desires relating to different areas in of living in the nursing home that the employees then consider. The home for older people also holds meetings regarding the menus, where residents are joined by their relatives. All residents, even those without independent mobility and those with dementia, have the

option to participate in and attend all activities and events. The social worker, the head nurse, the occupational therapist and the director encourage and inform the employees on the importance of respectable, open and appropriate communication, both between employees and between employees and residents. The social worker is always available to the residents and willing to help them in matters related to living in the home for older people, the activities and care, as well as with other matters. The social worker establishes contact with the older person and their relatives even before they enter the home for older people, meets them, and, if needed, also assists them with documentation. They also encourage the older person and the relatives to bring important personal items and other things for decorating their room when moving into a home for older people. This helps them adjust to their new life.

**Keywords:** institutional care, older people, social work, social networks, autonomy

## KAZALO VSEBINE

|          |                                                                                                                    |           |
|----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>1</b> | <b>TEORETSKI UVOD.....</b>                                                                                         | <b>1</b>  |
| 1.1      | Institucionalno varstvo starih ljudi.....                                                                          | 1         |
| 1.2      | Avtonomnost in vključenost stanovalcev v življenje v Domu.....                                                     | 3         |
| 1.3      | Vloge in naloge socialnega delavca v domu za stare ljudi .....                                                     | 7         |
| 1.4      | Vpliv odhoda starega človeka na življenje v starosti.....                                                          | 13        |
| <b>2</b> | <b>PROBLEM.....</b>                                                                                                | <b>19</b> |
| <b>3</b> | <b>METODOLOGIJA .....</b>                                                                                          | <b>20</b> |
| 3.1      | Vrsta raziskave.....                                                                                               | 20        |
| 3.2      | Populacije in vzorci.....                                                                                          | 20        |
| 3.3      | Merski instrument .....                                                                                            | 21        |
| 3.4      | Zbiranje podatkov .....                                                                                            | 21        |
| 3.5      | Postopek kvalitativne analize in obdelave podatkov .....                                                           | 22        |
| <b>4</b> | <b>REZULTATI .....</b>                                                                                             | <b>24</b> |
| 4.1      | Avtonomija odločanja stanovalcev o vsakdanu, prehrani, oskrbi in negi.....                                         | 24        |
| 4.1.1    | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev .....                                          | 24        |
| 4.1.2    | Ocena storitev .....                                                                                               | 25        |
| 4.1.3    | Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi .....                                                        | 26        |
| 4.1.4    | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni.....                                                      | 26        |
| 4.1.5    | Vsakdanjik .....                                                                                                   | 29        |
| 4.1.6    | Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi .....                                                                 | 30        |
| 4.2      | Želje glede dnevnih aktivnosti .....                                                                               | 32        |
| 4.3      | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani Doma. ....                                                           | 33        |
| 4.4      | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnostih in oskrbi na kolektivni in individualni ravni .....           | 35        |
| 4.5      | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev .....                                       | 36        |
| 4.6      | Pomoč, podpora in dostopnost socialne delavke .....                                                                | 37        |
| 4.7      | Pomoč in vloga sorodnikov .....                                                                                    | 38        |
| 4.8      | Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe.....                      | 39        |
| 4.9      | Pomoč in podpora socialne delavke in zaposlenih pri navajanju/ samonavajanju stanovalcev na življenje v Domu ..... | 41        |
| 4.9.1    | Stiki s sorodniki in s prijatelji.....                                                                             | 41        |

|          |                                                                            |           |
|----------|----------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 4.9.2    | Pomoč in podpora ob navajanju na življenje v Domu.....                     | 43        |
| 4.9.3    | Privajanje na življenje v Domu .....                                       | 45        |
| 4.10     | Obdobje pred prihodom/ob prihodu stanovalca v Dom.....                     | 46        |
| 4.10.1   | Sprejem odločitve za odhod v Dom .....                                     | 46        |
| 4.10.2   | Pomoč in vloga sorodnikov pred sprejemom in ob prihodu v Dom.....          | 47        |
| 4.10.3   | Vloga in pomoč socialne delavke pred prihodom v Dom .....                  | 47        |
| 4.10.4   | Pomoč in podpora socialne delavke in/ ali zaposlenih ob prihodu v Dom .... | 48        |
| <b>5</b> | <b>RAZPRAVA.....</b>                                                       | <b>50</b> |
| <b>6</b> | <b>SKLEPI .....</b>                                                        | <b>59</b> |
| <b>7</b> | <b>PREDLOGI.....</b>                                                       | <b>66</b> |
| <b>8</b> | <b>LITERATURA .....</b>                                                    | <b>70</b> |
| <b>9</b> | <b>PRILOGE.....</b>                                                        | <b>73</b> |
| 9.1      | Vprašalnika .....                                                          | 73        |
| 9.1.1    | Smernice za polstrukturiran intervju s stanovalci.....                     | 73        |
| 9.1.2    | Smernice za polstrukturiran intervju s socialno delavko.....               | 74        |
| 9.2      | Transkripcija intervjuja s socialno delavko in odprto kodiranje.....       | 75        |
| 9.3      | Transkripcije intervjujev s stanovalci in odprto kodiranje.....            | 110       |
| 9.4      | Osno kodiranje .....                                                       | 214       |



# 1 TEORETSKI UVOD

## 1.1 Institucionalno varstvo starih ljudi

»Osnovno poslanstvo Domov je izvajanje institucionalnega varstva za starejše. Institucionalno varstvo starejših je namenjeno odpravljanju osebnih stisk in težav starejših od 65 let in drugih oseb, ki zaradi bolezni, starosti ali drugih razlogov ne morejo živeti doma. Domovi tako nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcije doma in lastne družine z nudenjem bivanja, organizirane prehrane, varstva in zdravstvenega varstva« (Skupnost socialnih zavodov Slovenije, b. d.).

Ustanova za namestitve, zdravstveno nego in socialno oskrbo starih ljudi – vse to je dom za stare ljudi, kateri sprejmejo odločitev odhoda v Dom zaradi poslabšanja zdravstvenega stanja, ranljivosti zaradi starosti ali katerega drugega razloga. V praksi se uporabljajo tudi druga manj strokovna poimenovanja doma za stare ljudi, kot so institucionalna oskrba starostnikov ter dom starejših občanov, dom upokojencev itd. (Ramovš, 2013, str. 69).

Kakovost domov za stare ljudi se lahko opredeli glede na pet vidikov: etično ravnanje celotnega osebja in njihova kakovost dela; organizacijska zmožnost vodstva; sodelovanje, povezovanje med sorodniki stanovalcev, prostovoljci in domom; povezanost in vključevanje Doma v dogajanje oz. življenje lokalne skupnosti; osebna pripravljenost stanovalcev na sprejemanje pomoči ter starostne oslabitve (Ramovš, 2013, str. 70).

»Med osnovne storitve, ki jih domovi za stare zagotavljajo stanovalcem, štejemo: bivanje oz. namestitve v eno- ali večposteljnih sobah; socialna oskrba, osebna pomoč in varstvo; zdravstvenemu stanju prilagojeno in organizirano primerno prehrano in tehnično oskrbo; vzdrževanje perila; zdravstveno rehabilitacijo in zdravstveno nego; osnovno zdravstveno dejavnost in specialistično dejavnost, ki jo v Domovih izvajajo zasebni zdravniki ali zdravstveni domovi. Vse storitve, ki se izvajajo v okviru osnovne dejavnosti domov za stare so standardizirane. Dopustna so odstopanja od standarda tako navzgor kot navzdol, ki vplivajo na višino cene mesečne oskrbe za stanovalca v domu za stare. Domovi za stare ljudi izvajajo tudi dodatne dejavnosti, kamor spadajo: dnevno varstvo starejših, ki vključuje zdravstvene in oskrbne storitve za stare ljudi, ki živijo v domačem okolju; raznolike dodatne storitve oskrbe stanovalcev domov za stare, katere ne spadajo v obseg standardizirane kategorije oskrbe; zagotavljanje zdravstvene nege, ustrezne prehrane in tudi drugih oblik pomoči družini ter posamezniku na domu; zdravstvene in oskrbne storitve stanovalcem

oskrbovanih stanovanj; nudenje socialno-servisnih storitev starim osebam na njihovem domu, ki so te pomoči potrebni; sodelovanje s sorodnimi društvi, organizacijami in posamezniki glede izvajanja raznih oblik dejavnosti, katere so namenjene starim ljudem, ki ne živijo v domu za stare ljudi» (Skupnost socialnih zavodov Slovenije, 2010).

Veliko Domov v svoje dejavnosti vključuje prostovoljce, tudi pripadnike mlajših generacij, ki se družijo s stanovalci. Programe in storitve institucionalnega varstva domov za stare lahko izvajajo tudi zasebniki, ki pa morajo za izvajanje te dejavnosti pridobiti koncesijo, katero podeli Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. To jim omogoča izvajanje identičnih programov in storitev, kakršne izvajajo javni domovi za stare (Mali, 2009, str. 251, 252).

Do celodnevne institucionalnega varstva starih ljudi so upravičeni stari ljudje, ki zaradi same starosti ali pojavov, ki so ob tem prisotni, niso zmožni, sposobni samostojnega življenja v skupnosti, ter stari ljudje nad 55. letom starosti, kateri imajo različne vrste ovir in motenj, ki niso posledica staranja. Pri tej drugi skupini starih ljudi, ki so upravičeni do domskega varstva, se upoštevajo predpisi iz Pravilnika o standardih (Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020, 2013).

Belič (1997, str. 128) navaja, da imajo domovi za stare v Sloveniji po večini eno- in dvoposteljne sobe. Vse manj pa je Domov, v katerih bi bili stanovalci še nastanjeni v večposteljnih sobah. Dnevni ritem v domovih za stare je povezan s termini obedov, kot so zajtrki, kosila in večerje. V preostalih delih dneva se lahko stanovalci udeležujejo različnih dejavnosti, ki jih organizirajo v večini Domov, kot so fizioterapija, različne dejavnosti v okviru delovne terapije, npr. kvačkanje, izdelovanje in oblikovanje izdelkov. V slovenskih Domovih imajo tudi knjižnice, namenjene stanovalcem. V večini domov za stare se redkeje ali pogosteje za stanovalce organizirajo maše in dragi verski obredi. Stanovalcem v Domovih je na voljo rednejša zdravstvena oskrba kot v skupnosti. V nekaterih Domovih so zdravniki bodisi redno zaposleni ali pa prihajajo v Dom enkrat ali večkrat na teden.

Imperl (2014, str. 19–22) navaja področja, kjer bi domovi za stare v Sloveniji morali še napredovati. Najprej govori o potrebi ureditve urejenega in pravičnega financiranja dolgotrajne oskrbe, kamor spada zagotovitev univerzalnosti, celostno vključevanje socialne oskrbe in zdravstvene nege stanovalcev; zagotovitvi avtomatičnosti sofinanciranja države, kadar sredstva starega človeka in njegovih sorodnikov ne zadostujejo za pokritje vseh stroškov bivanja v Domu, kar bi se zagotovilo z denarno socialno pomočjo, odobreno s strani CSD-ja ali občine. Nadalje bi bilo potrebno direktorjem domov za stare omogočiti, da si sami izberejo člane svojega ožjega vodstvenega tima in njihove funkcije vežejo z mandatom

direktorja ter vse skupaj zakonsko opredeliti. Prav tako je potrebno spodbujati domove za stare, da svoje storitve, programe in dejavnosti razvijajo tudi izven doma za stare ljudi, ki živijo v domačem okolju. Prav tako predlaga, da bi morali domovi za stare na tri leta pridobiti vnovično potrdilo oz. certifikat o kakovosti opravljanja določenih storitev za stanovalce in druge uporabnike domov za stare, saj slovenski Domovi v primerjavi z Domovi zahodnoevropskih držav ne dosegajo uveljavljanja kakovosti. Opredeliti je potrebno kadrovske normative, zajete v Pravilniku o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev v poglavju institucionalne oskrbe ter normative glede zdravstvene nege. Kadrovske normative bi bilo potrebno na novo jasno določiti v Zakonu o dolgotrajni oskrbi, tako na področju socialne oskrbe, kot tudi zdravstvene nege, ter ob tem odstotkovno opredeliti četrto in peto izobrazbeno stopnjo zaposlenih na omenjenih dveh področjih.

Domovi za stare so ustanove, ki starim ljudem, predvsem tistim, ki zaradi takšnih ali drugačnih razlogov več ne morejo v celoti poskrbeti zase ali živeti sami, zagotavljajo bivanje z zdravstveno oskrbo. Pomembno je, da starim ljudem nudijo kakovostno oskrbo, storitve, programe, dejavnosti. Biti morajo dobro organizirani ter dosegati določene predpisane normative, da lahko stari ljudje v domovih za stare čim boljše živijo in da je zagotovljeno zadovoljevanje njihovih potreb.

## **1.2 Avtonomnost in vključenost stanovalcev v življenje v Domu**

»Človek je avtonomni izvor svojega lastnega ravnanja in samega sebe tudi doživlja kot takega, tj. kot nosilca, kot izvor in kot pobudnika lastne aktivnosti. Njegova osebnost ne deluje le kot učinek nečesa drugega (npr. zunanjih dražljajev), temveč tudi »iz sebe« in »za sebe«. /.../ Zavedanje, refleksija naših zaznav, zavedanje lastne aktivnosti ter njenih posledic, in po drugi strani tudi zavedanje naših potreb, želja in hotenj (kar pa vse vključuje še zavedanje samega sebe) – vse to je nujni pogoj človekove spontane, svobodne dejavnosti« (Musek, 1982, str. 63).

Prvi pogoj osebne rasti je avtonomno delovanje, saj je mogoče uresničevati osebne potenciale le takrat, kadar moramo delovati v okviru lastnih smotrov in ciljev. Avtonomna dejavnost daje posamezniku možnost načrtnega in učinkovitega usmerjanja osebnega in družbenega življenja skladno z generičnimi potrebami ter z ideali osebne rasti. Brez človekovega avtonomnega delovanja in odločanja si ni mogoče predstavljati niti osebnega niti družbenega napredka (Musek, 1982, str. 162, 163).

Svobodno odločanje doživljamo v izbirnih situacijah, kadar se moramo odločiti, izbrati med več možnostmi ravnanja. Odločitev, ki smo jo sprejeli, spremljajo občutki lastne iniciative, svobodnosti in občutki morebitnega sprejema drugačne odločitve. Nimamo občutka, da bi na našo odločitev vplivala kakršna koli zunanja prisila, temveč čutimo, da smo se odločili na podlagi lastne presoje, spoznanj in interesov. »Človek se uresničuje z izbiranjem samega sebe, s tem, da se nenehno odloča za sebe in o sebi. Svobodno izbiranje oziroma odločanje je pogoj samouresničevanja; njen »višji« smisel pa naj bi bil v tem, da pomeni možnost, da se človek uresničuje na najboljši možni, najbolj avtentični, tj. eksistencialno polni način« (Musek, 1982, str. 156, 157).

Ramovš (1997, str. 15) navaja, da izvirna človeška razsežnost, poimenovana duhovna dimenzija, obsega človekovo svobodo odločanja ter njegovo odgovornost, ki obsega: njegovo zmožnost prepoznavanja različnih možnosti v vsaki dotični situaciji; zmožnost prepoznavanja smiselnosti in vrednosti vsake posamezne možnosti glede na določeno situacijo in objektivni ekološki red; bolj ali manj svobodno, avtonomno odločanje z osebno odgovornostjo ter udejanjanje teh odločitev.

V vseh starostnih obdobjih imajo ljudje velik motiv in željo po avtonomnosti, po lastnem uravnavanju svojega življenja. Socialne mreže starih ljudi vsiljujejo svoj nadzor ter omejujejo samokontrolo starih ljudi. Stari ljudje so v svojem življenju predvsem osredotočeni na sedanjost. Zanje je pomembna uresničitev, doseganje ciljev v bližnji prihodnosti. Zaradi tega je vedenje starih ljudi zelo selektivno, pri čemer izbirajo cilje, ki so po njihovem mnenju dosegljivi v kratki prihodnosti (Pečjak, 2007. str. 155).

Avtonomijo kot pojem bi lahko opredelili kot nadzor, ki ga ima posameznik glede sprejemanja lastnih odločitev. Opisana, razčlenjena je s pogledi oz. vidiki, kot so: svoboda izbire, samoodločanje, neodvisnost ter izpolnitev želja (Sandman, Granger, Ekman in Munthe, 2011).

Avtonomijo stanovalcev v domovih za stare ljudi lahko definiramo kot lastno nadzorovanje življenja v Domu, ki pomeni možnost vplivanja ter samostojnega odločanja o vseh vprašanjih v vsakdanjem življenju. Z avtonomijo sta neposredno povezani participacija stanovalcev in oskrba po osebni meri, ki, poleg individualne, omogoča tudi zadovoljevanje potreb na kolektivni ravni (Mali, Flaker, Urek in Rafaelič, 2018, str. 228, 229).

V Domovih, ki so sodelovali v raziskavi inovacij v dolgotrajni oskrbi (Mali, Flaker, Urek in Rafaelič, 2018), so bila ugotovljena naslednja področja avtonomije stanovalcev oziroma izbire: organiziranje dejavnosti, izbira časa in vrste prejemanja obroka, prostovoljna pomoč v kuhinji, naslavljanje stanovalcev, umik v zasebnost, namestitve v sobi, izvajanje nege,

možnost izhodov iz Doma. Stanovalci so večinoma izjavili, da cenijo, da jih zaposleni spodbujajo, ne pa tudi silijo k raznim dejavnostim, aktivnostim, kar jim daje občutek večje izbire.

Mali, Flaker, Urek in Rafaelič (2018, str. 79, 81, 82) ugotavljajo, da je razmeroma visoka stopnja avtonomije pri zdravih, samostojnih stanovalcih, ki nimajo velike kognitivne ali fizične ovire. Na drugi strani pa je avtonomnosti za bolne, nesamostojno gibljive, stanovalce z demenco ter kognitivnimi motnjami, zelo malo ali pa je sploh ni. O omejeni avtonomnosti slednjih pričajo številne izjave stanovalcev, med katerimi je mogoče zaslediti navajanja, da morajo stanovalci, ki so na invalidskem vozičku, marsikdaj počakati na pomoč zaposlenih, tako pri vstajanju iz postelje, kot odhodu v posteljo; da morajo stanovalci, ki potrebujejo pomoč pri hranjenju, počakati, da ima eden od zaposlenih čas. Podobno velja glede pomoči pri osebni higieni.

Po drugi strani so stanovalci iz prve navedene skupine povedali, da se lahko o skoraj vsem sami avtonomno in samostojno odločajo: »O vsem odločam sam – kaj bom delal, kdaj bom delal, katerih aktivnosti se bom udeležil, ali bom raje v sobi, ali grem raje ven« (Mali, Flaker, Urek in Rafaelič, 2018, str. 77, 78).

O obsegu sprejemanja odločitev in dejavnikov ter z njimi povezane avtonomije stanovalcev govori tudi Orford (1986, str. 233), ki navaja področja institucionalne klime: določanje časovnih terminov vstajanja stanovalcev ter večernega odhoda v posteljo; možnost obiskov lokalnih trgovin; možnost obiskovanja kulturnih prireditev izven institucije, kot so ogledi razstav; možnost odločanja, kaj bodo oblekli; odločanje o tem, kaj bodo jedli za zajtrk in kaj za ostale obroke; možnost priprave pijače ali prigrizkov; planiranje, načrtovanje naslednjih jedilnikov; možnost odločanja, kaj bodo delali; odločanje glede načina porabe lastnega denarja, prihrankov; sprejemanje odločitev, kdaj se bodo kopali ali šli k frizerju; možnost ureditve sobe po lastnem okusu; sprejem odločitve o obisku zdravnika; odločanje o gledanju televizije ali poslušanju radia; odločanje glede kajenja; možnost povabila in sprejema obiskov; sprejem odločitve glede intimnih razmerij v instituciji; planiranje glede ureditve in opreme prostora; odločanje glede politike institucije; odločanje o skrbi ali nadzoru drugih uporabnikov institucije.

Mali, Flaker, Urek in Rafaelič (2018, str. 67) opozarjajo, da nadzor nad življenjem in avtonomnost predvidevata določeno stopnjo odločnosti, moči in obveščenosti človeka, da se v težkih in prelomnih trenutkih njegovega življenja zna postaviti sam zase. Pri ohranjanju nadzora in avtonomije nad življenjem posameznika ni razlog njegovo zdravstveno stanje,

temveč prepričanje okolice o tem, kateri stari ljudje so sposobni avtonomnega odločanja in kateri ne.

Wikström in Melin Emilsson, (2014) navajata, da je vsak človek ne glede na funkcionalno sposobnost oz. oviranost sposoben, zmožen in upravičen odločati o sebi, kako želi živeti, kaj potrebuje za kakovostnejše nadaljnje življenje, kakšne so njegove želje, cilji, potrebe. Ob tem je pomembno, da se veliko časa, energije, naporov usmeri v iskanje rešitev, na kakšen način staremu človeku prilagoditi tehnične prilagoditve, način sporazumevanja, v primeru, ko je to potrebno. Tako se lahko tudi pozitivno naravnano osebje ujame v lastno past, da stanovalce sčasoma preimenujejo, jih naslavlja s pomanjševalnicami, kot otroke. Pomembno je, da je osebje pozorno na čim boljše zagotavljanje avtonomije stanovalcev, da se jim na najboljši možen način omogoči večjo samostojnost, vključenost, sodelovanje pri sprejemanju odločitev glede življenja v Domu in da so upoštevani pri nudenju oskrbe. Tako zaposleni upoštevajo tudi osebno dostojanstvo starih ljudi ter jim pomagajo k boljši samoizpolnitvi oz. boljši samopodobi stanovalcev v domu za stare.

Mali, Flaker, Urek in Rafaelič (2018, str. 62, 63) govorijo, da je bilo po mnenju manjšega števila vprašanih socialnih delavcev razbrati zaskrbljujoče ugotovitve, da je avtonomija stanovalcev v domu za stare bolj ali manj omejena tudi zaradi dejavnikov, kot so: spoštovanje in upoštevanje pravil hišnega reda v Domovih, katerih se morajo stanovalci držati; zdravstvenega stanja stanovalcev ter volje skrbnikov. Na drugi strani je večina socialnih delavcev menila, da imajo stanovalci veliko ali celo popolno avtonomnost in možnost nadzora nad svojim življenjem, a so se tu sklicevali predvsem na stanovalce, ki nimajo kognitivnih ali gibalnih ovir. Razvidna je bila večja stopnja avtonomnosti in nadzora nad lastnim življenjem stanovalcev v manjših Domovih. Socialna delavka iz manjšega Doma je dejala: da »stanovalci sami sestavljajo jedilnike na 14 dni«, »se prilagajajo dietam in okusom« (Mali, Flaker, Urek in Rafaelič, 2018, str. 62).

Mali, Flaker, Urek in Rafaelič (2018, str. 63) še ugotavljajo, da je spodbudno in dobro za v prihodnje, da v omenjenem Domu stanovalcem, ki se določenih prireditev ali dejavnosti niso mogli udeležiti, le-te snemajo in jim kasneje posnete predvajajo v dnevnem, skupnem prostoru doma za stare ljudi. Na tak način jim omogočijo, da se vsaj delno počutijo vključene v domsko dogajanje. Zaskrbljujoče je, da so se socialni delavci na temo avtonomnosti stanovalcev ter nadzora nad njihovimi življenji osredotočili predvsem in zgolj na same aktivnosti v Domu, manj pa so pri svojih gledanjih pozorni na samoodločanje stanovalcev na nekaterih drugih področjih življenja v Domu. Ta področja so: oskrba stanovalcev, etične dileme glede zdravljenja in odklanjanja zdravil; kje bi si želeli stanovalci resnično živeti;

nadzor glede upravljanja z denarjem, predvsem pa razmišljanje o načinu podpore, ki bi jo stari ljudje potrebovali za samostojno življenje in odločanje v domu za stare ljudi.

Na področju intimnih razmerij stanovalcev v domovih za stare se je v raziskavi pokazalo, da so po večini tako osebje kot stanovalci mnenja, »da vsaj na deklarativni ravni (ravni izvajanja) te niso tabu« (Mali, Flaker, Urek in Rafaelič 2018, str. 65).

Mali, Flaker, Urek in Rafaelič (2018, str. 65, 66) ugotavljajo, da je iz raziskave razvidno, da zaposleni v domovih za stare podpirajo partnerske zveze stanovalcev, predvsem zakonske pare, kar se kaže tudi s spoštljivim vstopanjem v sobe. Največ neodobravanja novih zvez stanovalcev je po navadi s strani njihovih sorodnikov, hkrati se večina zaposlenih postavi v bran stanovalcem ter ne upoštevajo pričakovanj in zahtev sorodnikov glede nadzorovanja in omejevanja zvez starih ljudi.

Avtonomija torej pomeni nadzor posameznika nad svojim lastnim življenjem pri sprejemanju odločitev, zagotavljanju oskrbe, storitev in dejavnosti, ki so v skladu z željami, cilji in potrebami stanovalcev. Večina starih ljudi, ki živi v domovih za stare, so bolj ali manj odvisni od pomoči drugega, zato je toliko bolj pomembno, da vsi zaposleni stanovalce poslušajo, slišijo in upoštevajo. ter jim tako omogočajo čim več avtonomije, samonadzora. Zagotavljanje avtonomije ne sme biti osredotočeno le na bolj ali manj samostojno gibljive stanovalce, temveč bi morali biti domovi za stare pozorni, da se vsem stanovalcem, ne glede na stopnjo oviranosti, v čim večji meri skuša zagotoviti nadzor nad lastnim življenjem v Domu. Torej bi morali vsi zaposleni v domovih za stare v Sloveniji delati v smeri čim večje avtonomnosti, možnosti izbire in sprejemanja lastnih odločitev stanovalcev, tako glede oskrbe, nege, organiziranih dejavnosti, aktivnosti, obrokov, prireditvev, ki spadajo v življenje v Domu, ter na individualni ravni vsakega posameznega stanovalca, kot na kolektivni ravni. To pa lahko dosežejo tudi z zagotavljanjem vključenosti samih stanovalcev v organiziranje vsakodnevnega življenja v domu za stare.

### **1.3 Vloge in naloge socialnega delavca v domu za stare ljudi**

Kornhauser in Mali (2013, str. 324) opisujeta socialno delavko kot sopotnico starega človeka od njegove prve navezave stika z domom za stare pred njegovim dejanskim prihodom v dom za stare ljudi. Socialna delavka stanovalca spremlja in je na voljo stanovalcu ves čas, v katerem star človek živi v domu za stare. Prisotna je tudi v primerih stanovalčevega odhoda iz Doma ali ob prekinitvi stika starega človeka z Domom. V času sodelovanja in soustvarjanja socialne delavke in starega človeka se socialna delavka znajde v različnih vlogah:

zagovornice, mediatorke, usklajevalke potreb, ciljev, zahtev starih ljudi in zaposlenih v domu za stare.

Socialna delavka gre skupaj s stanovalcem v času njunega sodelovanja v domu za stare skozi različne faze, v katerih ima različne naloge: pred stanovalčevim prihodom v dom za stare, v času stanovalčevega bivanja v Domu oz. instituciji, ob stanovalčevem odhodu iz Doma, pri zagotavljanju dobre klime v instituciji in kot spremljevalka stanovalčevega življenja v instituciji (Mali, 2008).

Kornhauser in Mali (2013, str. 325) poudarjata, da se naloge v vsaki fazi razlikujejo in so specifične. Za vse naloge pa je značilna medsebojna povezanost, zaporedna odvisnost ter prepletenost. Zaporedna odvisnost se kaže v pomanjkljivosti oz. slabši izvedenosti nalog. Torej, če so bile naloge slabo izvedene v prejšnji fazi, bo to samodejno vplivalo na slabšo izvedbo nalog v naslednji fazi.

Milošević Arnold (2003, str. 32) poudarja, da mora socialna delavka vključiti pri svojem delu vse formalne in neformalne vire podpore in pomoči ter vse to povezati v optimalen sistem pomoči za starega človeka, pri čemer je pozorna na posameznikove individualne potrebe. Potrebno se je zavedati, da so za kakovostno življenje v domu za stare pri vsakem stanovalcu pomembni pristni medsebojni odnosi, tako s sostanovalci kot z zaposlenimi. Pri sprejemu starega človeka v Dom se socialni delavec poslužuje bolj formalnih delov svoje vloge, saj nastopa v nadzorni funkciji odločanja glede posameznikove pravice do sprejema v Dom in funkciji pomoči. Dobro bi bilo, da bi bile naloge socialnih delavcev v tej fazi usmerjene k pomoči, svetovanju v vlogi, funkciji pomočnikov, ne pa administratorjev, ki na podlagi javnih pooblastil odločajo, ali bo staremu človeku odobren sprejem v Dom ali ne. Milošević Arnold (2003, str. 33, 34) navaja, da o sprejemu starega človeka v Dom odloča komisija za sprejem in odpust, ki jo poleg socialnega delavca sestavljata še direktor in glavna medicinska sestra, pri čemer ima ključno vlogo, zaradi poznavanja prosilca, socialni delavec. Pomembno je, če je le mogoče, da socialna delavka stare ljudi pred prihodom v Dom obišče v njihovem domačem okolju, saj to pripomore k spoznanju domačega življenjskega okolja bodočega stanovalca ter pri vzpostavitvi bolj poglobljenega, celostnega osebnega odnosa, omogoča pa tudi seznanjanje socialnih delavcev s pričakovanji starih ljudi ter njihovih sorodnikov. Zadnja faza pri postopku za sprejem je namestitev, kjer ima socialni delavec največ informacij, da bi staremu človeku najhitreje našel kar se da primerno namestitev, a ga omejujejo prostorske stiske in normativi v Domovih.

Ivajnsič (2000, str. 436) govori o fazah socialnega dela s starim človekom, ki je sprejel odločitev za odhod v Dom. V prvi fazi, poimenovani »priprava za odhod v Dom«, poudari, da



se ta faza začne že ob prvem zbiranju informacij in pogovorih. Stari ljudje, ki so še v dobrem zdravstvenem stanju in so se za odhod v Dom odločili sami, lahko gredo na ogled Doma ter razgovor. V primeru, da je star človek v bolnišnici, mu prve informacije in pomoč o bivanju v domu za stare predstavi socialna služba v bolnišnici. Bodočim stanovalcem, ki niso zmožni predhodnega obiska Doma, lahko pomoč pri ureditvi potrebne dokumentacije in informiranju o bivanju v Domu poda tudi center za socialno delo ali socialna služba v zdravstvenem domu. Trajanje te faze je odvisno od okoliščin in nujnosti odhoda starega človeka v dom za stare ter lahko pri starem človeku v primeru nujnosti odhoda v Dom in kratkotrajnosti faze pusti negativne posledice.

Drugo fazo Ivajnsič (2000, str. 436) poimenuje »sprejem«. Zanj je značilno urejanje vsega potrebnega za prihod starega človeka v Dom, za kar poskrbi socialni delavec. Socialni delavec stanovalca prvič seznani s sostanovalci, zaposlenimi v Domu, mu skupaj z zaposlenimi pripravi toplo dobrodošlico, da bi se stanovalec kar se da lažje in hitreje vključil v življenje v Domu, ter mu poda še zadnje napotke in obvestila, ki so za stanovalca lahko pomembna, npr. prostori v Domu, plačevanje oskrbnine.

Milošević Arnold (2003, str. 35) govori, da ima socialni delavec v fazi bivanja stanovalca v Domu kar nekaj nalog in zadolžitev. Ena od njih je, da vzpostavi delovni odnos s stanovalcem ter njegovimi sorodniki. Druga je, da zagotavlja podporo stanovalcu pri prilagajanju na življenje znotraj Doma ter spodbujanju stanovalca pri širitvi njegove socialne mreže v Domu in ohranjanju stare socialne mreže v primarnem okolju. Tretja naloga je, da zagotavlja podporo sorodnikom pri njihovem angažiranju, vključevanju v dejavnosti, aktivnosti Doma, kot so različne delavnice. Četrta naloga je svetovanje in informiranje stanovalcev ter njihovih sorodnikov. Peta naloga predstavlja posredovanje v primeru konfliktov, nesoglasij med uporabniki in zaposlenimi ter med uporabniki samimi. Socialni delavec ima tudi šesto nalogo – organiziranja in vodenja različnih skupin za samopomoč. Sedma naloga je pomoč in spodbujanje prostovoljnega dela. V tej fazi pa ima socialni delavec nalogo soorganiziranja številnih prireditev ter interesnih dejavnosti, kot je rojstnodnevno praznovanje stanovalca.

Ivajnsič (2000, str. 436) tretjo fazo imenuje »prilagajanje in življenje v Domu«. Socialni delavec mora pomagati in spodbujati starega človeka, da ohranja svoje navade, ki jih je imel pred prihodom v Dom.

Pri četrti fazi »odhod iz Doma« poudarja, da mora o odhodu iz Doma odločati star človek sam ali odločitev sprejeti skupaj s sorodniki. Pri tem pa staremu človeku pomaga, svetuje socialni delavec v Domu. V primeru začasnih sprejemov starih ljudi v Dom lahko te izkušnje

predstavljajo pomemben in pozitiven vpliv, če se slednji kasneje odloči za prihod v Dom za stare. S človeškim, spoštljivim pristopom, je lahko življenje v Domu, ki vključuje institucionalne omejitve in pravila, prijetno. To se kaže v zadovoljstvu tako stanovalcev, kot zaposlenih, ki delajo v smeri in dobrobit stanovalcev.

Nadalje Milošević Arnold (2003, str. 35) navaja, da ima v primeru smrti stanovalca socialni delavec neprijetno nalogo, da o smrti bližnjega obvesti sorodnike. Pomembno je, da se socialni delavec zavzema in opozarja na pravice stanovalcev, da lahko slednji v miru umrejo v domu za stare, kjer bivajo. K tej nalogi spada tudi nekaj dejanj, kot so obvestiti pristojne službe in urediti oskrbnino ter omogočiti primerno slovo od starega človeka.

Milošević Arnold (2003, str. 36) poudarja, da bi bilo pri delu socialnih delavcev potrebno še okrepiti vlogo povezovanja svojcev in delavcev glede oskrbe stanovalcev v domovih za stare. Pri tem je ključna vzpostavitev varnega prostora za dialog, v katerem bo lahko vsakdo izrazil potrebe, želje, pričakovanja ter morebitna nestrinjanja, brez da bi se posameznik moral bati negativnih posledic. Za uresničitev tega bi bilo pomembno okrepiti moč socialnega dela v Domu ter hkrati razmisliti, kako s tem okrepili moč tudi samih stanovalcev Doma.

Mali (2008, str. 88, 89) navaja, da mora socialni delavec skupaj s stanovalcem soustvarjati rešitve. Ne glede na to, da domovi za stare kot institucija v osnovi skrbijo za večje število starih ljudi in jim v ospredju ni prilagajanje na individualne potrebe, interese, želje vsakega posameznika, se mora socialni delavec osredotočiti na njihovo odkrivanje ter z individualnim pristopom stanovalcu omogočiti, da se čim hitreje in lažje prilagodi na nov način življenja v instituciji.

Ledbetter Hancock (1990, str. 157, 159) navaja, da v domovih za stare nastopa socialno delo v naslednjih vlogah: socialni delavec kot član domskega tima, zagovorništvo, delo s stanovalci in njihovimi sorodniki ter socialni delavec v vlogi svetovalca oz. svetovalno socialno delo. Te vloge socialnega dela se v Domu med seboj izrazito prepletajo in sovpadajo druga z drugo, zato jih je težko razlikovati, a se nanašajo na časovnico stanovalčevega bivanja v Domu. Pomembno je zavedanje, da se socialni delavec v praksi pogostokrat lahko hkrati znajde v več različnih vlogah. Vlogo zagovornika zavzame socialni delavec v času sodelovanja v domskem timu ter v primerih sodelovanja s svojci stanovalcev. Zelo pomembno in koristno je, da se socialni delavec poizkuša vživeti in razumeti občutja, želje starega človeka ter tako slednjemu omogoči, da se lažje navadi na nov življenjski prostor. Eno izmed pomembnih sprememb in težav za starega človeka lahko predstavljajo obstoječi standardni časi postrežbe obrokov in tudi drugačen način priprave hrane, kot ga je bil navajen v domačem okolju. Zato je toliko pomembneje, da se socialni delavec skupaj z zaposlenimi

res pripravi na vsakega stanovalca posebej, ga skuša razumeti, se mu približati, ga spoznati ter mu pripraviti čim boljši sprejem v Dom.

Mali (2008, str. 90, 91, 92) pravi, da mora socialni delavec starega človeka pred prihodom v Dom spodbujati, da s sabo prinese nekaj predmetov, domače lastnine, ki mu lahko pomagajo pri lažjem navajanju na življenje v Domu, mu dajo večji občutek domačnosti. Pri vsem tem je pomembno ohraniti zavedanje, da sam sprejem stanovalcu veliko da ali vzame pri kasnejšem vključevanju v življenje v Domu na emocionalni ravni, zato je zelo pomembno, da proces sprejema stanovalcev ne postane rutina, kar se prepreči z učinkovitim sodelovanjem v domskem timu, kjer si strokovnjaki različnih strok med seboj izmenjujejo tako mnenja, kot znanje. Vloga socialnega delavca v domskem timu je opozarjanje na individualne potrebe, želje in posebnosti stanovalcev ter koordiniranje različnih služb, kar pripomore k hitrejšemu in uspešnejšemu prilagajanju starega človeka na življenje v Domu. Socialni delavec ima prav tako nalogo, da preprečuje in je pozoren na morebitne zlorabe osebja do starih ljudi ter spodbuja sorodnike k ohranjanju rednih stikov s stanovalci. Sorodniki predstavljajo vir informacij o tem, kaj si stanovalci želijo, kaj so radi počeli, kakšne so njihove potrebe in o tem skupaj s socialnim delavcem opozarjajo osebje ter z dodatnimi informacijami pomagajo k preprečevanju nesoglasij in kakovostnejšim odnosom, oskrbi stanovalcev.

Bergman-Rossi (2001, str. 745) navaja postopek dela socialnega delavca v Domu s starim človekom, kjer socialni delavec slednjega postavi v središče in v enakovreden položaj institucionalnemu okolju ter ga informira in mu zagotavlja pomoč v skladu s stanovalčevimi potrebami. Na tak način lahko stari ljudje podajo svoje predloge, ideje in mnenje, ki se navezujejo na njih same, na medsebojne odnose med njimi ter sostanovalci ali osebjem ali glede organiziranja oz. delovanja doma za stare, in so pri tem slišani, upoštevani. S tem postopkom socialni delavec stanovalcu omogoči aktivno sodelovanje v procesu raziskovanja in reševanja njihovih težav ter soustvarjanja za starega človeka dobrih, zelenih rešitev. Na tak način socialni delavec in uporabnik odkrivata in rešujeta problemsko oz. življenjsko situacijo starega človeka.

Bergman-Rossi (2001, str. 746) navaja sedem elementov tega postopka: definicija problema, stanovalčeva pričakovanja o domu za stare in osebju, znanje o življenjskih okoliščinah, stanju in dogodkih starega človeka, stanovalčeve prednosti in omejitve, pomoč in ovire iz okolja, stopnja uravnoveženosti virov iz okolja ter osebnih virov, praktični napotki in usmeritve.

Nathanson in Tirrito (1998) opozarjata na pomembnost vloge socialnega delavca v domskem timu. Socialni delavec mora biti seznanjen s potekom oskrbe v Domu, sodelovati z večinsko medicinsko usmerjenimi strokovnjaki, kot so medicinske sestre, negovalno osebje, zdravniki, fizioterapevti, delovni terapevti. Imeti mora interdisciplinarno znanje za lažje sodelovanje s strokovnjaki iz drugih strok v domu za stare. Pomembna je izmenjava znanja med strokovnjaki v domskem timu. Socialni delavec s svojim specifičnim poznavanjem stanovalca, stanovalčevih želja in potreb pripomore k celostnemu razumevanju stanovalčeve življenjske situacije in čim boljšemu organiziranju nadaljnjega življenja stanovalca v instituciji. Pogosto zavzema vlogo mediatorja pri morebitnih konfliktih med stanovalci in negovalnim osebjem. Socialni delavec s tem prispeva, da je volja starih ljudi s strani zaposlenih bolj upoštevana in slišan, ter se tako tudi sama oskrba bolj prilagodi individualnim potrebam in željam stanovalcev.

Mali (2008, str. 97, 98, 99) navaja, da mora socialni delavec v Domu pogosto zavzeti vlogo zagovornika želja, potreb, pravic stanovalcev, saj zaposleni v domu za stare mnogokrat slednjim ne posvečajo velike pozornosti ali jih ne upoštevajo. Socialni delavec mora stremeti k uresničevanju in zagotavljanju stanovalčevih pravic in delati v smeri politike doma za stare ter ravnanja osebja v korist stanovalcev. Pri vsem skupaj je zelo pomembno, da socialni delavec spozna, do kje lahko spodbuja ostalo, večinsko medicinsko usmerjeno osebje, da to ne bi sprožilo negativnih odzivov med zaposlenimi.

Mali (2008, str. 101) pravi, da so skupinske dejavnosti v domovih za stare pogosto razumljene in oblikovane v smislu terapije za stanovalce, a v teh dejavnostih niso upoštevani notranji viri, izkušnje in modrosti stanovalcev, zato jih je potrebno poiskati in spodbuditi. Socialni delavec dobro pozna vire moči, navade in potrebe stanovalcev. Primer skupnostnih dejavnosti so skupine za samopomoč, namenjene starim ljudem, kjer so našli svoje mesto tudi socialni delavci.

Milošević Arnold (2003, str. 12, 13) omenja koncepte, ki se jih uporablja v socialnem delu s starimi ljudmi: zagovorništvo, krepitev moči, partnerstvo, skupnostna skrb, antidiskriminacijska praksa, skupine za samopomoč. Krepitev moči uporabnikov lahko razložimo kot zagotavljanje, omogočanje novih možnosti in sredstev ter iskanje virov, kateri pripomorejo uporabnikom pri krepitvi večjega vpliva nad njihovimi lastnimi življenji. Partnerstvo pomeni grajenje medsebojnega zaupanja in odnosa med socialnim delavcem in uporabnikom, v katerem gre za uresničevanje, izvajanje načela aktivnega sodelovanja. V partnerskem odnosu se socialni delavec v celoti zaveda, poudarja pravice uporabnika ter mu

pomaga pri njegovem udeležanju. Tako uporabnik krepi svojo moč in povečuje nadzor nad svojim življenjem

Socialna delavka mora vseskozi delati v korist in pomoč uporabniku, s katerim sodeluje, česar ne sme ogrožati noben drugi namen ali interes. Prav tako mora vseskozi delovati antidiskriminatorno in v primeru kršitev nanje opozarjati sodelavce iz drugih strok. Socialna delavka je dolžna spoštovati osnovne človekove pravice, varovati posameznikovo zasebnost, osebno dostojanstvo in samo osebnost uporabnika (Kodeks etike socialnih delavk in delavcev Slovenije, 2006).

Skupine za samopomoč so namenjene reševanju osebne osamljenosti in izolacije starih ljudi. Prvi cilj je združiti več starih osamljenih ljudi v manjšo skupino, saj se večje število ljudi težje medsebojno spoznava in poveže. Drugi cilj je pomoč starim ljudem pri delovanju v različnih življenjskih situacijah ter odkrivanje smiselni možnosti za stare ljudi. Tretji cilj je stikati življenjske stike med socialnim okoljem in posameznimi člani ter med socialnim okoljem in celotno skupino. Četrty cilj pa je organiziranje ter vodenje mreže dejavnosti, katere dajejo možnost osebnega zbliževanja in povezovanja starih ljudi v skupini in več takšnih skupin med seboj (Ramovš idr., 1992, str. 211).

Socialni delavec se v domu za stare lahko znajde hkrati v različnih vlogah in opravlja različne naloge, sodeluje z zaposlenimi iz različnih strok, pri čemer mora vedno v središče postaviti potrebe, želje in cilje vsakega stanovalca ter delati v dobro slednjih, saj socialni delavec stanovalce pozna najboljše od vseh zaposlenih. Pomembno je, da je socialni delavec stanovalcem vseskozi na voljo, če bi kar koli potrebovali, in jim prisluhne ter marsikdaj pomaga »dati glas«, da so slišani in se jih upošteva tudi pri večinsko bolj medicinsko usmerjenemu osebju v domovih za stare. Zato je socialno delo zelo pomembno in celostno v domovih za stare, ker skuša med seboj povezati tako zaposlene, kot stanovalce in sorodnike, ter vseskozi opozarja in dela v dobrobit samih stanovalcev. Ob tem pa bi bilo potrebno tudi razbremeniti socialne delavce raznih administrativnih postopkov, ker imajo zaradi slednjih manj časa za same stanovalce in druge, s katerimi delajo.

#### **1.4 Vpliv odhoda starega človeka na življenje v starosti**

Zečević (2010) v diplomskem delu Sprejem v dom za stare – veliko več kot le »preselitev iz enega v drugi kraj« ugotavlja, da so doživljanja in čustva stanovalcev ob prihodu v dom za stare različna. Enim sam prihod v Dom predstavlja velik stres, nelagodje, stisko, drugim pa olajšanje, pozitivno presenečenje, možnost za nov začetek, občutek varnosti zaradi

prisotnosti osebja in zavedanja, da imajo v primeru potrebe po pomoči vedno nekoga v bližini. Nekateri stanovalci obžalujejo, da se niso prej odločili za odhod v Dom.

Smergut (2016, str. 45, 46) v diplomskem delu Sprejemanje življenja sorodnika v domu za stare ljudi ugotavlja, da imajo skrb in pomoč staremu človeku v družini velik vpliv na družino in odnose med družinskimi člani. Pogostokrat se zgodi, da družinski člani, ki skrbijo za starega človeka, zaradi pomanjkanja časa in preobremenjenosti zanemarjajo tudi svoje otroke, ter se počasi odtujijo od ostalih najbližjih družinskih članov. Po drugi strani pa je odhod starega družinskega člana v dom za stare ponekod pustil pozitiven vpliv oziroma posledice v odnosih, tako pri starem človeku, kot na njegove najbližje sorodnike, saj so se slednji med seboj pri sprejetju te odločitve ter skozi celoten proces podpirali, si stali ob strani in se bolj medsebojno povezali. Velikokrat pa na izboljšanje odnosov oziroma zbližanje tako med najbližjimi družinskimi člani kot stanovalcem »pripomore« težja bolezen stanovalca in strah, zavedanje, da lahko družinskega člana za vedno izgubijo. Pogostokrat se zgodi, da skrb za starega človeka pade na manjše število družinskih članov ali celo samo enega družinskega člana. Velikokrat gre tu za hčerko ali sina starega človeka, kar posledično pomeni, da ta vse manj časa preživi s svojimi najbližjimi, se z njimi prepira glede skrbi za starega človeka, predvsem v primerih, ko se nekateri drugi njegovi bližnji ne razumejo dobro s starim človekom, katerega neguje in ga zagovarja. Zgodilo se je tudi, da je zaradi tega na koncu razpadla družina. Sorodniki marsikdaj ne povedo oziroma si ne upajo posredovati z nasveti pri skrbi za njihovega družinskega člana v Domu tudi, ko opazijo nepravilnosti, slabo ravnanje, zanemarjanje, prehitro odnašanje hrane. Bojijo se, da bi v primeru posredovanja, komuniciranja z zaposlenimi, povzročili, da bi osebje za stanovalca še slabše skrbelo. Mnogokateri svojci se premalo vključujejo v življenje starega človeka v Domu, zato tudi ne vedo ali ne želijo o kakšnih nepravilnostih komunicirati z zaposlenimi. Spet drugi pa v primeru nepravilnosti o tem opozorijo osebje, ali pa pomoč poiščejo pri socialni delavki v domu za stare ljudi.

V diplomski nalogi Kastelic Rupar (2012), Moč odločanja starega človeka za odhod v dom za stare, je razvidno, da imajo vsi stanovalci bolj kot ne dobre odnose s sorodniki tudi po odhodu v Dom. Večina stanovalcev in stanovalk, ki je po odhodu v Dom ohranila stike s sorodniki, ima te zelo pogosto, redno. Le v nekaterih primerih se stiki, obiski zmanjšajo ali celo povsem prekinejo, če sorodniki zaradi preobremenjenosti, velike oddaljenosti ne uspejo priti na obisk k stanovalcu pogosteje. Pri sprejemanju odločitve starega človeka za odhod v Dom vplivajo številni dejavniki. Pri nekaterih je do pogovora o Domu prišlo po poslabšanju zdravstvenega stanja starega človeka in zaradi skrbi slednjega, da ne bi bil v preveliko breme

sorodnikom, in se je sam ali skupaj s sorodniki odločil za odhod v Dom. V nekaterih primerih so se stanovalci o Domu začeli pogovarjati že pred več leti, bodisi s svojci, partnerji bodisi prijatelji ali sosedi, in so se zaradi ovdovelosti ali občutka osamljenosti ali v želji za bolj kakovostnim življenjem odločili za odhod v Dom.

Kastelic Rupar (2012, str. 62–64) pravi, da so bili pobudniki začetka pogovora o odhodu starega človeka v Dom večinoma stari ljudje sami, nekajkrat so pobudo dali sorodniki, zdravniki. V primeru sorodnikov v vlogi pobudnikov so pogovori s starimi ljudmi tekli o novem začetku, ustreznosti in urejenosti domov za stare. V nekaterih primerih so se stari ljudje na začetku dogovorili le za občasne odhode v dnevno varstvo, nekajkrat tedensko, saj so si skupaj s partnerjem želeli čim dlje, vsaj del dneva, ostati v domačem okolju. Večina starih ljudi ni imela v Domu osebe, ki bi jo поблиžje poznala že pred prihodom v Dom, ali pa s poznano osebo, ki je bila v Domu, niso vzpostavili stika in je povprašali po kakovosti oskrbe v Domu. Nekaterim pa so težavo pri odločitvi o odhodu v Dom predstavljale slabe izkušnje, ki so jih imeli njihovi bližnji z oskrbo ali odnosi v domu za stare.

Kastelic Rupar (2012, str. 64–67) navaja, da je raziskava pokazala nekaj prednosti, ki so jih videli stanovalci ob spremembi življenjskega okolja in odločitvi o odhodu v Dom. Prednosti so videli v možnostih, da so več časa preživeli z drugimi starimi ljudmi, imeli več družbe, stikov z drugimi ljudmi, se niso počutili več izolirani ali odrinjeni. Spet drugi so kot prednost navedli to, da si stari ljudje, predvsem tisti, ki tega več ne zmorejo, ne rabijo sami pripravljati obrokov, ampak jim pri tem bodisi pomagajo drugi bodisi jim jih v celoti pripravijo zaposleni v domu za stare. Kot druge prednosti so se pokazale boljše možnosti oskrbe ter bližina zdravstvene ambulante. Skrb vzbujajo dejstva, da v Domovih še vedno velikokrat prevladujejo slabosti oziroma pomanjkljivosti v primerjavi z življenjem starega človeka v domačem okolju, kot so občutki domotožja. Večina starih ljudi so se za odhod v Dom odločili sami. Spodbudno je, da so številni stanovalci zadovoljni z življenjem v Domu ter bi se ob morebitnem novem sprejemanju odločitve vnovič odločili enako, torej za odhod v dom za stare, saj so v njem dobili nove možnosti, pogled na svet ter so tako z bivanjem zadovoljni.

Kastelic Rupar (2012, str. 68) ugotavlja, da se stanovalci, ki se zaradi različnih razlogov niso imeli možnosti pripraviti na odhod v Dom ali pri sprejemu te odločitve niso imeli veliko besede, v Domu bolj verjetno slabo počutijo, se držijo sami zase, se počutijo izolirane od drugih ljudi, osamljene in velikokrat razmišljajo o smrti. Stanovalci, ki pa so se imeli možnost sami odločiti za odhod v Dom in v to odločitev tako ali drugače niso bili prisiljeni, so v domu za stare marsikdaj na novo zaživele, vzpostavili in razvili dobre ter pristne odnose tako s

številnimi sostanovalci, kot z zaposlenim osebjem. Prav tako so se ti stanovalci lažje in bolje vključili v aktivnosti in dejavnosti, ki so organizirane v Domu, so zadovoljni s samo oskrbo ter kakovostjo in raznolikostjo življenja v Domu ter so ponosni, da lahko tam živijo. Številnim stanovalcem pa se je po prihodu izboljšalo tudi njihovo zdravstveno stanje ter dvignila tudi kakovost njihovih življenj.

Flaker idr. (2008, str. 41, 44–47) poudarjajo, da se velikokrat za odhod v dom za stare v imenu starega človeka odločijo njegovi bližnji, ki sčasoma zaradi preobremenjenosti, izčrpanosti, čustvene iztrošenosti in izgorelosti, pomanjkanja energije ter fizičnega in realnega bremena ne zmorejo več skrbeti za starega človeka v domačem okolju. Pred tem se vseskozi trudijo pomagati sorodniku, mu nuditi podporo in pomoč, a na neki točki mnogi sorodniki več nimajo občutka, da bi lahko še naprej kakovostno in dobro skrbeli za svojega bližnjega starega človeka. Velikokrat sorodnikom pride prav oddih, premor, ki ga imajo v času prihoda socialne oskrbovalke, ki prihaja na dom starih ljudi in starim ljudem za časa obiska pomaga pri negi, opravljanju najrazličnejših opravil, pospravljanju. A žal je to le za nekaj ur na dan, nato pa vse breme oskrbe, nege starega človeka spet pade na preobremenjene družinske člane. Tako sčasoma pogosto prihaja bodisi do sporov s starim človekom bodisi celo do fizičnega nasilja, saj sorodniki, ki skrbijo za starega človeka, nimajo več občutka, nadzora nad lastnim življenjem ter ravnanjem. Težavo ob vsem tem tako pri sorodnikih, kot pri starem človeku, predstavljajo dvomi glede ustreznosti, kakovosti oskrbe v domovih za stare, obenem pa sorodniki začnejo dvomiti glede lastnih zmožnosti, koliko bodo še lahko zdržali in nudili vse potrebno staremu človeku. Odhod v dom za stare ljudi, za vse udeležene, predvsem pa za družinske člane starega človeka, pomeni možnost ureditve razmerij, stabiliziranje situacije.

Flaker idr. (2008, str. 55, 56) navajajo, da starega človeka obremenjujejo in omejujejo razne okoliščine in življenjski dogodki, kot so bolezen, nemoč, nasilje in doživljanje stiske staremu človeku bližnjih oseb. Življenje uporabnikov je velikokrat zaznamovano in prepleteno s pomembnimi ali z več različnimi dogodki istočasno, kot so: sprejem v institucijo, težave z zdravjem, smrt, rojstvo, razveza. Stari ljudje, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo in ki so vsakodnevno izpostavljeni obremenjujočim okoliščinam, lahko poglobijo svojo stisko, so izpostavljeni vedno večjemu stresu. Te obremenjujoče okoliščine v vsakdanu starega človeka se lahko med seboj tudi prepletajo in tako še bolj krepijo in starega človeka dodatno bremenijo.

Flaker idr. (2008, str. 71) govorijo, da zapletene situacije, stigmatizacije, negotovosti in obtoževanja prispevajo k občutkom negotovosti posameznika ter njegovega statusa. Vpleteni čutijo bojazen, strah, da bi bili zaradi svojega novega statusa v družbi zaznamovani,



stigmatizirani in obsojani. Strah jih je, da se bodo njihove socialne mreže drastično skrčile. Prav tako jih bremeni negotovost glede razvrednotenosti, zaupanja vase in izgubljene samozavesti ter da bodo nerazumljeni ob morebitnem stiku in sodelovanju s socialnimi ali zdravstvenimi službami.

»Po besedah ljudi, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo, je za ohranjanje gotovosti pomembno, da lahko odločamo o svojem življenju /.../ Razlika je, ali prepustimo odločitev drugemu prostovoljno ali pa drugi vsiljuje svoje odločitve. Slednje zbuja negotovost« (Flaker idr., 2008, str. 76).

Individualizacija oskrbe za starega človeka omogoči, da se oskrbo prilagodi glede na specifične, edinstvene potrebe in navade starega človeka. »Imeti nadzor nad svojim življenjem je pomemben del ustvarjanja smiselnosti življenja v naši civilizaciji. Omogoči subjektiviteto, ima učinek, da se dojemamo, kot da odločamo, delujemo, hkrati pa omogoči nove izkušnje« (Flaker idr., 2008, str. 95).

Jasno je, da pri dolgotrajni oskrbi ne gre le za odločitev starega človeka, temveč je pri sprejemanju odločitev prisotno tudi dovoljenje, soglasje drugih ljudi. Ti lahko s svojim delovanjem omogočijo in aktivno podpirajo samoodločanje starega človeka (Flaker idr., 2008, str. 97).

Milošević Arnold (2003, str. 36, 37, 43) poudarja, da so se stanovalci v domovih za stare, v svojem življenjskem obdobju, primorani soočati s stresi, ki jih povzročijo številne izgube. Odhod starega človeka v dom za stare ter namestitev v njem je pogosto dolgotrajna, saj se stari ljudje le v redkih primerih vrnejo v domače okolje in nazaj v samostojno življenje. Velik stres in izgubo predstavlja za starega človeka preselitev v dom za stare, saj je stanovalec v Domu primoran menjati svoj dotedanji življenjski stil, način življenja in po odhodu v Dom več ne more živeti življenja, ki ga je bil navajen v primarnem okolju. V domu za stare se je prisiljen podrediti kolektivnemu življenju v instituciji in z njim povezanimi pravili, se sprijazniti z izgubo samostojnosti in dotedanjih socialnih stikov. Številni stanovalci potrebujejo pomoč pri osebni negi, zato so prisiljeni sprejeti poseg tujca, tretje osebe v svojo intimnost. Nego in oskrbo starega človeka lahko razumemo kot odnos, odvisnost med stanovalcem in negovalko, ki jo bo najlažje sprejel v primeru sproščenega odnosa in primerne uporabe humorja. Pomembno je, da negovalka starega človeka pri nujenju oskrbe in nege vseskozi spoštuje in ga sprejema kot njej enakopravnega človeka. V naših domovih je dobro poskrbljeno za telesne potrebe uporabnikov, kot so prehrana, nastanitev, higiena in nega, slabše pa za stanovalčeve socialne in psihološke potrebe. Stanovalci v domu za stare morajo

imeti občutek, da se jih prepozna kot posameznike in spoštuje kot osebnosti ter imajo na svoje življenje še vsaj kaj vpliva.

Mali, (2008, str. 157) navaja, da imamo v domačem okolju različne prostore, ki služijo različni namembnosti, kjer se izvajajo različne dejavnosti, aktivnosti, v domovih za stare pa je glavnina prostorov večnamenskih. Stanovalčeva soba v domu za stare je njegov bivalni prostor, namenjen: bivanju, spanju, počivanju, sprejemanju obiskov, opravljanju higienskih potreb in ukvarjanju z zaposlitvenimi dejavnostmi. Večnamenski so tudi skupni prostori, katere uporablja večje število stanovalcev. Tako se v jedilnici poleg prehranjevanja odvijajo sprejemi obiskov, cerkveni obredi, prireditve in praznovanja. Stanovalce večnamenska uporaba prostorov pogosto spravlja v zadrego, dezorientira in zavaja, zmede, ker sami ob vsem dogajanju ne znajo več oceniti, kakšno vedenje bi bilo v njih sprejemljivo in primerno. Uporaba manjših prostorov, ki so primerno poimenovani ter je jasno razložena njihova namembnost, bi pripomogla k odpravi omenjenih težav in predstavljala korak v smeri socialne organiziranosti domov za stare ljudi.

»Kontrola nad svojim življenjem v instituciji omogoči posamezniku doživljanje smiselnosti življenja v instituciji kot tudi smiselnosti življenja v starosti. Življenje v okolju, ki ga stari ljudje oblikujejo po lastni meri, pozitivno vpliva na njihovo doživljanje starosti. Navadno gre za na videz majhne aktivnosti, ki pa lahko veliko prispevajo k dobremu počutju stanovalcev« (Mali, 2008, str. 160).

V družini, kjer je prisotna skrb za starega sorodnika, ima slednja velik vpliv na odnose med družinskimi člani. Od tega je tudi odvisno, koliko stikov imajo in v kakšnih odnosih bodo ostali stari ljudje z družinskimi člani po odhodu v dom za stare, ki za vse udeležene, še posebej pa za stanovalce, lahko pomeni velik šok zaradi spremembe življenjskega okolja. Na hitrejšo in lažje prilagajanje stanovalca na življenje v Domu imajo vpliv tudi drugi dejavniki, npr. večji ali manjši vpliv starih ljudi na sprejem odločitve glede odhoda v Dom – ali so se za odhod v Dom odločili sami ali so bili v to situacijsko prisiljeni.

## 2 PROBLEM

Za raziskovanje te teme sem se odločil na podlagi leto in pol dolgega prostovoljstva ter dvomesečne prakse v domu za stare. Tako sam, kot iz pogovorov s stanovalci, sem spoznal, da so stanovalci v glavnini zadovoljni z življenjem v Domu. Socialna delavka ostale zaposlene spodbuja k spoštljivemu odnosu do stanovalcev, pogovarjanju s stanovalci, da se jim čim bolj prisluhne in skuša upoštevati želje samih stanovalcev ter dela v smeri zagotavljanja stanovalčevih potreb. Hkrati so se mi porajala vprašanja in dvomi glede avtonomije odločanja stanovalcev v Domu, med drugim zaradi redkih komentarjev stanovalcev, iz katerih je bilo moč prepoznati določeno nezadovoljstvo s posameznimi področji. Zato sem se odločil in se tudi dogovoril s socialno delavko, da bi bilo dobro raziskati avtonomnost odločanja ter vključenosti stanovalcev na organiziranje življenja v domu za stare ljudi, saj lahko z rezultati te raziskave ugotovim določene pomanjkljivosti, želje stanovalcev, področja, na katerih se je ali pa bi se še lahko zagotovila boljša avtonomnost odločanja in možnost izbire stanovalcev.

V diplomskem delu sem skušal prikazati in raziskati zdajšnje stanje oz. razmere glede vpliva in zagotavljanja vključenosti stanovalcev s strani socialne delavke na avtonomnost odločanja stanovalcev, sprejemanja odločitev glede organiziranja življenja v domu za stare ljudi, tako na individualni ravni oskrbe posameznega stanovalca, kot na kolektivni ravni, ter kako vpliva sprememba okolja z odhodom starega človeka v Dom na njegovo življenje ter kakšno vlogo ima v tem procesu socialna delavka. Torej, koliko in na kakšen način se trudijo zaposleni in socialna delavka, da bi stanovalcem zagotovili čim boljše možnosti izbire, avtonomnega odločanja, vključevanja in upoštevanja samih stanovalcev glede organiziranja življenja v Domu za starejše občane Hmelina v Radljah ob Dravi.

### Raziskovalna vprašanja:

1. Kako in na kakšen način so stanovalci doma za stare vključeni v organiziranje življenja v Domu in kakšna je njihova avtonomija, možnost odločanja?
2. Na kakšen način socialna delavka zagotavlja vključenost in avtonomnost stanovalcev pri organizaciji življenja v domu za stare ljudi?
3. Kakšne naloge in vlogo ima pri postopku sprejema stanovalca v dom socialna delavka in kakšen vpliv ima odhod v Dom na življenje starega človeka?

## **3 METODOLOGIJA**

### **3.1 Vrsta raziskave**

Raziskava je kvalitativna (empirična). Tako za mojo kot za ostale kvalitativne raziskave je značilno zbiranje in operiranje z besednimi opisi in podatki, ki se nanašajo na nek raziskovalni pojav (Mesec, Rape Žiberna in Rihter, 2009, str. 85). Za empirične raziskave pa je značilno neposredno zbiranje novega izkustvenega gradiva (Mesec, Rape Žiberna in Rihter, 2009, str. 84). To sem pridobil s pomočjo izvedbe intervjujev s stanovalci DSO v Radljah ob Dravi in z zaposleno socialno delavko v omenjenem domu za stare.

### **3.2 Populacije in vzorci**

V prvo stvarno populacijo stanovalcev doma za stare Hmelina v Radljah ob Dravi spadajo vsi posamezniki, ki so v času opravljanja intervjujev živeli v omenjenem Domu (časovno), ki so imeli na naslovu doma za stare prijavljeno začasno ali stalno bivališče v času opravljanja raziskave (krajevno) in so bili stanovalci omenjenega Doma oz. so stanovali v omenjenem Domu 24 ur na dan (stvarno).

Drugo stvarno populacijo predstavlja oseba, ki je v času izvajanja intervjuja opravljala poklic socialne delavke v omenjenem Domu Hmelina v Radljah ob Dravi in je bila v času opravljanja intervjuja prisotna v Domu oz. na svojem delovnem mestu.

Pri populaciji socialne delavke sem si pomagal glede določanja enote iz populacije, ki jo bom intervjuval s popolnim popisom populacije.

Vzorec populacije stanovalcev doma starejših občanov Hmelina je neslučajnostni in priložnostni, saj sem najprej v vzorcu naredil izbor 9 stanovalcev, pri čemer sem upošteval kriterije, da so v vzorcu zbrani stanovalci z demenco, stanovalci, ki so bolj kot ne odvisni od pomoči drugega (nesamostojno gibljivi), in stanovalci, ki so še dokaj samostojno gibljivi; da je bilo v vzorcu zajetih več stanovalk (7) kot stanovalcev (2), saj so v Domu v prevladujočem številu stanovalke; da so bili v vzorec zbrani tako stanovalci, ki v Domu bivajo več kot tri leta, in tisti, ki bivajo manj kot tri leta; ter da so v vzorcu zajeti tako stanovalci in stanovalke, ki so se sami odločili za odhod v Dom in tisti, ki so bili v odhod v Dom prisiljeni na podlagi situacije. Zatem sem odšel do izbranih stanovalcev in z njimi navezal stik. Vsi so se strinjali s sodelovanjem v raziskavi. Z vsemi izbranimi stanovalci in stanovalkami v vzorcu sem nato

opravi individualne intervjuje oz. intervjuje z vsakim posameznikom posebej, saj sem tako po mojem mnenju dosegel boljšo učinkovitost ter tudi občutek varnosti za same stanovalce, ki sem jih intervjuval.

### **3.3 Merski instrument**

Merski instrument predstavljajo smernice za delno strukturiran intervju z odprtim tipom vprašanj, ki so razdeljena v več skupin in prilagojena glede na to, pod katero populacijo spada intervjuvanec. Prva skupina vprašanj je raziskovala, kakšen vpliv imajo stanovalci na življenje v Domu in na delovanje doma ter kolikšna je avtonomija stanovalcev glede organiziranja življenja v Domu. Druga skupina vprašanj je namenjena raziskovanju vpliva oz. na kakšen način socialna delavka zagotovi vključenost in avtonomnost stanovalcev pri organizaciji življenja v domu za stare ljudi glede sprejemanja odločitev o bivanju v Domu, organizaciji dejavnosti in aktivnosti v Domu, načinu nudenja oskrbe, upoštevanju njihovih želja, potreb, volje stanovalcev. Znotraj te skupine vprašanj sem skušal raziskati avtonomnost sprejemanja odločitev in izbor samih stanovalcev pri oskrbi tako na individualni ravni vsakega stanovalca, kot na kolektivni ravni. Tretja skupina vprašanj pa je raziskovala, kakšne naloge in vlogo ima pri postopku sprejema stanovalca v Dom socialna delavka in kakšen vpliv ima odhod v dom za stare na življenje starega človeka. Kot rečeno so bila vprašanja oz. smernice delno strukturiranega intervjuja prilagojene glede na to, s katere od dveh populacij, ki sta opredeljeni v raziskavi, intervjuvanec prihaja (stanovalci DSO, socialna delavka, zaposlena v DSO). Oba vprašalnika sta v prilogi številka 9.1.

### **3.4 Zbiranje podatkov**

Zbiranje podatkov je potekalo od 7. 5. 2019 do 20. 5. 2019. Vseh 10 intervjujev, 9 s stanovalci in enega s socialno delavko, sem izvedel v Domu Hmelina, domu za starejše občane v Radljah ob Dravi, kjer sem že nekaj tednov pred tem pridobil uradno dovoljenje s strani vodstva Doma. Pri navezovanju stikov s stanovalci mi je pomagala tudi socialna delavka. Ko sem dobil ustno soglasje sogovornikov o sodelovanju v raziskavi, sem vsem sogovornikom najprej dal možnost izbire prostora, kjer bi posamezen intervju izvajal, saj sem želel sodelujočim omogočiti varen prostor za pogovor in sodelovanje, kjer se bodo lahko kar se da odprli pri sodelovanju v intervjujih. Že pred tem sem se vsem devetim stanovalcem,

med njimi je bilo 7 stanovalk, od katerih so bile tri nesamostojno gibljive ter dve sogovornici z demenco, in 2 stanovalca, predstavil ter povedal kdo sem, kaj je namen in vsebina raziskave ter vsakega sogovornika posebej vprašal, če mi dovolijo, da lahko posamezen individualen intervju posnamem, za kar sem dobil dovoljenje s strani vseh devetih stanovalcev ter socialne delavke. Nato sem vse sogovornike še povabil, da me vprašajo, če jih pred začetkom izvedbe intervjujev še kaj zanima, z namenom, da bi razbil morebitno začetno negotovost. Hkrati sem jim tudi zagotovil, da bodo posnetki pogovorov anonimni ter bodo izključno uporabljeni za namen te raziskave in bodo nato izbrisani. Prav tako sem vse stanovalce povprašal po času, ki ga imajo na voljo, pri čemer noben od sogovornikov ni postavil časovne omejitve, ter jim povedal, da lahko v primeru stiske zavrnejo odgovor na posamezno vprašanje, kar med pogovorom ni storil noben od intervjuvancev. S petimi stanovalkami ter dvema stanovalcema sem individualne intervjuje izvedel v njihovih sobah, z dvema stanovalkama pa na oddelku v dnevnem prostoru. Pri treh intervjujih s sogovorniki smo na njihovo željo naredili 5 do 10 minutni odmor ter nato intervjuje opravili do konca. S socialno delavko sem intervju opravil v dveh dneh v njeni pisarni, pri čemer sva intervju zaključila že prvi dan, drugi dan pa sem ji postavil še nekaj dodatnih podvprašanj po preposlušanju intervjujev z večino stanovalcev. Intervjuji s sogovorniki so trajali med 40 minut in 95 minut. Pri dveh stanovalkah z demenco sem pogovor seveda prilagodil tako, da sta lažje sledili in sodelovali. Na enkrat sem povedal dve do 3 povedi ter po potrebi te poenostavil, da sta lahko vsemu sledili. Pogosto, večkrat pri posameznem vprašanju, sem povzel dotedanjo vsebino pogovora, da smo lažje ohranjali rdečo nit, ter sproti preverjal, če sta vse razumeli. Pri pogovoru sem bil vseskozi še bolj kot pri ostalih sogovornikih pozoren na njuno neverbalno komunikacijo, da sem v primeru stiske pri posamezni stanovalki z demenco to hitreje prepoznal in se prilagodil. Pri eni od njih sva tako naredila na njeno željo približno petminutni premor ter nato intervju v miru nadaljevala. Ves čas izvedbe intervjujev sem s stanovalkama z demenco ohranjal očesni stik ter pri obeh tudi telesni stik, z roko, tako da se lažje osredotočili na vsebino intervjuja ter vedeli, da govorim z njima. Vseskozi sem se osebno odzival in nekajkrat vstopil svet stanovalke z demenco ter nato pogovor ponovno preusmeril nazaj na temo intervjuja.

### **3.5 Postopek kvalitativne analize in obdelave podatkov**

Obdelava zbranega gradiva je bila izvedena s kvalitativno analizo (Mesec, 2007), torej sem zbrano gradivo analiziral na besedni način, brez navajanja ali uporabe števil. Pri transkripciji intervjujev sem posebno pozornost namenil izločanju izrazov ali besed, ki bi

lahko razkrili identiteto sogovornikov, saj sem želel zagotoviti in ohraniti njihovo anonimnost. Najprej sem vse intervjuje, vsakega posebej, zapisal po zvočnem posnetku pogovorov oz. intervjujev. Zatem sem v zapisanih dobesednih transkripcijah intervjujev posamezne dele odgovorov glede na pomen razdelil oz. določil izjave. Posamezne izjave iz enega intervjuja sem nato zapisal v tabelo, kjer sem jim pripisal oz. določil pojem, podkategorijo, kategorijo in temo. Sledilo je osno kodiranje, kjer sem s pomočjo grupiranja vseh pojmov iz vseh intervjujev s stanovalci v podkategorije in kategorije ugotovil, kateri pojmi imajo podoben pomen, ter jih poimenoval enako, ob tem pa izločil določene nepomembne pojme, ki niso bili v skladu s temo, vsebino, namenom raziskave. nazadnje pa sem primerjave med obdelanimi podatki poiskal z izvedbo odnosnega kodiranja. Izvedba celotnega procesa mi je bila v pomoč pri lažjem in celostnem zapisu rezultatov mojega diplomskega dela. Celoten postopek kodiranja oz. kvalitativne analize podatkov je razviden v prilogah.

## 4 REZULTATI

### 4.1 Avtonomija odločanja stanovalcev o vsakdanu, prehrani, oskrbi in negi

#### 4.1.1 Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev

Glede prehrane so vsi stanovalci, ki so sodelovali v raziskavi, povedali, da imajo možnost avtonomnega izbiranja ure obeda oz. da imajo možnost obedovanje prestaviti na zgodnejši ali kasnejši čas zaradi različnih vzrokov ali obveznosti, a je dobro, da o tem prej povedo zaposlenim (E12: *»Če imam obiske ali imam kaj drugega, lahko rečem in mi obrok pogrejejo ter mi ga postrežejo kasneje. Tudi obroke prilagodijo, dobim hrano prej ali kasneje. Ni nobenega problema; prej povem, da me ni in se lahko vse dogovorim.«*). Stanovalci so povedali, da so obroki sicer v vnaprej določenih terminih, a se jim zaposleni prilagodijo (H13: *»Termini obrokov so fiksni. Če sem zajtrk zamudil, prinesejo in pripravijo kasneje ...«*). Skoraj vsi vprašani stanovalci in stanovalke, razen ene, so povedali, da imajo vsi stanovalci možnost sodelovati na sestankih za sestavo jedilnikov in se njihove želje ter predlogi večinoma upoštevajo, da je na meniju vedno za vsakogar nekaj.

Socialna delavka pa je dodala, da se jedilnike na sestankih skupaj s stanovalci in njihovimi sorodniki, ki so takrat na obisku pri stanovalcu, sestavi za 14 dni vnaprej, vsakič na drugem oddelku, da se lahko vključi čim večji krog stanovalcev, ne glede na to, s katerega oddelka so.

Stanovalka, ki se sestankov po lastni volji ne udeležuje, je izrazila pomisleke glede upoštevanja predlogov stanovalcev pri sestavi jedilnikov (B6b: *»Po moje ne pomagajo preveč. Drugače se sestanka še nisem udeležila, ne vem, če bi pomagalo.«*). Nekaj stanovalcev je izpostavilo, da imajo stanovalci možnost malice med obroki, kot je sadje ali hrana iz hladilnika. Nekaj stanovalcev je povedalo, da imajo vsi stanovalci možnost izbire hrane pri zajtrku (I8: *»Zajtrk je po želji vsakega stanovalca, od paštete do rib. Skratka dobiš, kar želiš. Če bi lahko vse pojedel, kar imamo na voljo, bi se zredil.«*). Pri kosilu lahko stanovalci izbirajo med dvema menijema. Za večerjo pa je po navadi na voljo kaj mlečnega ali kakšna vrsta salame. Več stanovalk je navedlo, da se imajo stanovalci možnost odločiti glede prostora prehranjevanja, pri čemer je obedovanje v sobi dražje kot v jedilnici.

Socialna delavka je glede prehranjevanja povedala, da se morajo v primeru predpisane diete pri posameznem stanovalcu te držati že čisto iz vidika zdravja. V okviru predpisanih



omejitev, ki jih določa dieta, se skušajo kar se da prilagajati, približati in upoštevati želje, predloge posameznega stanovalca. Vsak stanovalec, ki ima predpisano dieto, ima to navedeno na posebnem kartončku. (S37: »... Znotraj predpisane diete s strani zdravnika za posameznega stanovalca pa se seveda skušamo čim bolj prilagoditi željam posameznega stanovalca v okviru tega, kar mu predpisana dieta dovoljuje. Torej znotraj tega skušamo skupaj s stanovalcem najti določene načine, možnosti, ki stanovalcu ustrezajo. To urejamo individualno z vsakim stanovalcem posebej /.../ Če npr. nekdo ne je rib, se mu takrat, ko so ribe na jedilniku, ponudi nekaj drugega ...«).

Stanovalci so tudi navedli, da se pri dejavnostih, aktivnostih in krožkih, ki so ob določeni uri, stanovalci lahko z izvajalci dogovorijo za drugi termin izvajanja, če bi jim ta bolj odgovarjal. Zaposleni stanovalcem, ki so nesamostojno gibljivi ali bolj odvisni od pomoči drugega, pomagajo na aktivnostih ter po potrebi prilagodijo dejavnosti in aktivnosti tako, da lahko na njih sodelujejo vsi stanovalci ne glede na oviro.

#### **4.1.2 Ocena storitev**

Pri oceni prehrane v Domu je le ena stanovalka povedala, da je s hrano v Domu nezadovoljna, tako glede kakovosti priprave, okusa in začinjenosti. Prav tako je izrazila nezadovoljstvo s toploto hrane, ki jo prinesejo v sobo pri obrokih, zaradi po njenem mnenju premajhnega števila zaposlenih, ki hrano delijo. Manjše število stanovalcev je izrazilo splošno zadovoljstvo s hrano v Domu. Nekaj stanovalk je izrazilo zadovoljstvo z okusom hrane ter ob tem zadovoljstvo bodisi s toploto, začinjenostjo ali raznovrstnostjo hrane (G14: »S hrano sem zadovoljna. Doma tudi ni bilo zrezkov vsak dan. Dobro je, da imamo raznoliko hrano in je okusna.«).

Nesamostojno gibljiva stanovalka je povedala, da je v preteklosti že imela slabo izkušnjo z delom in odnosom zaposlenih ter se je na to tudi pritožila, kar je pozitivno vplivalo in se kasneje ni več ponovilo. (B4b: »Se je že zgodilo, da sem se pritožila, ko je osebje tukaj pustilo, saj veste, ono vrečko, kateter. Mi je pomagala pri potrebi, pol je pa kar pustila kateter v sobi in več je ni bilo nazaj. Začelo je smrdeti. Potem je le prišla druga negovalka in odnesla, ko sem se pritožila, ker nisem mogla več, ne močno, sem pač rekla. Za to sem povedala drugim negovalkam in od takrat so na to pozornejše. Sedaj so bolj previdni«). V enem primeru je stanovalka izrazila veliko zadovoljstvo z delom in dostopnostjo socialne delavke.

Socialna delavka pa je povedala, da se ji zdi zelo pomembno in dobro, da bodo z mojo raziskavo v diplomskem delu dobili informacije o področjih, kjer v Domu že delajo dobro, kot o področjih, kjer se bo potrebno izboljšati. (S47: »... kje pa bi se še dalo kaj postoriti, dodelati, kaj se še da narediti, kam se še da priti, tako za nas zaposlene, kot za stanovalce«).

#### **4.1.3 Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi**

Več stanovalk in stanovalcev je povedalo, da so v večini primerov samostojni pri osebni negi ter še ne potrebujejo nobene pomoči s strani druge osebe. Več vprašanih je povedalo, da so popolnoma samostojni pri izvajanju vseh aktivnosti. Nekaj stanovalcev je povedalo, da so popolnoma samostojni pri pospravljanju sobe. Druga stanovalka je navedla, da zmore še sama postlati posteljo, se stuširati, urediti in počistiti. Nekaj stanovalk je povedalo, da se lahko še samostojno prehranjujejo. Sogovornica se prav tako lahko še sama počeše ter si umije obraz. Druga stanovalka pa se, kljub nesamostojni gibljivosti, trudi ohranjati samostojnost pri oblačenju ter občasnem sprehajanju v naravi. Stanovalec je povedal, da še zmore sam pospraviti sobo in se samostojno sprehaja. Dokaj samostojna stanovalka je ob tem izpostavila, da se trudi ostati čim bolj samostojna, ker bi ob potrebi po dodatni pomoči za oskrbo morala plačevati več (C30: »Trudim se, da hodim, sem samostojna, ker je oskrba dražja, če si nepokreten.«).

Socialna delavka je povedala, da skušajo zaposleni pri opravljanju aktivnosti ter oskrbi v Domu ljudem z demenco omogočiti čim daljšo in večjo aktivnost ter samostojnost in ohranjanje nadzora nad svojim lastnim življenjem ter jih spodbujajo, da čim več, kolikor zmorejo, poizkušajo storiti sami ter se jim ob tem individualno prilagajajo glede na njihove potrebe, želje (S60: »Pri stanovalcih v začetni fazi ali v napredujoči fazi demence, jih vključujejo v jutranjo, večerno oskrbo delovna terapevtka, varuhinja, delovna inštruktorica. Način dela z ljudmi z demenco je tak, da se k stanovalcu pristopi in se mu pomaga, se ga usmerja, da se on še sam obleče, obuje, umije ter si tako zraven človeka z demenco kot support, kot podpora.«).

#### **4.1.4 Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni**

Nekaj sogovornic mi je glede potrebe po pomoči povedalo, da potrebujejo redno pomoč pri tuširanju s strani zaposlenih. (E27b: »Rabim le pomoč pri tuširanju, ostalo še zmorem vse sama. Če pa bi kar koli rabila, pa lahko povem zaposlenim in mi pomagajo«). Ob tem je

sogovornica tudi povedala, da ima pomoč pri tuširanju enkrat na teden, druga enkrat na 10 dni, tretja pa samo dvakrat na mesec. Možnost pogostejšega tuširanja ob pomoči zaposlenih pa se razlikuje zaradi razlik v ceni oskrbe. V enem primeru potrebuje stanovalka poleg pomoči pri tuširanju tudi redno pomoč pri umivanju ter čiščenju sobe. Nekaj nesamostojno gibljivih stanovalk potrebuje poleg tuširanja tudi redno pomoč pri urejanju, oblačenju in umivanju. Večina sogovornikov je izrazilo potrebo po pomoči pri pospravljanju in čiščenju sobe. Več stanovalcev je povedalo, da poleg čiščenja sobe potrebujejo pomoč pri postiljanju postelje. Nekaj stanovalk je povedalo, da se primeru potrebe po pomoči večinoma obrnejo na medicinske sestre, negovalke ali socialno delavko. V Domu nimajo urnika osebne pomoči. (A10a: »Pri osebni pomoči ni urnika, ni točno določena; ko rabim, pokličem pomoč«). Nekaj stanovalk potrebuje pomoč pri oblačenju. V enem primeru pa stanovalec potrebuje pomoč pri oskrbovanju z rokavicami za poganjanje invalidskega vozička, ki jih dobi tako s pomočjo glavne medicinske sestre, kot s strani zunanjih obiskovalcev Doma. Nesamostojno gibljiva stanovalka je povedala, da poleg pomoči pri osebni negi, kot je pomoč pri izločanju, potrebuje tudi pomoč pri postiljanju postelje, čiščenju, umivanju in prinašanju hrane v sobo pri obrokih. Več sogovornikov je navedlo, da imajo v Domu dostop in možnost jemanja vseh zdravil, ki jih imajo bodisi predpisana ali pa jih potrebujejo za lajšanje bolečin. (C25: »Dobim Lekadol ali še kaj močnejšega za kolke, zdravila za srce in za odvajanje vode tudi; kar rabim, dobim. Zdravila za odvajanje vode sem dobivala že doma.«).

Nekaj stanovalcev je povedalo, da imajo stanovalci možnost avtonomnega odločanja o kasnejšem času in poteku čiščenja in/ali pospravljanja sobe. (G17: »Če imam obiske ali kaj drugega, lahko prosim, da pridejo kasneje, ali za čiščenje, pospravljanje sobe ali kakšno drugo pomoč. Tu ni nobenega problema. Vse se da dogovoriti.«). Nekaj sogovornic je izjavilo, da imajo stanovalci možnost avtonomnega odločanja tudi glede potrebe po pomoči in preložitve termina tuširanja na hitrejši ali kasnejši čas (C13: »Če se kopat ne morem zaradi česar koli, povem. Mi kopanje predstavijo na prej ali kasneje, kot želim. Ni nobenega problema.«). Stanovalka, ki prav tako potrebuje pomoč pri tuširanju, pa je izrazila pomisleke in dvom glede možnosti odložitve pomoči pri tuširanju na kasneje (B12: »Vsakih 10 dni me tuširajo, a ni določeno z uro kdaj. Bolj težko bi jim rekla, da sedaj ne morem iti pod tuš, ker bi naslednjič bila šele čez 10 dni na vrsti«). Druga stanovalka je povedala, da nima možnosti odločanja o času izvajanja pomoči s strani zaposlenih iz nočne izmene, temveč sami pridejo, ko pridejo, in opravijo vse potrebno, a stanovalke to ne moti, saj je tudi sama navajena hitrejšega vstajanja in je ob prihodu zaposlenih vsakič že pokonci. Prav tako je bilo navedeno, da imajo stanovalci poleg tuširanja tudi možnost avtonomnega odločanja o preložitvi pomoči

pri urejanju. Stanovalka, ki je bolj odvisna od pomoči drugih, je povedala, da ima možnost dodatne pomoči ali uresničevanja želja glede oskrbe in da je pri tem upoštevana. Prav tako ima po njenih besedah možnost odločanja o preložitvi pomoči pri osebni negi (F27: *»Pri negi se mi prilagajajo. Če imam obisk ali kaj drugega, pridejo kasneje. Se da vse dogovoriti. Če sem takrat prosta, pa sem sama po navadi za to, da se stvari uredijo in mi pomagajo pri negi. Rada vidim, da sem urejena.«*). Marsikdaj pa zaposleni stanovalcem pomagajo po potrebi tudi izven njihovega delovnega časa.

Socialna delavka je povedala, da se v Domu skušajo čim bolj prilagajati potrebam posameznega stanovalca in mu iti naproti pri določitvi tipa oskrbe (S6: *»Glede oskrbe je pa tako, da je vsak stanovalec pri nas v Domu glede na svoje potrebe vključen v oskrbo: 1, 2, 3, 4 ali pa 3B. Stanovalec, ki ima oskrbo ena, je čisto samostojen in tudi mi še ne gremo v to, da če stanovalec potrebuje samo neko dodatno pomoč, na primer samo pomoč pri umivanju; samo pri oblačenju ali pa za neko krajšo prinašanje obrokov v sobo, ker on to ne zmore. Zaradi tega ne gremo v višjo oskrbo, ampak stanovalcu ponudimo možnost, da ostane v osnovni oskrbi in ima samo kot dodatno storitev neke dele druge oskrbe zraven. Vse to počnemo, da se stanovalcu čim bolj približamo, da ima čim manjše doplačilo k ceni oskrbe.«*). Prav tako se skušajo po mnenju socialne delavke čim bolj prilagajati pri oskrbi ali negi na individualni ravni glede na počutje posameznega stanovalca, še posebej v primeru stanovalca z demenco (S31: *»... pri stanovalcih, kjer je že razvidna napredujoča se demenca, ker ga vsi ti posegi lahko izzirajo ali zmedejo. Skušamo se prilagoditi trenutnemu počutju stanovalcev, da takrat vstopiš v sobo, se mu jo pospravi ali pomaga urediti kaj drugega, ko je on pripravljen za to, da ga s tem še dodatno ne zmedeš. Tako se poizkušamo čim bolj individualno prilagajati posameznemu stanovalcu ali stanovalki.«*). Socialna delavka je povedala, da v Domu stremijo in spodbujajo h komunikaciji in spoštljivemu odnosu s stanovalcem tudi v času opravljanja pomoči pri oskrbi, negi na individualni ravni vsakega stanovalca, saj je to ključ h kakovostnejšemu izvajanju storitev in zmanjševanju stiske pri stanovalcih (S39: *»Vedno, ko se pride v sobo stanovalca, je pomembno, da se ga vpraša po mnenju, da se ga pozdravi, še posebej, ko se izvaja nega pri stanovalcu, kot je menjava inkontinentnih pripomočkov in podobno. Pomembno je, da se v tem času s stanovalcem zaposleni pogovarja in se mu pove, kaj se bo počelo.«*). Ustrezna komunikacija in spoštljiv odnos sta še toliko bolj pomembna pri stanovalcih po mnenju socialne delavke, ki so popolnoma nesamostojno gibljivi in odvisni od pomoči drugega, saj se ti še težje sporazumevajo in je pomembno, da jim zaposleni povedo in nazorneje razložijo, kaj bodo počeli ter so do njih spoštljivi.

#### 4.1.5 Vsakdanjik

Večina sogovornikov mi je, ko sem jih vprašal po njihovem vsakdanu, najprej povedalo čas njihovega vstajanja. Ena stanovalka vsak dan vstaja med 7.30 in 8.00 uro, dve nesamostojno giblivi stanovalki ob 7.00 uri, bolj samostojen stanovalec je povedal, da vsak dan vstane že med 5.00 in 5.30 uro, ena stanovalka ob 6.00 uri, druga pa vstane med 6.30 in 7.00 uro.

Manjše število stanovalk je povedalo, da se same uredijo in oblečejo. Več sogovornikov je povedalo, da se sami umijejo in oblečejo. Nekaj stanovalk je navedlo, da vsakodnevno potrebujejo pomoč, bodisi pri urejanju in umivanju bodisi pri oblačenju.

Za dopoldanski čas so stanovalci in stanovalke navedli, da se lahko avtonomno udeležujejo dejavnosti v Domu ali pa izvajajo kakšne svoje aktivnosti. Tako izvajajo oz. sodelujejo v različnih fizičnih in kognitivnih aktivnostih ter dejavnostih. Med kognitivnimi aktivnostmi, ki jih izvajajo ali se jih udeležujejo v dopoldanskem času, so sogovorniki navedli branje ter možnost udeleževanja na številnih dejavnostih ter krožkih, ki se takrat izvajajo v Domu. Od fizičnih aktivnosti pa so stanovalci in stanovalke navedli sodelovanje pri zlaganju krpic na oddelku ter ob lepem vremenu sprehajanje, rekreiranje v naravi z invalidskim vozičkom ter ob tem obiskovanje prijateljev, vsakodnevno pitje kave v bližnjem trgovskem centru. Dopoldne dobi en stanovalec tudi pomoč pri injiciranju insulina.

V popoldanskem času se po besedah stanovalecev pogosto odločajo za gledanje TV-ja ali od kognitivnih aktivnosti za branje, štrikanje ter druženje s sostanovalci bodisi na kavi bodisi ob igranju šaha in kart. Od fizičnih aktivnosti pa se popoldne veliko stanovalecev odloči za sprehajanje v ali izven Doma ter udeležbo na kegljanju, pikadu. Drug samostojen stanovalec pa je povedal, da si po kosilu privošči krajši počitek in se nato popoldne pogosto rekreira z invalidskim vozičkom v ali zunaj domačega kraja.

Glede avtonomnega udeleževanja na aktivnostih, sem slednje glede na odgovore uvrstil med fizične in kognitivne aktivnosti. Fizične aktivnosti, ki jih stanovalci ne izvajajo ali se jih ne udeležujejo zaradi slabega zdravstvenega stanja ali drugih preferenc, so delovna terapija in fizioterapija. Fizične aktivnosti, za katere so sogovorniki povedali, da se jih udeležujejo, ker tako sami želijo, so delovna terapija, telovadba, športne igre, pikado in pri enem sogovorniku obiskovanje elektroterapije v primeru močnejših bolečin v rokah. Med kognitivne aktivnosti, ki se jih stanovalci udeležujejo, so slednji navedli prireditve, organizirane v glavni jedilnici Doma, zgodovinski krožek, maše in molitvene urice, ki se v Domu izvajajo vsakih 14 dni, pogovorne urice ter branje.

Sogovorniki so mi v intervjujih navedli tudi nekaj aktivnosti, dejavnosti, ki jih počno bodisi dopoldne bodisi popoldne. Nekaj stanovalk je navedlo, da nekaj časa rade preživijo bodisi v družbi prijateljev na kavi, a imajo še raje od tega občutek zasebnosti v sobi, kjer berejo različne žanre knjig oz. branje kot dnevno aktivnost, bodisi kot dnevni hobi gledajo TV.

Socialna delavka je povedala, da skušajo stanovalcem z demenco omogočiti kar se da dolgo ohranjanje njihovih motoričnih sposobnosti, da bi bili čim bolj samostojni in imeli nadzor nad lastnim življenjem. Pri ljudeh z demenco sobo prilagodijo tako, da bi jo slednji kar se da dolgo lahko spoznal – bodisi z imenom in priimkom na vratih stanovalčeve sobe bodisi z njegovo fotografijo ali predmetom, ki mu veliko pomeni. Vse to z namenom, da lahko stanovalci z demenco čim lažje in hitreje najdejo svojo sobo, kopalnico ali WC ter so tako čim bolj samostojni in se počutijo domače, varne. Predvsem v začetnih dveh fazah demence h komunikaciji z ljudmi z demenco spodbujajo zaposlene, da z ljudmi z demenco komunicirajo o za njih pomembnih predmetih in se jim tako čim bolj prilagajajo glede na individualne potrebe posameznega stanovalca z demenco (S63: *»... Razlikuje se od stanovalca do stanovalca in mi se temu prilagajamo /.../ Posameznik z napredovano demenco potem ne prepozna več žlice ali kaj drugega, ni več sposoben tvoriti razumljivejših stavkov, ne prepozna več predmetov in v teh primerih je sporazumevanje že težje. Pri napredovani obliki demence si mora zaposleni vzeti več časa, ga voditi, mu impulzivno slediti, če se oseba z demenco vstane in gre z njim.«*).

#### **4.1.6 Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi**

Glede pomoči, podpore in komunikacije z zaposlenimi je nekaj sogovornikov povedalo, da so zaposleni stanovalcem na voljo, če bi potrebovali kakšno pomoč ali kar koli drugega in mnenja stanovalcev tudi upoštevajo. Več stanovalk je povedalo, da zaposlene vsakič obvestijo ob izhodu iz Doma, bodisi same bodisi njihovi sorodniki. V tem je opaziti neke smernice nadzora zaposlenih nad stanovalci, a hkrati je to razumljivo, saj v Domu živi veliko stanovalcev in tako zaposleni vedo, kdo ne bo potreboval obroka. Navedeno je bilo tudi, da imajo stanovalci možnost pomoči s strani zaposlenih ob izhodih iz Doma – kadar koli to potrebujejo, so jim dostopni in na voljo. Več sogovornikov je povedalo, da se lahko obrnejo po pomoč na zaposlene, ki so dostopni in upoštevajo njihove želje, mnenja ter skušajo zadovoljiti njihove potrebe; tako glede aktivnosti, kot glede oskrbe. Nekaj stanovalcev je dejalo, da lahko stanovalci sodelujejo skupaj z zaposlenimi pri reševanju določenih

problemov in težav, do katerih občasno prihaja, in se tako slednje hitreje reši. V primeru težav se lahko stanovalci obrnejo po pomoč na socialno delavko in glavno medicinsko sestro, ki posredujeta in pomagata, da se zadeve rešijo hitreje (*H37: »Glavna sestra in socialna delavka rešujeta težave na krajši način.«*). Bolj samostojen stanovalec mi je tudi povedal, da je v primeru njegove slabe izkušnje posredovala in mu pri rešitvi situacije pomagala glavna medicinska sestra z zamenjavo odgovorne zaposlene, ki mu pomaga pri injiciranju insulina (*I62: »Pri dobivanju insulina sem imel na začetku slabšo izkušnjo, zato nisem želel več dobivati terapije od te osebe. Pri tem sem se obrnil na glavno medicinsko sestro in vse skupaj smo rešili brez težav in zamere.«*). Prav tako je povedal, da se je v primeru bolečin v roki brez težav obrnil na fizioterapevtko in se z njo dogovoril o potrebni obravnavi ter nekajkratnem obisku terapije. Sogovorniki so tudi navedli možnost odločanja in dogovora stanovalcev o tem, kako bi želeli, da jih zaposleni naslavljajo (*B27: »Kličejo nas po imenu. Lahko povemo, če želimo, da nas kličejo kako drugače«*).

Socialna delavka je o tej temi povedala, da je komunikacija zanjo najpomembnejša in v primeru, da je ta ustrezna in spoštljiva tako med zaposlenimi, kot predvsem s samimi stanovalci, bo vse potekalo kot mora. Stanovalec bo omogočalo kakovostno in čim bolj samostojno, avtonomno življenje v Domu. Povedala je še, da v roku enega meseca po prihodu stanovalca v Dom, vsaka služba s stanovalcem opravi individualni pogovor, kateremu sledi en soustvarjen individualni načrt stanovalca na skupnem sestanku, v katerem se upošteva njegove izražene želje, ideje in cilje. Individualni načrt se lahko vseskozi spreminja in prilagaja potrebam, željam stanovalca (*S14: »Ta individualni načrt ni trajen ali zapečaten, ampak se ga prilagaja. Na primer, če se stanovalcu spremeni oskrba ali kaj podobnega ali pride do neke spremembe, se naredi evalvacija.«*). Če ni nobenih sprememb, se vseeno naredi evalvacijo individualnega načrta stanovalca vsakih 6 mesecev. Ob tem je socialna delavka tudi izpostavila pristop in način delovanja tako zaposlenih kot Doma samega na stanovalce, kjer delajo v smeri zagotavljanja stanovalčeve intimnosti, avtonomnosti odločanja, zagotavljanja zasebnosti in nadzora stanovalcev nad lastnimi življenji. Na takšen način skušajo stanovalcem pokazati, da dom za stare ljudi ni enak bolnišnici, ampak imajo v Domu stanovalci možnost umika v zasebnost v sobo (*S38: »V Domu stremimo in se zavedamo, da smo tukaj zaradi stanovalcev in za njih in tudi ko gremo k stanovalcu v sobo, se zavedamo, da je to njegov prostor, njegovo stanovanje in da se vedno, preden se vstopi, potrka na vrata ter se stanovalca pozdravi. Zavedamo in osveščamo tudi, da je soba, kjer stanovalec živi, njegov zasebni prostor, ki ga je potrebno spoštovati, kot tudi samega stanovalca ...«*).

## 4.2 Želje glede dnevnih aktivnosti

Ko sem sogovornike povprašal o vključevanju in sodelovanju glede poteka dejavnosti, aktivnosti, oskrbe na kolektivni ravni, mi je nekaj stanovalcev povedalo, da imajo stanovalci v Domu možnost izražanja želja in idej ter soodločanja glede poteka in vsebine dejavnosti, aktivnosti (I36: *»Na sami aktivnosti se lahko za naslednjo dogovorimo, kaj bo tema le-te, nam res probajo ugoditi. Veliko stvari se rešuje sproti.«*). Nekaj stanovalk je povedalo, da stanovalci nimajo možnosti odločanja glede določitve termina izvajanja maše v Domu, saj o terminih maš odločajo duhovniki, ki mašujejo.

Glede vključevanja in odločanja o dejavnostih, aktivnostih in oskrbi na kolektivni in individualni ravni mi je več sogovornikov povedalo, da imajo vsi stanovalci v Domu na sestankih nekajkrat letno možnost sodelovanja in izražanja želja, mnenj o organiziranju dogajanja, življenja v Domu z vodstvom Doma (G34: *»Nekajkrat na leto imamo sestanke z zaposlenimi, z vodstvom, kjer lahko povem svoje želje, mnenje. Sestanka sem se udeležila. Kar smo predlagali, so še upoštevali ...«*). Navedli so tudi, da imajo stanovalci v Domu možnost sodelovanja, izražanja želja in mnenj glede sprotnih zadev ter potreb in organiziranja krožkov na sestankih, pri čemer se jim zaposleni skušajo kar se da približati in jih upoštevati.

Več sogovornikov je povedalo, da zaposleni stanovalce vprašajo po željah ter stanovalci lahko izrazijo svoje želje, mnenja in ideje zaposlenim in so pri tem velikokrat upoštevani oziroma jim zaposleni skušajo ugoditi. Nekaj stanovalk je navedlo, da stanovalci nimajo možnosti odločanja glede izvajanja in organiziranja vrste prireditve (E23: *»Glede prireditev ne moremo odločati, katera in kaj se bo odvijalo. To organizira Dom.«*).

Stanovalci so v večini povedali, da se lahko odločajo o tem, kaj bodo počeli čez dan in katerih dejavnosti ter aktivnosti se bodo ali se ne bodo udeležili. Nesamostojno gibljiva sogovornica je povedala, da nesamostojno gibljivim stanovalcem pri udeležbi na dejavnostih in aktivnostih, če to potrebujejo, pomagajo zaposleni ali pa jim, če je to potrebno, prilagodijo aktivnosti, dejavnosti tako, da lahko na njih sodelujejo tudi nesamostojno gibljivi stanovalci (F16: *Sam se odločiš, kam bi rad šel, če bi rad šel, kdaj bi rad šel. Če rabiš pri tem pomoč, poveš zaposlenim. Noben te ne sili, da greš na kakšno aktivnost, prireditev ali kaj drugega. Kar boš počel, je tvoja odločitev, tvoja volja.«*). Nekaj stanovalcev je ob tem navedlo, da se poizkušajo udeležiti čim več aktivnosti in dejavnosti, prireditev v Domu (H20: *»Vseeno mi je, v katerem delu dneva so aktivnosti, če le lahko in če želim, se jih udeležim. Sam lahko odločam o tem, kaj bom počel.«*). Ob tem je drugi stanovalec povedal, da imajo v Domu na voljo urnik vseh aktivnosti v Domu, ki lahko stanovalce delno časovno omejuje, a se lahko



stanovalci povsem avtonomno odločijo, katerih aktivnosti se bodo udeležili. Nesamostojno gibljava stanovalka je tudi navedla, da ima osebni urnik gibanja ter da se lahko sama odloči, kdaj se želi gibati, sprehajati s pomočjo hodulje. Dejala je tudi, da imajo tudi nesamostojno gibljivi stanovalci ob pomoči zaposlenih možnost avtonomnega odločanja glede udeleževanja na dejavnostih, aktivnostih in prireditvah (B14: *»Če želim iti, povem sestram ali negovalkam, pa mi pomagajo, me peljejo na aktivnost, dejavnost ali prireditev, ni problema.«*).

Socialna delavka je povedala, da se vsem stanovalcem, še posebej pa nesamostojno gibljivim, skušajo kar se da prilagajati, se jim približati in jim pomagati, da se lahko vključijo v številne aktivnosti in dejavnosti v Domu (S75: *»Imamo tudi visoke grede, ki omogočajo pridelavo zelenjave in zelišč. Visoke grede so na kolesih. Tako so prilagojene tudi ljudem, ki so na invalidskih vozičkih, da so dostopne, in to urejamo skupaj s stanovalci.«*). Povedala je tudi, da stanovalci že na prvih pogovorih povedo in se skupaj z njimi razišče, kaj jih zanima, kaj jim je pomembno, kaj bi si še želeli, kakšne so njihove navade. Socialna delavka je še navedla, da imajo v Domu zaposleno delovno inštruktorico, katere naloga je delo in sodelovanje z nesamostojno gibljivimi stanovalci, katerih želje tudi velikokrat posreduje drugim zaposlenim (S29: *»Imamo pa delovno inštruktorico, ki je zaposlena za delo z nepomičnimi stanovalci in gre tudi k njim v sobo. Tam z njimi izvaja različne aktivnosti, hkrati pa, ko pride ona v sobo, tudi lahko povedo, kaj bi še želeli. Inštruktorica nato te želje ali mnenja nepomičnih stanovalcev prenese naprej k nam in potem skušamo to čim prej rešiti, urediti.«*).

#### **4.3 Dejavnosti in storitve, organizirane s strani Doma.**

Glede udeleževanja na dejavnostih, aktivnostih in prireditvah so mi vsi sogovorniki povedali, da se lahko sami odločijo, katerih dejavnosti, prireditev se lahko ali se želijo udeležiti ali ne. Dejavnosti, aktivnosti in prireditve, ki so organizirane s strani Doma, sem tako glede na pogovore s stanovalci razvrstil med kognitivne dejavnosti in fizične dejavnosti. Pod fizičnimi dejavnostmi so stanovalci navedli, da se ne udeležujejo športnih iger, pikada, kegljanja in drugih aktivnosti v Domu, bodisi zaradi zdravstvenih težav bodisi ker v istem času izvajajo druge aktivnosti. Od fizičnih dejavnosti pa so navedli, da obiskujejo ali aktivno sodelujejo pri telovadbi, fizioterapiji, na športnih igrah, pri zlaganju krpic. Od fizičnih dejavnosti se lahko stanovalci udeležijo igranja pikada, kegljanja in obiskovanja fitnesa. Od kognitivnih dejavnosti, ki so organizirane s strani Doma, se sogovorniki ne udeležujejo pogovornih uric, prireditev, kulturnih krožkov, zaradi drugih prioritet ali slabšega

zdravstvenega stanja, čeprav bi se jih lahko, če bi želeli. Med kognitivne dejavnosti, katerih se sogovorniki imajo možnost udeleževati, se jih udeležujejo ali pri njih aktivno sodelujejo, pa so navedli, da obiskujejo prireditve, ki so organizirane v glavni jedilnici Doma, pogovorne urice, molitvene urice, bobnarske delavnice in druge družabne aktivnosti ter zgodovinski krožek, ki ga imajo v Domu ob torkih ob 10. Uri, ter na njem govorijo in spoznavajo poučne zadeve. Ob tem pa imajo možnost aktivnega sodelovanja tako na prireditvah, kot v pevskem zboru za stanovalce Doma.

Vse stanovalke so povedale, da imajo možnost obiska zdravnika v Domu. Nekaj jih je izrazilo, da ga lahko obiščejo, ko ga potrebujejo – je dostopen in jim prisluhne. Navedle so tudi, da lahko zdravnika obiščejo v Domu od ponedeljka do četrтка (E29: *»Obiščem tudi zdravnika v Domu, ki je tu mislim da od ponedeljka do četrтка, ko me kaj boli, ko je to potrebno. Je odprt, rad pomaga.«*).

Nekaj stanovalk je povedalo, da bodisi ne hodijo na delovno terapijo bodisi na delovno in fizioterapijo, bi pa lahko, če bi želele, saj bi se jim zaposleni prilagodili (E30: *»Fizioterapije nimam. Na delovno terapijo tudi ne hodim, ker imam težave z eno roko, bi pa lahko, če bi želela. Bi se mi prilagodili.«*). Nesamostojno gibljiva stanovalka je navedla, da tudi sama več ne obiskuje fizioterapije, ker je imela po njej bolečine, temveč se raje sama giblje s pomočjo hodulje (B18: *»Imamo tudi fizioterapijo. Ne hodim več nanjo, raje sama hodim s hoduljo, kolikor zmorem in se razgibavam. Zdravnik mi je rekel, da se naj gibljam, razgibavam po svojih zmognostih, ne, da bi me bolelo, zato sem prenehala s fizioterapijo.«*). Nekaj sogovornikov je navedlo, da hodijo na fizioterapijo zaradi zdravstvenih težav. Stanovalka je ob tem povedala, da obiskuje fizioterapijo po vnaprej določenem urniku. Nekaj stanovalcev je povedalo, da pogosto hodijo na delovno terapijo (A1: *»Vesela sem, ko lahko grem na delovno terapijo, kjer izdelujemo in oblikujemo različne izdelke. Vesela sem, da eno stvar na terapiji lahko delam dva dni, potem pa drugo delo.«*).

Socialna delavka je povedala, da v Domu stremijo k temu, da se vsakemu stanovalcu omogoči čim večjo avtonomijo odločanja glede udeleževanja na aktivnostih. Če stanovalci želje več sami ne morejo izraziti, pa se obrnejo na sorodnike (S90: *»Vsak stanovalec ima avtonomijo odločanja. Vemo pa, da nekateri svoje želje zelo težko izražajo ali pa jih sploh ne zmorejo. V teh primerih se obrnemo na svojce. Pri stanovalcih, ki to zmorejo, pa četudi so nepomični, stremimo k temu, da stanovalec sam odloči, pri kateri prireditvi, aktivnosti bo sodeloval.«*).

#### 4.4 Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnostih in oskrbi na kolektivni in individualni ravni

Več stanovalk je povedalo, da ne sodelujejo pri pripravi prostora za prireditve, tri od teh zaradi zdravstvenih težav. Bolj samostojen stanovalec je navedel, da sodeluje tako pri pripravi kot pospravljanju prostora za prireditve. Stanovalci imajo tudi možnost aktivnega sodelovanja na samih prireditvah. Sogovornik tako na prireditvah recitira avtorske pesmi (H30: »Na prireditvah sodelujem tudi s pesmimi, pišem ljubezenske pesmi.«). Nekaj sogovornikov je povedalo, da so zadovoljni z večino organiziranih prireditev in nastopajočimi v Domu, kot so glasbene prireditve ali skeči (E32: »Od prireditev imam najraje glasbo. Rada poslušam pevske zборе in ansamble. Teh pride kar nekaj. S prireditvami sem večinoma zadovoljna.«). Več sogovornikov je dejalo, da imajo vsi stanovalci možnost avtonomnega odločanja glede udeleževanja na prireditvah, tudi nesamostojno gibljivi stanovalci ob ustrezni pomoči zaposlenih (F38: »Kdor lahko, pride sam, ostalim pomagajo zaposleni, da smo lahko vsi prisotni na teh prireditvah, ko to želimo. Nas stanovalce, ki sami ne moremo priti, začno zaposleni pravi čas voziti na prostor, kjer bo neka aktivnost ali prireditev. Vse aktivnosti mi ustrezajo.«). Nesamostojno gibljiva stanovalka je povedala, da negovalke ali medicinke sestre vse stanovalce že predhodno obvestijo o posameznih prireditvah. K nesamostojno gibljivim stanovalcem pa pridejo tudi na dan prireditve. Stanovalci imajo tudi možnost odločati glede izvajanja in organiziranja vrste prireditve (D23: »Zaposleni nas vprašajo, kakšno prireditev bi mi želeli. Lahko predlagamo, kaj bi želeli videti ali slišati, včasih to uspejo organizirati.«). Medtem je več sogovornikov dejalo, da stanovalci te možnosti, glede odločanja o vrsti prireditve in nastopajočih, nimajo. Prav tako po besedah sogovornice stanovalci nimajo možnosti odločanja glede termina izvajanja prireditve, ampak se o tem Dom dogovori z nastopajočimi ter nato pravočasno o tem obvesti stanovalce. Bolj samostojen stanovalec je povedal, da imajo stanovalci možnost izraziti želje, predloge glede nastopajočih na prireditvah socialni delavki in delovni terapevtki.

Glede dejavnosti in aktivnosti je nekaj sogovornikov povedalo, da imajo stanovalci možnost izraziti želje in ideje glede poteka ter vsebine le-teh (F22: »Če bi podali predlog, idejo, bi bili tudi upoštevani ter bi se organiziralo na primer zgodovinski krožek o temi, ki bi jo mi predlagali. Imamo to možnost. /.../ Če je še interes o predlogih, ki se niso izvedli za naslednje srečanje, se izvedejo kasneje.«). Prav tako so navedli, da imajo možnost dogovarjanja za spremembo terminov izvedbe dejavnosti, aktivnosti, če jim določen termin ne

odgovarja, in možnost določitve ali zamenjave teme posameznega srečanja na dejavnosti, aktivnosti. Ob tem je bilo povedano, da so v Domu za dobrobit stanovalcev naredili park, v katerem imajo poleg sprehajalnih poti tudi fitnes v naravi in energetske kamene za spodbujanje živčnih končičev.

Socialna delavka je navedla, da v Domu stremijo v smeri vključevanja nesamostojno gibljivih stanovalcev tako, da jih odpeljejo na aktivno dejavnost na oddelek ali v park ter jim prilagodijo omenjeno aktivnost po potrebi in tako jim pomagajo, da lahko tudi oni sodelujejo (S28: *»Pri nas imamo možnost voziti stanovalce, ki so popolnoma nepomični, v park, na oddelku jih vključujemo v dejavnosti, aktivnosti, jim jih prilagodimo, tako da lahko sodelujejo. Lahko jih s posteljo odpeljemo na oddelek ali v park in jim damo tako možnost sodelovati in se aktivno vključiti v neko dejavnost, aktivnost. To je naš namen.«*). Socialna delavka je tudi povedala, da skušajo že na prvem sestanku z novim stanovalcem raziskati ter po njem uresničiti njegove predlagane želje glede novih dejavnosti ali aktivnosti, v primeru, če se zanimanje zanje pokaže tudi pri nekaterih drugih stanovalcih v Domu.

#### **4.5 Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev**

Glede vključevanja stanovalcev v raziskave mi je večina stanovalcev povedala, da imajo enkrat na leto možnost sodelovati v raziskavi o zadovoljstvu stanovalcev. Sodelovanja v drugih raziskavah pa se ni spomnil nobeden od vprašanih sogovornikov. Nekaj stanovalk je povedalo, da se ne spomnijo, da bi bile v času bivanja v Domu vključene v kakšno raziskavo, kjer bi jih kdo po čemer koli spraševal in bi lahko izrazile mnenje o življenju v Domu. Veliko stanovalcev je povedalo, da imajo v Domu možnost podaje predlogov za spremembe in izražanje želja, ki jim jih po večini zaposleni upoštevajo ter uresničijo (E35: *»Ko podam kakšen predlog, potem vidim, da me upoštevajo, ga skušajo uresničiti, saj vidim, da potem pride do sprememb.«*). Manj stanovalk pa je navedlo, da zaposleni ne hodijo po sobah z namenom spraševanja stanovalcev po željah.

Nekaj sogovornikov je dejalo, da se lahko obrnejo po pomoč na sestre ali negovalke, izrazijo želje in so ob tem velikokrat upoštevani. Stanovalka je povedala, da ima največ stika z medicinskimi sestrami ter se na njih tudi največkrat obrne po pomoč. Nekaj stanovalcev je povedalo, da se lahko stanovalci obrnejo po pomoč na medicinske sestre ali negovalke, ki nato njihove želje, če je to potrebno, prenesejo naprej drugim zaposlenim (I31: *»Pri večini zadev, če kaj potrebujem, se obrnem na sestro na oddelku, ki potem to posreduje dalje.«*).

Večina sogovornikov je povedalo, da so zadovoljni z življenjem v Domu (B37: *»Ni mi slabo tukaj. Doma tako ne bi mogla več biti sama in skrbeti sama zase.«*). Veliko jih je zadovoljnih tudi z odnosom in delom zaposlenih (G36: *»V Domu smo zadovoljni. Vse je v redu, zaposleni so v redu, je treba pohvalit ...«*). Stanovalka pa je navedla, da ima sama negativno izkušnjo z zaposlenimi, ob kateri se je tudi pritožila. Zaposleni so jo upoštevali in stvari so od takrat naprej urejene.

Socialna delavka je povedala, da stanovalce spodbujajo, da izrazijo svoje želje, saj se zavedajo, da so tam za stanovalce in v primeru uresničitve izražene želje stanovalca, bo ta tudi bolj zadovoljen. V primerih, ko pa stanovalec ne zmore več povedati svojih želja, potreb, se vključi sorodnike ter se jih spodbudi k izražanju mnenj, želja, saj ti stanovalca najboljše poznajo, še posebej ob prihodu starega človeka v Dom. Ob tem je še povedala, da v Domu že od samega začetka, tudi zaradi mlajšega kolektiva, vsi stremijo k socialnodelovnemu vidiku. V središče postavljajo vsakega stanovalca posebej, se prilagajo njegovim specifičnim potrebam in željam ter dajejo poudarek na spoštljivi ter odprti komunikaciji s stanovalci (S48: *»... Tudi vodstvo samo je zelo naklonjeno samemu socialnemu vidiku oz. socialno delovnemu vidiku, torej individualnemu pristopu, da se stanovalcu čim bolj prilagodi okolje na tak način, da se dobro počuti. Že dejansko od začetka našega delovanja vsi stremimo h komunikaciji s stanovalcem, da se posluša stanovalca, da se ga vključuje v aktivnosti ...«*).

#### **4.6 Pomoč, podpora in dostopnost socialne delavke**

Glede pogostosti stika s socialno delavko mi je večina sogovornikov povedala, da imajo redkejšje stike s socialno delavko. Stanovalec je dejal, da je v začetni fazi življenja v Domu potreboval pogostejšo pomoč socialne delavke.

Vsi sogovorniki so povedali, da jim je socialna delavka na voljo, da je dostopna in jim nudi pomoč, podporo in svetovanje, če to potrebujejo. Nekaj sogovornikov je navedlo, da so stopili do socialne delavke, če so rabili pomoč v obliki nasvetov ali informacij (H3: *»Po informacije hodim do socialne delavke. Ona je prva, ki lahko pomaga v vsem, če ji povemo, ko kar koli želimo ali potrebujemo.«*). Drugi stanovalki je socialna delavka pomagala pri izpolnitvi vloge in plačilu domske oskrbe ter pri informiranju glede razlike v ceni obedovanja v sobi ali na oddelku (A21: *»Socialno delavko potrebujem za kakšen nasvet. Mi pomaga pri izpolnitvi in plačilu domske oskrbe ...«*). Spet drugi sogovorniki je po njenih besedah socialna delavka pomagala pri plačilu domske oskrbe in pri plačilu komunale za hišo v primarnem okolju. Nekaj stanovalcev je dejalo, da jim je pomagala pri urejanju vsega potrebnega glede

denarne socialne pomoči in zadev v zvezi z Domom. Sogovorniku in njegovemu bratu je pomagala tudi pred odhodom v Dom in ob sprejemu v Dom, drugemu stanovalcu pa je pomagala pri pridobitvi denarne socialne pomoči za nakup potrebnih oblačil in obutve. Slednjemu je socialna delavka pomagala tudi pri pisanju prošenj za nakup novega invalidskega vozička na ročni pogon ter pri sklenitvi dogovora z občino glede zadnjega stalnega prebivališča in glede pomoči pri doplačevanju domske oskrbe. Pomagala mu je še z obveščanjem ostalih Domov glede preklica aktivnih vlog prosilca za sprejem v drugi Dom (I58: *»Na več mestih sem oddal prošnjo za sprejem v Dom. Socialna delavka mi je po začetnem dobrem počutju v tem Domu tudi pomagala pri obveščanju ostalih Domov, kjer sem imel prošnje, da ne želim več drugim, ne želim zamenjati Doma, ker mi je tu dobro.«*).

Nekaj stanovalcev je povedalo, da jim je socialna delavka pomagala s posredovanjem v vlogi zagovornice pri urejanju težav in nesoglasij z zaposlenimi. Po besedah sogovornika socialna delavka tudi spodbuja in motivira zaposlene in stanovalce k spoštljivi, odprti in ustrezni komunikaciji in grajenju dobrih odnosov med njimi. Nesamostojno gibljiva stanovalka je povedala, da socialna delavka pride na oddelke, je dostopna in pripravljena pomagati.

Socialna delavka je povedala, da se skuša čim bolj prilagajati stanovalcem. V primeru potrebe po pomoči lahko stanovalci pridejo do nje v pisarno, se z njo pogovorijo ob srečanju ali pa o potrebi po pomoči socialne delavke povedo zaposlenim, ki ji nato informacije posredujejo naprej (S21: *»Če stanovalec kaj potrebuje, lahko pride k meni v pisarno, ali pa me pokličejo – npr. povedo osebju, da želijo govoriti z menoj in grem potem do njih na oddelok ter se z njimi pogovorim, jim pomagam. Zgodi se, da se s stanovalci srečamo na hodniku in potem povedo, kaj bi rabili, želeli. Nikakor ni tako, da bi jaz tu sedela v pisarni in čakala, če kdo pride.«*). Vseskozi tudi deluje v smeri osveščanja zaposlenih o pomembnosti in načinih ustrezne, spoštljive in odprte komunikacije s stanovalci, v primeru nastalih težav pa posreduje in pomaga pri rešitvi situacije (S42: *»Moj način dela je tak, da tudi če imam jaz nek vidik, pogled, da bi morala komunikacija biti malo drugačna, grem jaz do dotičnega zaposlenega in mu na nek milejši način prikažem, kako naj komunikacija med njim in stanovalcem poteka.«*).

#### **4.7 Pomoč in vloga sorodnikov**

Več stanovalk je povedalo, da jim sorodniki pomagajo pri plačevanju domske oskrbe zaradi prenizkih lastnih dohodkov (D37: *»Imam pokojnino, a je nizka in ni dovolj za celotno*

*plačilo Doma. Pri tem mi zato pomagajo otroci. Sin in hčerka.»). Nekaj stanovalkam sorodniki pomagajo pri urejanju vsega potrebnega (E41: »Imam hčerke, ki mi vse uredijo, kar potrebujem, Po telefonu se z njimi slišim vsak dan«). Več stanovalk je navedlo, da jim sorodniki pomagajo pri plačevanju računov. Sorodniki nekaterim, poleg plačevanja računov, pomagajo še pri urejanju dokumentacije ob pomoči socialne delavke in zaposlenih. Nekaj stanovalk je povedalo, da jim sorodniki ob obiskovanju zraven kaj prinesejo, bodisi slaščice, sokove bodisi kaj drugega. Več stanovalk je dejalo, da imajo od vsega začetka življenja v Domu redne stike s sorodniki, ki so jim še vedno v oporo. Stanovalki sta navedli, da jima sorodniki pomagajo pri dogovarjanju in organizaciji frizerskih storitev, od tega eno k frizerju pospremi zaposleni. Nekaterim stanovalcev sorodniki pomagajo pri urejanju bančnih in drugih zadev (E47: »Najstarejšo hčerko sem pooblastila, da zame ureja vse; od banke in drugih zadev. Drugi dve hčerki pa mi pomagata in sta z mano v stiku, če bi še kar koli potrebovala. Ni mi treba skrbeti za nič, vse mi one uredijo.«).*

Socialna delavka je povedala, da v Domu spodbujajo sorodnike stanovalcev k čim pogostejšemu udeleževanju na različnih aktivnostih, dejavnostih skupaj s stanovalci, saj se zavedajo, da so sorodniki za stanovalca zelo pomemben del socialne mreže (S84: »Sorodnike tudi povabimo, da pridejo in se udeležijo kašnega krožka, kamor hodi stanovalec, če želijo, a to počnejo zelo poredko. Zavedati se moramo, da je večina svojcev stanovalcev dopoldan še zaposlenih ali doma pazijo vnuke. Svojci so lahko za stanovalca zelo pomembna opora in vir moči.«).

#### **4.8 Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe**

Glede vloge in pomoči socialne delavke pri dejavnostih, aktivnostih in oskrbi je nekaj stanovalk povedalo, da za zdaj še niso potrebovale pomoči s strani socialne delavke glede aktivnosti ali oskrbe (E42: »Socialna delavka me ni spraševala po aktivnostih ali oskrbi, ker je doslej pri tem nisem rabila. Če bi jo rabila, pa bi se gotovo lahko nanjo obrnila in bi mi pomagala. Veliko se lahko dogovorim z zaposlenimi.«). Nekaj stanovalk je navedlo, da še niso rabile pomoči socialne delavke, bodisi glede nege in oskrbe bodisi glede aktivnosti in prireditev bodisi pri aktivnostih in dejavnostih. Več stanovalk je navedlo, da imajo možnost pomoči pri dogovarjanju in organizaciji frizerskih storitev ter pri prevozu, tako s strani socialne delavke, kot zaposlenih (F51: »Povem sestram ali socialni delavki, ki nato urejajo

*naprej, pokličejo frizerko. Frizerko bi poklicale in bi me peljali tja v trgovski center, ker imam njeno vizitko. Pelje me varuhinja. Pri frizerju plačam sama, ni drago. Glede termina pove kdaj ima čas in me takrat peljejo k njej.»).*

Bolj samostojen stanovallec je povedal, da se je na začetku življenja v Domu večkrat obrnil na socialno delavko po pomoč v povezavi s krožki in aktivnostmi. Po potrebi pa je pomoč poiskal tudi pri drugih zaposlenih. Povedal je še, da se lahko stanovalci pri urejanju zadev glede aktivnosti obrnejo po pomoč in podporo na socialno delavko in delovno terapevtko. Stanovalci pa se lahko poleg aktivnosti in dejavnosti obrnejo po pomoč na socialno delavko in zaposlene tudi glede oskrbe (C37: *»Če kar koli rabim, tako glede dejavnosti, aktivnosti ali oskrbe, se lahko obrnem na socialno delavko in zaposlene. So prijazni. Tu v Domu sem res zadovoljna.»*).

Stanovallec in socialna delavka sta povedala, da slednja spodbuja stanovalce k prenašanju in ohranjanju navad, hobijev, interesov v Dom iz domačega okolja ter stanovalce motivira k obujanju opuščenih aktivnosti, navad iz preteklosti (S72: *»Že pred prihodom v Dom tako stanovalcem kot njihovim svojcem povem in jih spodbudim, da star človek v Dom skuša prenesti svoje navade, hobije in interese, jim povem, da imajo to možnost /.../ V nekaterih primerih pa je lahko oseba nek hobi ali navado že opustila, s sabo pa vseeno prinesla svoje izdelke, ki jih je s ponosom pokazala ter nato ponovno obudila to navado. K temu jih tudi sama spodbujam.»*). Socialna delavka je navedla tudi nekaj primerov, kako v konkretnih situacijah posreduje in pomaga stanovalcem glede aktivnosti, dejavnosti ali oskrbe (S16: *»stanovallec meni izrazi, da bi imel tisti dan neko željo, na primer, da bi kosil v sobi, jaz to povem naprej glavni sestri, ta njegovo željo posreduje v kuhinjo in tako se izražena želja stanovalca udejanji.»*). Povedala je še, da gre velikokrat po sobah ali na oddelek, kjer stanovalce povpraša in se z njimi pogovori o njihovih potrebah in željah.

Manj stanovalk je povedalo, da imajo v Domu le občasno možnost frizerskih storitev. Ob tem je nesamostojno gibljava stanovalka izrazila željo po možnosti rednejših frizerskih storitev v Domu (B17b: *»Frizerske storitve bi si želela enkrat vsake tri mesece. Dobro bi bilo, da bi imeli enega v Domu. Zdaj ga že dolgo ni bilo.»*). Nekaj stanovalk tako hodi k frizerju v bližnji trgovski center (C36a: *»V domu nimamo frizerja, hodim v Mercator center tukaj zraven doma.»*).



## 4.9 Pomoč in podpora socialne delavke in zaposlenih pri navajanju/ samonavanjanju stanovalcev na življenje v Domu

### 4.9.1 Stiki s sorodniki in s prijatelji

Ko sem sogovornike povprašal o njihovih stikih s sorodniki in prijatelji, mi je večina stanovalcev, ki so sodelovali v raziskavi, odgovorila, da imajo vsaj občasne osebne stike z bližnjimi sorodniki – s hčerkami, sinovi, otroci, možem, polbrati, brati, sestrami, vnuki in pravnuki ter snaho. Dokaj samostojna stanovalka mi je povedala, da ima osebne stike s sorodniki tedensko, a pri tem ni navedla s katerimi. Je edina sogovornica, ki ni želela navesti, ali ima ali nima telefonske kontakte s sorodniki. Vsi ostali sogovorniki so telefonske kontakte s sorodniki potrdili. Da imajo osebni stik z vsaj enim prijateljem izven Doma, je izrazila večina stanovalk in stanovalcev. Nekaj sogovornikov je ob tem navedlo, da imajo s prijatelji izven Doma tudi telefonske kontakte, ki so pogostejši kot osebni stiki (C44b: *»Po telefonu se večkrat slišimo.«*).

Stanovalka je povedala, da ima pogost osebni stik s sorodniki, tako s hčerkami, ki ji pomagajo pri urejanju zadev, kot redkejše stike z vnuki in pravnuki (E54: *»Imam šest vnukov in dve pravnukinji. Tudi oni me obiskujejo. Ker so bolj od daleč, me obiskujejo bolj po redko. Eni hodijo v šolo, drugi že v službo in nimajo toliko časa, pridejo, ko lahko, ko utegnejo.«*). Druga stanovalka ima redkejše osebne stike z vnuki in snaho ter pogoste s sinom. Omenjena je edina, ki ima v Domu enega od bližnjih sorodnikov (G42: *»V Domu sem s svojo sestro, s katero se dobro razumem. Z ostalimi družinskimi člani imam redne stike, dvakrat na teden pridejo.«*). Omenjena sogovornica ima že dokaj napredovano demenco. Več stanovalk je povedalo, da imajo osebni stik s svojimi sinovi ali hčerkami, od katerih je le ena, stanovalka z demenco, povedala, da ima s hčerko in sinom redke osebne stike zaradi fizične oddaljenosti (D9: *»V popoldanskem času me včasih obišejo svojci. Obiskujeta me hčerka in sin. Nimam pogostih stikov s svojci, ker sem od daleč.«*). Stanovalci in stanovalka so veliko fizično oddaljenost sorodnikov in prijateljev od Doma, kjer stanovalci živijo, izrazili kot glavni najpogostejši razlog za manj pogoste ali redkejše osebne stike. Sogovornico pogosto poleg hčerk in sina obiskuje tudi njen mož (F63: *»Družina me obiskuje, tako hčerke, sin kot mož. Imam tri hčerke in sina. Vsi so iz bližine. Pridejo pogosto, kolikor jim pač čas dopušča.«*). Samo stanovalec s fizično oviro je povedal, da s sestro že dve leti nima več osebnega stika in to kljub temu, da slednja živi dokaj blizu Doma.

Samostojen stanovallec je navedel, da ima redke osebne stike z bližnjimi sorodniki ter da rad, ker to še zmore, sam obišče sina in bratranca v primarnem okolju izven Doma. Drugi stanovallec je povedal, da ima od bližnjih sorodnikov osebni stik z dvema polbratoma, z enim od njiju dosti pogostejšega kot z drugim. Prav tako je navedel, da ima občasen osebni stik z bratrancem ter redkejšega z dvema tetama, saj ena živi v tujini, druga pa v bližnjem domu za stare ljudi (I75: »... *Toliko stikov mi zadostuje ...*«).

Vsi stanovalci in stanovalke, ki imajo tako osebne kot telefonske stike s sorodniki, imajo pogostejši stik z njimi preko telefona kot osebno (D10: »*S sorodniki imam redne, pogostejše stike po telefonu.*«). Manj sogovornikov je povedalo, da samostojno in avtonomno ohranjajo stike s sorodniki in njihovo socialno mrežo (H56: »*Pri ohranjanju stikov se trudim sam. Tako smo navajeni.*«).

Vsi sogovorniki, razen enega, imajo redkejšje stike s prijatelji kot s sorodniki ali pa so jih s prijatelji, po odhodu v Dom, izgubili. Stanovallec, ki ima pogostejše osebne stike s prijatelji kot s sorodniki, je povedal, da se s prijatelji srečuje ali jih obišče pri njih doma ali na vsakodnevni sprehodih po kraju ali izven njega (I73: »*V Radljah imam prijatelje iz okolice, na poti se ustavim in rečemo katero. Spoznal sem jih na sprehodih.*«). Več stanovalk, ki so navedle pogostost osebnih stikov s prijatelji, se z njimi srečujejo nekajkrat letno, enkrat na mesec ali najpogosteje na 14 dni (F65: »*Na 14 dni me obiščejo tudi sosedi in prijatelji. Sem ohranila stike, me še niso pozabili.*«).

Socialna delavka je povedala, da sorodnike stanovalcev spodbujajo k udeležbi na prireditvah ali drugih aktivnostih skupaj s stanovalcem v Domu, da tako skupaj preživijo čim več časa. V Domu organizirajo rojstnodnevna praznovanja stanovalcev, kamor povabijo tudi za stanovalca pomembne sorodnike, kot so sinovi in hčerke ter prijatelje. Poleg tega pa so že večkrat v Domu organizirali rojstnodnevna praznovanja, obletnice stanovalčevih sorodnikov. Na ta način omogočajo stanovalcem ohranjanje socialne mreže. Vse stanovalce tudi spodbujajo, da sorodnike obiščejo v domačem okolju, dokler lahko in če le zmorejo (S78: »... *Veliko opazamo in spodbujamo, da gredo stanovalci, če le zmorejo, še domov na obiske, sploh ob večjih praznikih, da ta čas preživijo s svojimi najbližjimi.*«). Socialna delavka je še navedla, da imajo stanovalci pogostejši osebni stik in obiske sorodnikov ob vikendih, praznikih in v popoldanskem času. Glede stikov s prijatelji je navedla, da se razlikujejo od stanovalca do stanovalca, saj nekateri te s pridom ohranjajo ter ob tem spoznavajo tudi nove prijatelje v Domu, drugi pa stike s prijatelji po prihodu v Dom tudi povsem izgubijo (S86: »... *se razlikuje od stanovalca do stanovalca. Stike z njimi predvsem ohranjajo preko telefona oz. mobitela ali pa spoznajo nove prijatelje tukaj pri nas v Domu ....*«). Ob tem pa socialna

delavka navaja, da opaza upad pogostosti osebnih stikov s sorodniki in prijatelji pri stanovalcih z napredujočo demenco.

#### 4.9.2 Pomoč in podpora ob navajanju na življenje v Domu

Ko sem sogovornike povprašal glede pomoči in podpore, ki so jo imeli ob navajanju na življenje v Domu, so mi govorili o več različnih vidikih, in sicer o: vzpostavitvi prvega stika z zaposlenimi, grajenju in ohranjanju socialne mreže ter o načinih pomoči s strani socialne delavke in drugih zaposlenih pri navajanju na življenje v Domu. Dokaj samostojna stanovalka je povedala, da ji je bilo na začetku težko, a je sama ob podpori sorodnikov premagala težave ob menjavi življenjskega okolja ter se zdaj dobro počuti v Domu.

Nekaj sogovornikov je navedlo, da so se jim zaposleni ob njihovem prihodu v Dom ali v prvih dneh življenja v Domu sami predstavili. V enem primeru je stanovalcu ob prihodu v Dom zaposlene predstavila socialna delavka. Nekaj stanovalk je dejalo, da so se z zaposlenimi spoznale sproti.

Glede grajenja socialne mreže je nekaj stanovalk navedlo, da so samostojno navezale stik s sostanovalci po začetni predstavitvi s strani zaposlenih (E52: *»S sostanovalci sem sama navezala prvi stik. Pri tem nisem rabila pomoči. Na začetku so me ob prihodu edino predstavili sostanovalcem.«*). V enem primeru je stanovalka sama navezala stik s sostanovalci, s katerimi bi si lahko bila karakternost bližje. Prav tako je dejala, da je zadovoljna z življenjem v Domu ter s pomočjo in podporo prijateljev v Domu, sorodnikov in zaposlenih. Veliko stanovalcev je povedalo, da so jim na začetku pri navezovanju in vzpostavitvi stikov s sostanovalci pomagali zaposleni in socialna delavka. Bolj samostojen stanovalec je tudi povedal, da zaradi dobrega odnosa tako s sostanovalci, s katerimi preživi veliko časa, kot s socialno delavko in zaposlenimi, ni imel nobenih težav z navajanjem na življenje v Domu (H53: *»Vesel sem, da sem v taki družbi, zato tudi nisem imel veliko težav z navajanjem na življenje v Domu.«*).

Glede ohranjanja socialne mreže je nesamostojno gibljiva stanovalka povedala, da se je ob druženju in podpori sostanovalcev, s katerimi se pozna že od prej ter z njimi obuja pretekle izkušnje, lažje navadila na življenje v Domu. Več stanovalk je povedalo, da so jim podporo in pomoč pri navajanju na življenje v Domu nudili sorodniki (G59: *»Svojci so mi na začetku veliko pomagali pri marsičem. Bili so mi v oporo in mi pomagali, da sem se lažje navadila na življenje v Domu.«*). Omenjena stanovalka je navedla, da se sama trudi za ohranjanje stikov z ljudmi izven Doma.

Nesamostojno gibljava stanovalka pa je povedala, da so ji bili v pomoč pri navajanju na življenje v Domu tako sorodniki kot sostanovalci, ki jih je spoznala ob prihodu v Dom in so še bolj odvisni od pomoči drugih kot ona. Drugemu stanovalcu so bili v pomoč in podporo pri navajanju na življenje v Domu prijatelji, sorodniki in zaposleni. Nekaj stanovalk je dejalo, da so jim pri lažjem navajanju na življenje v Domu pomagali sorodniki, zaposleni in socialna delavka (C38: *»Socialna delavka in drugi zaposleni, tudi moja hčerka, ki je sestra pri zdravniku, so mi zelo pomagali in mi bili na voljo, da sem se čim prej privadila, da mi je bilo dobro. Res nimam in ne morem imeti nobenih pripomb. Hvaležna sem jim.«*).

Nesamostojno gibljava stanovalka je povedala, da ji je socialna delavka poleg navajanja na življenje v Domu pomagala tudi pri vključevanju v aktivnosti. Stanovalko je na začetku pogosto obiskovala in se z njo pogovarjala ter s svojim ravnanjem in pomočjo pri stanovalki pridobila zaupanje. Drugi stanovalec je navedel, da mu je socialna delavka nudila podporo in informacije glede višine plačila domske oskrbe v primerjavi z višino pokojnine. Nekaj stanovalk je povedalo, da so jim zaposleni in socialna delavka pomagali pri predstavitvi Doma, razložili pravila Doma ter jim pomagali pri vključitvi v aktivnosti (C39: *»Predstavili so mi Dom, mi sproti povedali, kje je kaj, me obveščali in mi pomagali pri vsem, če sem kaj rabila, želela.«*). Nekaj stanovalcev je povedalo, da so jim zaposleni pomagali z usmerjanjem in informiranjem o dogajanju v Domu. Nekaj dokaj samostojnih stanovalk je navedlo, da so Dom spoznavale same, delno ob pomoči zaposlenih ali socialne delavke (A32: *»...sama sem tudi iskala in gledala, kje so stvari, različni prostori. Pomagala mi je tudi delovna terapevtka, saj sem delovno terapijo spoznala in našla med prvimi.«*).

Socialna delavka je povedala, da tako ona kot drugi zaposleni pomagajo in spodbujajo stanovalce k širjenju njihovih socialnih mrež, kar omogočajo tudi z organiziranjem pogostih družabnih dogodkov in druženj v in zunaj Doma (S79: *»Stanovalcem pomagamo pri širjenju njihovih socialnih mrež. Velik poudarek damo tudi organiziranju pogostih skupnih druženj, kjer se stanovalci spoznajo, se povezujejo, kar je pomembno. Pri nas je Dom odprt, nismo omejeni na obiske. Pri širjenju socialnih mrež stanovalcev pomaga tudi organiziranje več aktivnosti, kjer se lahko stanovalci med seboj spoznavaajo, družijo in tako širijo njihovo socialno mrežo znotraj Doma.«*). Prav tako je navedla, da sama pomaga novim stanovalcem ob prihodu v Dom pri vzpostavitvi stikov s sostanovalci – najprej ga predstavi sostanovalcu v sobi, če gre za dvoposteljno. Poleg tega sama stremi in dela v smeri, da stanovalci v domu za stare ne bi bili osamljeni ter si tudi prizadeva k čim bolj celostnemu vključevanju nesamostojno gibljivih stanovalcev v dogajanje v Domu, k čemur uspešno spodbuja tudi ostale zaposlene (S88: *»... Lahko rečem, da imajo vsi stanovalci socialno mrežo. Seveda so*

eni bolj družabni kot drugi. Vesela sem, ker pri nas v Domu posebno pozornost dajemo tudi stanovalcem, ki so popolnoma nepomični, torej ne zmorejo niti posedanja na invalidski voziček. Te stanovalce s posteljami vozimo v park ali na oddelke, kjer se skupaj z nami družijo in so vključeni v aktivnosti.«).

#### 4.9.3 Privajanje na življenje v Domu

Nesamostojno gibljiva stanovalka je povedala, da ji je bilo sicer na začetku težko ob prihodu v Dom, a je začetno krizo sama uspešno prebrodila (B46b: *»O tem se nisem s kom pogovarjala. Sama sem prišla skozi to. Nazaj domov ne bi šla več, ker imam tu potrebno pomoč in mi je v redu.«*). Nekaj stanovalk je izrazilo, da je bilo zanje začetno obdobje življenja v Domu težko (G64: *»Na začetku mi je bilo dolgočasno, žalostno, težko, vendar sem se morala sprijazniti s spremembo okolja«*). Druga stanovalka je ob tem povedala, da ji je možnost izposoje knjig v domski knjižnici ter branje le-teh pripomoglo k lažjemu navajanju na Dom. V enem primeru se je stanovalka sama, proti lastnim pričakovanjem, hitro vključila v življenje v Domu. Ob tem je navedla, da ji je zavedanje, da so sorodniki nezmožni skrbeti zanje doma, ter želja po samostojnosti in svobodno gibanje po Domu z invalidskim vozičkom, pomagalo pri hitrejšemu navajanju na življenje v Domu (F58: *»Prej so me po Domu in na sprehod vozili bolj drugi, zdaj pa se večinoma vozim sama. Nisem ravno zelo dobra v tem, a se znam peljati. Tako sem se hitreje navadila na življenje v Domu.«*). Več stanovalcev je povedalo, da so jih prevevali dobri, pozitivni občutki ob prihodu v Dom, ter so se hitro in brez težav privadili na življenje v Domu (D53: *»Stiske ob prihodu v Dom nisem imela. Hitro sem se privadila na Dom. Ni mi bilo težko«*). V enem primeru je imel stanovalec dobre občutke ob prihodu v Dom zaradi predhodne stiske v primarnem okolju (H60: *»Prve dni sem bil vesel, doma sem imel stisko.«*). Druga stanovalka je povedala, da je bila ob prihodu v Dom negotova, vse ji je bilo novo, a se je hitro privadila na življenje v Domu zaradi predhodnih izkušenj iz bolnišnice (A30: *»Nisem imela strahu priti v Dom, na nekatere stvari sem bila navajena že iz bolnice. Je pa mi tu bilo dosti boljše, lažje, sem svobodna, imam več možnosti.«*). Dobre pozitivne izkušnje ob obiskovanju moža v tem Domu in prijaznost ter ustrežljivost zaposlenih so eni stanovalki pomagale k hitremu privajanju na življenje v Domu. Drugi stanovalec je navedel, da se je hitro vključil v življenje v Domu zaradi lastne angažiranosti in samospoznavanja prostorov v Domu (H58: *»Da sem se vključil, sem zaslužen sam, ker sem družaben in samostojen.«*).

Socialna delavka je o privajanju stanovalcev na življenje v Domu povedala, da tako ona kot ostali zaposleni po njihovih izkušnjah nimajo občutka, da bi se veliko število stanovalcev stežka privadilo na življenje v Domu zaradi bolj celostnega pristopa in kakovostnejše oskrbe (S70b: *»Ker ima v Domu redno, boljše oskrbo. In ker ima urejeno oskrbo ob našem ustreznem pristopu, mu je to všeč, se počuti varnega in se njegov stres, kljub spremembi okolja, zmanjša ter hitreje privadi na življenje v Domu. Nimamo ravno občutka, da bi veliko stanovalcev imelo težave s privajanjem na življenje v Domu.«*).

## **4.10 Obdobje pred prihodom/ob prihodu stanovalca v Dom**

### **4.10.1 Sprejem odločitve za odhod v Dom**

Glede sprejema odločitve za odhod v Dom je nekaj stanovalk navedlo, da so se za ta korak odločile same, po lastni volji (D52: *»Živela sem sama. Za odhod v Dom sem se odločila sama.«*). Stanovalec se je po pogovoru s kirurgom sam odločil za odhod v Dom. Stanovalka je dejala, da je odločitev za odhod v Dom sprejela skupaj s hčerkami, ob lastnem soglašanju z odločitvijo (E59b: *»Skupaj smo se usedle in se dogovorile. Strinjala sem se z odhodom v Dom, saj sem videla, da sama več ne morem skrbeti za sebe ...«*). V enem primeru je stanovalka odločitev za odhod v Dom sprejela na podlagi pozitivnih izkušenj ob obiskovanju moža v Domu. (C7: *»V Domu je bil tudi moj mož, 15 mesecev. Redno sem ga obiskovala. Velikokrat sem ga vprašala, kako mu je, ga kaj moti ali bi kaj spremenil in druge stvari. Vedno je bil dobre volje. Nikoli ni imel pripomb, rekel je, da so prijazni, da mu v vsemu pomagajo, ustrezajo, če le lahko, kar koli potrebuje, zato tudi sama kasneje nisem imela težav pri sprejetju odločitve za odhod v Dom.«*). Pri nesamostojno gibljivih stanovalkah so odločitev za odhod v Dom sprejeli njuni sorodniki, brez njune privolitve (F61: *»Domači so sprejeli odločitev, da grem v Dom. S tem se na začetku nisem strinjala.«*). V enem primeru je bila stanovalka, pred prihodom v Dom, uporabnica storitve pomoč na domu, katere izvajalec je Dom, v katerem zdaj živi.

Socialna delavka je povedala, da se po njenih izkušnjah veliko starih ljudi samih odloči za odhod v Dom zaradi nezmožnosti skrbeti zase v domačem okolju (S70a: *»Odhod v Dom za posameznika pomeni nekaj na novo, neko vznemirjenje. Marsikdo se potem, ko na primer več ne more skrbeti doma sam za sebe ali je sam doma, tako sam odloči za odhod v Dom«*). Prav tako je navedla, da storitev pomoč na domu, ki jo izvaja Dom, po njihovih izkušnjah pripomore pri njenih uporabnikih k lažji odločitvi za odhod v Dom (S66: *»Kot dober kontakt*

*se kaže storitev pomoč na domu, ki jo izvajamo dve leti in smo v tem času v Dom sprejeli že tri stanovalce, ki so bili prej uporabniki te naše storitve. Ta oblika pomoči pripomore, da te spoznajo, te bolje sprejemajo, se lažje odločijo za odhod v Dom«).*

#### **4.10.2 Pomoč in vloga sorodnikov pred sprejemom in ob prihodu v Dom**

Glede pomoči in vloge sorodnikov pred sprejemom v Dom je stanovalka povedala, da so ji sorodniki pomagali s pripravo vse potrebne dokumentacije za odhod v Dom (E59a: *»Hčerke so mi uredile odhod v Dom, ko sama več nisem mogla skrbeti za sebe.«*).

Ko sem sogovornike povprašal o vlogi sorodnikov ob prihodu v Dom, mi je veliko stanovalk povedalo, da so jih ob prihodu v Dom za stare ljudi spremljali in jim nudili oporo njihovi bližnji sorodniki, bodisi hčerke, sinovi, vnuk, snaha ali mož, ki so jih pripeljali iz domačega okolja ter jih spremljali ob sprejemu. Nesamostojno gibljiva stanovalka je navedla, da je prišla v Dom iz domačega okolja, poškodovana, a se pri tem ne spomni, kdo jo je pripeljal (B44: *»Ne spomnim se dobro prvega dne. V Dom sem prišla od doma. Bila sem poškodovana. Ves čas sem ležala.«*).

Socialna delavka je povedala, da tako staremu človeku, kot njegovim sorodnikom, ki ga spremljajo ob prihodu v Dom in marsikdaj že pred prihodom v Dom, povedo in jih spodbudijo k čim pogostejšemu obiskovanju ter sorodnike opomni o pomembnosti njihove vloge na življenje stanovalca.

#### **4.10.3 Vloga in pomoč socialne delavke pred prihodom v Dom**

Več stanovalk je povedalo, da jih pred prihodom v Dom socialna delavka ni obiskala v Domačem okolju, da bi z njimi vzpostavila osebni stik. Nekaj stanovalcev je povedalo, da jih je pred prihodom v Dom socialna delavka obiskala v domačem okolju ter se z njimi pogovorila. Druga stanovalka je povedala, da je socialna delavka njenim sorodnikom pomagala, jim svetovala glede iskanja ustrezne namestitve ter podala informacije glede oddaje prošnje za sprejem v Dom.

Socialna delavka je povedala, da v vsakem primeru že pred sprejemom najprej naveže ali telefonski stik ali pa starega človeka in sorodnike povabi, da se osebno oglasijo v Domu, z namenom spoznati starega človeka in njegove sorodnike ter se z njimi pogovoriti. Navedla je tudi, da komisija za sprejem in odpust v primeru sprostitev postelje sprejme odločitev o najprimernejšem prosilcu (S53: *»V večini praktikiramo tako, da ko se sprostí ena soba oz.*

postelja v Domu, komisija za sprejem in odpust odloči, kdo od prosilcev za namestitev v Domu je najprimernejši.«). Nato socialna delavka sama vzpostavi stik z izbranim stanovalcem ali vsaj z njegovimi sorodniki glede možnosti ogleda sobe pred prihodom v Dom ter starega človeka in sorodnike seznani o pomembnosti prenosa osebnih, za starega človeka pomembnih predmetov ob prihodu v Dom (S54: »... Takrat že predstavim, kaj vse bi bilo dobro, da stanovalec ob sprejemu v Dom prinese s seboj, tudi kakšne svoje predmete, ki so njemu znani, pomembni, z namenom, da se soba uredi oz. pripravi stanovalcu čim bolj domače.«). Navedla je še, da zelo redko kdaj vzpostavi stik s potencialnimi stanovalci v njihovem domačem okolju pred prihodom v Dom (S65: »Pred prihodom v Dom potencialnega stanovalca po navadi ne obiščem v domačem okolju, nimamo ravno te prakse ...«).

#### **4.10.4 Pomoč in podpora socialne delavke in/ ali zaposlenih ob prihodu v Dom**

Več sogovornikov je, glede pomoči in podpore socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v Dom, povedalo, da so jih ob prihodu v Dom sprejeli zaposleni in socialna delavka ter jim Dom razkazali in razložili pravila. Drugi stanovalki so predstavili tudi ostale zaposlene, nekaj sogovornikom pa so predstavili sobo stanovalca oz. stanovalke (H61: »Sprejem se je začel z dodelitvijo sobe, zaposleni so bili spoštljivi. Presenečen sem bil, da sem prišel med dobre ljudi. V recepcijo so pripeljali voziček, če bi ga potreboval.«). Nekaj stanovalkam Doma niso razkazali že prvi dan, temveč so jim ga razkazali in predstavili bodisi v prvih nekaj dneh socialna delavka in zaposleni, bodisi so stanovalko, ki je bila ob prihodu v Dom poškodovana, v prvih nekaj dneh vsi večkrat obiskali ter ji odgovorili na vsa zastavljena vprašanja. Nekaj stanovalcev je navedlo, da jih je ob prihodu v Dom sprejela socialna delavka, jim razložila domski red ter odgovorila na zastavljena vprašanja. Nato pa so nesamostojno gibljivi stanovalki socialna delavka in zaposleni skupaj razkazali Dom, ji povedali, kje je kateri prostor in kaj se v njem dogaja. Drugi stanovalec je povedal, da ga je v Domu sprejela socialna delavka, mu pokazala njegovo sobo ter mu drugi dan razložila domski red, dogajanje v Domu in ga popeljala po Domu.

Nekaj stanovalk je navedlo, da so jih po začetnem sprejemu v Dom socialna delavka in zaposleni postregli s kosilom. Nekaj stanovalk je povedalo, da so jih pred sprejemom v Dom pripeljali z rešilnim avtomobilom (F70a: »Prvi dan sem rekla, da to ni Dom, ampak hotel, saj je zgledalo, kot da bi prišla v hotel. Pripeljali so me z rešilnim avtom od doma. Dobila sem tudi kosilo.«). V enem primeru pa je socialna delavka stanovalko obiskala tudi po sprejemu v Dom ter jo vprašala po željah, če bi še kaj potrebovala.



Socialna delavka je povedala, da skupaj z zaposlenimi stremijo k dopoldanskemu sprejemu stanovalcev v Dom, da imajo za sam sprejem, obhod po Domu ter seznanitev z dogajanjem v Domu in ureditvijo dokumentacije dovolj časa (S55: *»Na dan sprejema stanovalca se stremi k temu, da se sprejem, če je le mogoče, izvede v dopoldanskem času, da se sprejemu lahko tako posveti več časa. Pomembno je, da si vzamemo čas tako za stanovalca, kot tudi za njegove svojce, poleg vse te birokracije, ki jo je potrebno urediti ob sprejemu v Dom, kot je podpis vse te dokumentacije, in da stanovalci povedo o zdravstvenih težavah, o pričakovanjih, o dotedanjem načinu življenja, njihovih željah in potrebah, kaj oni pričakujejo, kako bo potekalo življenje v Domu. Ravno tako jim predstavimo delovanje, naše življenje v Domu, naše zaposlene, skratka celotno ustanovo. To vse se marsikdaj ne izide v prvem dnevu.«*). Obenem je socialna delavka dejala, da tako ona, kot ostali zaposleni, spodbujajo stanovalce k opremljanju sobe s, za stanovalca, pomembnimi osebnimi predmeti in pohištvom, kolikor to dopušča prostor, z namenom vzbuditve občutka varnosti in domačnosti v stanovalcu, že obstoječega pohištva pa se ne odnaša iz sobe (S57: *»Stanovalce kot rečeno spodbudimo, da s sabo prinesejo čim več osebnih stvari. Še posebej, če gre za enoposteljno sobo, mu pomagamo, da si jo uredi res čim bolj tako, kot sam želi, po svoje, npr. nekateri prinesejo s seboj nočno omarico. Če je dvoposteljna soba, je malo več prilagajanja, ker sta v eni sobi dva stanovalca, a ima vsak svojo polovico, ki si jo lahko uredi kot sam želi. Marsikdo se ne odloči samo, da s seboj prinese na primer fotografije, uro, televizijo, ampak tudi kakšen kos pohištva.«*).

## 5 RAZPRAVA

Odločitve glede odhoda v Dom so stanovalci izbrali sami, nekateri tudi skupaj s sorodniki. Zaskrbljujoče je, da nesamostojno gibljivi stanovalci in stanovalci z demenco pri sprejemu odločitve niso sodelovali oz. njihovega mnenja o odhodu v Dom domači niso upoštevali. Sorodniki so se v njihovem imenu, proti njihovi volji, odločili za odhod v Dom, z utemeljitvijo, da ne morejo več skrbeti sami zase. Flaker idr. (2008) kot enega od glavnih razlogov za takšne odločitve sorodnikov navajajo, da so te posledica preobremenjenosti bližnjih sorodnikov s skrbjo za stare ljudi v domačem okolju, zaradi pomanjkanja obsega in možnosti za skupnostne oblike oskrbe in storitev, ki bi sorodnike pri skrbi za starega človeka razbremenile.

V primerih, ko stanovalci niso bili vključeni pri sprejemu odločitve za odhod v Dom ali se z njo niso strinjali ali pa so bili v odhod v Dom prisiljeni na podlagi situacije, je raziskava pokazala, da so se ti stanovalci težje privadili na življenje v Domu, so ob odhodu v Dom čutili stisko ter se na začetku še niso toliko vključevali v aktivnosti. Stanovalci, ki so se z odhodom v Dom strinjali, pa so spremembo življenjskega okolja sprejeli odprti ter se jim tako ni bilo težko privaditi na življenje v Domu. Pokazalo se je tudi, da so si stanovalci pri privajanju na življenje v Domu pomagali na različne načine, npr. z branjem in izposajo knjig v Domske knjižnici, strmenjem k večji samostojnosti, druženju in navezovanju stikov s sostanovalci. V enem primeru pa so bile stanovalki pri spremembi življenjskega okolja v pomoč predhodne pozitivne izkušnje ob obiskovanju njenega moža v tem Domu ter dober odnos in predanost zaposlenih.

Mali (2008, str. 86) govori o osrednji vlogi socialnega delavca pred sprejemom in ob prihodu starega človeka v dom za stare ljudi. Socialni delavec v tem času naveže stik z vsemi pomembnimi posamezniki iz socialne mreže stanovalca ter skupaj z njimi in s samim starim človekom raziskuje in soustvarja želene rešitve, pri čemer star človek sam in njegovi sorodniki pogosto vidijo kot edino možno rešitev odhod v Dom za stare ljudi. Pomembno je, da se socialni delavec z družino pogovori o reorganizaciji življenja starega človeka in njegove družine v domačem okolju do odhoda starega človeka v Dom. Ob tem sogovornike seznani s pomembno vlogo, ki jo imajo na življenje starega človeka.

Zelo dobro je spodbujanje stanovalcev in sorodnikov k čim pogostejšim stikom s stanovalci in vključevanjem v aktivnosti in dejavnosti Doma. Tako s stanovalci preživijo več kakovostnega časa ter so vključeni tudi v dogajanje v Domu. Empirični podatki kažejo, da

sorodniki lahko sodelujejo na sestankih med stanovalci in vodstvom Doma ali pri sestavi jedilnikov. Prav tako se v Domu s strani socialne delavke sorodnike spodbuja, da stanovalce odpeljejo tudi domov v njihovo primarno okolje, predvsem pa se spodbuja stanovalce, ki še to zmorejo sami, da čim pogosteje sami obiščejo svoje sorodnike v primarnem okolju. Dobrodošlo je tudi sodelovanje z okoliškimi osnovnimi šolami, saj spodbujajo k medgeneracijskemu povezovanju in učenju ter sodelovanju osnovnošolskih otrok s stanovalci pri skupnem ustvarjanju ter izmenjevanju znanj in izkušenj. Na tak način skušajo stanovalcem omogočiti čim več vključevanja in povezovanja z okolico, ljudmi zunaj Doma, ter na ta način pokažejo, da dom za stare ljudi ni zaprta institucija, ampak je odprt prostor. Dobrodošli so obiski, prosto sprehajanje v in izven Doma. Hkrati pa stanovalcem, ki so prišli v Dom, skušajo pomagati k čim hitrejšemu in lažjemu navajanju na življenje v Domu. Večino časa so stanovalcem po mnenju vseh sogovornikov v raziskavi na voljo tako socialna delavka, kot ostali zaposleni.

Mali (2008, str. 92, 90) poudarja, da sorodniki predstavljajo povezavo med stanovalcem in ljudmi iz njegovega primarnega okolja. Socialni delavec mora pri tem sorodnike opomniti o pomembnosti njihove vloge, saj se slednji te marsikdaj ne zavedajo, ter skupaj s sorodniki raziskati načine uresničevanja le-te. Socialni delavec mora sorodnike tudi spodbujati k čim pogostejšemu obiskovanju stanovalcev v Domu. V za starega človeka stresnem obdobju menjave življenjskega okolja je pomembno, da je socialni delavec več empatije in zna prepoznati občutke in se zna poistovetiti z doživljanjem stanovalca. Zato je toliko pomembneje, da socialni delavec že pred prihodom v Dom naveže stik in spozna starega človeka, saj bo tako lažje in hitreje prepoznal stanovalčeve občutke ob prihodu v Dom ter se na te primerno odzval.

Pomembno je, da nove stanovalce socialna delavka in zaposleni po sprejemu v prvih dneh popeljejo po Domu, jim razkažejo prostore in predstavijo delovanje Doma, dejavnosti v njem, ter na koncu novemu stanovalcu ali stanovalki in njenim sorodnikom odgovorijo na zastavljena vprašanja. Zaradi hitrejšega in manj stresnega navajanja na življenje v Domu je pomembno, da se vse to opravi, če je le mogoče, kar prvi dan. Odgovori manjšine vprašanih stanovalcev in socialne delavke so se razlikovali. Nekateri od njih so navedli, da jim Doma niso razkazali, da so le nekaterim stanovalcem na začetku predstavili tudi zaposlene, hkrati pa so vsi ti stanovalci dodali, da se prvih dni v Domu ne spomnijo najbolje. Morda se tako zgolj ne spomnijo, če so jim Dom na začetku razkazali in predstavili ali ne.

Iz pogovorov s stanovalci in stanovalkami je razbrati, da pogostost stikov s sorodniki ni odvisna od tega, ali je sogovornik z demenco, ali je bolj samostojen, ali bolj odvisen od

pomoči drugih in je nesamostojno gibljiv. Zaskrbljujoče se mi zdi dejstvo, katerega je izpostavila tudi socialna delavka, da na splošno v Domu pri stanovalcih z zelo napredujočo obliko demence pogostost obiskov upada. Pri pogostosti stikov s prijatelji se pokazalo, da je napredujoča oblika demence pri stanovalcu pomenila zmanjšanje ali celo izgubo osebnih stikov s prijatelji.

Žečevič (2010, str. 72) navaja, da je stanovalcu potrebno dati možnosti izražanja želja, mu prisluhniti in jih upoštevati ter mu tako pomagati zagotoviti urejen in varen prostor za življenje ter ga vključiti v soodločanje glede organiziranja življenja v Domu za stare ljudi. Pomembno je, da se ob prihodu v Dom tako stanovalca kot njegove sorodnike spodbudi, da star človek od doma prinese kakšne njemu priljubljene predmete, s katerimi si opremi sobo in mu bodo tako v pomoč pri navajanju na novo življenjsko okolje.

Raziskava je pokazala, da socialna delavka nima prakse obiskovanj starih ljudi v domačem okolju pred prihodom v Dom. Tako s starimi ljudmi kot z njihovimi sorodniki najprej naveže stik preko telefona, jim pomaga pri ureditvi vse potrebne dokumentacije in ostalih zadev ter jih povabi, da pridejo v Dom že pred sprejemom, da jih osebno spozna in se s starim človekom ali vsaj njegovimi sorodniki pogovori o njihovih pričakovanjih, željah in dotedanjem načinu življenja ter se dodatno seznani s potrebami starega človeka. Ob tem jih spodbudi, da s sabo v Dom prinesejo kakšne pomembne predmete ali pohištvo za stanovalca, da ob sprejemu z omenjenimi predmeti dodatno opremijo svojo sobo ob prihodu v Dom. Tako se zagotovi, da jim je v sobi prijetneje ter imajo občutek varnosti in domačnosti. Na takšen način se lahko stanovalci lažje privadijo na spremembo življenjskega okolja. Ob sprejemu v Dom pa sorodnike stanovalcev opomni, kako pomembni so za življenje starega človeka ter da mu predstavljajo vez z njegovim primarnim okoljem in jih spodbudi k čim pogostejšemu obiskovanju stanovalca v Domu. Ob sprejemu v Dom skupaj z drugimi zaposlenimi stremi k temu, da se sprejem izvede v dopoldanskem času, da bi tako imeli dovolj časa za ogled in predstavitev Doma, dokončno ureditev dokumentacije in ogled sobe stanovalca.

Osebno načrtovanje in izvajanje storitev je metoda, pri kateri z raziskovanjem življenjskega sveta uporabnika oblikujemo kratkoročne in dolgoročne cilje ter raziščemo načine uporabe tako virov, ki jih uporabnik že ima, kot tistih, ki jih bo moral še pridobiti, da bo lahko dosegel zastavljene cilje. Osebno načrtovanje in izvajanje storitev poteka v nenehnem sodelovanju, soustvarjanju in dialogu med načrtovalcem in uporabnikom, upoštevajoč njegovo voljo in želje. Načrtovalec deluje v smeri krepitev uporabnikove moči ter pomaga uporabniku pri širjenju njegovih možnosti tudi v primerih manjših tveganj (Flaker, Mali, Rafaelič in Ratajc, 2013, str. 19).

Menim, da je ključno, da dajejo socialna delavka, glavna medicinska sestra, delovna terapevtka in fizioterapevtka poseben poudarek in pozornost na celotno načrtovanje in zapis individualnega načrta, kjer se na posameznih sestankih načrtovalke s stanovalcem razišče, na kasnejšem skupnem sestanku pa zapiše specifične kratkoročne in dolgoročne cilje, želje, potrebe, navade in interese stanovalca, ki jih je sam izrazil. Ravno ta časovna »predanost« k soustvarjanju celostnega individualnega načrta in doslednemu izvajanju le-tega skupaj s stanovalcem zelo pripomore in je pomembna pri zadovoljstvu stanovalca tako z življenjem v Domu, kot z oskrbo in aktivnostmi. S tem neposredno vpliva na stopnjo nadzora posameznega stanovalca nad lastnim življenjem v Domu in njegovega avtonomnega odločanja. Zavedati se je potrebno, da mora biti stanovalec ves čas vključen tako v fazi načrtovanja oz. priprave individualnega načrta in raziskovanja njegovega življenjskega sveta, kot kasneje v fazi izvedbe. Individualni načrt soustvarja za stanovalca, tako da so mu načrtovalci pri zapisu le v pomoč in usmeritev. Nikakor se ne sme v individualni načrt zapisati ciljev, s katerimi se sam stanovalec ne strinja, tudi če se strokovnemu delavcu zdijo pomembni.

Zelo pomembno je, kar je v intervjuju povedala socialna delavka v Domu ter na kar opozarjajo tudi Fleker, Mali, Urek in Rafaelič (2013), da se navadno evalvacijo osebnega načrta naredi vsakih 6 mesecev ali prej, če je to potrebno. Pri evalvaciji se pregledajo do tedaj uresničeni cilji ter kateri cilji in naloge niso bili izvedeni. V sodelovanju z nosilcem individualnega načrta se preveri, zakaj je do tega prišlo ter se nato postavi nove kratkoročne in dolgoročne cilje in naloge za v prihodnje, ki so pomembni in jih predlaga stanovalec.

Flaker, Mali, Urek in Rafaelič (2018, str. 220) navajajo, da se avtonomija stanovalcev in njihov lastni nadzor nad življenjem v Domu za stare ljudi kaže na več področjih, kot je možnost: odločanja ali izbire dejavnosti, aktivnosti; poteka obiskov; opremljanja sobe; izbire vrste hrane ali časa obedovanja; udeležbe na prireditvah; izhodov iz Doma in obiskov frizerja.

Raziskava je pokazala, da se v Domu zavedajo, da je potrebno stanovalcem, ki so nesamostojno gibljivi ali stanovalcem z demenco, nameniti več časa, več pozornosti, jim pomagati ohranjati čim večji samonadzor nad lastnim življenjem in se jim čim bolj približati tako glede aktivnosti kot glede oskrbe. Socialna delavka in glavna medicinska sestra zaposlene usmerjata k pomembnosti spoštljive, odprte komunikacije s stanovalci pri opravljanju oskrbe ali osebne nege, še posebej pri nesamostojno gibljivih stanovalcih oz. stanovalcih, ki potrebujejo pomoč tudi pri bolj intimnejših »opravilih«, kot je menjavanje inkontinenčnih pripomočkov. Pomembno je upoštevanje njihovih individualnih želja in potreb, ki jih po mnenju stanovalcev ter socialne delavke v Domu tudi upoštevajo, še zlasti pa

pri: čiščenju in pospravljanju sobe, pomoči pri oblačenju, osebni negi in tuširanju. Torej imajo stanovalci možnost odločati o času in načinu opravljanja oskrbe ali zagotavljanja pomoči s strani zaposlenih. Prav tako pa v Domu stremijo k zagotavljanju soodločanja stanovalcev o temah, vsebini in terminih na dejavnostih in aktivnostih ter jih sprašujejo po željah glede življenja v Domu. Pogostost sestankov, na katerih potekajo dogovori med stanovalci in vodstvom Doma o željah in predlogih, je sicer nizka – organizirajo jih enkrat na dva do tri mesece – a stanovalci menijo, da imajo vsakodnevno možnost zaposlenim izraziti želje o različnih zadevah glede življenja v Domu, ki jih nato ti prenesejo naprej ostalim zaposlenim oz. vodstvu Doma. V raziskavi se je tudi pokazalo, da imajo stanovalci možnost preložitve obedovanja na prej ali kasneje. V Domu pa imajo na 14 dni tudi sestanke za sestavo jedilnikov, na katerih lahko sodelujejo vsi stanovalci in njihovi sorodniki, ki to želijo, in so pri izražanju idej večinoma upoštevani.

Pri izhodiščih iz Doma se še vedno vidi določena stopnja nadzora nad stanovalci, saj ti ali njihovi sorodniki ob izhodu iz Doma obvestijo zaposlene, kar delno kaže o ne povsem svobodnem gibanju stanovalcev in nadzora Doma nad njimi. Hkrati je to povsem razumljivo, saj v Domu živi veliko število stanovalcev, zato morajo zaposleni že zaradi obrokov vedeti, kdo bo obedoval kasneje in kdo ne bo potreboval nekega obroka.

Flaker, Mali, Urek in Rafaelič (2018, str. 223) poudarjajo, da je »pravica do informiranosti in obveščenosti temeljna človekova pravica. Biti dobro informiran daje posamezniku moč in nadzor nad lastnim življenjem, kot tudi obratno – brez potrebnih informacij ima posameznik omejen vpliv nad svojim življenjem ali pa ga sploh nima. Pomembno je, da se v domovih za stare ljudi išče najbolj učinkovite načine komuniciranja in predajanja informacij stanovalcem, ter da jih informirajo o vsem potrebnem. Ob tem je nekaterim skupinam stanovalcev potrebno prilagoditi oblike prenosa informacij«.

Po besedah manjšega števila sogovornikov imajo stanovalci možnost izraziti želje in ideje glede izvajanja in organiziranja vrste prireditve socialni delavki in delovni terapevtki. Zaskrbljujoče pa je dejstvo, da večina vprašanih stanovalcev s to možnostjo ni seznanjena. O vsem, kar je stanovalcem na voljo, bi jih bilo potrebno obvestiti, jih informirati. Težava s slabšo obveščenostjo se je na nekaterih področjih pokazala pri nesamostojno gibljivih stanovalkah. Sodeč po odgovoru ene od njih nekateri stanovalci, ki potrebujejo pomoč pri tuširanju, niso seznanjeni, da imajo možnost odložiti tuširanje na prej ali kasneje. Iz raziskave je razvidno, da so stanovalci dobro obveščeni (tudi stanovalci z demenco in nesamostojno gibljivi) o tem, katere dejavnosti ali aktivnosti se izvajajo in kdaj.

Pozitivno je, da v tem Domu še posebno pozornost dajejo vključevanju nesamostojno gibljivim stanovalcem ter stanovalcem z demenco v aktivnosti in dejavnosti v Domu. Nesamostojno gibljive stanovalce peljejo s posteljami na oddelek ali v park in jim pomagajo pri vključevanju v aktivnosti. Vse stanovalce spodbujajo k vključevanju ter se ob tem zavzemajo za njihovo čim večjo avtonomijo odločanja o tem, kaj bodo počeli čez dan ter česa se bodo udeležili. Pomembno se mi zdi, da je v Domu zaposlena delovna inštruktorica za delo z nesamostojno gibljivimi stanovalci, s katerimi v sobah izvaja različne aktivnosti. Po besedah socialne delavke omenjena prenese ostalim zaposlenim želje in potrebe nesamostojno gibljivih stanovalcev. Pomembno je, da nesamostojno gibljivim stanovalcem in stanovalcem z demenco posamezne aktivnosti in dejavnosti v Domu prilagodijo tako, da lahko na njih sodelujejo vsi stanovalci. Prav tako je spodbudno, da se lahko stanovalci z zaposlenimi dogovorijo glede naslavljanja.

Flaker, Mali, Urek in Rafaelič (2018, str. 223) govorijo o pomembnosti, da je delo zaposlenih v domovih za stare ljudi usmerjeno v oskrbo, ki je prilagojena vsakemu posamezniku, njegovim željam in potrebam. Zaposleni in socialna delavka spoštujejo stanovalce, jih obravnavajo kot sebi enake in vredne vsega spoštovanja. Z upoštevanjem mnenja, potreb in želja stanovalcev, spoštovanjem stanovalčeve zasebnosti, tako da se pred vstopom potrka na vrata sobe stanovalca, in naslavljanjem stanovalcev, je povezano spoštovanje, ki ga izkazujejo zaposleni stanovalcem domov za stare ljudi.

Všeč mi je pristop in načini ravnanja socialne delavke, ki so se pokazali v raziskavi, ter tudi glavne medicinske sestre in delovne terapevtke, ki skupaj z direktorico vse zaposlene spodbujajo k spoštljivi, odprti in ustrezni komunikaciji s stanovalci in med zaposlenimi, ter zavedanju, da so tam za stanovalce, da so usmerjeni k približevanju ter uresničevanju individualnih potreb in želja posameznega stanovalca. Ob tem zaposlene spodbujajo k zavedanju, da je vsak stanovalec svoj individuum in v središče postavijo vsakega stanovalca posebej, da spoštujejo stanovalčevo zasebnost, da se potrka, preden se vstopi v sobo, se ga pozdravi. V primeru težav, nesoglasij ali uporabe pokroviteljskega odnosa socialna delavka in glavna medicinska sestra posredujeta in zadeve rešujeta v dobrobit stanovalcev. Slabost pri zagotavljanju zasebnosti stanovalcev predstavljajo dvoposteljne sobe, v katerih imajo stanovalci zaradi deljenja sobe s sostanovalcem omejeno možnost do zasebnosti. Zdi se mi dobro, kot je povedala socialna delavka, da vsak zaposleni v Domu, pa naj si bo iz zdravstvene, socialnodelovne ali druge stroke, pripravi za vse sodelavce predavanje o vsebini eksternega izobraževanja. Tako si zaposleni iz različnih področij med seboj izmenjujejo novo

pridobljena znanja, informacije in s tem nadgrajujejo svoja lastna znanja, kar pripomore k bolj kakovostnemu, odprtemu in celostnemu sodelovanju ter delu s stanovalci.

Zagotovljena zasebnost stanovalcem pomaga, da se v domovih za stare počutijo varno, zaposlenim pa kaže smer spoštljivega ravnanja s stanovalci. Stanovalci imajo več zasebnosti v enoposteljnih sobah, kar sicer ni samo po sebi dano, saj se morajo zaposleni zavedati spoštljivega ravnanja z zasebnostjo stanovalcev. V večposteljnih sobah pa zasebnost stanovalcev, odvisnih od pomoči drugih, ni zagotovljena. Pomembno je, da se na tem področju čim hitreje uvedejo določene inovacije za zagotavljanje večje zasebnosti nesamostojno gibljivih stanovalcev (Flaker, Mali, Urek in Rafaelič, 2018, str. 224).

Spodbudno je, da sodeč po odgovorih vseh sodelujočih v raziskavi, ne socialna delavka ne ostali zaposleni ne razmišljajo o samoumevni manjši avtonomiji odločanja in omejenem nadzoru nad življenjem nesamostojno gibljivih stanovalcev ali stanovalcev z demenco. V sodelovanju s temi stanovalci iščejo nove poti in rešitve, kako bi slednjim skupinam stanovalcev, ki so bolj odvisni od pomoči drugih, omogočili čim večjo možnost avtonomije odločanja in nadzora nad lastnim življenjem. To je zelo pomembno, saj se domovi za stare in druge institucije prepogosto ujamejo v pasti ali način razmišljanja, ki poudarja nezmožnosti zagotavljanja več avtonomije nesamostojno gibljivim stanovalcem, ter pri tem navajajo raznorazne izgovore. Sodeč po izjavah vseh sogovornikov imajo bolj ali manj samostojni stanovalci visoko stopnjo avtonomije in samonadzora nad lastnim življenjem v Domu, tako na individualni ravni oskrbe, kot na kolektivni ravni pri aktivnostih, dejavnostih.

Kot problem, kar je izrazila tudi večina stanovalcev, se je v raziskavi pokazalo pomanjkanje števila zaposlenih, ki zato tudi niso vsakič takoj na voljo nesamostojno gibljivemu stanovalcu ali stanovalcu z demenco, ko ga ta potrebuje npr. daljše čakanje na prinašanje hrane v sobo pri obrokih ipd. Tako je do neke mere omejena tudi avtonomija in svobodno gibanje nesamostojno gibljivih stanovalcev in stanovalcev z demenco.

Pomembno je, da socialna delavka spodbuja zaposlene k aktivnemu komuniciranju in sodelovanju z ljudi z demenco ter spodbuja stanovalce z demenco k čim bolj samostojnemu izvajanju aktivnosti, dokler in kolikor zmorejo. Tako delajo v smeri zagotavljanja občutka koristnosti pri stanovalcih z demenco ter pripomorejo k ohranjanju njihovih kognitivnih in motoričnih sposobnosti. Po besedah vseh sogovornikov tudi spodbujajo in omogočajo stanovalcem, da prenašajo navade, interese in hobije iz primarnega okolja v Dom.

Socialni delavci v domovih za stare pripomorejo in pomagajo zagotoviti stanovalcem vse potrebno za stanovalčevo kakovostno življenje v Domu od prvega dne, ko je prišel v Dom, pa do zaključka življenja v Domu (Mali, 2008, str. 82, 83).



Kot navaja Milošević Arnold (2003, str. 34) je pomembno stanovalca spodbujati, da ohranja stike z ljudi iz njegovega primarnega okolja ter delati v smeri zagotovitve optimalnih pogojev z namenom stanovalčevega lažjega in kakovostnejšega privajanja na življenje v Domu.

Priporočeno je, da si po mnenju vseh sogovornikov socialna delavka vzame čas za vsakega stanovalca, ki potrebuje njeno pomoč, ter mu je dostopna kadar koli jo potrebuje, tako v povezavi z Domom kot pri drugih zadevah, npr. pri izpolnitvi vloge za denarno socialno pomoč. Pozitivno je tudi dejstvo, da se slednja zaveda, da ne more ostati v pisarni in čakati na stanovalce, da pridejo do nje, ter da gre sama večkrat na oddelek in po sobah stanovalcev ter se z njimi pogovori, če bi kar koli želeli ali potrebovali. Prav tako se lahko stanovalci z informacijo, da potrebujejo pomoč socialne delavke, obrnejo na zaposlene na oddelkih. Ti nato informacije o potrebi po pomoči prenesejo do socialne delavke, ta pa nato zadeve s stanovalci ureja sama, gre k njim v sobo ali na oddelke ter se z njimi pogovori. Pomisleke imam glede zelo redke prakse socialne delavke o obiskovanju starih ljudi v njihovem primarnem okolju pred prihodom v Dom, da bi se z njimi pobližje spoznala in na tak način navezala osebni stik. Hkrati sem pozitivno naravnana zaradi dejstva, da po besedah socialne delavke ter tudi nekaterih stanovalcev, slednja potencialne stanovalce in njihove sorodnike pred prihodom v Dom pokliče po telefonu, jim na kratko predstavi Dom in jim, če je to potrebno, pomaga pri urejanju postopka in izpolnitvi vloge za odhod starega človeka v Dom. Raziskava je pokazala, da socialna delavka stanovalce ves čas njihovega življenja v Domu spodbuja, da v Domu nadaljujejo z navadami, aktivnostmi, hobiji in interesi, ki so jih radi počeli v domačem okolju ter jim pri tem tudi pomaga. Ob tem me je tudi pozitivno presenetilo, da stanovalce že na prvem sestanku, ko se med seboj spoznavajo, spodbudi skupaj z ostalimi zaposlenimi, da izrazijo želje glede aktivnosti, dejavnosti, katerih bi se morda radi udeležili. Če se zanimanje po takšni vrsti aktivnosti nato pokaže še pri katerih drugih stanovalcih v Domu, skušajo te predlagane dejavnosti tudi organizirati, pa čeprav je pred izraženo željo stanovalca v Domu še niso izvajali. Raziskava je tudi pokazala, da socialna delavka posreduje v vlogi zagovornice stanovalcev v primeru nastalih težav ali nesoglasij med stanovalci ali stanovalci in zaposlenimi in s tem pripomore k hitrejši rešitvi situacije v dobrobit stanovalcev.

S pomočjo kvalitativne raziskave sem zbral in pridobil veliko besednih opisov in podatkov. Raziskovalna vprašanja se tudi sedaj zdijo dobro zastavljena in zapisana, enako tudi odprta vprašanja iz zapisanih smernic za polstrukturiran intervju s stanovalci in s socialno delavko. Vsa vprašanja so bila oblikovana premišljeno in odprto, a hkrati jasno. Tako sem na

posamezna vprašanja tako pri populaciji socialne delavke kot pri populaciji stanovalcev dobil dokaj obsežne in podrobnejše odgovore z veliko podatki, ki so mi omogočili podrobnejšo in bolj celostno, kakovostno analizo podatkov. Pokazalo se je, da bi bilo pri moji temi dobro izvesti še kakšen intervju s katerim od zaposlenih v Domu in s sorodniki stanovalcev. Tako bi pridobil še kakšen drugi vidik in pogled ter bi tako morda dobil še bolj raznoliko predstavo o življenju v Domu. Sam sem želel že pred začetkom izvajanja raziskave največjo pozornost in čas nameniti raziskovanju vidikov, pogledov stanovalcev, saj sem konec koncev raziskoval, koliko imajo ti možnosti avtonomnega odločanja in kako so vključeni v samo organizacijo življenja v Domu. S tem raznolikim vzorcem 9 stanovalcev mi je to, kot kaže, dobro uspelo. Prav tako je dobro, da sem bil že pri samem določanju vzorca iz populacije stanovalcev pozoren na štiri kriterije. Tako je razmerje stanovalk in stanovalcev v vzorcu sorazmerno z razmerjem med spoloma v Domu, torej 7 stanovalk in 2 stanovalca. V vzorcu so bili tako stanovalci in stanovalke, ki so v Domu živeli več ali manj kot tri leta, in tisti, ki so v Dom prišli po lastni volji ali so bili v to prisiljeni, saj so sorodniki sprejeli odločitev o njihovem odhodu v Dom proti njihovi volji. V rezultatih raziskave pa se je tudi pokazala določena pomembnost razlik in pomanjkljivosti nesamostojno gibljivih stanovalcev, stanovalcev z demenco ter bolj samostojnih stanovalcev, kar se je z izbranim vzorcem stanovalcev tudi pokazalo. V vzorec stanovalcev bi morda bilo dobro vključiti še kakšnega stanovalca ali stanovalko bodisi z demenco bodisi nesamostojno gibljivo stanovalko, saj bi tako lahko pridobil še kakšen drug vidik, podatek in vpogled v razlike in omejenost avtonomije odločanja omenjenih skupin stanovalcev v primerjavi z bolj samostojnimi stanovalci glede življenja v Domu. Ob tem pa se tudi zavedam, da je vsak stanovalec svoj individuum in se tako potrebe in želje od stanovalca do stanovalca bolj ali manj razlikujejo, zato vseh rezultatov ne morem posplošiti na celotno populacijo stanovalcev.

## 6 SKLEPI

- Raziskava je, glede avtonomije odločanja stanovalcev o vsakdanu, prehrani, oskrbi in negi, pokazala, da imajo glede prehranjevanja stanovalci možnost prestaviti obedovanje na prej ali kasneje. V Domu organizirajo sestanke za sestavo jedilnikov enkrat na štirinajst dni. Na njih lahko sodelujejo vsi stanovalci in njihovi sorodniki, ki to želijo, ter njihove predloge pa naj bi po večini upoštevali. Stanovalci imajo prav tako možnost malic med obroki. Pri zajtrku se lahko vsak stanovalec odloči, kaj bo jedel, pri kosilu lahko izbira med dvema menijema, za večerjo pa so bodisi mlečne jedi ali salame. Stanovalci imajo možnost odločanja glede prostora obedovanja, pri čemer je obedovanje v sobi dražje kot v jedilnici. Stanovalci imajo možnost dogovora z izvajalci dejavnosti, aktivnosti in krožkov v Domu glede določitve za njih ustreznjšega termina izvajanja. Nesamostojno giblјivim stanovalcem ter stanovalcem z demenco zaposleni te dejavnosti prilagodijo, da lahko na njih sodelujejo vsi stanovalci, ki to želijo. Večina stanovalcev je izrazila, da je s hrano zadovoljna, tako z okusom, toploto, začinjenostjo in raznovrstnostjo prehrane. Manjše število stanovalcev pa je nad hrano bolj ali manj nezadovoljnih. Raziskava je tudi pokazala, da v primeru stanovalčeve slabe izkušnje z delom zaposlenih, osebje njegovo pritožbo upošteva ter se sprejmejo ukrepi za preprečevanje nadaljnjih nepravilnosti. Po besedah socialne delavke v Domu stremijo in spodbujajo stanovalce z demenco k ohranjanju čim večje samostojnosti in nadzora nad lastnim življenjem. Stanovalci imajo v Domu možnost pomoči pri tuširanju, urejanju in oblačenju, pospravljanju in čiščenju sobe ter pomoč pri osebni negi. Stanovalci imajo v Domu možnost avtonomnega odločanja glede preložitve izvajanja oskrbe ali nege na prej ali kasneje. Več pomoči potrebujejo stanovalci, dražja je oskrba. Hkrati pa se v Domu prilagajajo stanovalcem tako, da če stanovalec sčasoma potrebuje neko dodatno pomoč ali storitev, mu jo v Domu zagotovijo brez da bi mu pri tem takoj zaračunali višjo, dražjo oskrbo. V uradno spremembo tipa oz. vrste oskrbe in s tem višjo ceno le-te gredo šele, ko stanovalec koristi že veliko večino ali vse storitve višjega, dražjega tipa oz. vrste oskrbe. Raziskava je še pokazala, da se pri stanovalcih, ki potrebujejo pomoč pri tuširanju, pogostost izvajanja le-tega razlikuje glede na višino cene oskrbe, kot je enkrat tedensko, desetdnevno ali štirinajstdnevno, medtem ko se lahko samostojni stanovalci tuširajo pogosteje. Nesamostojno giblјivim stanovalcem in stanovalcem z demenco kljub prizadevanju zaposlenih zaradi premajhnega števila osebja ni vedno na voljo takojšnja

pomoč, ko bi jo potrebovali, kar delno omejuje njihovo avtonomijo in svobodo gibanja. Iz raziskave je razvidno, da se lahko vsi stanovalci ne glede na oviro avtonomno odločajo, kaj bodo počeli čez dan, katerih aktivnosti, dejavnosti ali krožkov se bodo ali se ne bodo udeležili. Ljudem z demenco pa po besedah socialne delavke pomagajo in skušajo omogočiti čim daljše ohranjanje motoričnih in kognitivnih sposobnosti. Glede pomoči podpore in komunikacije z zaposlenimi je raziskava pokazala, da ob izhodiščih iz doma stanovalci ali njihovi sorodniki vedno obvestijo zaposlene z namenom, da jih ne bi skrbelo. To je po eni strani razumljivo zaradi velikega števila stanovalcev v Domu, a se ob tem kažejo določeni zametki nadzora zaposlenih oz. institucije nad stanovalci, na kar moramo biti še posebej pozorni. Več stanovalcev je povedalo, da se po pomoč lahko obrnejo na zaposlene, ki so jim na voljo in upoštevajo njihova mnenja in želje ter delajo v smeri zadovoljitve njihovih potreb, tako glede oskrbe, kot glede aktivnosti.

- Pri željah glede dnevnih aktivnosti je raziskava pokazala, da imajo stanovalci možnost izražanja želja in soodločanja o vsebini ter poteku dejavnosti, aktivnosti, krožkov. Na področju vključevanja in odločanja o dejavnostih, aktivnostih in oskrbi tako na kolektivni kot na individualni ravni imajo stanovalci možnost sodelovati na sestankih z vodstvom Doma enkrat na dva do tri mesece, kjer lahko povedo svoje mnenje, želje in ideje ter soodločajo o organiziranju dogajanja, življenja v Domu. Njihovi predlogi so po besedah vprašanih večinoma upoštevani. Imajo tudi sestanke za reševanje sprotnih zadev, potreb ter organizacije krožkov, kjer lahko stanovalci podajo svoje želje in mnenja. Nekaj sogovornikov je navedlo, da stanovalci nimajo možnosti odločanja glede izvajanja vrste prireditve. Nesamostojno gibljivim stanovalcem posvečajo v Domu posebno pozornost, se jim skušajo kar se da prilagoditi, se jim približati, da se lahko vključujejo in sodelujejo na aktivnostih, dejavnostih in prireditvah. Socialna delavka je povedala, da z vsakim stanovalcem na prvem srečanju razišče, kaj si posameznik želi, kaj ga zanima, kaj mu je pomembno, kakšne navade ima ter mu pomaga pri udeležanju tega v življenju v Domu. Raziskava je tudi pokazala, da je za delo z nesamostojno gibljivimi stanovalci zaposlena delovna inštruktorica, ki skupaj z njimi v sobah izvaja različne aktivnosti ter jih spodbuja k izražanju želja, katere nato posreduje drugim zaposlenim.
- Glede dejavnosti, aktivnosti in prireditev, organiziranih s strani Doma, se stanovalci sami odločijo, katerih se bodo udeležili in katerih ne. Če pa želje posamezni stanovalci več ne zmorejo izraziti sami, se po besedah socialne delavke o njih povpraša stanovalčeve sorodnike. Raziskava je pokazala, da imajo stanovalci od ponedeljka do četrтка možnost

obiska pri zdravniku, ki je dostopen in jim prisluhne, ko ga potrebujejo. Prav tako imajo možnost občasnih ali rednih individualnih obravnav s fizioterapevtko.

- Stanovalci lahko sodelujejo, če sami želijo in zmorejo tako pri pripravi kot pospravljanju prostora za prireditve. Imajo možnost aktivnega sodelovanja na prireditvah. Raziskava je pokazala, da lahko prireditve obiskujejo vsi stanovalci, tudi nesamostojno giblivi in stanovalci z demenco, katere predhodno o terminih prireditev ali dejavnosti obveščajo negovalke in medicinske sestre. Ponje pridejo zaposleni pred prireditvijo ali dejavnostjo in jim pomagajo do prostora dogajanja. Nekaj stanovalcev je povedalo, da imajo možnost podaje želja in predlogov socialni delavki in delovni terapevtki glede nastopajočih na prireditvah. Večina stanovalcev v Domu pa s to možnostjo ni seznanjena. Stanovalci tudi ne morejo odločati o terminih prireditev, o katerih se z izvajalci dogovarja Dom. Glede poteka, vsebine in terminov dejavnosti ter aktivnosti imajo stanovalci možnost izraziti želje in ideje ter so pri tem upoštevani. Po besedah socialne delavke v Domu stremijo v smeri vključevanja nesamostojno gibljivih stanovalcev v dejavnosti in aktivnosti tako, da jih z vozičkom ali posteljami odpeljejo na oddelke ali v park, kjer se neka dejavnost izvaja, ter jim jih po potrebi prilagodijo tako, da lahko sodelujejo. Socialna delavka na prvem sestanku z novim stanovalcem razišče in ga povpraša o predlogih in željah glede novih dejavnosti ali aktivnosti, ki jih nato skupaj z zaposlenimi skuša uresničiti, če zanimanje zanje izrazijo tudi drugi stanovalci.
- Raziskava je pokazala, da imajo stanovalci enkrat letno možnost sodelovati v raziskavi o zadovoljstvu stanovalcev in v njih izraziti svoje mnenje. Več stanovalcev je navedlo, da se najpogosteje obrnejo po pomoč na sestre ali negovalke, ki po potrebi prenesejo njihove želje drugim zaposlenim. Raziskava je tudi pokazala, da se v Domu stanovalce spodbuja, da izrazijo svoje želje, potrebe in jim te po večini zadovoljijo, uresničijo. Zadovoljstvo, bodisi z življenjem v Domu bodisi z odnosom in delom zaposlenih, je izrazila večina vprašanih stanovalcev. Po besedah socialne delavke v Domu stremijo k individualni obravnavi vsakega stanovalca posebej, ga postavijo v središče, se skušajo čim bolj prilagajati njegovim specifičnim potrebam in željam ter dajejo poudarek na spoštljivi in odprti komunikaciji s stanovalci.
- Pokazalo se je, da ima večina stanovalcev redkejšje stike s socialno delavko. Ko jo potrebujejo, je dostopna, odprta in pripravljena svetovati, pomagati pri reševanju in urejanju tako zadev v povezavi z življenjem v Domu, kot pri drugih zadevah, kot so izpolnjevanje in uveljavljanje vlog za denarno socialno pomoč, urejanju papirjev, plačevanju računov ter podajanju informacij stanovalcem in njihovim sorodnikom glede

vsega, kar jih zanima že pred prihodom starega človeka v Dom in ves čas njegovega življenja v Domu. Raziskava je še pokazala, da je socialna delavka dostopna tudi nesamostojno giblјivim stanovalcem in stanovalcem z demenco, pride na oddelek ali k njim v sobo ter se z njimi pogovori. Socialna delavka je ob tem povedala, da lahko stanovalci pridejo tudi k njej v pisarno ali se z njimi pogovori ob srečanjih na hodniku. O potrebi po pomoči socialne delavke lahko povedo zaposlenim, ki jo nato o tem obvestijo, naprej pa stvari s stanovalci rešuje sama. Vseskozi osvešča zaposlene o načinih in pomembnosti odprte in spoštlјive komunikacije, tako med seboj, kot s stanovalci, ob nastalih težavah ali nesoglasjih pa v vlogi zagovornice stanovalcev posreduje in pomaga pri hitrejši rešitvi situacije.

- Glede pomoči in vloge sorodnikov je raziskava pokazala, da sorodniki stanovalcem pogosto pomagajo pri plačevanju domske oskrbe ali drugih računov zaradi njihovih prenizkih dohodkov, pri urejanju papirjev ob pomoči socialne delavke in drugih zaposlenih ter pri urejanju bančnih in drugih zadev. Nekaj stanovalk je navedlo, da jim sorodniki pomagajo pri dogovarjanju za frizerske storitve. Socialna delavka je še povedala, da sorodnike spodbujajo k udeleževanju na dejavnostih skupaj s stanovalcem, ob zavedanju, da sorodniki predstavljajo pomemben del stanovalčeve socialne mreže.
- Več stanovalcev je povedalo, da do sedaj še niso potrebovali pomoči s strani socialne delavke, tako glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe. Nekaj stanovalk je pri tem navedlo, da jim socialna delavka in zaposleni pomagajo pri dogovoru za termin frizerskih storitev ter imajo ob tem tudi možnost prevoza nanje. V Domu imajo sicer po mnenju stanovalk le občasno možnost frizerskih storitev. Stanovalci se lahko pri urejanju zadev glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe obrnejo po pomoč ter podporo na socialno delavko in delovno terapevtko, ki sta jim venomer na voljo. Raziskava je pokazala, da socialna delavka spodbuja stanovalce k prenašanju in ohranjanju navad, interesov, hobijev iz primarnega okolja v Dom ter stanovalce spodbuja k obujanju opuščeni navad in aktivnosti, ki so jih izvajali v preteklosti.
- Raziskava je pokazala, da ima večina vprašanih stanovalcev bolj ali manj pogoste stike z bližnjimi sorodniki – s hčerkami, sinovi, otroci, možem, polbrati, brati, sestrami, vnuki in pravnuki ter snaho – ter redkejšje ali pa jih sploh več nimajo z ostalimi sorodniki. Vsi vprašani stanovalci, razen ene, so navedli, da imajo tudi telefonske kontakte s sorodniki. Raziskava je še pokazala, da ima večina stanovalcev osebni stik z vsaj enim prijateljem zunaj Doma ter da so njihovi kontakti s prijatelji pogostejši preko telefona. Vsi stanovalci imajo pogostejše stike s sorodniki preko telefona kot osebno. Raziskava je prav tako

pokazala, da v Domu vse stanovalce spodbujajo k obiskovanju sorodnikov v domačem primarnem okolju, dokler lahko in to sami zmorejo. Socialna delavka je še povedala, da spodbujajo sorodnike, da stanovalca odpeljejo na obisk v primarno okolje. V Domu organizirajo tudi rojstnodnevna praznovanja tako za stanovalce, kot tudi za sorodnike, kamor povabijo za stanovalca pomembne ljudi iz njegove socialne mreže. Tako skupaj preživijo več kakovostnega časa ter obenem ti sorodniki in prijatelji pomagajo pri ohranjanju vezi stanovalca z okoljem izven Doma. Po besedah socialne delavke imajo stanovalci najpogostejše osebni stik s sorodniki med vikendi, v popoldanskem času in v prazničnih dneh. Glede stikov s prijatelji se kaže, da nekateri te še širijo po prihodu v Dom ter ohranjajo tiste izven Doma, drugi pa lahko stike s prijatelji izven Doma povsem izgubijo. Raziskava pa je tudi pokazala, da imajo vsi sogovorniki, razen enega, pogostejše stike s sorodniki kot s prijatelji. Socialna delavka je ob tem navedla, da v Domu opažajo upad pogostosti osebnih stikov s sorodniki in prijatelji pri stanovalcih z napredujočo demenco. Velika večina vprašanih stanovalcev pa je kot glavni in najpogostejši razlog za redkejše ali manj pogoste osebne stike stanovalcev navedla fizično oddaljenost sorodnikov in prijateljev od Doma. Raziskava je pokazala, da so stanovalcem pri pomoči in podpori ob navajanju na življenje v Domu pomagali zaposleni, socialna delavka, sorodniki, prijatelji in sostanovalci. Stanovalcem so se ob prihodu v Dom ali v prvih dneh po prihodu v Dom predstavili zaposleni sami, v več primerih je zaposlene predstavila socialna delavka. Drugi pa so se z zaposlenimi spoznali sproti. V raziskavi se je tudi pokazalo, da so stanovalci stik z sostanovalci navezali sami ali pa so jim pri vzpostavitvi pomagali zaposleni in socialna delavka. Več stanovalcev je navedlo, da so jim socialna delavka in zaposleni predstavili Dom ter jim pomagali pri vključitvi v aktivnosti ali pri sprotnem usmerjanju ter informiranju glede dogajanja v Domu. Socialna delavka je povedala, da skupaj z drugimi zaposlenimi pomaga in motivira stanovalce k širjenju njihovih socialnih mrež s poudarkom na organiziranju družabnih dogodkov in aktivnosti znotraj in zunaj Doma, na katerih se lahko stanovalci med seboj spoznajo ter sodelujejo. Prav tako stremi k pomoči in podpori stanovalcem pri preprečevanju osamljenosti ter si ob tem posebej prizadeva in spodbuja ostale zaposlene k celostnemu vključevanju nesamostojno gibljivih stanovalcev v dogajanje v Domu, tako da se jih z vozičkom ali posteljo pelje v park ali na oddelke in se jih vključi v dejavnosti ter aktivnosti. Vsi vprašani stanovalci so se ne glede na stisko ali ob dobrih občutkih ob prihodu v Dom na življenje v Domu privadili z manj ali več težavami. Raziskava je pokazala, da je k slabšim občutkom stanovalcev ob prihodu v Dom pripomoglo predvsem

sprejetje odločitve sorodnikov proti njihovi volji glede odhoda v Dom. Manjše število vprašanih je ob odhodu v Dom čutilo olajšanje, saj so imeli pred tem doma stisko. Po besedah socialne delavke v Domu ni veliko stanovalcev, ki bi se težka privadili na življenje v Domu, tudi zaradi celostnega in ustreznega pristopa zaposlenih ter redne in kakovostne oskrbe. Raziskava je tudi pokazala, da so stanovalcem pri lažjem in hitrejšem privajanju na življenje v Domu pomagala možnost izposoje in branja knjig v Domske knjižnici, zavedanje, da sorodniki zanje doma več ne morejo skrbeti, ter želja po samostojnosti, predhodne izkušnje iz bolnišnice, ki je bolj zaprta institucija z manj možnostmi, družabnost in samospoznavanje prostorov v Domu. Pri eni stanovalki pa so k temu pripomogle dobre in pozitivne izkušnje ob obiskovanju moža v tem Domu ter ustrežljivost in prijaznost zaposlenih.

- Raziskava je pokazala, da se je večina stanovalcev za sprejem v Dom odločila avtonomno, ali pa so odločitev sprejeli skupaj s sorodniki ali v enem primeru po pogovoru s kirurgom. Pri nesamostojno gibljivih stanovalkah pa so odločitev o njihovem odhodu v Dom sprejeli sorodniki brez privolitve ali upoštevanja volje stanovalke. Socialna delavka je navedla, da se po njenih dosedanjih izkušnjah veliko starih ljudi samih odloči za odhod v Dom, bodisi ker v domačem okolju več ne zmorejo skrbeti sami zase, bodisi ker so bili pred tem uporabniki storitve pomoč na domu, ki jo izvaja sam Dom. Sorodniki so pred sprejemom v Dom v enem primeru stanovalki pomagali pri pripravi vse potrebne dokumentacije za odhod v Dom. Ob prihodu v Dom je veliko stanovalk povedalo, da so jih pripeljali in jih na sprejemu spremljali bližnji sorodniki. Socialna delavka je navedla, da starega človeka in njegove sorodnike že pred ali ob prihodu v Dom spodbudi k obiskovanju, sorodnike pa opomni o pomembnosti njihove vloge na življenje starega človeka. Glede vloge in pomoči socialne delavke pred prihodom v Dom je raziskava pokazala, da v večini primerov socialna delavka starih ljudi ni obiskala v domačem okolju pred prihodom v Dom ter z njimi tako že prej vzpostavila osebne stike. Socialna delavka je povedala, da venomer najprej naveže telefonski stik ter starega človeka ali vsaj sorodnike povabi, da se osebno oglasijo v Domu ter se tako z njimi spozna in pogovori tudi o možnosti ogleda sobe. Tako starega človeka kot sorodnike seznani in spodbudi k prenosu in opremljanju sobe s staremu človeku pomembnimi osebnimi stvarmi in predmeti ob prihodu v Dom. Raziskava je pokazala, da so socialna delavka in/ali zaposleni stanovalce ob prihodu sprejeli ter jim prvi dan ali vsaj v prvih nekaj dneh razkazali in predstavili Dom ter dogajanje v njem, jih seznani s pravili hišnega reda, jim pokazali sobo ter nekaterim predstavili druge zaposlene ali



sostanovalce in jim odgovorili na zastavljena vprašanja. Socialna delavka je ob tem dejala, da skupaj z zaposlenimi stremijo k izvedbi dopoldanskega sprejema v Domu, da imajo za sprejem, obhod, predstavitev dogajanja v Domu ter ureditev vse potrebne dokumentacije dovolj časa. Ob tem pa povabijo stanovalca, da opiše svoje zdravstveno stanje, navade, hobije, interese in dotedanji način življenja ter izrazi svoja pričakovanja glede življenja v Domu.

## 7 PREDLOGI

V raziskavi sem želel raziskati avtonomijo odločanja stanovalcev in kako stanovalcem socialna delavka pomaga pri zagotavljanju vključenosti in sprejemanju odločitev glede organiziranja življenja v Domu. Ob tem pa me je zanimalo, kako odhod v Dom vpliva na življenje starega človeka. Na podlagi dobljenih rezultatov in ugotovitev bom v nadaljevanju zapisal nekaj predlogov, ki bi lahko zaposlenim in socialni delavki v Domu pomagali, da bi se stanovalcem še bolj približali na posameznih področjih, kjer so se pokazale določene pomanjkljivosti. Te spremembe lahko še izboljšajo avtonomijo odločanja in vključevanja stanovalcev tako na individualni ravni oskrbe, kot na kolektivni ravni:

- V Domu bi bilo stanovalcem dobro zagotoviti izbiro med več meniji tako pri kosilu kot večerji. Predlagam, da bi se stanovalcem omogočilo štiri menije, npr. dva klasična in dva tudi za tiste, ki imajo dieto, saj bi tako stanovalci imeli možnost izbire pri vseh obrokih ter bi se tako lahko odločili za možnost, ki jo imajo raje. S tem pa bi se dodatno dvignilo splošno zadovoljstvo stanovalcev glede hrane v Domu.
- Dobro bi bilo razmisliti o načinu izenačitve cene med obedovanjem v sobi in obedovanjem v jedilnici Doma. Res je sicer, da se stanovalcem v prvem primeru prinese hrano v sobo, a se moramo hkrati zavedati, da nesamostojno gibljivi stanovalci pogosto ne zmorejo več jesti na oddelku. Tako bi bilo dobro, da bi se skušalo na tem področju približati nesamostojno gibljivim stanovalcem, ki zaradi svojega zdravstvenega stanja nimajo možnosti obedovati v jedilnici. Enako velja za stanovalce z napredovano obliko demence, ki bi se jim tako zagotovil prostor obedovanja, kjer se počutijo varno in bolj domače kot morda v skupnem prostoru.
- Iz raziskave je razvidno, da nesamostojno gibljivi stanovalci marsikdaj dobijo v sobo pri obrokih že mlačno ali celo hladno hrano, kar zagotovo ni dobro. Kot je pokazala raziskava, je po mnenju stanovalcev to posledica tudi premajhnega števila zaposlenih, saj ti navkljub prizadevanju ne uspejo razdeliti hrane dovolj hitro. Na podlagi te ugotovitve bi bilo zelo pomembno razmisliti o povečanju števila zaposlenih oz. jih kadrovske okrepiti. Ti bi lahko nato hrano razdelili hitreje tudi stanovalcem, ki obedujejo v sobah, s tem pa bi se izboljšala kakovost prinesene hrane. Hkrati je pomembno, da je hrana pri prevozu na oddelke v vozičkih zaprta v posebnih posodah, ki dlje časa vzdržujejo toploto in tako pomagajo, da hrana dlje časa ostane topla.

- Še ena negativna posledica najverjetneje (kot kaže raziskava) premajhnega števila zaposlenih je, da nesamostojno gibljivi stanovalci in stanovalci z napredujočo obliko demence marsikdaj ne dobijo takojšnje pomoči, ko bi jo potrebovali ali želeli, ter so tako na nek način prisiljeni počakati na zaposlene tudi dlje časa, kar zagotovo omejuje njihovo avtonomijo, svobodo gibanja in lastni nadzor nad življenjem. Ta problem in problem z razdelitvijo hrane bi morda v Domu Hmelina lahko rešili tudi z angažiranjem večjega števila prostovoljcev, ki bi čas preživel z omenjenimi stanovalci ter jim pri tem lahko kaj pomagali, se z njimi pogovarjali in jim delali družbo. Tako bi vsaj delno lahko razbremenili zaposlene.
- Prav tako bi bilo nujno in pomembno razmisliti, da se privabi še več prostovoljcev ter se jih dodatno spodbudi za druženje in skupno preživljanje časa ter sodelovanje s stanovalci z napredujočo obliko demence. To bi, kot je pokazala raziskava, vsaj delno zmanjšalo problem občutka osamljenosti omenjenih stanovalcev, saj jim z napredovanjem demence pogosto upade pogostost osebnih stikov in obiskov prijateljev ter sorodnikov izven Doma. Gre za krčenje socialne mreže, na kar je potrebno biti še posebej pozoren. Potrebno je vseskozi stremeti in delati v smeri, da se socialne mreže vseh stanovalcev, predvsem nesamostojno gibljivih in stanovalcev z demenco, ki imajo socialne mreže šibkejše ali manjše, širijo na različne načine. Dobro je, da se sicer nekatere od teh aktivnosti v Domu že izvaja v tej smeri, a bi bilo predvsem za ranljivejše skupine stanovalcev potrebno storiti še več. Vedno lahko zadeve še izboljšamo in iščemo nove rešitve, možnosti ter ideje, kako bi to izboljšali in spremembe udejanjili.
- Raziskava je še pokazala, da se nobeden od vprašanih stanovalcev ne spomni katere koli druge raziskave, ki bi se izvajala v Domu, razen o zadovoljstvu stanovalcev. Zato bi bilo morda dobro razmisliti, da se stanovalce vključi še v katere druge raziskave. Npr. takšne, ki bi se neposredno nanašale na avtonomijo odločanja posameznih stanovalcev, nadzor nad njihovimi življenji ali vključevanje stanovalcev v organizacijo življenja v Domu. Pri tem je potrebno biti pozoren, da se zajame čim bolj raznolik vzorec stanovalcev, tako samostojnih kot morda predvsem nesamostojno gibljivih in stanovalcev z demenco. Na tak način bi neposredno od stanovalcev dobili podrobnejše informacije glede njihovih želja in potreb ter bi se jim tako lahko hitreje in še bolj prilagodili.
- Katere od številnih dopoldanskih dejavnosti, aktivnosti ali krožkov v Domu bi bilo primerneje prestaviti na popoldanski čas ter s tem tudi sorodnikom dati možnost

dodatnega udeleževanja na omenjenih aktivnostih skupaj s stanovalcem, saj na dopoldanskih dejavnostih težko sodelujejo zaradi izpolnjevanja službenih in drugih obveznosti.

- Potrebno bi bilo tudi razmisliti in več pozornosti v Domu nameniti informiranju ter obveščanju stanovalcev o vseh pravicah in zadevah, do katerih so v Domu upravičeni in jim pripadajo tako glede oskrbe, aktivnosti in dejavnosti, saj se je v raziskavi pokazalo, da predvsem nesamostojno gibljivi stanovalci in stanovalci z demenco niso seznanjeni na primer o tem, da lahko tuširanje ali kakšno drugo pomoč pri oskrbi ali negi odložijo na kasnejši čas ali da imajo možnost podaje predlogov za nastopajoče na prireditvah ipd. To so predvsem naloge socialne delavke kot zagovornice uporabnikovih potreb, želja ter njihove spoštljive in odgovorne zaveznice. Slednja pa bi o pomembnosti tega morala opozoriti glavno medicinsko sestro, delovno terapevtko, fizioterapevtko in direktorico. Nato bi bilo potrebno o pomembnosti te teme izobraziti ostale zaposlene v Domu, morda z organiziranjem več izobraževanj o načinih obveščanja, informiranja in o pravicah stanovalcev.
- Raziskava je pokazala, da socialna delavka vedno naveže stik s stanovalci ali njihovimi sorodniki pred prihodom v Dom po telefonu ter jih nato povabi v Dom pred samim sprejemom. Dobro bi bilo, da bi večkrat obiskala stare ljudi pred sprejemom v Dom že v njihovem domačem okolju, saj bi se tako lahko bolj podrobno seznanila in spoznala s stanovalčevim dotedanjim življenjskim okoljem, načinom življenja ter se pri njem doma pogovorila o njegovih navadah, pričakovanjih itd. Stanovalci in tudi njihovi sorodniki bi se na teh sestankih oz. srečanjih, če bi bili izvedeni v primarnem okolju starega človeka, velikokrat lahko bolj razgovorili, saj se je potrebno pri tem zavedati, da se stanovalec v primarnem okolju gotovo počuti bolj domače in bolj varno kot v domskem oz. institucionalnem okolju. Na ta način bi se ji sogovorniki lahko bolj odprli in več povedali, saj bi se počutili bolj sproščene. Hkrati pa je osebni stik zelo pomemben, ker je lahko poleg besednega sporazumevanja socialna delavka pozorna še na neverbalno komunikacijo s sogovorniki. Vse to je še toliko bolj pomembno, če želi socialna delavka vzpostaviti stik v varnem prostoru za pogovor in sodelovanje ter spoznati sogovornike, če gre za ljudi z bolj napredovano obliko demence, pri katerih je z napredovanjem demence pomemben občutek varnosti. Dodatna pozornost, ki jo pri osebnem stiku z ljudmi z demenco ali drugimi starimi ljudmi, ki imajo težave pri sporazumevanju, socialna delavka nameni neverbalni komunikaciji, ji lahko pomaga pri pridobitvi celostne slike o situaciji.

- Stanovalci so sicer navedli, da jim je socialna delavka vedno dostopna, ko jo potrebujejo, a se je hkrati pokazalo, da imajo z njo redkejši stik. Dobro bi bilo, da bi socialna delavka še več časa kot sedaj namenila povezovanju in pogovoru s stanovalci in se jim tako bolj približala. Stanovalci, ki ne vedo natančno, glede česar jim lahko pomaga, bi na ta način lahko to ugotovili. Nato bi se po potrebi lahko večkrat obrnili nanjo po pomoč, tako glede aktivnosti, dejavnosti, oskrbe, kot v povezavi z življenjem v Domu. Pri tem pa spet pridemo do pomanjkljivega informiranja stanovalcev o tem, do česar so upravičeni in kakšne vse možnosti imajo.
- Raziskava je pokazala, da si številne stanovalke v Domu želijo rednejših možnosti frizerskih storitev, zato bi bilo morda dobro razmisliti o pogodbeni zaposlitvi frizerja v Domu, ki bi bil stanovalcem bolj dostopen, ko bi si ga ti zaželeli. Sedaj je, kljub možnosti prevoza, težko dosegljiv za nesamostojno gibljive stanovalce, še posebej tiste, ki so praktično priklenjeni na posteljo. Druga možnost pa bi bila, da bi se za rednejši prihod frizerja v Dom bolj angažirali ter s tem stanovalcem približali možnost frizerskih storitev.
- Potrebno bi bilo razmisliti, da se sestanke med stanovalci in njihovimi sorodniki ter vodstvom Doma organizira pogostejše, morda tudi v manjših skupinah stanovalcev, saj bi tako lahko vsak stanovalec imel čas podrobneje predstaviti svoje želje in ideje.
- Nujno je, da se vse zaposlene v domovih za stare, kot to počno v Domu Hmelina, vseskozi spodbuja in osvešča v smeri omogočanja in zagotavljanja vse večje avtonomije odločanja stanovalcev, ne glede na to, ali so odvisni ali ne od pomoči drugih.
- V raziskavi so se pokazale tudi nekatere druge pomanjkljivosti, ki pa ne predstavljajo težave le v Domu Hmelina, temveč v številnih domovih za stare ljudi po Sloveniji. To so težave z višino stroška Domske oskrbe v primerjavi z nižjimi prihodki stanovalcev. V veliko primerih jim pri pokrivanju stroškov bivanja pomagajo sorodniki ali občina, saj sami tega finančno ne zmorejo. Dobro bi bilo, da se naredi kakšna raziskava tudi na to temo in se glede na dobljene rezultate poizkuša najti ustrezne rešitve v dobrobit stanovalcev domov za stare ljudi.

## 8 LITERATURA

1. Belič, M. (1997). Dom za starejše občane kot tretji dom. V I. Hojnik - Zupanc (ur). *Dodajmo življenje letom: nekaj spoznanj in nasvetov, kako se smiselno in zdravo pripravljati na starost in jo tako tudi živeti* (str. 127–134). Ljubljana: Gerontološko društvo Slovenije.
2. Bergman-Rossi, T. (2001). Older Person in Need of Long-Term Care. V A. Gitterman (ur). *Handbook of Social Work Practice with Vulnerable and Resilient Populations* (str. 715–768). New York: Columbia University Press.
3. Flaker, V., Mali, J., Kodele, T., Grebenc, V., Škerjanc, J., & Urek, M. (2008). *Dolgotrajna oskrba: očrt potreb in odgovorov nanje*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
4. Flaker, V., Mali, J., Rafaelič, A., & Ratajc, S. (2013). *Osebno načrtovanje in izvajanje storitev*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
5. Imperl, F. (2014). Možne strategije razvoja domov za starejše. *Kakovostna starost*, 17(4), str. 3–22.
6. Ivajnšič, S. (2000). Socialni delavec in starostnik. *Socialno delo*, 39(6), str. 433–439.
7. Kastelic Rupar, N. (2012). *Moč odločanja starega človeka za odhod v dom za stare* (diplomsko delo). Pridobljeno s 14. 2. 2019  
file:///C:/Users/domen/Downloads/kastelic\_rupar\_nevenka(1)%20(2).pdf
8. *Kodeks etike socialnih delavk in delavcev Slovenije*. (2006). Pridobljeno 24. 1. 2019 s  
<https://www.fsd.uni-lj.si/mma/Kodeksa-etike-SV-in-SD/2008061613431167/>
9. Kornhauser, A., & Mali, J. (2013). *Priprava starega človeka na življenje v domu za stare ljudi*. *Socialno delo*, 52(5), str. 321–331.
10. Ledbetter Hancock B. (1990). *Social Work with Older People*. Engelwood Cliffs: Prentice Hall.
11. Mali, J. (2008). *Od hiralnic do domov za stare ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani.
12. Mali, J. (2009). Medgeneracijska solidarnost v obstoječih oblikah skrbi za stare ljudi. V: V. Tašner, I. Lesar, M. Antić Gaber, V. Hlebec, & M. Pušnik (ur.), *Brez spopada: kultur, spolov, generacij* (str. 243–257). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

13. Mali, J., Flaker, V., Urek, M. & Rafaelič, A. (2018). *Inovacije v dolgotrajni oskrbi: Primer domov za stare ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo, Univerza v Ljubljani.
14. Mesec, B. (1997 druga izdaja iz leta 2007). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu* 2. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
15. Mesec, B., Rape Žiberna, T., & Rihter, L. (ur.). (2009). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1: NAČRTOVANJE RAZISKAVE*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
16. Milošević Arnold, V. (2003). *Socialno delo s starimi ljudmi* (izbrani članki in referati). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
17. Musek, J. (1982). *Osebnost*. Ljubljana: Dopisna delavska univerza UNIVERZUM.
18. Nathanson, I. L., & Tirrito, T. T. (1998). *Gerontological Social Work*. New York: Springer Publishing Company.
19. Orford, J. (1986). Institutional climates. V: M. Herbert (ur.), *Psychology for social workers* (str. 225–248). London: Macmillan Publishers LTD.
20. Pečjak, V. (2007). *Psihologija staranja*. Bled: Samozaložba.
21. Ramovš, J., Kladnik, T., Knific, B., & idr. (1992). *Skupine starih za samopomoč: Metodični priročnik*. Ljubljana: Inštitut za socialno medicino in socialno varstvo.
22. Ramovš, J. (1997). Smiselno življenje v starih letih. V I. Hojnik - Zupanc (ur). *Dodajmo življenje letom: nekaj spoznanj in nasvetov, kako se smiselno in zdravo pripravljati na starost in jo tako tudi živeti* (str. 13–27). Ljubljana: Gerontološko društvo Slovenije.
23. Ramovš, J. (2013). Gerontološko izrazje: Doma za stare ljudi. V J. Ramovš (ur). *Kakovostna starost: Revija za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje* (str. 69–70), 16(3).
24. *Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020 (ReNPSVI3–20)* (2013). Ur. l. RS 39/2013.
25. Sandman, L., Granger, B. B., Ekman I., & Munthe, C. (2011). Adherence, shared decision-making and patient autonomy. *Medicine, Healthcare and Philosophy*, 15(2), 115–127.
26. Skupnost socialnih zavodov Slovenije. (b. d.). *Splošno o domovih za starejše*. Pridobljeno 4. 3. 2019 s <http://www.ssz-slo.si/splosno-o-domovih-in-posebnih-zavodih/>
27. Smergut, S. (2016). *Sprejemanje življenja sorodnika v domu za stare ljudi* (magistrsko delo). Pridobljeno 28. 12. 2018 s <https://egradiva.fsd.uni-lj.si/search/extshow/1663>

28. Zečević, D. (2010). *Sprejem v dom za stare – Veliko več kot le »preselitev iz enega v drugi kraj«*. (diplomsko delo). Pridobljeno s 10. 12. 2018  
<https://plus.si.cobiss.net/opac7/bib/3543653.PDF>
29. Wikström, E., & Melin Emilsson, U. (2014). Autonomy and control in everyday life in care for older people in nursing homes. *Journal of Housing for the Elderly*, 28(1), str. 41–62.



## 9 PRILOGE

### 9.1 Vprašalnika

#### 9.1.1 Smernice za polstrukturiran intervju s stanovalci

**Kako in na kakšen način so stanovalci doma za stare vključeni v organiziranje življenja v domu in kakšna je njihova avtonomija, možnost odločanja?**

VIDIK avtonomije, možnosti odločanja:

1. Kakšne možnosti imate stanovalci v domu glede samostojnega sprejemanja odločitev? (vas vprašajo kaj si želite, kaj bi radi počeli, lahko sami izberete kako bo tekal vaš vsakdan)? Ali lahko odločate o tem, kdaj imate obroke, kaj bi radi jedli; kdaj vam pospravijo sobo?
2. Kako zaposleni upoštevajo pri dnevnih aktivnostih, dejavnostih vaše želje? Kdaj organizirajo aktivnosti na katerih vi radi sodelujete? Lahko sami izberete kdaj bi želeli, da vam pomagajo pri negi?

VIDIK vključenosti v organiziranje življenja v domu:

3. Katere in koliko imate dejavnosti in storitev, ki so organizirane s strani doma za vas stanovalce?
4. Kako ste vključeni v načrtovanje dejavnosti, prireditve, ki so namenjene vsem oz. večjemu številu stanovalcev (na ravni vseh stanovalcev)? Prosim navedite primere!
5. Koliko vas v domu sploh sprašujejo o tem, kaj bi si želeli, da organizirajo za vas (vsakodnevne aktivnosti, dejavnosti, prireditve)? Ste vključeni v kakšne raziskave? Kako ste seznanjeni s tem, da upoštevajo vaše mnenje?

**Na kakšen način socialna delavka zagotavlja vključenost in avtonomnost stanovalcev pri organizaciji življenja v domu za stare ljudi?**

1. Na kakšen način in koliko pripomore socialna delavka po vašem mnenju na zagotavljanje, omogočanje, da lahko stanovalci sami odločate o sebi in ste pri sprejemanju odločitev o vašem življenju v domu upoštevani?
2. Koliko vas pri tem socialna delavka sploh podpira in kako to občutite vi sami v vašem vsakdanu? Navedite primere!
3. K čemu stremi, kako in koliko vam pomaga, da ste slišani, da so vaše želje in potrebe izpolnjene, upoštevane? Navedite primere!
4. Lahko prosim opišete na primeru, kako vam socialna delavka pomaga pri zagotavljanju možnosti izbire aktivnosti, dejavnosti in oskrbe v domu tako na kolektivni (npr. delavnice) kot na individualni (npr. naročilo frizerja) ravni vsakega od vas stanovalcev? Kako in pri čem vse vam pomaga in kako je to videti v praksi?

**Kakšne naloge in vlogo ima pri postopku sprejema stanovalca v dom socialna delavka in kakšen vpliv ima odhod v dom na življenje starega človeka?**

1. Koliko je po vašem mnenju socialna delavka pripomogla, da ste se lažje in hitreje prilagodili na življenje v domu? Kako se je to kazalo v praksi? (opišite na vašem lastnem primeru, kako ste to doživeli, občutili)
2. Kako se spominjate vašega prihoda v dom (kako je izgledalo, kaj se je dogajalo) in kako je pri tem sodelovala socialna delavka? Prosim opišite vaš primer!

### **9.1.2 Smernice za polstrukturiran intervju s socialno delavko**

**Kako in na kakšen način so stanovalci doma za stare vključeni v organiziranje življenja v domu in kakšna je njihova avtonomija, možnost odločanja?**

1. Kakšne možnosti imajo po vašem mnenju stanovalci v domu glede avtonomnega odločanja v povezavi z organiziranjem dejavnosti na individualni ravni oskrbe, ki jih zagotavljate?
2. Kakšna je po vašem mnenju prilagojenost oskrbe, potrebam vsakega posameznega stanovalca na individualni ravni in koliko se le tem prilagajate, jih upoštevate? Prosim navedite primere!
3. Kakšna je po vašem mnenju vaša vloga pri opozarjanju in zagotavljanju uresničevanja želja in potreb stanovalcev? Navedite primere!
4. Ali pri tem, kaj se bo izvajalo, povprašate in vključite v organizacijo le teh same stanovalce? Če da, kako to storite (opis na primeru koliko imajo stanovalci besede pri tem) – na kolektivni ravni; Kaj pa na individualni?

**Na kakšen način socialna delavka zagotavlja vključenost in avtonomnost stanovalcev pri organizaciji življenja v domu za stare ljudi?**

1. Na kakšen način pripomorete kot socialna delavka na zagotavljanje, omogočanje avtonomije stanovalcev pri sprejemanju njihovih odločitev glede življenja v domu? K čemu stremite in koliko pomagata stanovalcem, da so slišani, da so njihove želje, potrebe in volja izpolnjene, zagotovljene in uresničene? S kakšnim ravnanjem to dosežete? Prosim opišite na primeru!
2. Prosim vas, če mi lahko opišete na primeru, kako stanovalcem pomagata kot socialna delavka ter kot kolektiv osebja pri zagotavljanju možnosti izbire glede aktivnosti, dejavnosti in oskrbe v domu tako na kolektivni kot na individualni ravni vsakega od stanovalcev? Kakšnih metod, načinov, tehnik se pri tem poslužujete? Kako se to kaže v praksi?
3. Koliko in na kakšen način osveščate ostale zaposlene o tem, kako naj komunicirajo s stanovalci, da jih upoštevajo, jih slišijo ter se jim skušajo čim bolj prilagoditi?

**Kakšne naloge in vlogo ima pri postopku sprejema stanovalca v dom socialna delavka in kakšen vpliv ima odhod v dom na življenje starega človeka?**

1. Kakšen vpliv, naloge in vlogo imate po vašem mnenju pred sprejemom in v samem procesu sprejema stanovalca v dom za stare ljudi, kot socialna delavka? Skušate z njimi že pred prihodom navezati stik, če da koliko in v kakšnih primerih?
2. Na kakšen način skušate pomagati in olajšati stanovalcem, da se lažje prilagodijo na življenje v domu primerjavi z domačim okoljem?

3. Koliko in na kakšen način spodbujate stanovalce, k ohranjanju navad, ki so jih imeli v domačem okolju in kako ter na kakšen način nato omogočite, da bi stanovalci lahko navade uspešno ohranjali, v času bivanja v domu? Kako se to po vašem mnenju kaže v praksi?
4. Ali spodbujate in če da, na kakšen način spodbujate, tako stanovalce kot sorodnike k ohranjanju stikov tudi po prihodu starega človeka v dom in kako pomagata stanovalcem pri ohranjanju ter širjenju njihovih socialnih mrež?

## 9.2 Transkripcija intervjuja s socialno delavko in odprto kodiranje

Kako in na kakšen način so stanovalci doma za stare vključeni v organiziranje življenja v domu in kakšna je njihova avtonomija, možnost odločanja?

1. Kakšne možnosti imajo po vašem mnenju stanovalci v domu glede avtonomnega odločanja v povezavi z organiziranjem dejavnosti na individualni ravni oskrbe, ki jih zagotavljate?

»Vsakega stanovalca spodbujamo, da se bo sam odločil v katere aktivnosti se bo vključeval, zato tudi za vsakega stanovalca v roku enega meseca, ko pride v dom naredimo individualni načrt. (S1) Pred izdelavo individualnega načrta se pa jaz s stanovalcem pogovorim o njegovih željah, pričakovanjih, ciljih, kaj bi si želel, si to zabeležim (S2) in na podlagi izrečenih želja, pričakovanjih, ciljev stanovalca potem vsaka služba, ko se s stanovalcem pogovarja, nato skupaj naredimo en individualni načrt. (S3) Že iz prvega pogovora se potem vidi določene smernice na primer, da predlaga, da bi si želel biti vključen v pogovorno skupino in zgodovinski krožek ali da ima rad petje in bi se zato rad vključil v pevski zbor. Jaz mu v tem pogovoru predstavim vse aktivnosti, ki v domu potekajo in dejansko le lahko nato stanovalce glede na svoje želje potem vključuje. (S4) Večkrat se je tudi že zgodilo, da je stanovalec pred izdelavo individualnega načrta, torej, ko je on povedal svoje cilje in pričakovanja tudi povedal kakšno aktivnost, ki je do takrat v domu še nismo imeli. Glede na tisto kar je on izrazil smo nato vključili skupino stanovalcev, ki je za predlog tudi pokazala zanimanje, organizirali aktivnost ali dejavnost na to temo. (S5) Glede oskrbe je pa tako, da je vsak stanovalec pri nas v Domu glede na svoje potrebe vključen v oskrbo: 1, 2, 3, 4 ali pa 3B. Stanovalec, ki ima oskrbo ena, je čisto samostojen in tudi mi še ne gremo v to, da če stanovalec potrebuje samo neko dodatno pomoč, na primer samo pomoč pri umivanju; samo pri oblačenju ali pa za neko krajšo prinašanje obrokov v sobo, ker on to ne zmore. Zaradi tega ne gremo v višjo oskrbo, ampak stanovalcu ponudimo možnost, da ostane v osnovni oskrbi in ima samo kot dodatno storitev neke dele druge oskrbe zraven. Vse to počnemo, da se stanovalcu čim bolj približamo, da ima čim manjše doplačilo k ceni oskrbe. (S6) Ko je res že zapolnjeno tisto in ko stanovalec potrebuje več pomoči, podpore, potem se šele gre v spremembo oskrbe. Torej stanovalcu ne zaračunamo kar takoj spremembo oskrbe. (S7) Vseskozi ga spremljamo v obdobju enega meseca in šele potem gremo v spremembo oskrbe, če je to potrebno, ker se lahko v tem obdobju meseca dni stanovalec še rehabilitira ali se neko stanje akutno popravi, izboljša, torej na tak način delujemo. (S8) Pri tem smo vseskozi v komunikaciji s stanovalcem, z njim se pogovarjamo in ga spremljamo, če mu je tako vredno ali bi potreboval še kaj več. (S9) Seveda pa ker smo v domu je v njem vzpostavljen nek sistem, so neke ure, ko so obroki, ko je kopanje ali kaj podobnega. Imamo stanovalko, ki izrazi željo, da se tisti čas ne želi kopati in bi se rada kopala ob sobotah. To ji omogočimo, ker so se tudi včasih, ko je ona živela v domačem okolju, so imeli čez dan čiščenje na premer hiše, zvečer pa so se kopali. Včasih so se ljudje kopali enkrat

tedensko, ker se je takrat zakurilo. In ker ona želi še vedno ohranjati to navado, ji to seveda omogočimo. Torej če se nekdo tisti trenutek ne želi kopati, se mu prilagodimo.« (S10)

2. Kakšna je po vašem mnenju prilagojenost oskrbe, potrebam vsakega posameznega stanovalca na individualni ravni in koliko se le tem prilagajate, jih upoštevate? Prosim navedite primere!

»To je to, kar sem povedala že nekaj prej, kako se individualno prilagajamo posameznim stanovalcem glede na njihove potrebe. Pred izdelavo individualnega načrta v roku enega meseca se vsaka služba, torej socialna služba, fizioterapevtka, delovna terapevtka in vodja zdravstveno-negovalne službe vsaka opravi individualni pogovor s stanovalcem. In na primer zdravstvena služba ima drugačen pogled kot socialna služba, saj izhaja bolj iz stanovalčeve individualne potrebe po zdravstveni negi, kakšnih pripomočkah, urejanju česar koli si zapiše kaj stanovalec takrat izrazi in kakšne potrebe ona vidi glede zdravstvenega stanja. Fizioterapevtka si tudi zabeleži, če bi stanovalec potreboval kakšne obravnave, delovna terapevtka pa prav tako zabeleži svoja opažanja, ugotovitve iz pogovora. (S11) Potem se vse štiri skupaj dobimo s stanovalcem na sestanku in naredimo individualni načrt. (S12) V predhodnih individualnih razgovorih torej želi vsaka spoznati stanovalca in da lahko tudi stanovalec spozna njo. Nato pa timsko, skupaj naredimo individualni načrt za posameznega stanovalca. (S13) Ta individualni načrt ni trajen ali zapečaten, ampak se ga prilagaja. Na primer, če se stanovalcu spremeni oskrba ali kaj podobnega ali pride do neke spremembe, se naredi evalvacija. (S14) Tudi, če ne pride do nobenih sprememb, se v roku 6 mesecev v vsakem primeru zopet naredi evalvacija, torej pogleda se kateri cilji so bili takrat izraženi in se potem ponovno postavijo kratkoročni in dolgoročni cilji na novo.« (S15)

3. Kakšna je po vašem mnenju vaša vloga pri opozarjanju in zagotavljanju uresničevanja želja in potreb stanovalcev? Navedite primere!

»Recimo, da stanovalec meni izrazi, da bi imel tisti dan neko željo n.a primer, da bi kosil v sobi, jaz to povem naprej glavni sestri, ta njegovo željo posreduje v kuhinjo in tako se izražena želja stanovalca udejanji. (S16) Drugi primer je recimo, če sorodnik meni sporoči ali sam stanovalec, da gre med vikendom stanovalec domov na obisk, jaz to sporočim na oddelek in se potem to uredi. (S17) Še en primer bi bil npr. da stanovalec ali stanovalka izrazi željo oz. potrebo po pridobitvi invalidskega vozička ali hodulje, ker je razmišljal, da bi bil bolj mobilen z enim od teh pripomočkov in potem grem jaz do glavne sestre. Nato greva skupaj do fizioterapevtke in ona potem pove ali bi bilo to za njega primerno, dobro ali ne. (S18) Ali npr. mi stanovalec izrazi željo, da bi imel individualno obravnavo s fizioterapevtko in da bi za to zdravnik napisal nalog, jaz enako grem do glavne sestre, ta kontaktira zdravnika in se pogovorijo kajna je možnost, da se to stanovalcu omogoči, uresniči. Ogromno je takšnih in drugačnih primerov. (S19) Eden od teh je tudi, da stanovalec potrebuje kaj iz trgovine in mu to v glavnem po službi, izven delovnega časa uredimo. (S20) Če stanovalec kaj potrebuje, lahko pride k meni v pisarno, ali pa me pokličejo npr. povedo osebju, da želijo govoriti z menoj in grem potem do njih na oddelek ter se z njimi pogovorim, jim pomagam. Zgodi se, da se s stanovalci srečamo na hodniku in potem povedo, kaj bi rabili, želeli. Nikakor ni tako, da bi jaz tu sedela v pisarni in čakala, če kdo pride. (S21) Velikokrat grem po sobah, jih povprašam, če kaj potrebujejo ali na oddelke ter me tam srečajo ali pa stanovalci rečejo enemu od zaposlenih in me ta pokliče ter tako grem do stanovalca v sobo in se z njimi pogovorim, jim prisluhnem.« (S22)

4. Ali pri tem, kaj se bo izvajalo, povprašate in vključite v organizacijo le teh same stanovalce? Če da, kako to storite (opis na primeru koliko imajo stanovalci besede pri tem) – na kolektivni ravni; Kaj pa na individualni?

»Kot sem že povedala. Že na prvem sestanku z novim stanovalcem, če ima slednji kakšno željo ali idejo za novo dejavnost ali aktivnost in se ta nato pokaže, da interesira še koga od stanovalcev, skušamo to tudi izvesti oz. organizirati, tudi če pred tem tega nismo imeli, če se le da. (S23) Vedno se skušamo prilagajati tudi pri izvajanju obstoječih aktivnosti tako glede teme kot glede časa izvajanja.. Neka skupina npr. imamo zgodovinski krožek vsak torek in ti stanovalci, ki ga obiskujejo to sprejmejo in po navadi niti ne izražajo kakšne želje, da bi se ta aktivnost izvajala v kakšni drugi uri. Je pa res, da potem na primer na skupini povedo, da bi pa naslednji teden radi imeli neko temo, in jim to seveda skušamo ugoditi. Imamo npr. tudi skupino za samopomoč ob določeni uri in ko ljudje pridejo povedo, da bi naslednjič pa imeli določeno temo. Včasih pa se tudi zgodi, da udeleženci pridejo na neko aktivnost ali dejavnost in če niso razpoloženi, da bi govorili o določeni temi o kateri so se dogovorili na prejšnjem srečanju, se potem lahko zgodi povsem nekaj drugega. Skratka skušamo se prilagajati trenutnemu počutju, izraženim željam stanovalcev. (S24) Ima možnost povedat kaj želimo, k temu jih tudi spodbujamo, saj se zavedamo, da stanovalec ki bo povedal neko svojo željo ali potrebo in se mu jo bo pomagalo uresničiti, bo potem tudi bolj zadovoljen. (S25) Če stanovalec ne zmore več izraziti neke potrebe, želje, povedo to tudi sorodniki, ker oni dobro poznajo človeka, sploh v začetni fazi, ko stanovalec pride k nam. Nato izhajamo iz tega, kar je izrazil stanovalec ali njegovi svojci. Tudi sami spodbujamo svojce k izražanju teh mnenj. (S26) V domu imamo zato tudi sestanke s stanovalci, kjer tudi povedo svoje želje. Sestanke imamo po navadi trikrat letno, na dva ali tri mesece v letu. Tako se dobimo skupaj, stanovalci povedo svoje želje, tudi mi povemo svoje mnenje, jih o čem obvestimo. Marsikatera novost, nova stvar ali prilagoditev se je rodila na takem sestanku. (S27) Pri nas imamo možnost voziti stanovalce, ki so popolnoma nepomični, v park, na oddelku jih vključujemo v dejavnosti, aktivnosti, jim jih prilagodimo, tako da lahko sodelujejo. Lahko jih s posteljo odpeljemo na oddelek ali v park in jim damo tako možnost sodelovati in se aktivno vključiti v neko dejavnost, aktivnost. To je naš namen. (S28) Hkrati imamo pa delovno inštruktorico, ki je zaposlena za delo z nepomičnimi stanovalci in gre tudi k njim v sobo. Tam z njimi izvaja različne aktivnosti, hkrati pa ko pride ona v sobo tudi lahko povedo, kaj bi še želeli. Inštruktorica nato te želje ali mnenja nepomičnih stanovalcev prenese naprej k nam in potem skušamo to čimprej rešiti, urediti. (S29) Kompleksnejše zadeve pa skušamo rešiti v domskem timu. Če gre za manj kompleksnejše stvari se skuša zadevo rešiti takoj. Če gre za kompleksnejšo zadevo se o tem pogovorimo v timu, če je potrebno, vključimo tudi svojce. Na primer nek stanovalec izrazi željo, da bi rad imel celo hrano, ki jo je imel do sedaj sasekljano zaradi zdravstvenih težav. V takem primeru se sestanemo glavna sestra in jaz kot socialna delavka, pokličemo tudi svojce in vodjo kuhinje ter se pogovorimo o možnosti, da bi se stanovalcu nudilo celo hrano ali pa tako prilagodimo vsaj en obrok ter nato vidimo, če to zmore jesti. (S30) Tudi pri oskrbi na individualni ravni, torej npr. pri pospravljanju sobe, negi, kopanju, če stanovalec ne bi želel, da se to opravi takrat, ko pridejo v sobo, se mu skuša prilagoditi, prisluhni ter pridejo kasneje. Pri tem ni standardizirane ure in se skušamo prilagoditi volji stanovalca npr. pri stanovalcih, kjer je že razvidna napredujoča se demenca, ker ga vsi ti posegi lahko iztirijo ali zmedejo. Skušamo se prilagoditi trenutnemu počutju stanovalcev, da takrat stopiš v sobo, se mu jo pospravi ali pomaga urediti kaj drugega, ko je on pripravljen za to, da ga s tem še dodatno ne zmedeš. Tako se poizkušamo čimbolj individualno prilagajati posameznemu stanovalcu ali stanovalki. (S31) Vemo, da smo domovi institucije, kjer veljajo neke ure npr. so obroki ob približno nekih urah, se moramo tako prilagajati tudi kuhinji, saj ne more biti vseskozi odprta, je potrebno pomiti posodo ter potem pripravljati po kosilu že za večerjo. Torej se nekega sistema moramo držati, a se v krogu tega sistema da določene stvari prilagoditi za stanovalce, ko vidimo, da jim je potem lažje. Zaradi tega so potem tudi bolj zadovoljni. (S32)

Stanovalci imajo možnost, da obrok odložijo na prej ali kasneje. Na primer imamo stanovalko, ki zjutraj rada dosti spi in je tako ne budimo za zajtrk, ji pustimo, da se naspi in ji omogočimo da kasneje pozajtrkuje. (S33) Zajtrka mi nimamo v naprej določenega, torej npr. kruh mleko, ampak je zajtrk po izbiri. Torej stanovalec sam pove, kaj bi rad tisti dan jedel. (S34) Glede kosil in večerij, stanovalce enkrat na mesec povabimo na sestanek za sestavo jedilnikov in stanovalci potem izrazijo kaj bi želeli imeti. Ta jedilnik se skupaj s stanovalci sestavi za 14 dni vnaprej in jih vedno sestavlja na drugem oddelku, da se tako lahko vključuje čim večji krog stanovalcev. Na teh sestankih tako stanovalci povedo kaj bi jedli ter se v jedilnike vključi tudi njihove želje. Pri sestankih za pripravo jedilnikov se združi stanovalce npr. pritličja in prvega nadstropja ter drugega in tretjega nadstropja. Jedilniki se tako sestavljajo na 14 dni. (S35) Na te sestanke lahko pride vsak stanovalec če želi, lahko tudi stanovalec npr. iz pritličja pride na sestanek v drugem nadstropju. Tu ni omejitev, lahko pride kdorkoli od stanovalec, ki to želi. To sploh ni noben problem, vsak je dobrodošel. Tudi svojci, ki so takrat na obisku se lahko pridružijo sestanku, če sami želijo. Smo že imeli primere, da so sorodniki prišli in povedali kakšne ideje. Marsikatero jed smo dodatno vključili, ki so jo stanovalci sami želeli in na katero prej mi nismo niti pomislili. (S36) A ne. Pri stanovalcih, ki imajo prilagojeno hrano, ki jo predpiše zdravnik pa se moramo tega držati. Če zdravnik predpiše dieto npr. pri sladkornem bolniku ali žolčno dieto se moramo tega držati. Če stanovalec te diete ne bi želel, ga seveda pošljemo k zdravniku, da se o tem pogovorita. To kar zdravnik predpiše je za nas obveza, ker je to čisto iz zdravstvenega vidika. Znotraj predpisane diete s strani zdravnika za posameznega stanovalca pa se seveda skušamo čim bolj prilagoditi željam posameznega stanovalca v okviru tega, kar mu predpisana dieta dovoljuje. Torej znotraj tega skušamo skupaj s stanovalcem najti določene načine, možnosti, ki stanovalcu ustrezajo. To urejamo individualno z vsakim stanovalcem posebej. Imamo kartonček na katerem je napisano ime in priimek stanovalca ter katero dieto ima. Po navadi je na teh kartončkih že kar na nalepkah napisano kar stanovalec mara ali ne mara in s tem se tudi individualno prilagajamo stanovalcu. Če npr. nekdo ne je rib, se mu takrat, ko so ribe na jedilniku, ponudi nekaj drugega. Na tak način se prilagajamo.« (S37)

Na kakšen način socialna delavka zagotavlja vključenost in avtonomnost stanovalcev pri organizaciji življenja v domu za stare ljudi?

1. Na kakšen način pripomorete kot socialna delavka na zagotavljanje, omogočanje avtonomije stanovalcev pri sprejemanju njihovih odločitev glede življenja v domu? K čemu stremite in koliko pomagata stanovalcem, da so slišani, da so njihove želje, potrebe in volja izpolnjene, zagotovljene in uresničene? S kakšnim ravnanjem to dosežete? Prosim opišite na primeru!

»V Domu stremimo in se zavedamo, da smo tukaj zaradi stanovalcev in za njih in tudi ko gremo k stanovalcu v sobo, se zavedamo, da je to njegov prostor, njegovo stanovanje in da se vedno, preden se vstopi, potrka na vrata ter se stanovalca pozdravi. Zavedamo in osveščamo tudi, da je soba, kjer stanovalec živi, njegov zasebni prostor, ki ga je potrebno spoštovati, kot tudi samega stanovalca. S takšnim pristopom želimo stanovalcem dati prostor domačnosti in zavedanja, da dom za stare ni bolnica, kjer je vse odprto, ampak so sobe in vrata zaprta in se mora spoštovati zasebnost stanovalca. (S38) Vedno, ko se pride v sobo stanovalca, je pomembno, da se ga vpraša po mnenju, da se ga pozdravi, še posebej, ko se izvaja nego pri stanovalcu, kot je menjava inkontinentnih pripomočkov in podobno. Pomembno je, da se v tem času s stanovalcem zaposleni pogovarja in se mu pove, kaj se bo počelo. (S39) Imamo tudi stanovalce, ki so popolnoma nepomični in tudi niso zmožni komunikacije, zato je pri njih še posebej pomembno, da se, ko se pride k stanovalcu, mu tudi pove, kaj se bo počelo. Na tak način

delujemo. (S40) V primeru pa, da stanovalec takrat, ko zaposleni pride k njemu, ne bi želel npr. da se nekaj opravi, lahko to pove, izrazi ter bo tako zaposlen najprej šel naprej k drugim stanovalcem ter se nato vrnil k njemu, tudi to se zgodi. Še posebej zjutraj, ko še stanovalec spi, ga pustiš pri miru, ga ne budiš in greš naprej k drugim stanovalcem. Ali pa na primer, če nekdo reče, da bi rad šel najprej na zajtrk in se potem neko stvar opravi. Tako se čim bolj prilagodimo samim stanovalcem, kolikor se le da.« (S41)

2. Prosim vas, če mi lahko opišete na primeru, kako stanovalcem pomagata kot socialna delavka ter kot kolektiv osebja pri zagotavljanju možnosti izbire glede aktivnosti, dejavnosti in oskrbe v domu tako na kolektivni kot na individualni ravni vsakega od stanovalcev? Kakšnih metod, načinov, tehnik se pri tem poslužujete? Kako se to kaže v praksi?

»Moj način dela je tak, da tudi če imam jaz nek vidik, pogled, da bi morala komunikacija biti malo drugačna, grem jaz do dotičnega zaposlenega in mu na nek milejši način prikažem, kako naj komunikacija med njim in stanovalcem poteka. (S42) Veliko imamo zaposlenih, ki pridejo v dom na novo. Tudi študente in dijake, ki pridejo k nam v dom učimo oz. osveščamo o ustreznih pristopih komunikacije in odnosa, kot tudi otroke iz osnovnih šol, ki pridejo k nam. Smo učna baza srednje zdravstvene šole in tudi Zdravstvene fakultete. Ti študentje in dijaki se skupaj z nami učijo pravilnega pristopa. (S43) Sem mnenja, da je komunikacija najpomembnejša in če je prava, ustrezna tako med zaposlenimi, kot predvsem s samim stanovalcem, bo vse steklo kot mora. Ker, če posameznik pride v službo slabe volje ali z nekimi težavi in bo le te prenesel na kolektiv ali pa na stanovalce se bo to poznalo, razširilo ter lahko negativno vpliva tako na ostale zaposlene, njihovo delo, kot stanovalce v domu. (S44) Velik poudarek dajmo v našem domu tudi nekakšnemu neformalnemu druženju, torej družimo se med seboj. Imamo piknike, izlete, različne pohode in aktivnosti. Med nami se tako ustvari boljše vzdušje, toplo okolje, se tako tudi spoznamo na drugačen način ter zato tudi lažje v službi sodelujemo, delamo. Tako delamo, razvijamo našo skupinsko dinamiko, spodbujamo timsko delo in imamo ogromno različnih internih izobraževanj. (S45) Vsak zaposlen, ki gre na neko eksterno, zunanje izobraževanje potem pripravi za vse zaposlene v domu predavanje oz. povzetek tega izobraževanja, da vse ostale seznani z vsebino, temo izobraževanja. Te zadeve pomagajo pri medsebojnem povezovanju in dodatnem učenju. Na te predstavitve izobraževanj se povabi vse zaposlene, ne glede na njihovo profesijo, ker smo v domu kolektiv in je pomembno, da smo vsi s tem seznanjeni. Na primer jaz sem že imela predavanje o tem kaj je to nasilje nad starejšimi, na kak način se to nasilje izraža. Tu smo govorili o tem, da če jaz pridem v sobo in rečem stanovalcu zdaj bova pa to delala, že dejansko postavim stanovalca v položaj, ko ne more odločiti o sebi, kot da sem jaz najbolj vedela kaj stanovalec potrebuje ter smo se tako pogovarjali o tem, da je to že del nasilja nad stanovalcem in kako je potrebno tudi drugače, ustrežneje pristopiti oz. delovati. (S46) Verjetno si tudi ti sam, ko si bil zdaj pri nas ali na prostovoljstvu ali na praksi začutil, kako delamo v domu, kako je tu. Ta tvoja raziskava pa nam bo dejansko lahko tudi pomagala pri tem, da vidimo, na katerih področjih že delamo dobro, kje pa bi se še dalo kaj postoriti, dodelati, kaj se še da narediti, kam se še da priti, tako za nas zaposlene, kot za stanovalce.« (S47)

3. Koliko in na kakšen način osveščate ostale zaposlene o tem, kako naj komunicirajo s stanovalci, da jih upoštevajo, jih slišijo ter se jim skušajo čim bolj prilagoditi?

»Ker smo še zelo mlad dom, saj delujemo deset let in zdaj gremo v enajsto leto ter smo hkrati še zelo mlad kolektiv, se je že v osnovi zelo stremelo k socialnemu vidiku. Tudi vodstvo samo je zelo naklonjeno samemu socialnemu vidiku oz. socialno delovnemu vidiku, torej individualnemu pristopu, da se stanovalcu čim bolj prilagodi okolje na tak način, da se dobro počuti. Že dejansko od začetka našega delovanja vsi stremimo h

komunikaciji s stanovalcem, da se posluša stanovalca, da se ga vključuje v aktivnosti. Na tak način delujemo. (S48) V središče skušamo postaviti vsakega stanovalca posebej, njegove potrebe, ne pa toliko stanovalce kot celoto, kot skupino. Stanovalcem se individualno prilagodimo. Na tak način verjetno delujemo tudi zato, ker smo res mladi tako dom, kot zaposleni v domu. (S49) Morda domovi, ki so v Sloveniji na trgu že 30-40 let, ker vemo kako so domovi včasih delovali, so potrebovali ogromno raznih izobraževanj z namenom, da so se razvili. Nekateri imajo žal tudi še danes bolj razvit bolnišnični model oskrbe, delovanja. Mi nikoli nismo imeli bolnišničnega oz. medicinskega modela in se ga tudi ne poslužujemo in dejanj povezanih s tem modelom npr. privezovanje stanovalcev na posteljo. Sama sicer skorajda ne verjamem, da bi veliko domov danes še delovalo v smeri bolnišničnega modela, oskrbe.«

Kakšne naloge in vlogo ima pri postopku sprejema stanovalca v dom socialna delavka in kakšen vpliv ima odhod v dom na življenje starega človeka?

1. Kakšen vpliv, naloge in vlogo imate po vašem mnenju pred sprejemom in v samem procesu sprejema stanovalca v dom za stare ljudi, kot socialna delavka? Skušate z njimi že pred prihodom navezati stik, če da koliko in v kakšnih primerih?

»Že pred samim sprejemom v večini pridem v kontakt prvo s svojci starega človeka, ker se povežemo z njimi. (S50) Nato jaz že pred samim sprejemom stanovalcu predstavim, kaj je potrebno urediti, jih spodbudim, da stanovalci s seboj prinesejo čim več svojih osebnih stvari. (S51) V vsakem primeru na začetku navežemo ali telefonski stik ali pa jih povabimo, tiste, ki lahko, da se osebno oglasijo v domu ter se tako s svojci, kot stanovalcem pogovorim. (S52) V večini prakticiramo tako, da ko se sprostí ena soba oz. postelja v Domu, komisija za sprejem in odpust odloči, kdo od prosilcev za namestitve v Domu je najprimernejši. (S53) Nato jaz to osebo pokličem in jih povabim, če pridejo pogledati sobo v domu, kjer bi bili nameščeni. V primerih, da star človek zaradi nekega razloga ne more priti pogledati sobe, povabim na ogled vsaj njegove svojce, ker ti starega človeka najboljše poznajo. Takrat že predstavim kaj vse bi bilo dobro, da stanovalec ob sprejemu v Dom prinese s seboj, tudi kakšne svoje predmete, ki so njemu znani, pomembni, z namenom, da se soba uredi oz. pripravi stanovalcu čim bolj domače. (S54) Na dan sprejema stanovalca se stremi k temu, da se sprejem, če je le mogoče, izvede v dopoldanskem času, da se sprejemu lahko tako posveti več časa. Pomembno je, da si vzamemo čas tako za stanovalca, kot tudi za njegove svojce, poleg vse te birokracije, ki jo je potrebno urediti ob sprejemu v Dom, kot je podpis vse te dokumentacije, in da stanovalci povedo o zdravstvenih težavah, o pričakovanjih, o dotedanjem načinu življenja, njihovih željah in potrebah, kaj oni pričakujejo, kako bo potekalo življenje v Domu. Ravno tako jim predstavimo delovanje, naše življenje v domu, naše zaposlene, skratka celotno ustanovo. To vse se marsikdaj ne izide v prvem Dnevu. (S55) V roku 14 dni stanovalec spozna življenje v domu. Stanovalcu razkažemo dom, mu predstavimo zaposlene, ga predstavimo sostanovalcem. V vsakem primeru ga spoznajo vsi zaposleni med ogledovanjem doma. Spozna stanovalce s katerimi potem tudi preživi večino časa. Pomagamo mu, da spozna prostore v domu, da spozna dinamiko življenja v domu. to je proces. (S56) Stanovalce kot rečeno spodbudimo, da s sabo prinesejo čim več osebnih stvari. Še posebej, če gre za enoposteljno sobo, mu pomagamo, da si jo uredi res čim bolj tako, kot sam želi, po svoje, npr. nekateri prinesejo s seboj nočno omarico. Če je dvoposteljna soba je malo več prilagajanja, ker sta v eni sobi dva stanovalca, a ima vsak svojo polovico, ki si jo lahko uredi kot sam želi. Marsikdo se ne odloči samo, da s seboj prinese na primer fotografije, uro, televizijo, ampak tudi kakšen kos pohištva.. (S57) Načeloma se iz sobe ne jemlje pohištva, ki je v njej, ko si jo stanovalec



ogleda, zato jih tudi prosimo, da si jo gredo pogledati, da potem glede na prostor, dajo še kakšne svoje stvari, saj se gleda, da je v sobi za stanovalca prilagojeno. Vsak stanovalec ima v sobi posteljo, komodo, nočno omarico in omaro. To pohištvo je že v vsaki sobi doma. odvisno je od tega, koliko še soba dopušča. Seveda v enoposteljni sobi si lahko prinesejo še kakšen kos pohištva več, počivalnik in več drugih stvari, ker je v enoposteljni sobi to lažje, je več prostora. (S58) Sobe v domu so tople, ker so že tako oblikovane in ko prinese stanovalec v sobo še kakšen svoj predmet, je soba potem lahko že zelo drugačna, ni več praznih sten ter je že zato bolj domača. (S59) Pri stanovalcih v začetni fazi ali v napredujoči fazi demence, jih vključujejo v jutranjo, večerno oskrbo delovna terapevtka, varuhinja, delovna inštruktorica. Način dela z ljudmi z demenco je tak, da se k stanovalcu pristopi in se mu pomaga, se ga usmerja, da se on še sam obleče, obuje, umije ter si tako zraven človeka z demenco kot support, kot podpora. (S60) Soba se prav tako prilagodi stanovalcu z demenco, da jo slednji čim bolj in čim lažje prepozna, kolikor jo še uspe prepoznati npr. z njegovim imenom in priimkom ali z kakšno njegovo fotografijo ali s kakšnim njegovim izdelkom, ki ga je sam naredil. Skratka z nečim, kar ga spominja na njega, na njegovo življenje. Tako se mu pomaga, da čimprej najde svojo sobo, kopalnico ali wc. (S61) Poizkušamo marsikaj, je pa res, da gre demenca svojo pot, da se pri vsakem stanovalcu drugače izraža. Kolikor je ljudi, toliko je tudi vidikov demence. Trenutno imamo eno stanovalko, ki ima zelo napredovano obliko demence, saj gospa ne prepozna niti več svojega imena, kaj šele, da bi prepoznala sobo, zato, smo z njo, jo usmerjamo, vodimo. Večinoma stanovalci z demenco s časoma več ne prepoznajo predmetov v sobi. (S62) V začetnih fazah demence, ko slednji še prepoznajo svoje slike, predmete, se njimi o tem pogovarjamo in nam oni o njih pripovedujejo. To lahko prakticiramo v prvih dveh fazah in morda v začetku tretje, v bolj napredovani demenci pa je to prepoznavanje in komunikacija lahko že večja težava. Razlikuje se od stanovalca do stanovalca in mi se temu prilagajamo. Imamo na primer posameznike, ki so neko fazo, bi lahko rekli že skorajda preskočili, ker je demenca napredovala tako hitro. Posameznik z napredovano demenco potem ne prepozna več žlice ali kaj drugega, ni več sposoben tvoriti razumljivejših stavkov, ne prepozna več predmetov in v teh primerih je sporazumevanje že težje. Pri napredovani obliki demence si mora zaposleni vzeti več časa, ga voditi, mu impulzivno slediti, če se oseba z demenco vstane in gre z njim. (S63) Spodbujamo zaposlene, da se s stanovalci z demenco pogovarjajo če gre. Pri kosilu človeka z demenco vzpodbudiš, da poje npr. dve žlici sam, če zmore, pri ostalem mu pomagaš. (S64) Pred prihodom v Dom potencialnega stanovalca po navadi ne obiščem v domačem okolju, nimamo ravno te prakse. Spomnim se, da sem pred leti šla domov k eni gospe, predvsem zato, ker je pri njej CSD malo zatajil. Gospa je bila v zelo odročnem kraju. Potrebovala je že veliko pomoči in v tem primeru so že poštarji, zdravniki opozarjali, da gospa ni več dostopna, zato sem odšla k njej na obisk na dom ter se z njo pogovorila in ji predstavila možnost odhoda v naš dom za stare, torej smo z gospo prej vstopili v kontakt, ker je bilo nato malo lažje. To storimo le v izrednih primerih. (S65) Kot dober kontakt se kaže storitev pomoč na domu, ki jo izvajamo dve leti in smo v tem času v Dom sprejeli že tri stanovalce, ki so bili prej uporabniki te naše storitve. Ta oblika pomoči pripomore, da te spoznajo, te bolje sprejemajo, se lažje odločijo za odhod v Dom.« (S66)

2. Na kakšen način skušate pomagati in olajšati stanovalcem, da se lažje prilagodijo na življenje v domu v primerjavi z domačim okoljem?

»To storim tako, da sem mu na voljo, ko me stanovalec potrebuje, se z njim pogovarjam in mu skušam prve dni v domu narediti čim bolj pestre, zanimive, da ga povabim v neke aktivnosti. Čeprav opažamo, da stanovalec ko pride ponavadi nekako to še ne želi, raje ima čas zase, da se lahko sam najprej privadi na življenje v domu ter se potem začne vključevati v dejavnosti, ki jih organiziramo v domu. Je pa pomembno,

da mu jih ponudiš. (S67) Stanovalce spodbujamo, da si v dom prinesejo kakšne svoje domače stvari, ki so jim znane, da se čim lažje prilagodijo na življenje v domu. Vprašamo jih tudi kakšne so imeli navade doma, kako je potekal njihov dan in jim poizkušamo pomagati, da njihov način življenja čim bolj ohranijo tudi po prihodu v dom. Na primer se to kaže, če je bil kdo navajen, da zjutraj malce dlje poleži, mu pustimo, da poleži. Ali pa če je bil nekdo navajen zvečer jesti samo mlečno hrano, jim omogočimo, da dobijo samo mlečno hrano. Marsikdo od starejših ima to navado. Recimo na tak način. (S68) Mi sami nimamo občutka, da bi imeli stari ljudje velikokrat težave na navajanje na življenje v domu. Je sprememba, ampak glede na to, da je ritem v domu v marsičem podoben dnevu v domačem okolju, torej da je nek ustaljen ritem, ki jim tako daje, ohranja neko varnost. Da je zjutraj ob določeni uri zajtrk, da sledita kosilo in večerja, vmes pa ima prosto tako si lahko svoj čas sami bolj razporejajo. (S69) Odhod v Dom za posameznika pomeni nekaj na novo, neko vznemirjenje. Marsikdo se potem, ko na primer več ne more skrbeti doma sam za sebe ali je sam doma, tako sam odloči za odhod v Dom, (S70a) ker ima v Domu redno, boljšo oskrbo. In ker ima urejeno oskrbo ob našem ustreznem pristopu, mu je to všeč, se počuti varnega in se njegov stres, kljub spremembi okolja, zmanjša ter hitreje privadi na življenje v domu. Nimamo ravno občutka, da bi veliko stanovalcev imelo težave s privajanjem na življenje v Domu. (S70b) Kot sem že povedala, skušamo se prilagajati, iti naproti samim stanovalcem. Kljub nekaterim urnikom se jim znotraj teh skušamo čim bolj prilagajati, ker vseeno ni toliko stanovalcev, ki takšno željo izrazijo. Tako, da to ni tak problem.« (S71)

3. Koliko in na kakšen način spodbujate stanovalce, k ohranjanju navad, ki so jih imeli v domačem okolju in kako ter na kakšen način nato omogočite, da bi stanovalci lahko navade uspešno ohranjali, v času bivanja v domu? Kako se to po vašem mnenju kaže v praksi?

»Že pred prihodom v Dom tako stanovalcem kot njihovim svojcem povem in jih spodbudim, da star človek v Dom skuša prenesti svoje navade, hobije in interese, jim povem, da imajo to možnost, nad čimer so mnogokrat ljudje presenečeni, da lahko in so tega veseli. Na primer stanovalka, ki je doma rada pletla bo s seboj prinesla svoje izdelke ter hkrati s tem hobijem nato tudi nadaljevala. V nekaterih primerih pa je lahko oseba nek hobi ali navado že opustila, s sabo pa vseeno prinesla svoje izdelke, ki jih je s ponosom pokazala ter nato ponovno obudila to navado. K temu jih tudi sama spodbujam. (S72) Ko se izvede individualni pogovor s stanovalcem, ki ga opravimo, takrat on pove, kaj je v življenju rad počel ali pa je nekaj časa to počel in je potem opustil, mu skušamo pomagati in ga vzpodbuditi, da to ohrani ali zopet počne. Hkrati ga vzpodbudimo, da poizkusi tudi kaj na novo, kar ga veseli. (S73) Lažje je to storiti pri stanovalkah, kjer marsikdaj prevladuje kvačkanje, štrikanje, delo z rožicami. Pri moških pa so dostikrat prevladovala fizična dela npr. modelarstvo ali kaj podobnega. Človeka, ki še zmore in želi početi ta fizična dela, kaj ustvarjati, narediti, se ga skuša vključiti nekam, kjer bo to lahko počel, se s tem še naprej ukvarjal. Na primer v primeru modelarstva imamo prostore, kot je delovna terapija. Imeli smo tudi enega gospoda, ki je šel k hišniku in mu pomagal ali pa si v njegovi delavnici, ki je malo bolj prilagojena, izdelal kar je želel, je žgal iz lesa. Tako se mu je nudil ta prostor, ko je želel ali pa se mu je celo pomagalo. Prav tako smo imeli tudi gospoda, ki je veliko modeliral s šibicami, smo mu pomagali, da smo mu kaj narezali, on pa je potem naprej oblikoval. Na tak način stanovalcem to omogočamo, se jim prilagajamo individualno. Z njim pa smo se dogovorili ob katerih urah je kaj potreboval. Imamo tudi stanovalca, ki je celo življenje živel in delal na kmetiji in ker imamo v domu tako velik park, se ga vključuje v urejanje parka. Pomaga pri košnji trave ali gre kaj pograbit. V parku imamo tudi sadno drevje, jabolka, hruške in ko ta obrodijo, gremo skupaj s stanovalci in to sadje pobereмо ter ga pripravimo za ozimnico. Dejansko so to ljudje tudi doma počeli.

Na tak način skušamo te njihove navade, hobije ohranjati. (S74) Imamo tudi visoke grede, ki omogočajo pridelavo zelenjave in zelišč. Visoke grede so na kolesih. Tako so prilagojene tudi ljudem, ki so na invalidskih vozičkih, da so dostopne, in to urejamo skupaj s stanovalci. (S75) Te stvari povedo stanovalci že na prvih razgovorih. Z njimi raziščemo kaj jim je pomembno, kaj radi počnejo, kaj bi si še želeli in na tak način potem to ohranjamo, da jim je lažje.« (S76)

4. Ali spodbujate in če da, na kakšen način spodbujate, tako stanovalce kot sorodnike k ohranjanju stikov tudi po prihodu starega človeka v dom in kako pomagata stanovalcem pri ohranjanju ter širjenju njihovih socialnih mrež?

»Ko stanovalec pride k nam v dom jim že na začetku povemo, da pri nas ni omejitve obiskov, da so obiski dobrodošli kadarkoli in so pomembni za stanovalca. (S77) Tako stanovalce, kot svojce vzpodbudimo, da se vključijo v kakšne družabne dogodke, ki jih imamo v domu. Vsako leto imamo skupni piknik, kjer se družimo. V času prireditev veliko svojcev tudi pride na obisk k stanovalcem in se potem le teh skupaj udeležijo. Stanovalec gre skupaj s svojim sorodnikom na prireditev in tako skupaj kvalitetno preživita čas. Veliko opazamo in spodbujamo, da gredo stanovalci, če le zmorejo, še domov na obiske, sploh ob večjih praznikih, da ta čas preživijo s svojimi najbližjimi. (S78) Stanovalcem pomagamo pri širjenju njihovih socialnih mrež. Velik poudarek damo tudi organiziranju pogostih skupnih druženj, kjer se stanovalci spoznajo, se povezujejo, kar je pomembno. Pri nas je Dom odprt, nismo omejeni na obiske. Pri širjenju socialnih mrež stanovalcev pomaga tudi organiziranje tudi več aktivnosti, kjer se lahko stanovalci med seboj spoznavajo, družijo in tako širijo njihovo socialno mrežo znotraj Doma. (S79) Marsikdaj pa že nov stanovalec, ko pride v dom, od prej pozna katerega od sostanovalcev in s tem ohrani ali pa še dodatno širi socialno mrežo ali pa vzpostavi stik nazaj, ker ga je vmes morda izgubil. Zgodi pa se, da nekateri stanovalci s časom ugotovijo, da se poznajo že od prej, na primer iz službe. (S80) Pri prvi vzpostavitvi stika, ko pride stanovalec v dom, mu pomagam tudi sama. Ga predstavim njegovim sostanovalcem, najprej seveda v sobi, če je na primer dvoposteljna, ga predstavim stanovalcu s katerim si le to deli. Rečem na primer: To je vaš novi sostanovalec ali sostanovačka. (S81) Ob sprejemu imam včasih še kar navado, da stanovalca vprašam ali nekoga pri nas že poznate, ali ste že prej kdaj bili tu v domu ter ga nato vzpodbudim, da tega stanovalca naslednji dan obiščeva, mu povem v kateri sobi je ta stanovalec. Lahko pa tudi drugega povabim k njemu. (S82) Stanovalci imajo v domu po navadi zelo veliko obiskov, še posebej ob vikendih ali večjih praznikih. V dopoldanskem času nimajo toliko obiskov, v popoldanskem času in med vikendi pa jih je dosti več, ker se že svojci sami navadijo, da imajo stanovalci v dopoldanskem času dosti animacij, popoldan pa imajo več časa za obiske. (S83) Sorodnike tudi povabimo, da pridejo in se udeležijo kašnega krožka, kamor hodi stanovalec, če želijo, a to počnejo zelo poredko. Zavedati se moramo, da je večina svojcev stanovalcev dopoldan še zaposlenih ali doma pazijo vnuke. Svojci so lahko za stanovalca zelo pomembna opora in vir moči. (S84) Stanovalce več obiskujejo v času popoldanskih družabnih aktivnosti, ki jih bolj pritegnejo npr. glasbeni dogodki, prireditve. Skupaj s stanovalci hodijo tudi na sprehode. Udeleževali pa so se tudi različnih predavanj, ki smo jih organizirali in smo posebej poudarili, da so odprta za vse. Veliko so se jih udeleževali tudi sorodniki, ki so prišli na njih skupaj s svojim bližnjim stanovalcem. (S85) Glede stikov s prijatelji iz domačega okolja se razlikuje od stanovalca do stanovalca. Stike z njimi predvsem ohranjajo preko telefona oz. mobitela ali pa spoznajo nove prijatelje tukaj pri nas v Domu. Kar se tiče osebnih stikov se razlikujejo od stanovalca do stanovalca. Nekateri imajo dokaj pogoste osebne stike s prijatelji iz domačega okolja, drugi redkeje ali pa jih izgubijo. nekateri jih obiščejo v času prireditev, da se jih skupaj udeležijo v Domu ali pa pridejo, ko imajo stanovalci rojstne dneve ali

obletnice. (S86) Stanovalci ohranjajo stike tako osebno kot reko telefona, kolikor zmorejo. Vsak mesec mi v Domu za stanovalce, ki v tem mesecu praznujejo, pripravimo praznovanje z otroci, seveda tudi skupaj nazdravimo ter jim podarimo majhno pozornost. Tako stanovalci širijo in ohranjajo svojo socialno mrežo in stike. Seveda jih obiskujejo njihovi sorodniki, prijatelji, znanci. Imeli smo tudi že kar nekaj primerov, ko smo za njihove sorodnike, prijatelje pri nas pripravili praznovanje. (S87) Jaz kot socialna delavka si seveda zelo želim in stremim k temu, da stanovalci ne bi bili osamljeni. Lahko rečem, da imajo vsi stanovalci socialno mrežo. Seveda so eni bolj družabni kot drugi. Vesela sem, ker pri nas v Domu posebno pozornost dajemo tudi stanovalcem, ki so popolnoma nepomični, torej ne zmorejo niti posedanja na invalidski voziček. Te stanovalce s posteljami vozimo v park ali na oddelke, kjer se skupaj z nami dražjo in so vključeni v aktivnosti. (S88) Glede razlike med stiki lahko rečem ja, da opažam pri stanovalcih, kjer se bolezen demenca razvije do te mre, da smiselna komunikacija ni več možna, ali pa je sploh ni, da prijatelji in bližnji stike opuščajo, se zmanjšajo. (S89) Vsak stanovalec ima avtonomijo odločanja. Vemo pa, da nekateri svoje želje zelo težko izražajo ali pa jih sploh ne zmorejo. V teh primerih se obrnemo na svojce. Pri stanovalcih, ki to zmorejo, pa četudi so nepomični, stremimo k temu, da stanovalec sam odloči, pri kateri prireditvi, aktivnosti bo sodeloval.« (S90)

| Št. izjave | Prepis izjave                                                                                                                                                                                                                    | Pojem                                                                                                                                                          | Podkategorija                                                                                   | Kategorija                                                                                      | Tema                                                                                      |
|------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1          | Vsakega stanovalca spodbujamo, da se bo sam odločil v katere aktivnosti se bo vključeval, zato tudi za vsakega stanovalca v roku enega meseca, ko pride v dom naredimo individualni načrt.                                       | Spodbujanje in vključevanje stanovalcev v aktivnosti ter soizdelovanje individualnega načrta stanovalca                                                        | Pred izdelavo individualnega načrta                                                             | Vključevanje stanovalcev v individualno načrtovanje in izvajanje aktivnosti, oskrbe in storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 2          | Pred izdelavo individualnega načrta se pa jaz s stanovalcem pogovorim o njegovih željah, pričakovanjih, ciljih, kaj bi si želel, si to zabeležim                                                                                 | Pogovor socialne delavke s stanovalcem glede njegovih želja, pričakovanj in ciljev na prvem srečanju                                                           | Pred izdelavo individualnega načrta                                                             | Vključevanje stanovalcev v individualno načrtovanje in izvajanje aktivnosti, oskrbe in storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 3          | na podlagi izrečenih želja, pričakovanjih, ciljev stanovalca potem vsaka služba, ko se s stanovalcem pogovarja, nato skupaj naredimo en individualni načrt.                                                                      | Na podlagi individualnih pogovorov vsake službe s stanovalcem, nato skupna izdelava enega individualnega načrta                                                | izdelave individualnega načrta                                                                  | Vključevanje stanovalcev v individualno načrtovanje in izvajanje aktivnosti, oskrbe in storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 4          | Že iz prvega pogovora se potem vidi določene smernice na primer, da predlaga, da bi si želel biti vključen v pogovorno skupino in zgodovinski krožek ali da ima rad petje in bi se zato rad vključil v pevski zbor. Jaz mu v tem | Raziskovanje stanovalčevih želja in interesov glede udeleževanja pri aktivnostih in Predstavitev vseh aktivnost in dejavnosti v domu s strani socialne delavke | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | Želje glede dnevnih aktivnosti                                                                  | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu |

|   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                             |                                     |                                                                                                 |                                                                                           |
|---|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|
|   | pogovoru predstavim vse aktivnosti, ki v domu potekajo in dejansko se lahko nato stanovalec glede na svoje želje potem vključuje.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                             |                                     |                                                                                                 |                                                                                           |
| 5 | Večkrat se je tudi že zgodilo, da je stanovalec pred izdelavo individualnega načrta, torej, ko je on povedal svoje cilje in pričakovanja tudi povedal kakšno aktivnost, ki je do takrat v domu še nismo imeli. Glede na tisto kar je on izrazil smo nato vključili skupino stanovalcev, ki je za predlog tudi pokazala zanimanje, organizirali aktivnost ali dejavnost na to temo.                                                                                                                                                                                                                                                                               | Možnost podaje in upoštevanje predloga, želja stanovalca glede organiziranja nove aktivnosti ali dejavnosti | Pred izdelavo individualnega načrta | Vključevanje stanovalcev v individualno načrtovanje in izvajanje aktivnosti, oskrbe in storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 6 | Glede oskrbe je pa tako, da je vsak stanovalec pri nas v Domu glede na svoje potrebe vključen v oskrbo: 1, 2, 3, 4 ali pa 3B. Stanovalec, ki ima oskrbo ena, je čisto samostojen in tudi mi še ne gremo v to, da če stanovalec potrebuje samo neko dodatno pomoč, na primer samo pomoč pri umivanju; samo pri oblačenju ali pa za neko krajšo prinašanje obrokov v sobo, ker on to ne zmore. Zaradi tega ne gremo v višjo oskrbo, ampak stanovalcu ponudimo možnost, da ostane v osnovni oskrbi in ima samo kot dodatno storitev neke dele druge oskrbe zraven. Vse to počnemo, da se stanovalcu čim bolj približamo, da ima čim manjše doplačilo k ceni oskrbe. | Pomoč in prilagajanje Doma potrebam posameznega stanovalca pri določitvi tipa oskrbe                        |                                     | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni                                        | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 7 | Ko je res že zapolnjeno tisto in ko stanovalec potrebuje več pomoči, podpore, potem se šele gre v spremembo oskrbe. Torej stanovalcu ne zaračunamo kar takoj spremembo oskrbe.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Višje plačilo oskrbe pri stanovalcu dodeljen šele v primeru polnega koriščenja pomoči višjega tipa, oskrbe  |                                     | Pomoč in prilagoditev potrebam stanovalcev pri oskrbi, negi na individualni ravni               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 8 | Vseskozi ga spremljamo v obdobju enega meseca in                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Določitev višjega ali nižjega tipa oskrbe                                                                   |                                     | Pomoč in prilagoditev                                                                           | Avtonomija, možnost                                                                       |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                         |                                     |                                                                                   |                                                                                           |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | šele potem gremo v spremembo oskrbe, če je to potrebno, ker se lahko v tem obdobju meseca dni stanovalci še rehabilitirajo ali se neko stanje akutno popravi, izboljša, torej na tak način delujemo..                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | glede na potrebe stanovalca po pomoči po preteku enega meseca                                                                                                                           |                                     | potrebam stanovalcev pri oskrbi, negi na individualni ravni                       | odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu                     |
| 9  | Pri tem smo vseskozi v komunikaciji s stanovalcem, z njim se pogovarjamo in ga spremljamo, če mu je tako vredno ali bi potreboval še kaj več                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Komuniciranje in sodelovanje s stanovalcem glede njegovih potreb pri določitvi tipa, vrste oskrbe                                                                                       |                                     | Pomoč in prilagoditev potrebam stanovalcev pri oskrbi, negi na individualni ravni | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 10 | Seveda pa ker smo v domu je v njem vzpostavljen nek sistem, so neke ure, ko so obroki, ko je kopanje ali kaj podobnega. Imamo stanovalko, ki izrazi željo, da se tisti čas ne želi kopati in bi se rada kopala ob sobotah. To ji omogočimo, ker so se tudi včasih, ko je ona živela v domačem okolju, so imeli čez dan čiščenje na premer hiše, zvečer pa so se kopali. Včasih so se ljudje kopali enkrat tedensko, ker se je takrat zakurilo. In ker ona želi še vedno ohranjati to navado, ji to seveda omogočimo. Torej če se nekdo tisti trenutek ne želi kopati, se mu prilagodimo. | Prilagajanje in upoštevanje stanovalcev glede potrebe po pomoči in/ali preložitve termina izvedbe oskrbe, nege na prej ali kasneje, kot so kopanje, obroki                              |                                     | Pomoč in prilagoditev potrebam stanovalcev pri oskrbi, negi na individualni ravni | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 11 | Pred izdelavo individualnega načrta v roku enega meseca se vsaka služba, torej socialna služba, fizioterapevtka, delovna terapevtka in vodja zdravstveno-negovalne službe vsaka opravi individualni pogovor s stanovalcem. In na primer zdravstvena služba ima drugačen pogled kot socialna služba, saj izhaja bolj iz stanovalčeve individualne potrebe po zdravstveni negi, kakšnih pripomočkih, urejanju česar koli si zapiše kaj stanovalci takrat izrazi in kakšne potrebe ona vidi glede zdravstvenega stanja.                                                                     | Individualno srečanje, pogovor s stanovalcem socialne delavke, fizioterapevtke, delovne terapevtke in glavne medicinske sestre pred izdelavo individualnega načrta skupaj s stanovalcem | Pred izdelavo individualnega načrta | Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi                                      | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu |

|    |                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                  |                                                                     |                                                                                          |                                                                                                                |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | Fizioterapevtka si tudi zabeleži, če bi stanovalec potreboval kakšne obravnave, delovna terapevtka pa prav tako zabeleži svoja opažanja, ugotovitve iz pogovora.                                                                 |                                                                                                                                                                                                  |                                                                     |                                                                                          |                                                                                                                |
| 12 | Potem se vse štiri skupaj dobimo s stanovalcem na sestanku in naredimo individualni načrt.                                                                                                                                       | Soizdelava Izdelava individualnega načrta stanovalca na skupnem sestanku s socialno delavko, fizioterapevtko, delovno terapevtko in glavno medicinsko sestro                                     | Izdelava individualnega načrta                                      | Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi                                             | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu                      |
| 13 | V predhodnih individualnih razgovorih torej želi vsaka spoznati stanovalca in da lahko tudi stanovalec spozna njo. Nato pa timsko, skupaj naredimo individualni načrt za posameznega stanovalca.                                 | Na individualnih pogovorih najprej medsebojno spoznavanje stanovalca in zaposlenih, sledi tipsko sooblikovanje in izdelava individualnega načrta za stanovalca in skupaj z njim                  | Proces in izdelava individualnega načrta                            | Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi                                             | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu                      |
| 14 | Ta individualni načrt ni trajen ali zapečaten, ampak se ga prilagaja. Na primer, če se stanovalcu spremeni oskrba ali kaj podobnega ali pride do neke spremembe, se naredi evalvacija.                                           | Netrajnost individualnega načrta, temveč sprotno dopolnjevanje, spreminjanje in prilagajanje le tega potrebam stanovalca, v primeru spremenjene oskrbe ali kakšnih drugih sprememb pri stnoavlcu | Evalvacija dolgoročnih in kratkoročnih ciljev individualnega načrta | Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi                                             | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu                      |
| 15 | Tudi, če ne pride do nobenih sprememb, se v roku 6 mesecev v vsakem primeru zopet naredi evalvacija, torej pogleda se kateri cilji so bili takrat izraženi in se potem ponovno postavijo kratkoročni in dolgoročni cilji na novo | Vsaki 6 mesecev naredi evalvacija uresničenih in neuresničenih sedanjih dolgoročnih in kratkoročnih ciljev ter sooblikovanje, postavitve novih                                                   | Evalvacija dolgoročnih in kratkoročnih ciljev individualnega načrta | Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi                                             | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu                      |
| 16 | stanovalec meni izrazi, da bi imel tisti dan neko željo, na primer, da bi kosil v sobi, jaz to povem naprej glavni sestri, ta njegovo željo posreduje v kuhinjo in tako se izražena želja stanovalca udejanji..                  | Dostopnost, posredovanje in nudenje pomoči socialne delavke pri posredovanju stanovalčevih želja drugim zaposlenim za udejanjanje, uresničevanje le teh                                          |                                                                     | Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |                                                                                          |                                                                                                                     |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |                                                                                          | domu                                                                                                                |
| 17 | Drugi primer je recimo, če sorodnik meni sporoči ali sam stanovalec, da gre med vikendom stanovalec domov na obisk, jaz to sporočim na oddelek in se potem to uredi                                                                                                                                                                                                  | Posredovanje informacij in nudenje pomoči socialne delavke glede odhoda stanovalca v domače okolje                                                                                                                                                                        |  | Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi                                             | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu                           |
| 18 | stanovalec ali stanovalka izrazi željo oz. potrebo po pridobitvi invalidskega vozička ali hodulje, ker je razmišljal, da bi bil bolj mobilan z enim od teh pripomočkov in potem grem jaz do glavne sestre. Nato greva skupaj do fizioterapevte in ona potem pove ali bi bilo to za njega primerno, dobro ali ne.                                                     | Pomoč socialne delavke stanovalcu pri pridobitvi novega medicinskega pripomočka v sodelovanju s glavno medicinsko sestro in fizioterapevto                                                                                                                                |  | Pomoč in podpora socialne delavke                                                        | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 19 | mi stanovalec izrazi željo, da bi imel individualno obravnavo s fizioterapevto in da bi za to zdravnik napisal nalog, jaz enako grem do glavne sestre, ta kontaktira zdravnika in se pogovorijo kašna je možnost, da se to stanovalcu omogoči, uresniči. Ogromno je takšnih in drugačnih primerov.                                                                   | Dostopnost in posredovanje stanovalčevih želja po individualni fizioterapevtski obravnavi s strani socialne delavke                                                                                                                                                       |  | Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 20 | stanovalec potrebuje kaj iz trgovine in mu to v glavnem po službi, izven delovnega časa uredimo.                                                                                                                                                                                                                                                                     | možnost pomoči tudi izven delovnega časa                                                                                                                                                                                                                                  |  | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni                                 | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu                           |
| 21 | Če stanovalec kaj potrebuje, lahko pride k meni v pisarno, ali pa me pokličejo npr. povedo osebj, da želijo govoriti z menoj in grem potem do njih na oddelek ter se z njimi pogovorim, jim pomagam. Zgodi se, da se s stanovalci srečamo na hodniku in potem povedo, kaj bi rabili, želeli. Nikakor ni tako, da bi jaz tu sedela v pisarni in čakala, če kdo pride. | Možnost vzpostavitve stika za pomoč stanovalcem s socialno delavko bodisi preko informiranja zaposlenih, obiska stanovalca v pisarni socialne delavke, prihoda socialne delavke na oddelke ali v sobo stanovalcev ter srečanja socialne delavke in stanovalcev na hodniku |  | Pomoč in podpora socialne delavke                                                        | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |



|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                         |                      |                                                                                                 |                                                                                                                     |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 22 | Velikokrat grem po sobah, jih povprašam, če kaj potrebujejo ali na oddelke ter me tam srečajo ali pa stanovalci rečejo enemu od zaposlenih in me ta pokliče ter tako grem do stanovalca v sobo in se z njimi pogovorim, jim prisluhnem                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Pogosti obisk socialne delavke v sobah stanovalcev ali stanovalčevo informiranje zaposlenih o potrebi po pomoči socialne delavke                                                        |                      | Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe        | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 23 | Že na prvem sestanku z novim stanovalcem, če ima slednji kakšno željo ali idejo za novo dejavnost ali aktivnost in se ta nato pokaže, da interesira še koga od stanovalcev, skušamo to tudi izvesti oz. organizirati, tudi če pred tem tega nismo imeli, če se le da.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Možnost izražanja želja in idej novih stanovalcev na prvem sestanku glede organiziranja novih aktivnosti, dejavnosti in upoštevanje le teh v primeru zadostnega zanimanja sostanovalcev |                      | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu                           |
| 24 | Vedno se skušamo prilagajati tudi pri izvajanju obstoječih aktivnosti tako glede teme kot glede časa izvajanja.. Neka skupina npr. imamo zgodovinski krožek vsak torek in ti stanovalci, ki ga obiskujejo to sprejmejo in po navadi niti ne izražajo kakšne želje, da bi se ta aktivnost izvajala v kakšni drugi uri. Je pa res, da potem na primer na skupini povedo, da bi pa naslednji teden radi imeli neko temo, in jim to seveda skušamo ugoditi. Imamo npr. tudi skupino za samopomoč ob določeni uri in ko ljudje pridejo povedo, da bi naslednjič pa imeli določeno temo. Včasih pa se tudi zgodi, da udeleženci pridejo na neko aktivnost ali dejavnost in če niso razpoloženi, da bi govorili o določeni temi o kateri so se dogovorili na prejšnjem srečanju, se potem lahko zgodi povsem nekaj drugega. Skratka skušamo se prilagajati trenutnemu počutju, izraženim željam stanovalcev. | Možnost (prilagajanje pri) dogovarjanja za termine ter določitve ali zamenjave teme dejavnosti, aktivnosti in krožkov                                                                   | Dejavnost, aktivnost | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu                           |
| 25 | Ima možnost povedati kaj želimo, k temu jih tudi spodbujamo, saj se                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Možnost izražanja in uresničevanja želja                                                                                                                                                | izražanje želja      | Spraševanje o željah glede organizacije                                                         | Avtonomija, možnost odločanja                                                                                       |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                   |                                                                                                 |                                                                                          |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | zavedamo, da stanovalec ki bo povedal neko svojo željo ali potrebo in se mu jo bo pomagalo uresničiti, bo potem tudi bolj zadovoljen.                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                   | dogodkov, dejavnosti, storitev                                                                  | stanovalec in vključenost v organiziranje življenja v domu                               |
| 26 | Če stanovalec ne zmore več izraziti neke potrebe, želje, povedo to tudi sorodniki, ker oni dobro poznajo človeka, sploh v začetni fazi, ko stanovalec pride k nam. Nato izhajamo iz tega, kar je izrazil stanovalec ali njegovi svojci. Tudi sami spodbujamo svojce k izražanju teh mnenj                                                             | Možnost in spodbujanje sorodnikov k izražanju želja, če tega stanovalec več ne zmore                                                                                                             | izražanje želja                                                                                   | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalec in vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 27 | V domu imamo zato tudi sestanke s stanovalci, kjer tudi povedo svoje želje. Sestanke imamo po navadi trikrat letno, na dva ali tri mesece v letu. Tako se dobimo skupaj, stanovalci povedo svoje želje, tudi mi povemo svoje mnenje, jih o čem obvestimo. Marsikatera novost, nova stvar ali prilagoditev se je rodila na takem sestanku.             | Možnost sodelovanja, izražanja želja in mnenj stanovalec glede organiziranja dogajanja, življenja v Domu na sestankih trikrat letno                                                              | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni   | Želje glede dnevnih aktivnosti                                                                  | Avtonomija, možnost odločanja stanovalec in vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 28 | Pri nas imamo možnost voziti stanovalec, ki so popolnoma nepomični, v park, na oddelku jih vključujemo v dejavnosti, aktivnosti, jim jih prilagodimo, tako da lahko sodelujejo. Lahko jih s posteljo odpeljemo na oddelek ali v park in jim damo tako možnost sodelovati in se aktivno vključiti v neko dejavnost, aktivnost. To je naš namen.        | Možnost vključevanja in prilagajanja dejavnosti, aktivnosti nesamostojnogibljivim stanovalec tako na oddelku kot v parku                                                                         | dejavnosti, aktivnosti, prireditve                                                                | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | Avtonomija, možnost odločanja stanovalec in vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 29 | imamo pa delovno inštruktorico, ki je zaposlena za delo z nepomičnimi stanovalci in gre tudi k njim v sobo. Tam z njimi izvaja različne aktivnosti, hkrati pa ko pride ona v sobo tudi lahko povedo, kaj bi še želeli. Inštruktorica nato te želje ali mnenja nepomičnih stanovalec prenese naprej k nam in potem skušamo to čimprej rešiti, urediti. | Delovna inštruktorica pomaga in izvaja z nesamostojno gibljivimi stanovalci različne aktivnosti pri njih v sobi ter prenese njihove žeje in mnenja k drugim zaposlenim, ki jih rešujejo, urejajo | Vključevanje in odločanje na dejavnostih, aktivnostih, oskrbi na kolektivni in individualni ravni | Želje glede dnevnih aktivnosti                                                                  | Avtonomija, možnost odločanja stanovalec in vključenost v organiziranje življenja v domu |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                |                  |                                                                            |                                                                                                  |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|----------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 30 | <p>Kompleksnejše zadeve pa skušamo rešiti v domskem timu. Če gre za manj kompleksnejše stari se skuša zadevo rešiti takoj. Če gre za kompleksnejšo zadevo se o tem pogovorimo v timu, če je potrebno, vključimo tudi svojce. Na primer nek stanovallec izrazi željo, da bi rad imel celo hrano, ki jo je imel do sedaj seseklano zaradi zdravstvenih težav. V takem primeru se sestanemo glavna sestra in jaz kot socialna delavka, pokličemo tudi svojce in vodjo kuhinje ter se pogovorimo o možnosti, da bi se stanovalcu nudilo celo hrano ali pa tako prilagodimo vsaj en obrok ter nato vidimo, če to zmore jesti.</p>                                                                                              | <p>Sprotno reševanje manjših, enostavnejših zadev in reševanje kompleksnejših zadev v domskem timu v sodelovanju s sorodniki stanovalcev ali drugimi zaposlenimi, kot je vodja kuhinje</p>                                     |                  | <p>Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi</p>                        | <p>Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu</p> |
| 31 | <p>Tudi pri oskrbi na individualni ravni, torej npr. pri pospravljanju sobe, negi, kopanju, če stanovallec ne bi želel, da se to opravi takrat, ko pridejo v sobo, se mu skuša prilagoditi, prisluhniti ter pridejo kasneje. Pri tem ni standardizirane ure in se skušamo prilagoditi volji stanovalca npr. pri stanovalcih, kjer je že razvidna napredujoča se demenca, ker ga vsi ti posegi lahko iztirijo ali zmedejo. Skušamo se prilagoditi trenutnemu počutju stanovalcev, da takrat vstopiš v sobo, se mu jo pospravi ali pomaga urediti kaj drugega, ko je on pripravljen za to, da ga s tem še dodatno ne zmedeš. Tako se poizkušamo čimbolj individualno prilagajati posameznemu stanovalcu ali stanovalki.</p> | <p>Možnost avtonomnega odločanja stanovalcev o preložitvi izvajanja oskrbe na individualni ravni na prej ali kasneje, kot so kopanje, nega, pospravljanje sobe, prilagajanje glede na stanovalčevo počutje, potrebe, želje</p> | <p>odločanje</p> | <p>Pomoč pri oskrbi, negi stanovalce na individualni ravni</p>             | <p>Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu</p> |
| 32 | <p>Vemo, da smo domovi institucije, kjer veljajo neke ure npr. so obroki ob približno nekih urah, se moramo tako prilagajta tudi kuhinji, saj ne more biti vseskozi odprta, je</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <p>možnost čim večjega prilagajanja Domov stanovalcem znotraj določenih omejitev institucije, kot so obroki, prehranjevanje</p>                                                                                                | <p>prehrana</p>  | <p>Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev</p> | <p>Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje</p>                  |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                          |          |                                                                     |                                                                                           |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|---------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | potrebno pomiti posodo ter potem pripravljati po kosilu že za večerjo. Torej se nekega sistema moramo držati, a se v krogu tega sistema da določene stvari prilagoditi za stanovalce, ko vidimo, da jim je potem lažje. Zaradi tega so potem tudi bolj zadovoljni.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                          |          |                                                                     | življenja v domu                                                                          |
| 33 | Stanovalci imajo možnost, da obrok odložijo na prej ali kasneje. Na primer imamo stanovalko, ki zjutraj rada dosti spi in je tako ne budimo za zajtrk, ji pustimo, da se naspi in ji omogočimo da kasneje pozajtrkuje.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Možnost odložitve obroka na prej ali kasneje                                                                             | prehrana | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 34 | Zajtrka mi nimamo v naprej določenega, torej npr. kruh mleko, ampak je zajtrk po izbiri. Torej stanovalec sam pove, kaj bi rad tisti dan jedel.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Samopostrežnost, možnost izbire hrane pri zajtrku                                                                        | prehrana | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 35 | Glede kosil in večerij, stanovalce enkrat na mesec povabimo na sestanek za sestavo jedilnikov in stanovalci potem izrazijo kaj bi želeli imeti. Ta jedilnik se skupaj s stanovalci sestavi za 14 dni vnaprej in jih vedno sestavlja na drugem oddelku, da se tako lahko vključuje čim večji krog stanovalcev. Na teh sestankih tako stanovalci povedo kaj bi jedli ter se v jedilnike vključi tudi njihove želje. Pri sestankih za pripravo jedilnikov se združi stanovalce npr. pritličja in prvega nadstropja ter drugega in tretjega nadstropja. Jedilniki se tako sestavljajo na 14 dni. | Možnost sodelovanja stanovalcev pri oblikovanju jedilnikov na sestankih enkrat na 14 dni                                 | prehrana | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 36 | Na te sestanke lahko pride vsak stanovalec če želi, lahko tudi stanovalec npr. iz pritličja pride na sestanek v drugem nadstropju. Tu ni omejitev, lahko pride kdorkoli od stanovalcev, ki to želi. To                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Možnost sodelovanja in podaje predlogov vseh stanovalcev pri oblikovanju jedilnikov in njihovih sorodnikov, ki to želijo | prehrana | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v      |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                  |          |                                                                            |                                                                                                  |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|----------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | <p>sploh ni noben problem, vsak je dobrodošel. Tudi svojci, ki so takrat na obisku se lahko pridružijo sestanku, če sami želijo. Smo že imeli primere, da so sorodniki prišli in povedali kakšne ideje. Marsikatero jed smo dodatno vključili, ki so jo stanovalci sami želeli in na katero prej mi nismo niti pomislili.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                  |          |                                                                            | domu                                                                                             |
| 37 | <p>Pri stanovalcih, ki imajo prilagojeno hrano, ki jo predpiše zdravnik pa se moramo tega držati. Če zdravnik predpiše dieto npr. pri sladkornem bolniku ali žolčno dieto se moramo tega držati. Če stanovalec te diete ne bi želel, ga seveda pošljemo k zdravniku, da se o tem pogovorita. To kar zdravnik predpiše je za nas obveza, ker je to čisto iz zdravstvenega vidika. Znotraj predpisane diete s strani zdravnika za posameznega stanovalca pa se seveda skušamo čim bolj prilagoditi željam posameznega stanovalca v okviru tega, kar mu predpisana dieta dovoljuje. Torej znotraj tega skušamo skupaj s stanovalcem najti določene načine, možnosti, ki stanovalcu ustrezajo. To urejamo individualno z vsakim stanovalcem posebej. Imamo kartonček na katerem je napisano ime in priimek stanovalca ter katero dieto ima. Po navadi je na teh kartončkih že kar na nalepkah napisano kar stanovalec mara ali ne mara in s tem se tudi individualno prilagajamo stanovalcu. Če npr. nekdo ne je rib, se mu takrat, ko so ribe na jedilniku, ponudi nekaj drugega. Na tak način se prilagajamo</p> | <p>prilagoditve in upoštevanja želja ter iskanja možnosti stanovalcev s predpisano dieto pri vrsti hane znotraj dovoljenih okvirov diete, skupaj s stanovalcem in zdravnikom</p> | prehrana | <p>Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev</p> | <p>Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu</p> |
| 38 | <p>V Domu stremimo in se zavedamo, da smo tukaj zaradi stanovalcev in za njih in tudi ko gremo k</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | <p>Spoštljivo ravnanje, spoštovanje stanovalčeve zasebnosti, sobe kot</p>                                                                                                        |          | <p>Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi</p>                        | <p>Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev</p>                                                 |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                 |                  |                                                                 |                                                                                                  |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|-----------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | <p>stanovalcu v sobo, se zavedamo, da je to njegov prostor, njegovo stanovanje in da se vedno, preden se vstopi, potrka na vrata ter se stanovalca pozdravi. Zavedamo in osveščamo tudi, da je soba, kjer stanovalec živi, njegov zasebni prostor, ki ga je potrebno spoštovati, kot tudi samega stanovalca. S takšnim pristopom želimo stanovalcem dati prostor domačnosti in zavedanja, da dom za stare ni bolnica, kjer je vse odprto, ampak so sobe in vrata zaprta in se mora spoštovati zasebnost stanovalca.</p> | <p>zasebnega prostora bivanja in stanovalca kot človeka, spodbujanje zaposlenih k vsakokratnemu trkanju na vrata pred vstopom v sobo in pozdrav stanovalca, s tem pa stanovalcem dati občutek domačnosti in spoštovati zasebnost stanovalca</p> |                  |                                                                 | <p>in vključenost v organiziranje življenja v domu</p>                                           |
| 39 | <p>Vedno, ko se pride v sobo stanovalca, je pomembno, da se ga vpraša po mnenju, da se ga pozdravi, še posebej, ko se izvaja nego pri stanovalcu, kot je menjava inkontinentnih pripomočkov in podobno. Pomembno je, da se v tem času s stanovalcem zaposleni pogovarja in se mu pove, kaj se bo počelo.</p>                                                                                                                                                                                                            | <p>Pri izvajanju pomoči pri oskrbi ali negi stanovalca je potrebno stanovalca vprašati po mnenju, ga ob vstopu pozdraviti in pred tem potrkati na vrata, ga informirati o tem kaj se bo počelo in se z njim pogovarjati, spoštljivo ravnati</p> | <p>potrebe</p>   | <p>Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni</p> | <p>Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu</p> |
| 40 | <p>Imamo tudi stanovalce, ki so popolnoma nepomični in tudi niso zmožni komunikacije, zato je pri njih še posebej pomembno, da se, ko se pride k stanovalcu, mu tudi pove, kaj se bo počelo. Na tak način delujemo.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <p>Spodbujanje zaposlenih h informiranju nesamostojno gibljivih stanovalcev, kaj se bo počelo pri oskrbi ali negi, je še posebej pomembno</p>                                                                                                   | <p>potrbe</p>    | <p>Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni</p> | <p>Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu</p> |
| 41 | <p>V primeru pa, da stanovalec takrat, ko zaposleni pride k njemu, ne bi želel npr. da se nekaj opravi, lahko to pove, izrazi ter bo tako zaposlen najprej šel naprej k drugim stanovalcem ter se nato vrnil k njemu, tudi to se zgodi. Še posebej zjutraj, ko še stanovalec spi, ga pustiš pri miru, ga ne budiš in greš naprej k drugim stanovalcem. Ali pa na primer, če nekdo reče, da bi rad šel najprej na zajtrk in se potem neko stvar opravi. Tako se čim bolj prilagodimo samim</p>                           | <p>Možnost avtonomnega odločanja stanovalcev ter upoštevanja njegovih želja glede preložitve časa opravljanja oskrbe ali nege na prej ali kasneje, kot je omogočiti stanovalcu daljši počitek, brez bujenja</p>                                 | <p>odločanje</p> | <p>Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni</p> | <p>Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu</p> |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |                                                                             |                                                                                                                     |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|-----------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | stanovalcem, kolikor se le da.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |                                                                             |                                                                                                                     |
| 42 | Moj način dela je tak, da tudi če imam jaz nek vidik, pogled, da bi morala komunikacija biti malo drugačna, grem jaz do dotičnega zaposlenega in mu na nek milejši način prikažem, kako naj komunikacija med njim in stanovalcem poteka.                                                                                                                                                             | Posredovanje in osveščanje zaposlenih v primeru težav pri sporazumevanju med zaposlenimi in stanovalci                                                                                                                                                                         |  | Pomoč in podpora socialne delavke                                           | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 43 | Veliko imamo zaposlenih, ki pridejo v dom na novo. Tudi študente in dižake, ki pridejo k nam v dom učimo oz. osveščamo o ustreznih pristopih komunikacije in odnosa, kot tudi otroke iz osnovnih šol, ki pridejo k nam. Smo učna baza srednje zdravstvene šole in tudi Zdravstvene fakultete. Ti študentje in dižaki se skupaj z nami učijo pravilnega pristopa.                                     | Učenje, stremene in osveščanje novih zaposlenih, študentov, dižakov in osnovnošolskih otrok o ustreznih načinih sporazumevanju ter pristopa do stanovalcev                                                                                                                     |  | Komunikacija in sodelovanje med zaposlenimi v povezavi z delom s stanovalci | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 44 | Sem mnenja, da je komunikacija najpomembnejša in če je prava, ustrezna tako med zaposlenimi, kot predvsem s samim stanovalcem, bo vse steklo kot mora. Ker, če posameznik pride v službo slabe volje ali z nekimi težavi in bo le te prenesel na kolektiv ali pa na stanovalce se bo to poznalo, razširilo ter lahko negativno vpliva tako na ostale zaposlene, njihovo delo, kot stanovalce v domu. | Stremene k ustrezni spoštljivi komunikaciji, odnosu med zaposlenimi ter predvsem s stanovalci                                                                                                                                                                                  |  | Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi                                | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu                           |
| 45 | Velik poudarek dajemo v našem domu tudi nekakšnemu neformalnemu druženju, torej družimo se med seboj. Imamo piknike, izlete, različne pohode in aktivnosti. Med nami se tako ustvari boljše vzdušje, toplo okolje, se tako tudi spoznamo na drugačen način ter zato tudi lažje v službi sodelujemo, delamo. Tako delamo, razvijamo našo skupinsko dinamiko, spodbujamo timsko delo in                | Poudarek in stremene Doma k grajenju skupinske dinamike, dobrega spoštljivega odnosa, razvijanju timskega dela ter sodelovanja in druženja med zaposlenimi za boljše in učinkovitejše sodelovanje pri delu z stanovalci ter omogočanja varnega prostora, občutka domačnosti za |  | Komunikacija in sodelovanje med zaposlenimi v povezavi z delom s stanovalci | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |                                                                             |                                                                                                                     |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|-----------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | imamo ogromno različnih internih izobraževanj.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | stanovalce                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |                                                                             |                                                                                                                     |
| 46 | Vsak zaposlen, ki gre na neko eksterno, zunanje izobraževanje potem pripravi za vse zaposlene v domu predavanje oz. povzetek tega izobraževanja, da vse ostale seznani z vsebino, temo izobraževanja. Te zadeve pomagajo pri medsebojnem povezovanju in dodatnem učenju. Na te predstavitve izobraževanj se povabi vse zaposlene, ne glede na njihovo profesijo, ker smo v domu kolektiv in je pomembno, da smo vsi s tem seznani. Na primer jaz sem že imela predavanje o tem kaj je to nasilje nad starejšimi, na kak način se to nasilje izraža. Tu smo govorili o tem, da če jaz pridem v sobo in rečem stanovalcu zdaj bova pa to delala, že dejansko postavim stanovalca v položaj, ko ne more odločati o sebi, kot da sem jaz najbolj vedela kaj stanovalec potrebuje ter smo se tako pogovarjali o tem, da je to že del nasilja nad stanovalcem in kako je potrebno tudi drugače, ustrezneje pristopiti oz. delovati. | Stremenje zaposlenih v Domu o medsebojni izmenjavi in podeljevanju novih znanj z eksternih izobraževanj s področja različnih strok, torej pridobivanje ,multidisciplinarnega znanja ter s tem prispevanje in grajenje na medsebojni povezanosti med zaposlenimi za kvalitetnejše sodelovanje, delo v dobrobit stanovalcev |  | Komunikacija in sodelovanje med zaposlenimi v povezavi z delom s stanovalci | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 47 | Ta tvoja raziskava pa nam bo dejansko lahko tudi pomagala pri tem, da vidimo, na katerih področjih že delamo dobro, kje pa bi se še dalo kaj postoriti, dodelati, kaj se še da narediti, kam se še da priti, tako za nas zaposlene, kot za stanovalce.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Raziskava v diplomskem delu pomagal k pregledu področji, kjer se dela dobro in na katera bo še potrebno dodelati, nadgraditi                                                                                                                                                                                              |  | Ocena storitev                                                              | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu                           |
| 48 | Ker smo še zelo mlad dom, saj delujemo deset let in zdaj gremo v enajsto leto ter smo hkrati še zelo mlad kolektiv, se je že v osnovi zelo stremelo k socialnemu vidiku. Tudi vodstvo samo je zelo naklonjeno samemu socialnemu vidiku oz. socialno delovnemu vidiku, torej individualnemu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Stremenje Doma k socialno delovnemu vidiku, torej k individualnemu pristopu, prilagajanju potrebam in željam stanovalcev ter spoštljivi komunikaciji s stanovalci                                                                                                                                                         |  | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev      | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu                           |



|    |                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                  |  |                                                                        |                                                                                                                     |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | pristopu, da se stanovalcu čim bolj prilagodi okolje na tak način, da se dobro počuti. Že dejansko od začetka našega delovanja vsi stremimo h komunikaciji s stanovalcem, da se posluša stanovalca, da se ga vključuje v aktivnosti. Na tak način delujemo.     |                                                                                                                                                                                                  |  |                                                                        |                                                                                                                     |
| 49 | V središče skušamo postaviti vsakega stanovalca posebej, njegove potrebe, ne pa toliko stanovalce kot celoto, kot skupino. Stanovalcem se individualno prilagodimo. Na tak način verjetno delujemo tudi zato, ker smo res mladi tako dom, kot zaposleni v domu. | Poudarek na individualnem prilagajanju in postavljanju posameznih stanovalcev in njihovih individualnih potreb v središče                                                                        |  | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu                           |
| 50 | Že pred samim sprejemom v večini pridem v kontakt prvo s svojci starega človeka, ker se povežemo z njimi.                                                                                                                                                       | Vzpostavitev stika socialne delavke najpogosteje s sorodniki pred prihodom v dom                                                                                                                 |  | Vloga in pomoč socialne delavke pred prihodom v dom                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 51 | Nato jaz že pred samim sprejemom stanovalcu predstavim, kaj je potrebno urediti, jih spodbudim, da stanovalci s seboj prinesejo čim več svojih osebnih stvari.                                                                                                  | Dostopnost in pomoč socialne delavke pri informiranju stanovalcev glede urejanja zadev pred prihodom v dom ter spodbuditev stanovalcev, da s seboj v dom prinesejo čim več svojih osebnih stvari |  | Vloga in pomoč socialne delavke pred prihodom v dom                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 52 | V vsakem primeru na začetku navežemo ali telefonski stik ali pa jih povabimo, tiste, ki lahko, da se osebno oglasijo v domu ter se tako s svojci, kot stanovalcem pogovorim.                                                                                    | Stremene k vzpostavitvi telefonskega ali kar osebnega stika in spoznanja s potencialnim stanovalcem ter njegovimi sorodniki pred prihodom v dom                                                  |  | Vloga in pomoč socialne delavke pred prihodom v dom                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje                 |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |                                                                      |                                                                                                                     |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |  |                                                                      | starega<br>človeka                                                                                                  |
| 53 | V večini prakticiramo tako, da ko se sprost ena soba oz. postelja v Domu, komisija za sprejem in odpust odloči, kdo od prosilcev za namestitev v Domu je najprimernejši.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Komisija za sprejem in odpust v primeru spustitve postelje sprejme odločitev o najprimernejšem prosilcu                                                                                                                                                                                                           |  | Vloga in pomoč socialne delavke pred prihodom v dom                  | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 54 | Nato jaz to osebo pokličem in jih povabim, če pridejo pogledati sobo v domu, kjer bi bili nameščeni. V primerih, da star človek zaradi nekega razloga ne more priti pogledati sobe, povabim na ogled vsaj njegove svojce, ker ti starega človeka najbolj poznajo. Takrat že predstavim, kaj vse bi bilo dobro, da stanovalci ob sprejemu v Dom prinese s seboj, tudi kakšne svoje predmete, ki so njemu znani, pomembni, z namenom, da se soba uredi oz. pripravi stanovalcu čim bolj domače.                                                                             | Vzpostavitev stika socialne delavke s izbranim stanovalcem ali vsaj s sorodniki o možnosti ogleda sobe pred prihodom v dom ter seznanitev starega človeka in sorodnikov o pomembnosti prenosa osebnih, za starega človeka pomembnih, predmetov ob prihodu v dom                                                   |  | Vloga in pomoč socialne delavke pred prihodom v dom                  | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 55 | Na dan sprejema stanovalca se stremi k temu, da se sprejem, če je le mogoče, izvede v dopoldanskem času, da se sprejemu lahko tako posveti več časa. Pomembno je, da si vzamemo čas tako za stanovalca, kot tudi za njegove svojce, poleg vse te birokracije, ki jo je potrebno urediti ob sprejemu v Dom, kot je podpis vse te dokumentacije, in da stanovalci povedo o zdravstvenih težavah, o pričakovanjih, o dotedanjem načinu življenja, njihovih željah in potrebah, kaj oni pričakujejo, kako bo potekalo življenje v Domu. Ravno tako jim predstavimo delovanje, | Stremenje socialne delavke in zaposlenih k dopoldanskemu sprejemu stanovalcev v Dom, zaradi možnosti daljšega sprejema, predstavitev Doma in dogajanja v njem ter seznanitev s pričakovanji, željami, interesi, zdravstvenim stanjem ter dotedanjim načinom življenja novih stanovalcev ob ureditvi dokumentacije |  | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                        |  |                                                                      |                                                                                                                     |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | naše življenje v domu, naše zaposlene, skratka celotno ustanovo. To vse se marsikdaj ne izide v prvem Dnevu.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                        |  |                                                                      |                                                                                                                     |
| 56 | V roku 14 dni stanovalec spozna življenje v domu. Stanovalcu razkažemo dom, mu predstavimo zaposlene, ga predstavimo sstanovalcem. V vsakem primeru ga spoznajo vsi zaposleni med ogledovanjem doma. Spozna stanovalce s katerimi potem tudi preživi večino časa. Pomagamo mu, da spozna prostore v domu, da spozna dinamiko življenja v domu. to je proces.                                                                                                                                                           | Prvih 14 dni v Domu seznanitev stanovalca s sstanovalci, zaposlenimi, prositi in organizacijo življenja v Domu                                                         |  | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 57 | Stanovalce kot rečeno spodbudimo, da s sabo prinesejo čim več osebnih stvari. Še posebej, če gre za enoposteljno sobo, mu pomagamo, da si jo uredi res čim bolj tako, kot sam želi, po svoje, npr. nekateri prinesejo s seboj nočno omarico. Če je dvoposteljna soba je malo več prilagajanja, ker sta v eni sobi dva stanovalca, a ima vsak svojo polovico, ki si jo lahko uredi kot sam želi. Marsikdo se ne odloči samo, da s seboj prinese na primer fotografije, uro, televizijo, ampak tudi kakšen kos pohištva. | Spodbujanje stanovalcev k opremljanju sobe z za njega pomembnimi osebnimi predmeti in pohištva mogoča v večjem obsegu v enoposteljnih sobah, kot v dvoposteljnih sobah |  | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 58 | Načeloma se iz sobe ne jemlje pohištva, ki je v njej, ko si jo stanovalec ogleda, zato jih tudi prosimo, da si jo gredo pogledati, da potem glede na prostor, dajo še kakšne svoje stvari, saj se gleda, da je v sobi za stanovalca prilagojeno. Vsak stanovalec ima v sobi posteljo, komodo, nočno omarico in omaro. To pohištvo je že v vsaki sobi doma. Odvisno je od tega, koliko še soba dopušča. Seveda v enoposteljni sobi si lahko prinesejo še kakšen kos pohištva več, počivalnik in več drugih              | Vzpodbujanje stanovalcev k opremljanju sobe z za njega pomembnimi osebnimi stvarmi gledana velikost, zmogljivost sobe                                                  |  | Vloga in pomoč socialne delavke pred prihodom v dom                  | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                   |  |                                                       |                                                                                                                     |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|-------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | stvari, ker je v enoposteljni sobi to lažje, je več prostora.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                   |  |                                                       |                                                                                                                     |
| 59 | Sobe v domu so tople, ker so že tako oblikovane in ko prinese stanovalci v sobo še kakšen svoj predmet, je soba potem lahko že zelo drugačna, ni več praznih sten ter je že zato bolj domača.                                                                                                                                                                                               | Dobra oblika, prilagojenost sob in opremljenost z osebnimi predmeti stanovalca pripomorejo k večjemu občutku domačnosti, varnosti                                                                                                 |  | Privajanje na življenje v domu                        | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 60 | Pri stanovalcih v začetni fazi ali v napredujoči fazi demence, jih vključujejo v jutranjo, večerno oskrbo delovna terapevtka, varuhinja, delovna inštruktorica. Način dela z ljudmi z demenco je tak, da se k stanovalcu pristopi in se mu pomaga, se ga usmerja, da se on še sam obleče, obuje, umije ter si tako zraven človeka z demenco kot support, kot podpora.                       | Spremljanje in omogočanje ter vzpodbujanje k čim daljši in večji samostojnosti stanovalcev z demenco ter vključevanju le teh v aktivnosti in dejavnosti s strani delovne terapevtke, varuhinje in deloven inštruktorice           |  | Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu                           |
| 61 | Soba se prav tako prilagodi stanovalcu z demenco, da jo slednji čim bolj in čim lažje prepozna, kolikor jo še uspe prepoznati npr. z njegovim imenom in priimkom ali z kakšno njegovo fotografijo ali s kakšnim njegovim izdelkom, ki ga je sam naredil. Skratka z nečim, kar ga spominja na njega, na njegovo življenje. Tako se mu pomaga, da čimprej najde svojo sobo, kopalnico ali wc. | Prilagoditev sobe in drugih prostorov z namenom čim lažjega in hitrejšega prepoznavanja sobe ali WC-ja za stanovalca z demenco                                                                                                    |  | vsakdanjik                                            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu                           |
| 62 | Poizkušamo marsikaj, je pa res, da gre demenca svojo pot, da se pri vsakem stanovalcu drugače izraža. Kolikor je ljudi, toliko je tudi vidikov demence. Trenutno imamo eno stanovalko, ki ima zelo napredovano obliko demence, saj gospa ne prepozna niti več svojega imena, kaj šele, da bi prepoznala sobo, zato, smo                                                                     | Pomoč, prilagajanje in spremljanje stanovalcev z demenco z namenom omogočanja čim kvalitetnejšega življenja v domu ter zavedanja svojevrstnosti individuuma vsakega stanovalca z demenco ter individualnega prilagajanja njegovim |  | Vsakdanjik                                            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu                           |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |  |                                                     |                                                                                           |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|-----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | z njo, jo usmerjamo, vodimo. Večinoma stanovalci z demenco s časoma več ne prepoznavajo predmetov v sobi.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | potrebam                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |                                                     |                                                                                           |
| 63 | V začetnih fazah demence, ko slednji še prepoznavajo svoje slike, predmete, se z njimi o tem pogovarjamo in nam oni o njih pripovedujejo. To lahko prakticiramo v prvih dveh fazah in morda v začetku tretje, v bolj napredovani demenci pa je to prepoznavanje in komunikacija lahko že večja težava. Razlikuje se od stanovalca do stanovalca in mi se temu prilagajamo. Imamo na primer posameznike, ki so neko fazo, bi lahko rekli že skorajda preskočili, ker je demenca napredovala tako hitro. Posameznik z napredovano demenco potem ne prepozna več žlice ali kaj drugega, ni več sposoben tvoriti razumljivejših stavkov, ne prepozna več predmetov in v teh primerih je sporazumevanje že težje. Pri napredovani obliki demence si mora zaposleni vzeti več časa, ga voditi, mu impulzivno slediti, če se oseba z demenco vstane in gre z njim. | Spodbujanje in strmenje zaposlenih k čim odkritejši in pogostejši komunikaciji z ljudmi z demenco o različnih zadevah ter prilagajanje le te in pomoči, spremljanja gledana napredovanje demence z namenom ljudem z dencu zagotoviti čim kvalitetnejše, varnejše in samostojnejše življenje v domu |  | Vsakdanjik                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 64 | Spodbujamo zaposlene, da se s stanovalci z demenco pogovarjajo če gre. Pri kosilu človeka z demenco vzpodbudiš, da poje npr. dve žlici sam, če zmore, pri ostalem mu pomagaš.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Spodbujanje in osveščanje zaposlenih h čim pogostejši komunikaciji ter omogočanju čim samostojnega izvajanja aktivnosti gledana zmožnosti človeka z demenco                                                                                                                                        |  | vsakdanjik                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 65 | Pred prihodom v Dom potencialnega stanovalca po navadi ne obiščem v domačem okolju, nimamo ravno te prakse. Spomnim se, da sem pred leti šla domov k eni gospe, predvsem zato, ker je pri njej CSD malo zatajil. Gospa je bila v zelo                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Zelo redka vzpostavitev stika socialne delavke s potencialnimi stanovalci v njihovem domačem okolju pred prihodom v dom, razen v izrednih primerih                                                                                                                                                 |  | Vloga in pomoč socialne delavke pred prihodom v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                         |  |                                                                             |                                                                                                                            |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|-----------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | <p>odročnem kraju.</p> <p>Potrebovala je že veliko pomoči in v tem primeru so že poštarji, zdravniki opozarjali, da gospa ni več dostopna, zato sem odšla k njej na obisk na dom ter se z njo pogovorila in ji predstavila možnost odhoda v naš dom za stare, torej smo z gospo prej vstopili v kontakt, ker je bilo nato malo lažje. To storimo le v izrednih primerih.</p>                                                                            |                                                                                                                                                                                                                         |  |                                                                             | življenje starega človeka                                                                                                  |
| 66 | <p>Kot dober kontakt se kaže storitev pomoč na domu, ki jo izvajamo dve leti in smo v tem času v Dom sprejeli že tri stanovalce, ki so bili prej uporabniki te naše storitve. Ta oblika pomoči pripomore, da te spoznajo, te bolje sprejemajo, se lažje odločijo za odhod v Dom</p>                                                                                                                                                                     | <p>Skupnostna storitev pomoč na domu daje dober vpogled starim ljudem o delovanju Doma in zaposlenih ter pripomore k lažjemu sprejetju odločitve starega človeka za odhod v dom</p>                                     |  | <p>Sprejem odločitve za odhod v dom</p>                                     | <p>Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka</p> |
| 67 | <p>To storim tako, da sem mu na voljo, ko me stanovalec potrebuje, se z njim pogovarjam in mu skušam prve dni v domu narediti čim bolj pestre, zanimive, da ga povabim v neke aktivnosti. Čeprav opažamo, da stanovalec ko pride po navadi nekako to še ne želi, raje ima čas zase, da se lahko sam najprej privadi na življenje v domu ter se potem začne vključevati v dejavnosti, ki jih organiziramo v domu. Je pa pomembno, da mu jih ponudiš.</p> | <p>Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem po potrebi in spodbujanje slednjih k vključevanju v aktivnosti, dejavnosti, ki ga zanimajo ter s tem pomoč pri lažjem navajanju na življenje v domu</p>    |  | <p>Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom</p> | <p>Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka</p> |
| 68 | <p>Stanovalce spodbujamo, da si v dom prinesejo kakšne svoje domače stvari, ki so jim znane, da se čim lažje prilagodijo na življenje v domu. Vprašamo jih tudi kakšne so imeli navade doma, kako je potekal njihov dan in jim poizkušamo pomagati, da njihov način življenja čim bolj ohranijo tudi po prihodu v dom. Na primer se to kaže, če je bil kdo</p>                                                                                          | <p>Pomoč in motiviranje socialne delavke in zaposlenih k opremljenosti sobe s osebnimi predmeti ter spodbujanje pri ohranjanju ali obujanju navad, načina življenja iz domačega okolja ter hobijev po prihodu v dom</p> |  | <p>Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom</p> | <p>Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka</p> |

|     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                           |  |                                  |                                                                                                                     |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|----------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | navajen, da zjutraj malce dlje poleži, mu pustimo, da poleži. Ali pa če je bil nekdo navajen zvečer jesti samo mlečno hrano, jim omogočimo, da dobijo samo mlečno hrano. Marsikdo od starejših ima to navado. Recimo na tak način.                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                           |  |                                  |                                                                                                                     |
| 69  | Mi sami nimamo občutka, da bi imeli stari ljudje velikokrat težave na navajanje na življenje v domu. Je sprememba, ampak glede na to, da je ritem v domu v marsičem podoben dnevu v domačem okolju, torej da je nek ustaljen ritem, ki jim tako daje, ohranja neko varnost. Da je zjutraj ob določeni uri zajtrk, da sledita kosilo in večerja, vmes pa ima prosto tako si lahko svoj čas sami bolj razporejajo.                                                                                                       | Občutek socialne delavke in zaposlenih o viski stopnji avtonomije stanovalcev glede tega, kar želijo početi čez dan, utajenega dnevnega ritma, zardi po njihovem mnenju malih časovnih ali institucionalnih omejitev ter občutka varnosti |  | Privajanje na življenje v domu   | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 70a | Odhod v Dom za posameznika pomeni nekaj na novo, neko vznemirjenje. Marsikdo se potem, ko na primer več ne more skrbeti doma sam za sebe ali je sam doma, tako sam odloči za odhod v Dom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Sprejem odločitve za odhod v dom številni stari ljudje sprejmejo sami, po lastni volji, zaradi nezmožnosti skrbeti zase v domačem okolju                                                                                                  |  | Sprejem odločitve za odhod v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 70b | Odhod v dom za posameznika pomeni nekaj na novo, neko vznemirjenje. Marsikdo se potem, ko na primer več ne more skrbeti doma sam za sebe ali je sam doma, se tako sam odloči za odhod v dom, (S70a) ker ima v Domu redno, boljše oskrbo. In ker ima urejeno oskrbo ob našem ustreznem pristopu, mu je to všeč, se počuti varnega in se njegov stres, kljub spremembi okolja, zmanjša ter hitreje privadi na življenje v domu. Nimamo ravno občutka, da bi veliko stanovalcev imelo težave s privajanjem na življenje v | Občutek socialne delavke in zaposlenih o ne težavnem privajanju na življenje v domu stanovalcev, zaradi celostnega pristopa in omoči s strni zaposlenih, kar vpliva na zmanjševanje stresa                                                |  | Privajanje na življenje v domu   | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                             |  |                                                                                                                   |                                                                                                                     |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | Domu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                             |  |                                                                                                                   |                                                                                                                     |
| 71 | skušamo se prilagajati, iti naproti samim stanovalcem. Kljub nekaterim urnikom se jim znotraj teh skušamo čim bolj prilagajati, ker vseeno ni toliko stanovalcev, ki takšno željo izrazijo. Tako, da to ni tak problem.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Čim večje prilagajanje in upoštevanje žeja stanovalcev s strani socialne delavke in zaposlenih znotraj določenih urnikov in manjših omejitev                                                                                                |  | vsakdanjik                                                                                                        | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu                           |
| 72 | Že pred prihodom v Dom tako stanovalcem kot njihovim svojcem povem in jih spodbudim, da star človek v Dom skuša prenesti svoje navade, hobije in interese, jim povem, da imajo to možnost, nad čimer so mnogokrat ljudje presenečeni, da lahko in so tega veseli. Na primer stanovalka, ki je doma rada pletla bo s seboj prinesla svoje izdelke ter hkrati s tem hobijem nato tudi nadaljevala. V nekaterih primerih pa je lahko oseba nek hobi ali navado že opustila, s sabo pa vseeno prinesla svoje izdelke, ki jih je s ponosom pokazala ter nato ponovno obudila to navado. K temu jih tudi sama spodbujam. | Spodbujanje in omogočanje ohranjanja in obujanja navad, hobijev in interese stanovalcev iz domačega okolja tudi po prihodu v dom s strani socialne delavke                                                                                  |  | Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe                          | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 73 | Ko se izvede individualni pogovor s stanovalcem, ki ga opravimo, takrat on pove, kaj je v življenju rad počel ali pa je nekaj časa to počel in je potem opustil, mu skušamo pomagati in ga vzpodbuditi, da to ohrani ali zopet počne. Hkrati ga vzpodbudimo, da poizkusi tudi kaj na novo, kar ga veseli.                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Vzpodbujanje in pomoč socialne delavke in zaposlenih k ohranjanju ali obujanju stanovalčevih aktivnosti, navad, interesov, hobijev iz domačega okolja ter spodbujanje stanovalcev k vključevanju in odkrivanju novih aktivnosti, dejavnosti |  | Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe                          | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 74 | Lažje je to storiti pri stanovalkah, kjer marsikdaj prevladuje kvačkanje, štrikanje, delo z rožicami. Pri moških pa so dostikrat prevladovala fizična dela npr. modelarstvo ali kaj podobnega. Človeka, ki še zmore in želi početi ta fizična dela, kaj ustvarjati, narediti, se ga skuša                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Pomoč socialne delavke in zaposlenih pri iskanju možnosti za ohranjanje stanovalčevih aktivnosti, navad, hobijev iz domačega okolja                                                                                                         |  | Pomoč in podpora socialne delavke in zaposlenih pri ohranjanju in obujanju navad, ritualov, interesov, hobijev iz | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje                 |



|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                      |  |                                                                                           |                                                                                           |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|-------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | <p> vključiti nekam, kjer bo to lahko počel, se s tem še naprej ukvarjal. Na primer v primeru modelarstva imamo prostore, kot je delovna terapija. Imeli smo tudi enega gospoda, ki je šel k hišniku in mu pomagal ali pa si v njegovi delavnici, ki je malo bolj prilagojena, izdelal kar je želel, je žgal iz lesa. Tako se mu je nudil ta prostor, ko je želel ali pa se mu je celo pomagalo. Prav tako smo imeli tudi gospoda, ki je veliko modeliral s šibicami, smo mu pomagali, da smo mu kaj narezali, on pa je potem naprej oblikoval. Na tak način stanovalcem to omogočamo, se jim prilagajamo individualno. Z njim pa smo se dogovorili ob katerih urah je kaj potreboval. Imamo tudi stanovalca, ki je celo življenje živel in delal na kmetiji in ker imamo v domu tako velik park, se ga vključuje v urejanje parka. Pomaga pri košnji trave ali gre kaj pograbit. V parku imamo tudi sadno drevje, jabolka, hruške in ko ta obrodijo, gremo skupaj s stanovalci in to sadje pobereмо ter ga pripravimo za ozimnico. Dejansko so to ljudje tudi doma počeli. Na tak način skušamo te njihove navade, hobije ohranjati.</p> |                                                                                                                                      |  | domačega okolja v življenje v domu                                                        | starega človeka                                                                           |
| 75 | <p> Imamo tudi visoke grede, ki omogočajo pridelavo zelenjave in zelišč. Visoke grede so na kolesih. Tako so prilagojene tudi ljudem, ki so na invalidskih vozičkih, da so dostopne, in to urejamo skupaj s stanovalci.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | <p> Možnost udeleževanja in prilagajanja dejavnosti, aktivnosti tudi nesamostojno giblјivim stanovalcem</p>                          |  | Želje glede dnevnih aktivnosti                                                            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 76 | <p> Te stvari povedo stanovalci že na prvih razgovorih. Z njimi raziščemo kaj jim je pomembno, kaj radi počnejo, kaj bi si še želeli in na tak način potem to ohranjamo, da jim je lažje</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <p> Pomoč socialne delavke in zaposlenih pri iskanju možnosti za ohranjanje stanovalčevih aktivnosti, navad, hobijev iz domačega</p> |  | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnostih oskrbi na kolektivni in individualni | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje                  |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                         |  |                                                              |                                                                                                                     |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | okolja                                                                                                                                                                                                                                  |  | ravni                                                        | življenja v domu                                                                                                    |
| 77 | Ko stanovalec pride k nam v dom jim že na začetku povemo, da pri nas ni omejitve obiskov, da so obiski dobrodošli kadarkoli in so pomembni za stanovalca.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Vzpodbujanje stanovalcev in njihovih sorodnikov k čim pogostejšemu obiskovanju stanovalca in ohranjanju osebnega stika tudi po prihodu v dom, ne omejevanje obiskov                                                                     |  | Pomoč in vloga sorodnikov pred sprejemom in ob prihodu v Dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 78 | Tako stanovalce, kot svoje vzpodbudimo, da se vključijo v kakšne družabne dogodke, ki jih imamo v domu. Vsako leto imamo skupni piknik, kjer se družimo. V času prireditev veliko svojcev tudi pride na obisk k stanovalcem in se potem le teh skupaj udeležijo. Stanovalec gre skupaj s svojim sorodnikom na prireditev in tako skupaj kvalitetno preživita čas. Veliko opažamo in spodbujamo, da gredo stanovalci, če le zmorejo, še domov na obiske, sploh ob večjih praznikih, da ta čas preživijo s svojimi najbližjimi. | vzpodbujanje in motiviranje stanovalcev in sorodnikov k ohranjanju čim pogostejših osebnih stikov, motiviranje sorodnikov o udeleževanju na aktivnostih in kvalitetnem skupnem preživljanju časa, ohranjanje socialne mreže stanovalcev |  | Stiki s sorodniki                                            | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 79 | Stanovalcem pomagamo pri širjenju njihovih socialnih mrež. Velik poudarek damo tudi organiziranju pogostih skupnih druženj, kjer se stanovalci spoznajo, se povezujejo, kar je pomembno. Pri nas je Dom odprt, nismo omejeni na obiske. Pri širjenju socialnih mrež stanovalcev pomaga tudi organiziranje tudi več aktivnosti, kjer se lahko stanovalci med seboj spoznavajo, družijo in tako širijo njihovo socialno mrežo znotraj Doma.                                                                                     | Pomoč in vzpodbujanje socialne delavke in zaposlenih stanovalcem pri širjenju njihovih socialnih mrež                                                                                                                                   |  | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu            | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 80 | Marsikdaj pa že nov stanovalec, ko pride v dom, od prej pozna katerega od                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Možnost ohranjanja ali obnovitve osebnega stika                                                                                                                                                                                         |  | Stiki s prijatelji                                           | Naloge in vloga socialne                                                                                            |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                 |  |                                                                      |                                                                                                                     |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | sostanovalecev in s tem ohrani ali pa še dodatno širi socialno mrežo ali pa vzpostavi stik nazaj, ker ga je vmes morda izgubil. Zgodi pa se, da nekateri stanovalci s časom ugotovijo, da se poznajo že od prej, na primer iz službe.                                                                                                | stanovalecev s prijatelji v Domu                                                                                                                                |  |                                                                      | delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka                          |
| 81 | Pri prvi vzpostavitvi stika, ko pride v dom, mu pomagam tudi sama. Ga predstavim njegovim sostanovalcem, stanovalec najprej seveda v sobi, če je na primer dvoposteljna, ga predstavim stanovalcu s katerim si le to deli. Rečem na primer: To je vaš novi sostanovalec ali sostanovalka.                                            | Pomoč in podpora socialne delavke novim stanovalcem pri vzpostavitvi, navezovanju sitov s sostanovalci ob prihodu v dom                                         |  | Pomoč in podpora ob navajanju na življenje v Domu                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 82 | Ob sprejemu imam včasih še kar navado, da stanovalca vprašam ali nekoga pri nas že poznate, ali ste že prej kdaj bili tu v domu ter ga nato vzpodbudim, da tega stanovalca naslednji dan obiščeva, mu povem v kateri sobi je ta stanovalec. Lahko pa tudi drugega povabim k njemu.                                                   | Pomoč in vzpodbujanje stanovalecev s stani socialne delavke k obnovitvi in ohranjanju stika s prijatelji z domačega okolja, zdaj sostanovalci, ob prihodu v dom |  | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 83 | Stanovalci imajo v domu po navadi zelo veliko obiskov, še posebej ob vikendih ali večjih praznikih. V dopoldanskem času nimajo toliko obiskov, v popoldanskem času in med vikendi pa jih je dosti več, ker se že svojci sami navadijo, da imajo stanovalci v dopoldanskem času dosti animacij, popoldan pa imajo več časa za obiske. | Osebni stiki stanovalecev s sorodniki pogostejši ob vikendih, praznikih in v popoldanskem času, v primerjavi z dopoldnevom                                      |  | Stiki s sorodniki                                                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 84 | Sorodnike tudi povabimo, da pridejo in se udeležijo kašnega krožka, kamor hodi stanovalec, če želijo, a to počnejo zelo poredko. Zavedati se moramo, da je večina svojcev stanovalecev dopoldan še zaposlenih ali doma pazijo vnuke. Svojci so lahko za stanovalca zelo                                                              | Redkejša udejstvovanje sorodnikov na dejavnostih, aktivnostih v Domu v dopoldanskem času, kljub vzpodbujanju socialne delavke in zaposlenih                     |  | Pomoč in vloga sorodnikov                                            | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na                           |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                              |  |                                 |                                                                                                                     |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|---------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | pomembna opora in vir moči.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                              |  |                                 | življenje starega človeka                                                                                           |
| 85 | Stanovalce več obiskujejo v času popoldanskih družabnih aktivnosti, ki jih bolj pritegnejo npr. glasbeni dogodki, prireditve. Skupaj s stanovalci hodijo tudi na sprehode. Udeleževali pa so se tudi različnih predavanj, ki smo jih organizirali in smo posebej poudarili, da so odprta za vse. Veliko so se jih udeleževali tudi sorodniki, ki so prišli na njih skupaj s svojim bližnjim stanovalcem                                                                                                                                     | Rednejše udejstvovanje sorodnikov na poldanskih družabnih aktivnostih ali izobraževanjih skupaj s stanovalci                 |  | Stiki s sorodniki               | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 86 | Glede stikov s prijatelji iz domačega okolja se razlikuje od stanovalca do stanovalca. Stike z njimi predvsem ohranjajo preko telefona oz. mobitela ali pa spoznajo nove prijatelje tukaj pri nas v Domu. Kar se tiče osebnih stikov se razlikujejo od stanovalca do stanovalca. Nekateri imajo dokaj pogoste osebne stike s prijatelji iz domačega okolja, drugi redkejši ali pa jih izgubijo. nekateri jih obiščejo v času prireditev, da se jih skupaj udeležijo v Domu ali pa pridejo, ko imajo stanovalci rojstne dneve ali obletnice. | ohranjanje ali izguba osebnih stikov s prijatelji po prihodu v dom ter možnost širjenja socialne mreže med stanovalci v Domu |  | Stiki s prijatelji              | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 87 | Stanovalci ohranjajo stike tako osebno kot preko telefona, kolikor zmorejo. Vsak mesec mi v Domu za stanovalce, ki v tem mesecu praznujejo, pripravimo praznovanje z otroci, seveda tudi skupaj nazdravimo ter jim podarimo majhno pozornost. Tako stanovalci širijo in ohranjajo svojo socialno mrežo in stike. Seveda jih obiskujejo njihovi sorodniki, prijatelji, znanci. Imeli smo tudi že kar nekaj primerov, ko smo za njihove sorodnike, prijatelje pri nas pripravili praznovanje.                                                 | Pomoč in podpora stanovalcem s strani socialne delavke in zaposlenih pri ohranjanju in širjenju socialne mreže               |  | Stiki s prijatelji in sorodniki | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                        |  |                                                    |                                                                                                                     |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|----------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 88 | Jaz kot socialna delavka si seveda zelo želim in stremim k temu, da stanovalci ne bi bili osamljeni. Lahko rečem, da imajo vsi stanovalci socialno mrežo. Seveda so eni bolj družabni kot drugi. Vesela sem, ker pri nas v Domu posebno pozornost dajemo tudi stanovalcem, ki so popolnoma nepomični, torej ne zmorejo niti posedanja na invalidski voziček. Te stanovalce s posteljami vozimo v park ali na oddelke, kjer se skupaj z nami družijo in so vključeni v aktivnosti. | Pomoč in prizadevanje socialne delavke stanovalcem pri preprečevanju osamljenosti in vključevanju nesamostojno gibljivih stanovalcev v dejavnosti in aktivnosti v Domu |  | Pomoč in podpora ob navajanju na življenje v Domu  | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 89 | Glede razlike med stiki lahko rečem ja, da opažam pri stanovalcih, kjer se bolezen demenca razvije do te mere, da smiselna komunikacija ni več možna, ali pa je sploh ni, da prijatelji in bližnji stike opuščajo, se zmanjšajo.                                                                                                                                                                                                                                                  | Pri stanovalcih z napredovano obliko demence upadanje pogostosti osebnih stikov s sorodniki in prijatelji                                                              |  | Stiki s prijatelji in sorodniki                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 90 | Vsak stanovalec ima avtonomijo odločanja. Vemo pa, da nekateri svoje želje zelo težko izražajo ali pa jih sploh ne zmorejo. V teh primerih se obrnemo na svojce. Pri stanovalcih, ki to zmorejo, pa četudi so nepomični, stremimo k temu, da stanovalec sam odloči, pri kateri prireditvi, aktivnosti bo sodeloval.                                                                                                                                                               | V primerih nezmožnosti izražanja želja stanovalcev se vključi sorodnike                                                                                                |  | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev in vključenost v organiziranje življenja v domu                           |

### 9.3 Transkripcije intervjujev s stanovalci in odprto kodiranje

A (dokaj samostojna stanovalka)

**Kako in na kakšen način so stanovalci doma za stare vključeni v organiziranje življenja v domu in kakšna je njihova avtonomija, možnost odločanja?**

VIDIK avtonomije, možnosti odločanja:

1. Kakšne možnosti imate stanovalci v domu glede samostojnega sprejemanja odločitev? (vas vprašajo kaj si želite, kaj bi radi počeli, lahko sami izberete kako bo tekal vaš vsakdan)? Ali lahko odločate o tem, kdaj imate obroke, kaj bi radi jedli; kdaj vam pospravijo sobo?

»Vesela sem, ko lahko grem na delovno terapijo, kjer izdelujemo in oblikujemo različne izdelke. Vesela sem, da eno stvar na terapiji lahko delam dva dni, potem pa drugo delo. Redno obiskujem telovadbo, berem, delam ročna dela in ko so obiskujem športne igre. Dopoldne sem bolj aktivna hodim na aktivnosti. Popoldne sem prosta, se sprehajam, berem. Obroke imamo ob točno določenih urah. Ja se je že zgodilo, da me ni bilo, ali sem zamudila obrok, me je jesti počakalo. Da se dogovoriti glede časa, predstavitev obrokov. Sam poveš kaj hočeš jest. Imamo sicer sestanke, sem dve leti tu pa sem bila na enem sestanku za sestavo jedilnikov, kjer smo upoštevani. Imam pomoč pri pospravljanju sobe, če jo rabim. Lahko jim rečem, da mi pridejo pospravit sobo kasneje, če tako želim. Zajtrke imam v sobi, se je možno dogovoriti da obedujem v sobi, za spremembe, želje obvestim sestro, negovalko.«

2. Kako zaposleni upoštevajo pri dnevnih aktivnostih, dejavnostih vaše želje? Kdaj organizirajo aktivnosti na katerih vi radi sodelujete? Lahko sami izberete kdaj bi želeli, da vam pomagajo pri negi?

»Ne nisem še doživela, da bi me vprašali, kaj si želim, zaposleni ne hodijo po sobah. Če želim, dobim osebno pomoč, pomoč pri negi, ko jo potrebujem pokličem, zanjo rečem negovalkam, sestri, socialni delavki. Pri osebni pomoči ni urnika, ni točno določena; ko rabim, pokličem pomoč. Posteljo si sama pripravim, posteljem. Sama se še lahko stuširam, se uredim, počistim. Osebje vsako jutro prosim za pomoč in oblačenja drugače, če kaj potrebujem povem in pokličem po potrebi. Vsako jutro potrebujem tudi pomoč pri oblačenju nogavic. nočna smerna me obleče, mi pomaga. Prideta, ko prideta, ni določene ure ali urnika. S tem nimam težav, vedno prej, zgodaj vstanem, sem jutranji človek.«

VIDIK vključenosti v organiziranje življenja v domu:

3. Katere in koliko imate dejavnosti in storitev, ki so organizirane s strani doma za vas stanovalce?

»Rada obiskujem prireditve, redno, ko mi povejo, da so. Udeležujem se tudi telovadbe, športnih iger v avli doma.«

4. Kako ste vključeni v načrtovanje dejavnosti, prireditev, ki so namenjene vsem oz. večjemu številu stanovalcev (na ravni vseh stanovalcev)? Prosim navedite primere!

»Na prireditvah ne sodelujem, bi imela pa možnost, če bi želela ja, Drugače imamo možnost pomagati, pripraviti prostor za prireditev, če želimo lahko sodelujemo. Poznam domske skupine, na primer imamo žoga bend, ki redno igrajo na prireditvah, jaz v njem ne sodelujem, nimam ritma, posluha, haha, bi pa vseeno lahko.«

5. Koliko vas v domu sploh sprašujejo o tem, kaj bi si želeli, da organizirajo za vas (vsakodnevne aktivnosti, dejavnosti, prireditve)? Ste vključeni v kakšne raziskave? Kako ste seznanjeni s tem, da upoštevajo vaše mnenje?

»Kot sem rekla ne sodelujem aktivno na prireditvah. Nisem vključena v kakšne raziskave, vprašalnike, kjer bi povedala želje. Nam pa dajo vsako leto za izpolnit vprašalnik zadovoljstva, kjer lahko povem, kaj me moti in kaj mi je vredno. Drugače upoštevajo ja, če povem kaj bi rada drugače, so prijazni.«

**Na kakšen način socialna delavka zagotavlja vključenost in avtonomnost stanovalcev pri organizaciji življenja v domu za stare ljudi?**

1. Na kakšen način in koliko pripomore socialna delavka po vašem mnenju na zagotavljanje, omogočanje, da lahko stanovalci sami odločate o sebi in ste pri sprejemanju odločitev o vašem življenju v domu upoštevani?

»S socialno delavko nimam rednih stikov, če bi kaj rabila ali če kdaj kaj vseeno rabim, stopim do nje, mi pomaga. Mi je na voljo.«

2. Koliko vas pri tem socialna delavka sploh podpira in kako to občutite vi sami v vašem vsakdanu? Navedite primere!

»Socialno delavko potrebujem za kakšen nasvet. Mi pomaga pri izpolnitvi in plačilu domske oskrbe. Drugače nisem v stiku z socialno delavko na dnevni bazi, ker je ne rabim. Če rabim jo kontaktiram in mi je do zdaj še z veseljem pomagala, ni bilo problema. O negi se pogovarjam, obrnem samo na sestro.«

3. K čemu stremi, kako in koliko vam pomaga, da ste slišani, da so vaše želje in potrebe izpolnjene, upoštevane? Navedite primere!

»Sama se lahko odločam, kaj bom počela. Ko sem rabila pomoč, sem šla do socialne delavke na začetku, ko še nisem vedela vsega. Pomagala mi je z nasveti, glede cene hrane, ki jo dobim v sobo, je malo dražje prej sem jedla v skupnih prostorih, Mi je kar sama pomagala pri izračunu razlike v ceni.«

4. Lahko prosim opišete na primeru, kako vam socialna delavka pomaga pri zagotavljanju možnosti izbire aktivnosti, dejavnosti in oskrbe v domu tako na kolektivni (npr. delavnice) kot na individualni (npr. naročilo frizerja) ravni vsakega od vas stanovalcev? Kako in pri čem vse vam pomaga in kako je to videti v praksi?

»Šla sem do socialne delavke in jo vprašala, ko še nisem vedela vsega. Enkrat mi nekaj na računu za dom ni bilo jasno zato pa sem šla k socialni delavki in mi je razložila, mi je pomagala. Glede aktivnosti se na socialno delavko še nisem obrnila. Od socialne delavke zaenkrat k sreči še ne potrebujem kakšne druge pomoči, k frizerju me vozijo, se lahko dogovorim. Sem že šla do socialne delavke, je poklicala hišnika in me je zapeljal k frizerju.«

**Kakšne naloge in vlogo ima pri postopku sprejema stanovalca v dom socialna delavka in kakšen vpliv ima odhod v dom na življenje starega človeka?**

1. Koliko je po vašem mnenju socialna delavka pripomogla, da ste se lažje in hitreje prilagodili na življenje v domu? Kako se je to kazalo v praksi? (opišite na vašem lastnem primeru, kako ste to doživeli, občutili)

»Na začetku je bilo vse na novo, negotovo, nato sem se s časoma navadila na dom. Tu sem zadovoljna. Svojci me obiskujejo enkrat na teden, bili so mi v oporo. Za stike z njimi se sama dogovarjam. Na začetku še nisem

potrebovala toliko pomoči socialne delavke. Nisem imela strahu priti v dom, na nekatere stvari sem bila navajena že iz bolnice. Je pa mi tu bilo dosti boljše, lažje, sem svobodna, imam več možnosti.«

2. Kako se spominjate vašega prihoda v dom (kako je izgledalo, kaj se je dogajalo) in kako je pri tem sodelovala socialna delavka? Prosim opišite vaš primer!

»Prvega dneva v domu se še kar spominjam. V dom so me pripeljali z rešilcem. Prišla sem na kosilo. Prvi dan mi niso razkazali doma, nato pa že, sama sem tudi iskala in gledala, kje so stvari, različni prostori. Pomagala mi je tudi delovna terapevtka, saj sem delovno terapijo spoznala in našla med prvimi. Vsak dan so aktivnosti. Vse mi je bilo v domu na novo, ko sem prišla, a sem se navadila. Svojci me obiščejo enkrat na teden. Na začetku še nisem potrebovala veliko pomoči socialne delavke. Niso mi pokazali doma in osebja na začetku, v nekaj dneh pa ja ja so mi ga razkazali in predstavili. Zraven je bila tudi socialna delavka. Zaposlene sem spoznala postopoma. V dom sem odšla sama po lastni volji, ko sem želela.«

| Št. izjave | Prepis izjave                                                                                                                                                                 | Pojem                                                                | Pod kategorija                        | Kategorija                                                          | Tema                                        |
|------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
| 1          | Vesela sem, ko lahko grem na delovno terapijo, kjer izdelujemo in oblikujemo različne izdelke. Vesela sem, da eno stvar na terapiji lahko delam dva dni, potem pa drugo delo. | Obiskovanje delovne terapije                                         | Delovna terapija in/ali fizioterapija | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                  | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 2          | Redno obiskujem telovadbo, berem, delam ročna dela in ko so obiskujem športne igre                                                                                            | Redno obiskovanje telovadbe, delovne terapije, športnih iger, branje | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih  | vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 3a         | Dopoldne sem bolj aktivna hodim na aktivnosti.                                                                                                                                | Udeleževanje na dopoldanskih aktivnostih, dejavnostih                | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih  | vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 3b         | Popoldne sem prosta, se sprehajam, berem                                                                                                                                      | popoldne prosto, sprehajanje in branje                               | Popoldanske aktivnosti, dejavnosti    | vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 4          | Obroke imamo ob točno določenih urah. Ja se je že zgodilo, da me ni bilo, ali sem zamudila obrok, me je jesti počakalo. Da se dogovoriti glede časa, predavitve obrokov       | Možnost avtonomnega izbiranja ure obeda– po dogovoru z zaposlenimi   | prehrana                              | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 5          | Sam poveš kaj hočeš jest. Imamo sicer sestanke, sem dve leti tu pa sem bila na enem sestanku za sestavo jedilnikov, kjer smo upoštevani                                       | Možnost sodelovanja stanovalcev pri oblikovanju jedilnikov           | prehrana                              | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 6          | Imam pomoč pri pospravljanju sobe, če jo rabim                                                                                                                                | Potreba po pomoči pri pospravljanju in /ali čiščenju sobe            | potrebe                               | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na                               | Avtonomija, možnost odločanja               |



|     |                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                              |                 |                                                                        |                                              |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|
|     |                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                              |                 | individualni ravni                                                     | stanovalcev                                  |
| 7   | Lahko jim rečem, da mi pridejo pospraviti sobo kasneje, če tako želim                                                                                                                                | možnost avtonomnega odločanja stanovalcev o kasnejšem času in poteku čiščenja in/ali pospravljanja sobe      | odločanje       | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 8a  | Zajtrke imam v sobi, se je možno dogovoriti da obedujem v sobi,                                                                                                                                      | Možnost avtonomnega odločanja stanovalcev glede prostora prehranjevanja v sobi ali v jedilnici               | prehrana        | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev    | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 8b  | za spremembe, želje obvestim sestro, negovalko                                                                                                                                                       | o spremembah in željah obvesti sestro ali negovalko                                                          | prehrana        | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev    | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 9a  | Ne nisem še doživela, da bi me vprašali, kaj si želim, zaposleni ne hodijo po sobah.                                                                                                                 | Ne obiskovanje zaposlenih po sobah z namenom spraševanja stanovalcev po željah                               | Izražanje želja | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev | vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 9b  | Če želim, dobim osebno pomoč, pomoč pri negi, ko jo potrebujem pokličem, zanjo rečem negovalkam, sestri, socialni delavki                                                                            | Potrebo ali željo po osebni pomoči in pomoči pri osebni negi sporoči negovalkam, sestri ali socialni delavki | potrebe         | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 10a | Pri osebni pomoči ni urnika, ni točno določena; ko rabim, pokličem pomoč                                                                                                                             | Možnost osebne pomoči po potrebi, ni določenega urnika izvajanja osebne pomoči                               | potrebe         | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 10b | Posteljo si sama pripravi, posteljem.                                                                                                                                                                | Samostojnost postiljanje in prestiljanje postelje                                                            |                 | Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi                  | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 11  | Sama se še lahko stuširam, se uredim, počistim                                                                                                                                                       | Samostojnost pri tuširanju, urejanju in čiščenju                                                             |                 | Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi                  | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 12  | Osebjem vsako jutro prosim za pomoč in oblačenja drugače, če kaj potrebujem povem in pokličem po potrebi. Vsako jutro potrebujem tudi pomoč pri oblačenju nogavic. nočna smerna me obleče, mi pomaga | Potrebna po pomoči pri oblačenju                                                                             | potrebe         | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 13  | Prideta, ko prideta, ni                                                                                                                                                                              | brez možnost                                                                                                 | odločanje       | Pomoč pri                                                              | Avtonomija,                                  |

|    |                                                                                                                                                                                        |                                                                                               |                                                     |                                                                                                 |                                                                                                                     |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | določene ure ali urnika. S tem nimam težav, vedno prej, zgodaj vstanem, sem jutranji človek                                                                                            | odločanja o času nujenja pomoči s strani nočne izmene                                         |                                                     | oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni                                                  | možnost odločanja stanovalcev                                                                                       |
| 14 | Rada obiskujem prireditve, redno, ko mi povejo, da so. Udeležujem se tudi telovadbe, športnih iger v avli doma                                                                         | Obiskovanje prireditev, telovadbe, športnih iger                                              | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih in prireditvah | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                                              | vklučenost v organiziranje življenja v domu                                                                         |
| 15 | Na prireditvah ne sodelujem, bi imela pa možnost, če bi želela ja, Drugače imamo možnost pomagati, pripraviti prostor za prireditev, če želimo lahko sodelujemo                        | Možnost sodelovanja na prireditvah in pri pripravi prostora za prireditve                     | prireditve                                          | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | vklučenost v organiziranje življenja v domu                                                                         |
| 16 | Poznam domske skupine, na primer imamo žoga bend, ki redno igrajo na prireditvah, jaz v njem ne sodelujem, nimam ritma, posluha, haha, bi pa vseeno lahko                              | Možnost aktivnega sodelovanja v raznih domskih skupinah, aktivnostih npr. žogabend, če želijo | prireditve                                          | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | vklučenost v organiziranje življenja v domu                                                                         |
| 17 | Nisem vključena v kakšne raziskave, vprašalnike, kjer bi povedala želje. Nam pa dajo vsako leto za izpolnit vprašalnik zadovoljstva, kjer lahko povem, kaj me moti in kaj mi je vredno | Enkrat letno sodelovanje v raziskavi o zadovoljstvu stanovalcev, drugih raziskav nimajo       | Vključevanje v raziskave                            | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev                          | vklučenost v organiziranje življenja v domu                                                                         |
| 18 | upoštevajo ja, če povem kaj bi rada drugače, so prijazni                                                                                                                               | Možnost izražanja in upoštevanje predlogov, želja                                             | Izražanje želja                                     | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev                          | vklučenost v organiziranje življenja v domu                                                                         |
| 19 | S socialno delavko nimam rednih stikov,                                                                                                                                                | Redkejši stiki s socialno delavko                                                             |                                                     | Stik s socialno delavko                                                                         | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 20 | če bi kaj rabila ali če kdaj kaj vseeno rabim, stopim do nje, mi pomaga. Mi je na voljo.                                                                                               | Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem                                     |                                                     | Pomoč in podpora socialne delavke                                                               | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                             |   |                                                                                          |                                                                                                                     |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 21 | Socialno delavko potrebujem za kakšen nasvet. Mi pomaga pri izpolnitvi in plačilu domske oskrbe. Drugače nisem v stiku z socialno delavko na dnevni bazi, ker je ne rabim. Če rabim jo kontaktiram in mi je do zdaj še z veseljem pomagala, ni bilo problema                                          | Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem pri izpolnjevanju vloge in plačilu domske oskrbe ter informiranju                 |   | Pomoč in podpora socialne delavke                                                        | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 22 | O negi se pogovarjam, obrnem samo na sestro                                                                                                                                                                                                                                                           | Pomoč, upoštevanje in dogovor glede nege z medicinskimi sestrami                                                                            | ? | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni                                 | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 23 | Sama se lahko odločam, kaj bom počela. Ko sem rabila pomoč, sem šla do socialne delavke na začetku, ko še nisem vedela vsega. Pomagala mi je z nasveti, glede cene hrane, ki jo dobim v sobo, je malo dražje prej sem jedla v skupnih prostorih, Mi je kar sama pomagala pri izračunu razlike v ceni. | Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem na začetku pri informiranju in pri izračuna cene obedovanja v sobi in v jedilnici |   | Vloga in pomoč socialne delavke glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe                   | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 24 | Šla sem do socialne delavke in jo vprašala, ko še nisem vedela vsega. Enkrat mi nekaj na računu za dom ni bilo jasno zato pa sem šla k socialni delavki in mi je razložila, mi je pomagala                                                                                                            | Možnost pomoči socialne delavke za stanovalce pri pojasnitvi in ureditvi nejasnosti glede višine cene domske oskrbe                         |   | Pomoč in podpora socialne delavke                                                        | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 25 | Glede aktivnosti se na socialno delavko še nisem obrnila. Od socialne delavke zaenkrat k sreči še ne potrebujem kakšne druge pomoči                                                                                                                                                                   | Brez potrebe po pomoči socialne delavke glede aktivnosti ali oskrbe                                                                         |   | Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 26 | k frizerju me vozijo, se lahko dogovorim. Sem že šla do socialne delavke, je poklicala hišnika in me je zapeljal k frizerju                                                                                                                                                                           | pomoč socialne delavke pri dogovoru in organizaciji za frizerske storitve ter možnost prevoza                                               |   | Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 27 | Na začetku je bilo vse                                                                                                                                                                                                                                                                                | Na začetku občutki                                                                                                                          |   | Privajanje na                                                                            | Naloge in vloga                                                                                                     |

|     |                                                                                                                                                             |                                                                                                                           |                           |                                                                      |                                                                                                                     |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | na novo, negotovo, nato sem se s časoma navadila na dom. Tu sem zadovoljna                                                                                  | negotovosti, novosti, postopno navajanje na življenje v domu                                                              |                           | življenje v domu                                                     | socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka                 |
| 28a | Svojci me obiskujejo enkrat na teden, bili so mi v oporo                                                                                                    | Osebni stik in podpora sorodnikov                                                                                         | obisk                     | Vloga sorodnikov                                                     | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 28b | Za stike z njimi se sama dogovarjam                                                                                                                         | Avtonomno in samostojno ohranjanje stika s sorodniki                                                                      | Ohranjanje socialne mreže | Stik s sorodniki                                                     | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 29  | Na začetku še nisem potrebovala toliko pomoči socialne delavke                                                                                              | Redkejša potreba po pomoči s strani socialne delavke ob prihodu v dom                                                     |                           | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 30  | Nisem imela strahu priti v dom, na nekatere stvari sem bila navajena že iz bolnice. Je pa mi tu bilo dosti boljše, lažje, sem svobodna, imam več možnosti   | Lažje in hitrejšo navajanje na življenje v domu zaradi predhodnih izkušenj iz bolnišnice, brez strahu in z veliko svobode |                           | Privajanje na življenje v domu                                       | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 31  | Prvega dneva v domu se še kar spominjam. V dom so me pripeljali z rešilcem. Prišla sem na kosilo                                                            | prihod v dom z rešilcem in postreženo kosilo                                                                              |                           | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 32  | Prvi dan mi niso razkazali doma, nato pa že, sama sem tudi iskala in gledala, kje so stvari, različni prostori. Pomagala mi je tudi delovna terapevtka, saj | Samoraziskovanje ob pomoči zaposlenih pri raziskovanju, predstavitvi doma                                                 | zaposleni                 | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom                              |

|     |                                                                                                                                            |                                                                                  |                                        |                                                                      |                                                                                                                     |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | sem delovno terapijo spoznala in našla med prvimi                                                                                          |                                                                                  |                                        |                                                                      | na življenje starega človeka                                                                                        |
| 33  | Vse mi je bilo v domu na novo, ko sem prišla, a sem se navadila                                                                            | Na začetku občutki negotovosti, novosti, postopno navajanje na življenje v domu  |                                        | Privajanje na življenje v domu                                       | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 34  | Svojci me obiščejo enkrat na teden                                                                                                         | Osebni stik s sorodniki                                                          | osebe                                  | Stik s sorodniki                                                     | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 35  | Na začetku še nisem potrebovala veliko pomoči socialne delavke                                                                             | Redkejša potreba po pomoči s strani socialne delavke ob prihodu v dom            |                                        | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 36a | Niso mi pokazali doma in osebja na začetku, v nekaj dneh pa ja ja so mi ga razkazali in predstavili. Zraven je bila tudi socialna delavka. | V prvih nekaj dneh ji socialna delavka in zaposleni razkazali in predstavili dom |                                        | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 36b | Zaposlene sem spoznala postopoma                                                                                                           | Sprotno spoznavanje in navezovanje stika z zaposlenimi                           | Navezovanje prvega stika z zaposlenimi | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 37  | V dom sem odšla sama po lastni volji, ko sem želela                                                                                        | Avtonomni sprejem odločitve glede odhoda v dom, po lastni volji                  |                                        | Sprejem odločitve za odhod v dom                                     | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |

**Kako in na kakšen način so stanovalci doma za stare vključeni v organiziranje življenja v domu in kakšna je njihova avtonomija, možnost odločanja?**

VIDIK avtonomije, možnosti odločanja:

1. Kakšne možnosti imate stanovalci v domu glede samostojnega sprejemanja odločitev? (vas vprašajo kaj si želite, kaj bi radi počeli, lahko sami izberete kako bo tekal vaš vsakdan)? Ali lahko odločate o tem, kdaj imate obroke, kaj bi radi jedli; kdaj vam pripravijo sobo?

»Sama se odločam, kaj bom počela čez dan. Imam svoj urnik, kako in kdaj se gibljem. Sama se odločim, kdaj grem na krajši sprehod s hoduljo, ja. Moram reči, da niso vsi prijazni v domu, sem se že tudi pritožila, čeprav to ne rada počnem. Veste sem stoodstotno nepokretna, trudim se, oblačim se sama. Ven hodim na sprehode s vozičkom, a ne pogosto. Sama rabim pomoč pri osebni negi, tudi pri izločanju. Se je že zgodilo, da sem se pritožila, ko je osebje tukaj pustilo saj veste ono vrečko, kateter. Mi je pomagala pri potrebi, pol je pa kar pustila kateter v sobi in več je ni bilo nazaj. Začelo je smrdeti. Potem je le prišla druga negovalka in odnesla, ko sem se pritožila, ker nisem mogla več, ne močno, sem pač rekla. Za to sem povedala drugim negovalkam in od takrat so na to pozornejše. Sedaj so bolj previdni. Hrana mi ni vedno dobra, slaba je. To sem jim tudi že povedala. Hrana bi morala biti bolj začinjena, v praženem krompirju tak ni čebule, jo pogrešam, ne vem zakaj tako šparajo z začimbami. Mesečni sestanki za hrano, kjer bi lahko sodelovala, če bi hotela, po moje ne pomagajo preveč. Drugače se sestanka še nisem udeležila, ne vem če bi pomagalo. Vsakič imamo dva jedilnika pri obrokih, me njima se lahko odločam. Ampak ni nobeden boljši, haha. Za kasnejši obrok upoštevajo, če ne bi mogla priti, bi se lahko dogovorila in bi ga dobila prej ali kasneje. Hrana ni topla, a razumem, da je potrebnega kar nekaj časa, da prinesejo v sobo. Je premalo osebja, da bi lahko hitreje. Hranim se sama. Pomoč potrebujem, da mi prinesejo hrano, pri čiščenju sobe, preoblačenju postelje, umivanju. Vsakih 10 dni me tuširajo, a ni določeno z uro kdaj. Bolj težko bi jim rekla, da sedaj ne morem iti pod tuš, ker bi naslednjič bila šele čez 10 dni navesti.«

2. Kako zaposleni upoštevajo pri dnevnih aktivnostih, dejavnostih vaše želje? Kdaj organizirajo aktivnosti na katerih vi radi sodelujete? Lahko sami izberete kdaj bi želeli, da vam pomagajo pri negi?

»Sama se ne udeležujem aktivnosti. Ne hodim na telovadbe, na fizioterapijo, tudi ne na športne prireditve, kulturne prireditve. Če bi imela željo bi hodila, bi lahko, tako se mi pa ni. Če želim iti, povem sestrām ali negovalkam, pa mi pomagajo, me peljejo na aktivnost, dejavnost ali prireditev, ni problema.

. Moj hobi je gledanje tega televizorja v sobi. Rada ga gledam, haha.«

VIDIK vključenosti v organiziranje življenja v domu:

3. Katere in koliko imate dejavnosti in storitev, ki so organizirane s strani doma za vas stanovalce?

»Kot sem rekla se ne rada udeležujem aktivnosti ali prireditev. Organizirajo marsikaj tudi športne igre, kulturne krožke, ki se jih ne udeležujem, ker tudi težje sedim pa bi lahko rekla, pridejo po mene, a se mi pogosto ne da. Morali mi imeti svojo frizerko, Minilo je tri mesece, kar je bila frizerka nazadnje v domu. od takrat je ni bilo. Ena frizerka me je vprašala, če si želim pobarvat lase, a zdaj ne prihaja več v dom. Frizerja bi si želela na tri ali štiri mesece. Dobro bi bilo, da bi imeli enega v domu. Imamo tudi fizioterapijo. Ne hodim več nanjo, raje sama hodim s hoduljo, kolikor zmorem in se razgibavam. Zdravnik mi je rekel, da se naj gibljem, razgibavam po svojih zmožnostih, ne, da bi me bolelo, zato sem prenehala s fizioterapijo. Imam tudi možnost vsakodnevnega obiska zdravnika v domu, vendar ga ne rabim pogosto.«

4. Kako ste vključeni v načrtovanje dejavnosti, prireditve, ki so namenjene vsem oz. večjemu številu stanovalcev (na ravni vseh stanovalcev)? Prosim navedite primere!

»Zaposleni pridejo po mene in me vprašajo, če se želim udeležiti prireditve. O prireditvi mi povedo že prej. To pridejo povedat ali negovalka ali medicinska sestra. S socialno delavko pa glede aktivnosti ali dejavnosti nimam posebnega stika.«

5. Koliko vas v domu sploh sprašujejo o tem, kaj bi si želeli, da organizirajo za vas (vsakodnevne aktivnosti, dejavnosti, prireditve)? Ste vključeni v kakšne raziskave? Kako ste seznanjeni s tem, da upoštevajo vaše mnenje?

»Glede prireditvah me ne vprašajo, kaj si želim videti. Morda bi lahko predlagala, a bi bilo težko izvedljivo. Mi pa povedo če so in bi mi pomagali, med peljali, če bi želela iti, mam to možnost. Ne spomnim se kakšnih vprašalnikov ali raziskav, ki nam bi jih dali za izpolnit. Če imam kakšno željo mi jo uresničijo. Če želim iti ven mi pomagajo, a ne grem pogosto, bi pa lahko šla, če bi želela. Ko grem kam povem negovalkam. Kličejo nas po imenu. Lahko povemo, če želimo, da nas kličejo kako drugače.«

#### **Na kakšen način socialna delavka zagotavlja vključenost in avtonomnost stanovalcev pri organizaciji življenja v domu za stare ljudi?**

1. Na kakšen način in koliko pripomore socialna delavka po vašem mnenju na zagotavljanje, omogočanje, da lahko stanovalci sami odločate o sebi in ste pri sprejemanju odločitev o vašem življenju v domu upoštevani?

»Stika s socialno delavko nimam veliko. Do socialne delavke sem že stopila, če sem rabila pomoč ali nasvet, a se ne spomnim točno, bi mi pa pomagala, če bi jo rabila.«

2. Koliko vas pri tem socialna delavka sploh podpira in kako to občutite vi sami v vašem vsakdanu? Navedite primere!

»Vem, da bi mi bila na voljo. Pomagala mi je že glede oskrbnine, pri plačilu komunale za mojo hišo, ki jo imam.«

3. K čemu stremi, kako in koliko vam pomaga, da ste slišani, da so vaše želje in potrebe izpolnjene, upoštevane? Navedite primere!

»Mi pomaga, ko jo rabim, a z njo, socialno delavko nimam pogostih stikov.«

4. Lahko prosim opišete na primeru, kako vam socialna delavka pomaga pri zagotavljanju možnosti izbire aktivnosti, dejavnosti in oskrbe v domu tako na kolektivni (npr. delavnice) kot na individualni (npr. naročilo frizerja) ravni vsakega od vas stanovalcev? Kako in pri čem vse vam pomaga in kako je to videti v praksi?

»Sama nimam veliko denarja, imam malo penzijo. Da mi ga hčerka. S penzijo plačujem dom, pri tem ne rabim pomoči, a mi ne ostane. Denarja nimam. Da mi ga hčerka. Socialna delavka drugače ne hodi kaj dosti v sobo in me vpraša, če bi kaj rabila ali želela. Ji ni treba. Jo zaenkrat še ne potrebujem. Mi je pa socialna delavka že kaj pomagala in bi mi, če bi rabila (i34). Če kaj želim povem negovalkam ali sestri.«

**Kakšne naloge in vlogo ima pri postopku sprejema stanovalca v dom socialna delavka in kakšen vpliv ima odhod v dom na življenje starega človeka?**

1. Koliko je po vašem mnenju socialna delavka pripomogla, da ste se lažje in hitreje prilagodili na življenje v domu? Kako se je to kazalo v praksi? (opišite na vašem lastnem primeru, kako ste to doživeli, občutili)

»Imam hčerke v tujini, v Nemčiji, pridejo na obisk, ko so v Sloveniji, a ne pogosto. Sem pa z njimi v stikih, se pogosto slišimo po telefonu. Ni mi slabo tukaj. Doma tako nebi mogla več biti sama in skrbeti sama zase. Imam še sina s katerim se tudi redno slišim. On je v Črnečah v zavodu. Vsi otroci so mi bili v oporo pri navajanju na dom. Se z njimi dobro razumem. Imam stike tudi še s prijatelji od zunaj, me obiščejo bolj poredko, enkrat na mesec. Pri ohranjanju kontaktov z ljudmi od zunaj ne potrebujem pomoči, jih urejam sama. Drugi stanovalci večkrat pridejo k meni v sobo. Pogovarjamo se o starih časih. S temi stanovalci se poznam že od prej. Vsi ti so mi pomagali, da sem se hitro privadila na življenje v domu.«

2. Kako se spominjate vašega prihoda v dom (kako je izgledalo, kaj se je dogajalo) in kako je pri tem sodelovala socialna delavka? Prosim opišite vaš primer!

»Ko sem prišla v dom si nisem mislila, da bom tako dolgo tu. V tem domu sem že tri leta. Ne spomnim se dobro prvega dne. V Dom sem prišla od doma. Bila sem poškodovana. Ves čas sem ležala. Na začetku mi ni noben razkazal doma. So pa zaposleni prišli v sobo. Ko sem jih kaj vprašala so mi vse povedali, mi odgovorili. Z nekaterimi zaposlenimi se poznam že od prej, so domačini. Na začetku mi je bilo težko. Prihod v dom me je zelo šokiral in prizadel. O tem se nisem s kom pogovarjala. Sama sem prišla skozi to. Nazaj domov ne bi šla več, ker imam tu potrebno pomoč in mi je v redu. V oporo mi je bila tudi socialna delavka.«

| Št. izjave | Prepis izjave                                                                                                                             | Pojem                                                                                                                   | Pod kategorija         | Kategorija                                                             | Tema                                        |
|------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
| 1          | Sama se odločam, kaj bom počela čez dan. Imam svoj urnik, kako in kdaj se gibljem. Sama se odločim, kdaj grem na krajši sprehod s hoduljo | Avtonomno odločanje stanovalcev, kaj bodo počeli čez dan, kako, kdaj in koliko se bodo gibali, ima osebni urnik gibanja | Odločanje              | Želje glede dnevnih aktivnosti                                         | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 2          | Moram reči, da niso vsi prijazni v domu, sem se že tudi pritožila, čeprav to ne rada počnem                                               | Slabe, negativne izkušnje z delom in odnosom s strani (nekaterih) zaposlenih v domu                                     | Ocena življenja v domu | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 3          | Sem stoodstotno nepokretna, trudim se, oblačim se sama. Ven hodim na sprehode z vozičkom, a ne pogosto                                    | Samostojnost pri oblačenju in sprehajanju z vozičkom po lastni volji, kljub nesamostojni gibljivosti                    |                        | Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi                  | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 4a         | Sama rabim pomoč, pri osebni negi, tudi pri izločanju.                                                                                    | Potreba po pomoči pri osebni negi                                                                                       | potrebe                | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni                     | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |



|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                      |                        | ravni                                                                  |                                             |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
| 4b | Se je že zgodilo, da sem se pritožila, ko je osebje tukaj pustilo saj veste ono vrečko kateter. Mi je pomagala pri potrebi, pol je pa kar pustila kateter v sobi in več je ni bilo nazaj. Začelo je smrdeti. Potem je le prišla druga negovalka in odnesla, ko sem se pritožila, ker nisem mogla več, ne močno, sem pač rekla. Za to sem povedala drugim negovalkam in od takrat so na to pozornejše. Sedaj so bolj previdni | Slabe izkušnje z delom in odnosom s strani nekaterih zaposlenih v domu                                               | Ocena življenja v domu | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 5  | Hrana mi ni vedno dobra, slaba je. To sem jim tudi že povedala. Hrana bi morala biti bolj začinjena. v praženem krompirju tak ni čebule, jo pogrešam, ne vem zakaj tako šparajo z začimbami.                                                                                                                                                                                                                                 | Nezadovoljstvo s hrano v domu tako z začinjenostjo, okusom in kvaliteto priprave npr. v praženem krompirju ni čebule | Prehrana               | Ocena storitev                                                         | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 6a | Mesečni sestanki za hrano, kjer bi lahko sodelovala, če bi hotela,                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Možnost sodelovanja stanovalcev pri oblikovanju jedilnikov                                                           | prehrana               | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev    | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 6b | po moje ne pomagajo preveč. Drugače se sestanka še nisem udeležila, ne vem če bi pomagalo.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | negotovost glede dejanskega upoštevanja predlogov stanovalcev pri sestavi jedilnikov                                 | prehrana               | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev    | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 7  | Vsakič imamo dva jedilnika pri obrokih, med njima se lahko odločam. Ampak ni nobeden boljši                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Možnost izbire hrane pri obrokih med dvema menijema                                                                  | prehrana               | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev    | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 8  | Za kasnejši obrok upoštevajo, če ne bi mogla priti, bi se lahko dogovorila in bi ga dobila prej ali kasneje                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Možnost avtonomnega izbiranja ure obeda– po dogovoru z zaposlenimi                                                   | prehrana               | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev    | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 9  | Hrana ni topla, a razumem, da je potrebnega kar nekaj časa, da prinesejo v sobo. Je premalo osebja, da bi lahko hitreje                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Nezadovoljstvo s toploto hrane zaradi premalega števila zaposlenih, ki hrano delijo                                  | Prehrana               | Ocena storitev                                                         | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 10 | Hranim se sama                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Samostojno hranjenje, uživanje hrane                                                                                 |                        | Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi                  | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 11 | Pomoč potrebujem, da mi prinesejo hrano, pri                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Potreba po pomoči pri                                                                                                | potrebe                | Pomoč pri oskrbi, negi                                                 | Avtonomija, možnost                         |

|     |                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                              |                                                     |                                                          |                                                                                                                   |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | čiščenju sobe, preoblačenju postelje, umivanju                                                                                                                                                                      | prinašanju hrane v sobo, čiščenju, umivanju, prestiljanju postelje                                                                                                           |                                                     | stanovalcev na individualni ravni                        | odločanja stanovalcev                                                                                             |
| 12  | Vsaki 10 dni me tuširajo, a ni določeno z uro kdaj. Bolj težko bi jim rekla, da sedaj ne morem iti pod tuš, ker bi naslednjič bila šele čez 10 dni na vrsti                                                         | Brez možnosti odložitve termina tuširanja na kasneje                                                                                                                         | odločanje                                           | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                         |
| 13  | Sama se ne udeležujem aktivnosti. Ne hodim na telovadbo, na fizioterapijo, tudi ne na športne prireditve, kulturne prireditve. Če bi imela željo bi hodila, bi lahko, tako se mi pa ni.                             | Ne udeleževanje pri aktivnostih fizioterapiji, športnih in kulturnih prireditvah, dejavnostih                                                                                | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih                | Vsakdanjik                                               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                         |
| 14  | Če želim iti, povem sestram ali negovalkam, pa mi pomagajo, me peljejo na aktivnost, dejavnost ali prireditev, ni problema.                                                                                         | Možnost avtonomnega odločanja glede udeleževanja na aktivnostih, dejavnostih in prireditvah za vse stanovalce, tudi za nesamostojno gibljive stanovalce ob pomoči zaposlenih | Odločanje                                           | Želje glede dnevnih aktivnosti                           | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                         |
| 15  | Moj hobi je gledanje tega televizorja v sobi. Rada ga gledam                                                                                                                                                        | Gledanje TV-ja                                                                                                                                                               | Dnevne aktivnosti, dejavnosti                       | Vsakdanjik                                               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                         |
| 16  | se ne rada udeležujem aktivnosti ali prireditev. Organizirajo marsikaj tudi športne igre, kulturne krožke, ki se jih ne udeležujem, ker tudi težje sedim pa bi lahko rekla, pridejo po mene, a se mi pogosto ne da. | Neudeleževanje aktivnosti, prireditev, športnih iger, kulturnih krožkov zaradi težjega sedenja, bi pa lahko sodelovala, če bi želela                                         | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih in prireditvah | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma       | vklučenost v organiziranje življenja v domu                                                                       |
| 17a | Morali bi imeti svojo frizerko, Minilo je tri mesece, kar je bila frizerka nazadnje v domu. od takrat je ni bilo. Ena frizerka me je vprašala, če si želim pobarvat lase, a zdaj ne prihaja več v dom.              | Občasna možnost frizerskih storitev v domu                                                                                                                                   |                                                     | Dostopnost do storitev, dejavnosti v domu                | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu |
| 17b | Frizerske storitve bi si želela enkrat vsake tri mesece Dobro bi bilo, da bi imeli enega v domu. Zdaj ga že dolgo ni bilo.                                                                                          | Želja po rednejših frizerskih storitvah v domu                                                                                                                               |                                                     | Dostopnost do storitev, dejavnosti v domu                | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri                             |

|    |                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                  |                                       |                                                                                                 |                                                                                                                     |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                  |                                       |                                                                                                 | organizaciji življenja domu                                                                                         |
| 18 | Imamo tudi fizioterapijo. Ne hodim več nanjo, raje sama hodim s hoduljo, kolikor zmorem in se razgibavam. Zdravnik mi je rekel, da se naj gibljem, razgibavam po svojih zmožnostih, ne, da bi me bolelo, zato sem prenehala s fizioterapijo. | Neobiskovanje fizioterapije, raje samostojno gibanje po svojih zmožnostih s hoduljo                                                              | Delovna terapija in/ali fizioterapija | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                                              | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 19 | Imam tudi možnost vsakodnevnega obiska zdravnika v domu, vendar ga ne rabim pogosto                                                                                                                                                          | Možnost vsakodnevnega obiska pri zdravniku v Domu po potrebi                                                                                     | zdravnik                              | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                                              | vklučenost v organiziranje življenja v domu                                                                         |
| 20 | Zaposleni pridejo po mene in me vprašajo, če se želim udeležiti prireditve. O prireditvi mi povedo že prej. To pridejo povedat ali negovalka ali medicinska sestra                                                                           | Možnost udeleževanja na prireditvah, obveščanje s strani zaposlenih                                                                              | prireditve                            | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | vklučenost v organiziranje življenja v domu                                                                         |
| 21 | S socialno delavko pa glede aktivnosti ali dejavnosti nimam posebnega stika                                                                                                                                                                  | Brez potrebe po pomoči socialne delavke glede aktivnosti, dejavnosti                                                                             |                                       | Vloga in pomoč socialne delavke glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe                          | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 22 | Glede prireditev me ne vprašajo, kaj si želim videti.                                                                                                                                                                                        | Brez možnosti odločanja glede izvajanja, in organiziranja vrste prireditve                                                                       | prireditve                            | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 23 | Mi pa povedo če so in bi mi pomagali, med peljali, če bi želela iti, imam to možnost.                                                                                                                                                        | Možnost avtonomnega odločanja glede udeleževanja na prireditvah za vse stanovalce, tudi za nesamostojno gibljive stanovalce ob pomoči zaposlenih | prireditve                            | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | vklučenost v organiziranje življenja v domu                                                                         |
| 24 | Ne spomnim se kakšnih vprašalnikov ali raziskav, ki nam bi jih dali za izpolnit                                                                                                                                                              | Ne sodelovanje, vključenost v raziskave                                                                                                          | Vključevanje v raziskave              | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev                          | vklučenost v organiziranje življenja v domu                                                                         |
| 25 | Če imam kakšno željo mi                                                                                                                                                                                                                      | Možnost izražanja                                                                                                                                | Izražanje                             | Spraševanje o                                                                                   | vklučenost v                                                                                                        |

|     |                                                                                                                               |                                                                                                                  |       |                                                          |                                                                                                                     |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | jo uresničijo                                                                                                                 | in upoštevanje predlogov, želja                                                                                  | želja | željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev | organiziranje življenja v domu                                                                                      |
| 26a | Če želim iti ven mi pomagajo, a ne grem pogosto, bi pa lahko šla, če bi želela                                                | Možnost pomoči s strani zaposlenih ob izhodi iz Doma                                                             |       | Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi             | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 26b | Ko grem kam povem negovalkam                                                                                                  | Obveščanje ob izhodu iz doma                                                                                     |       | Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi             | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 27  | Kličejo nas po imenu. Lahko povemo, če želimo, da nas kličejo kako drugače                                                    | Možnost avtonomnega odločanja stanovalcev o naslavljanju                                                         |       | Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi             | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 28  | Stika s socialno delavko nimam veliko                                                                                         | Redkejši stiki s socialno delavko                                                                                |       | Stik s socialno delavko                                  | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 29  | Do socialne delavke sem že stopila, če sem rabila pomoč ali nasvet, a se ne spomnim točno, bi mi pa pomagala, če bi jo rabila | Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke glede informiranja stanovalcev                                     |       | Pomoč in podpora socialne delavke                        | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 30  | Vem, da bi mi bila na voljo. Pomagala mi je že glede oskrbnine, pri plačilu komunale za mojo hišo, ki jo imam.                | Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem glede domske oskrbe in plačilu komunale za domačo hišo |       | Pomoč in podpora socialne delavke                        | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 31  | Mi pomaga, ko jo rabim, a z njo, socialno delavko nimam pogostih stikov                                                       | Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem                                                        |       | Pomoč in podpora socialne delavke                        | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 32  | Sama nimam veliko                                                                                                             | Pomoč sorodnikov                                                                                                 |       | Pomoč in                                                 | Način socialne                                                                                                      |

|     |                                                                                                                                         |                                                                                                                 |                        |                                                                                          |                                                                                                                     |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | denarja, imam malo penzijo. Da mi ga hčerka. S penzijo plačujem dom, pri tem ne rabim pomoči, a mi ne ostane.                           | pri plačevanju računov                                                                                          |                        | vloga sorodnikov                                                                         | delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu                |
| 33  | Socialna delavka drugače ne hodi kaj dosti v sobo in me vpraša, če bi kaj rabila ali želela. Ji ni treba. Jo zaenkrat še ne potrebujem. | (brez potrebe po obiskovanju?) Redko obiskovanje socialne delavke v sobah stanovalcev ter spraševanje po željah |                        | Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 34  | Mi je pa socialna delavka že kaj pomagala in bi mi, če bi rabila.                                                                       | Možnost pomoči socialne delavke za stanovalce                                                                   |                        | Pomoč in podpora socialne delavke                                                        | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 35  | Če kaj želim povem negovalkam ali sestri                                                                                                | Pomoč in upoštevanje s strani zdravstvenih delavcev                                                             | zdravstvo              | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev                   | vključenost v organiziranje življenja v domu                                                                        |
| 36a | Imam hčerke v tujini, v Nemčiji, pridejo na obisk, ko so v Sloveniji, a ne pogosto.                                                     | Osebni stik z otroci                                                                                            | osebe                  | Stiki s sorodniki                                                                        | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 36b | Sem pa z njimi v stikih, se pogosto slišimo po telefonu                                                                                 | Telefonski kontakti s sorodniki                                                                                 | oblika                 | Stiki s sorodniki                                                                        | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 37  | Ni mi slabo tukaj. Doma tako nebi mogla več biti sama in skrbeti sama zase.                                                             | Zadovoljstvo z življenjem v domu, nezmožnost samostojnega                                                       | Ocena življenja v domu | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti,                            | vključenost v organiziranje življenja v domu                                                                        |

|    |                                                                                                                                                                                       | življenja v domačem okolju                                                                |                           | storitev                                          |                                                                                                                     |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|---------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 38 | Imam še sina s katerim se tudi redno slišim. On je v Črnečah v zavodu                                                                                                                 | telefonski kontakti s sorodniki                                                           | oblika                    | Stiki s sorodniki                                 | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 39 | Vsi otroci so mi bili v oporo pri navajanju na dom. Se z njimi dobro razumem                                                                                                          | Podpora in pomoč sorodnikov pri navajanju na življenje v domu                             | Ohranjanje socialne mreže | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 40 | Imam stike tudi še s prijatelji od zunaj, me obiščejo bolj poredko, enkrat na mesec                                                                                                   | Enkrat na mesec                                                                           | pogostost                 | Stiki s prijatelji                                | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 41 | Pri ohranjanju kontaktov z ljudmi od zunaj ne potrebujem pomoči, jih urejam sama                                                                                                      | Samostojno in avtonomno ohranjanje stikov z ljudmi izven doma                             | Ohranjanje socialne mreže | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 42 | stanovalci večkrat pridejo k meni v sobo. Pogovarjamo se o starih časih. S temi stanovalci se poznam že od prej. Vsi ti so mi pomagali, da sem se hitro privadila na življenje v domu | Druženje s sostanovalci, obujanje preteklih izkušenj om medsebojna podpora med stanovalci | Ohranjanje socialne mreže | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 43 | Ko sem prišla v dom si nisem mislila, da bom tako dolgo tu. V tem domu sem že tri leta                                                                                                | V domu tri leta                                                                           |                           | Življenje v domu                                  | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje                 |

|     |                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                          |  |                                                                      |                                                                                                                     |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                          |  |                                                                      | starega človeka                                                                                                     |
| 44  | Ne spomnim se dobro prvega dne. V Dom sem prišla od doma. Bila sem poškodovana. Ves čas sem ležala.                                                                                                                                 | Prihod v dom iz domačega okolja, ne spomni se ali ob pomoči sorodnikov ali koga drugega                                                  |  | Vloga sorodnikov ob prihodu v dom                                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 45  | Na začetku mi ni noben razkazal doma. So pa zaposleni prišli v sobo. Ko sem jih kaj vprašala so mi vse povedali, mi odgovorili. Z nekaterimi zaposlenimi se poznam že od prej, so domačini med njimi je bila tudi socialna delavka. | Brez obhoda po domu zaposlenih. Socialna delavka in zaposleni predstavili dom, razložili pravila ter odgovorili na zastavljena vprašanja |  | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 46a | Na začetku mi je bilo težko. Prihod v dom me je zelo šokiral in prizadel.                                                                                                                                                           | Težak začetek glede privajanja na življenje v domu                                                                                       |  | Privajanje na življenje v domu                                       | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 46b | O tem se nisem s kom pogovarjala. Sama sem prišla skozi to. Nazaj domov ne bi šla več, ker imam tu potrebno pomoč in mi je v redu                                                                                                   | Oblika samopomoči                                                                                                                        |  | Privajanje na življenje v domu                                       | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |

C (dokaj samostojna stanovalka)

**Kako in na kakšen način so stanovalci doma za stare vključeni v organiziranje življenja v domu in kakšna je njihova avtonomija, možnost odločanja?**

VIDIK avtonomije, možnosti odločanja:

1. Kakšne možnosti imate stanovalci v domu glede samostojnega sprejemanja odločitev? (vas vprašajo kaj si želite, kaj bi radi počeli, lahko sami izberete kako bo tekal vaš vsakdan)? Ali lahko odločate o tem, kdaj imate obroke, kaj bi radi jedli; kdaj vam spravijo sobo?

»Zadovoljna sem s hrano. Če pa kaj nimam rada povem, da mi dajo manj, da se hrane ne meče stran (1). Hodim na vse prireditve. Kaj bom počela se sama odločim (2). Vstanem ob 6.00 uri vsak dan (3). Se umijem, oblečem (4). Ko je ura 7.50 grem v jedilnico na zajtrk (5). S socialno delavko sem zelo zadovoljna. Če kaj rabim, povem (6). **V Domu je bil tudi moj mož, 15 mesecev. Redno sem ga obiskovala. Velikokrat sem ga vprašala, kako mu je, ga kaj moti ali bi kaj spremenil in druge stvari. Vedno je bil dobre volje. Nikoli ni imel pripomb, rekel je, da so prijazni, da mu v vsemu pomagajo, ustrezajo, če le lahko, kar koli potrebuje, zato tudi sama kasneje nisem imela težav pri sprejetju odločitve za odhod v Dom.** Na obroke hodim ob uri, če imam kaj zajtrkujem kasneje. Večerjam, kosilom lahko tudi kasneje, ni problema. Se lahko dogovorim (8). Zadovoljna sem tudi z zdravnikom, ki ga imamo v domu vsak dan od ponedeljka do petka. (9) Ko sem bila doma, sem si skuhalo kavo in pojedla žemljo z eurokremom. Do desetih sem bila v postelji. Tukaj pa moram vstati. To me ne moti. Tu sem res zelo zadovoljna in vesela. Lepo mi je tukaj (10). Vse uredim sama, pomoči ne rabim (11). Vsakih 10 dni me kopajo. Če se kopat ne morem zaradi česar koli, povem. Mi kopanje predstavijo na prej ali kasneje, kot želim. Ni nobenega problema. (12) Vsak dan počistijo sobo. Pri tem mi pomagajo. Se prilagodijo zaradi obiskov ali česa drugega. (13)«

2. Kako zaposleni upoštevajo pri dnevnih aktivnostih, dejavnostih vaše želje? Kdaj organizirajo aktivnosti na katerih vi radi sodelujete? Lahko sami izberete kdaj bi želeli, da vam pomagajo pri negi?

»Vprašajo me ali sem zadovoljna. In jaz sem zadovoljna, me vprašajo po željah. Obiskujem pogovorne skupine, prireditve, telovadbo. K maši hodim. Imamo jo vsaki drugi petek. Hodim tudi na molitvene urice. Za praznike je maša v jedilnici. Pridejo različni duhovniki, ni vedno isti. Največkrat pa pride Radeljski župnik. Termini maš so tokrat, ko lahko pridejo duhovniki, pri tem nimamo vpliva. Pri negi ne potrebujem pomoči. Včasih prosim za pomoč pri zapiranju gumbov. In mi z veseljem pomagajo.«

VIDIK vključenosti v organiziranje življenja v domu:

3. Katere in koliko imate dejavnosti in storitev, ki so organizirane s strani doma za vas stanovalce?

»Sama sem samostojna pri vseh aktivnostih. Hodim na pogovorne urice, družabne aktivnosti, kulturne prireditve in tudi na bobnarsko delavnico, molitvene urice. Hodim na vse.«

4. Kako ste vključeni v načrtovanje dejavnosti, prireditev, ki so namenjene vsem oz. večjemu številu stanovalcev (na ravni vseh stanovalcev)? Prosim navedite primere!

»Pri pripravi prireditev bi lahko sodelovala, vendar zaradi težav s kolkom ne zmorem. Zdravniki pa so mi povedali, da operacija ni mogoča zaradi slabega srca, je zelo nevarna. Lani sem dobila blokado, ki pa ne pomaga, desno nogo imam krajšo. Dobim Lekadol ali še kaj močnejšega za kolke, zdravila za srce in za odvajanje vode tudi; kar rabim, dobim. Zdravila za odvajanje vode sem dobivala že doma. Res se dobro počutim tukaj. Nimam nobenih pripomb. Prej sem bila pri vnuku.«

5. Koliko vas v domu sploh sprašujejo o tem, kaj bi si želeli, da organizirajo za vas (vsakodnevne aktivnosti, dejavnosti, prireditve)? Ste vključeni v kakšne raziskave? Kako ste seznanjeni s tem, da upoštevajo vaše mnenje?

»Z aktivnostmi sem zadovoljna. Imeli smo tudi modno revijo. Lani sem bila manekenka. Če bi karkoli rabila, pomoč ali karkoli drugega bi povedala. Pomagali bi mi. Ne bi bilo problema, tako glede aktivnosti, kot glede oskrbe. Sem vključena enkrat na leto v anketo o zadovoljstvu, kjer povem kaj mi je veedu in kaj ne.«



### **Na kakšen način socialna delavka zagotavlja vključenost in avtonomnost stanovalcev pri organizaciji življenja v domu za stare ljudi?**

1. Na kakšen način in koliko pripomore socialna delavka po vašem mnenju na zagotavljanje, omogočanje, da lahko stanovalci sami odločate o sebi in ste pri sprejemanju odločitev o vašem življenju v domu upoštevani?

»S socialno delavko se ne srečam pogosto, saj imam otroke, ki mi pomagajo in me redno obiskujejo. Imam nizko pokojnino, zato mi pri doplačilu doma pomagajo otroci. Trudim se, da hodim, sem samostojna, ker je oskrba dražja, če si nepokreten. Z otroci se zelo dobro razumem. Otrok imam sedem. Moram povedati, da se z njimi še nikoli nisem skregala. So mi v oporo Vseh sem sem spravila gor in do kruha, o vsem smo sev pogovorili. Vedno smo se razumeli, nikoli in res mislim nikoli nisem rabila povzdigniti glasu.«

2. Koliko vas pri tem socialna delavka sploh podpira in kako to občutite vi sami v vašem vsakdanu? Navedite primere!

»Če bi karkoli rabila ali želela, bi mi socialna delavka pomagala. Težav nimam, zato pri reševanju ne potrebujem pomoči. Že doma sem živela s 15 strankami in nisem imela nikoli težav.

3. K čemu stremi, kako in koliko vam pomaga, da ste slišani, da so vaše želje in potrebe izpolnjene, upoštevane? Navedite primere!

»Ko sem prišla v Dom, sta me socialna delavka in hčerka, ki dela kot sestra pri zdravniku, peljali v jedilnico. Vsakič se lahko obrnem na socialno delavko, če sem ali bi karkoli potrebovala. Ko jo rabim je dostopna, prijazna, sem slišana..«

4. Lahko prosim opišete na primeru, kako vam socialna delavka pomaga pri zagotavljanju možnosti izbire aktivnosti, dejavnosti in oskrbe v domu tako na kolektivni (npr. delavnice) kot na individualni (npr. naročilo frizerja) ravni vsakega od vas stanovalcev? Kako in pri čem vse vam pomaga in kako je to videti v praksi?

»Socialno delavko v glavnem ne prosim za pomoč. V domu nimamo frizerja, hodim v Mercator center tukaj zraven doma. Hčerka me naroči k frizerju, pospremijo pa me tu zaposleni. Če kar koli rabim, tako glede dejavnosti, aktivnosti ali oskrbe, se lahko obrnem na socialno delavko in zaposlene. So prijazni. Tu v Domu sem res zadovoljna.«

### **Kakšne naloge in vlogo ima pri postopku sprejema stanovalca v dom socialna delavka in kakšen vpliv ima odhod v dom na življenje starega človeka?**

1. Koliko je po vašem mnenju socialna delavka pripomogla, da ste se lažje in hitreje prilagodili na življenje v domu? Kako se je to kazalo v praksi? (opišite na vašem lastnem primeru, kako ste to doživeli, občutili)

»Socialna delavka in drugi zaposleni, tudi moja hčerka, ki je sestra pri zdravniku, so mi zelo pomagali in mi bili na voljo, da sem se čimprej privadila, da mi je bilo dobro. Res nimam in ne morem imeti nobenih pripomb. Hvaležna sem jim. Predstavili so mi Dom, mi sproti povedali, kje je kaj, me obveščali in mi pomagali pri vsem, če sem kaj rabila, želela. Drugače pa na začetku in potem s časoma saj vete so mi vse razložili kako in kaj, kaj sem rabila vedeti in me še vprašali, če me še kaj zanima. Tudi sama sem sproti spoznavala nove stvari, življenje v domu. Pri tem mi je pomagala tudi socialna delavka. Obiskujejo me tudi otroci. Obiskujejo me skoraj vsaki dan. En sin me pokliče vsak dan ob 10.50, če sme npr. na aktivnosti ali v knjižnici, mu povem, da me pokliče

kasneje. 17. julija bom v domu že dve leti. Obiskujejo me prijateljice iz Lovrenca in Podvelke, med katerimi so tudi tiste s katerimi sem prej že živela v sosedstvu. Sicer bolj redko, po telefonu se večkrat slišimo.«

2. Kako se spominjate vašega prihoda v dom (kako je izgledalo, kaj se je dogajalo) in kako je pri tem sodelovala socialna delavka? Prosim opišite vaš primer!

»Prvi dan me je v dom pripeljal moj vnuk. Potem so me pa medicinske sestre, socialna delavka in moja hčerka, ki je sestra pri zdravniku tu v domu, sprejeli. Prvo so mi pokazali sobo v katero sem bila nameščena. Na začetku so me peljali po domu. Vsi skupaj so me peljali po domu, da so mi pokazali prostore, mi predstavili osebje, s katerimi sem bila in sem v stiku. Predstavili so mi tudi hišni red v domu. A vete sem že malo pozabila. Haha. Ob prihodu v dom nisem čutila nobene stiske, negativnosti, tesnobe. Z veseljem sem šla v dom- Ja bila sem zadovoljna. Sploh mi ni bilo težko. Nisem imela težav s privajanjem. Sem se sama odločila, da bom odšla v dom. Ko sem prišla v dom so me predstavili tudi stanovalcem v jedilnici. s katerimi sedimo skupaj, se dobro razumemo. Res sem bila in sem še vedno zelo zadovoljna, nikoli nimam nobene pripombe, zelo sem vesela tukaj. Vedno, ko karkoli potrebujem mi pomagajo, so prijazni, nimam in tudi nikoli nisem še imela nobene pripombe. Zelo lepo mi je tukaj. Vmes se je tudi že toliko stvari zgodilo, da sem že malo pozabila, haha. Drugače pa socialna delavka pri meni ni bila doma, me je sprejela, se mi je predstavila, mi pomagala ob prihodu v dom. Že prej sem hodila k mojemu možu, ki je bil isto v tem domu. že takrat sem delno spoznala dom, dogajanje v njemu, ko sem hodila k njemu. 15 mesecev je bil tu v domu. Sem ga spraševala kako mu je in nikoli ni imel besede slabega za povedati o domu, zaposlenih. Res so prijazni, ustrezljivi, pomagajo, zato sem se tudi sama zadovoljna odšla v dom in se hitro navadila na življenje v domu.. Hvala vam za vse, upam, da sem bila vredna.«

| Št. izjave | Prepis izjave                                                                                  | Pojem                                                                                 | Podkategorija | Kategorija                     | Tema                                      |
|------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|---------------|--------------------------------|-------------------------------------------|
| 1          | Zadovoljna sem s hrano. Če pa kaj nimam rada povem, da mi dajo manj, da se hrane ne meče stran | Zadovoljstvo s hrano v domu, če kaj nima rada prosi za manj                           | Prehrana      | Ocena storitev                 | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 2          | Hodim na vse prireditve. Kaj bom počela se sama odločim.                                       | Avtonomno odločanje stanovalcev, kaj bodo počeli čez dan, obiskovanje vseh prireditev | odločanje     | Želje glede dnevnih aktivnosti | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 3          | Vstanem ob 6.00 uri vsak dan                                                                   | 6.00 uri                                                                              | Vstajanje     | vsakdanjik                     | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 4          | Se umijem, oblečem.                                                                            | Umivanje, oblačenje                                                                   | Osebna nega   | vsakdanjik                     | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 5          | Ko je ura 7.50 grem v jedilnico na zajtrk                                                      | 7.50 uri                                                                              | zajtrkovanje  | vsakdanjik                     | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 6          | S socialno delavko sem zelo zadovoljna. Če kaj rabim, povem                                    | Zadovoljstvo s pomočjo in delom socialne delavke                                      | zaposleni     | Ocena storitev                 | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                           |                        |                                                                        |                                                                                                                     |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 7  | V Domu je bil tudi moj mož, 15 mesecev. Redno sem ga obiskovala. Velikokrat sem ga vprašala, kako mu je, ga kaj moti ali bi kaj spremenil in druge stvari. Vedno je bil dobre volje. Nikoli ni imel pripomb, rekel je, da so prijazni, da mu v vsemu pomagajo, ustrezajo, če le lahko, kar koli potrebuje, zato tudi sama kasneje nisem imela težav pri sprejetju odločitve za odhod v Dom. | pozitivne pretekle izkušnje ob obiskovanju moža pred prihodom v dom                                                       |                        | sprejem odločitve za odhod v dom                                       | Naloge in vloge socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 8  | Na obroke hodim ob uri, če imam kaj zajtrkujem kasneje. Večerjam, kosilom lahko tudi kasneje, ni problema. Se lahko dogovorim.                                                                                                                                                                                                                                                              | Možnost avtonomnega izbiranja ure obeda– po dogovoru z zaposlenimi                                                        | prehrana               | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev    | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 9  | Zadovoljna sem tudi z zdravnikom, ki ga imamo v domu vsak dan od ponedeljka do petka.                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Možnost vsakodnevnega obiska pri zdravniku v Domu po potrebi                                                              | zdravnik               | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                     | Vključevanje v organiziranje življenja v domu                                                                       |
| 10 | Tu sem res zelo zadovoljna in vesela. Lepo mi je tukaj                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Zadovoljstvo z življenje v domu                                                                                           | Ocena življenja v domu | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev | vklučenost v organiziranje življenja v domu                                                                         |
| 11 | Vse uredim sama, pomoči ne rabim                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Samostojnost pri aktivnostih                                                                                              |                        | Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi                  | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 12 | Vsaki deset dni me kopajo.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Potreba po pomoči pri tuširanju                                                                                           | potrebe                | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 13 | Če se kopat ne morem zaradi česar koli, povem. Mi kopanje prestavijo na prej ali kasneje, kot želim. Ni nobenega problema.                                                                                                                                                                                                                                                                  | možnost avtonomnega odločanja stanovalcev glede potrebe po pomoči in/ali preložitve termina tuširanja na prej ali kasneje | odločanje              | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 14 | Vsak dan počistijo, sobo. Pri tem mi pomagajo.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Potreba po pomoči pri pospravljanju in /ali čiščenju sobe                                                                 | potrebe                | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 15 | Se prilagodijo zaradi obiskov ali                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | možnost                                                                                                                   | odločanje              | Pomoč pri                                                              | Avtonomija,                                                                                                         |

|    |                                                                                                                                   |                                                                                                                         |                                                                                         |                                                          |                                             |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
|    | česa drugega.                                                                                                                     | avtonomnega odločanja stanovalcev o kasnejšem času in poteku čiščenja in/ali pospravljanja sobe                         |                                                                                         | oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni           | možnost odločanja stanovalcev               |
| 16 | Vprašajo me ali sem zadovoljna. In jaz sem zadovoljna, me vprašajo po željah.                                                     | Vprašanje in možnost izražanja želja                                                                                    | Izražanje in/ali uresničevanje želja                                                    | Želje glede dnevnih aktivnosti                           | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 17 | Obiskujem pogovorne skupine, prireditve, telovadbo. K maši hodim. Imamo jo vsaki drugi petek. Hodim tudi na molitvene urice.      | Obiskovanje pogovornih uric, prireditev, telovadbe, maše, molitvenih uric                                               | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih                                                    | vsakdanjik                                               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 18 | Za praznike je maša v jedilnici. Pridejo različni duhovniki, ni vedno isti. Največkrat pa pride Radeljski župnik.                 | Ob praznikih maša v jedilnici, mašujejo različni duhovniki                                                              | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih                                                    | vsakdanjik                                               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 19 | Termini maš so tokrat, ko lahko pridejo duhovniki, pri tem nimamo vpliva.                                                         | Brez možnosti odločanja glede določitve termina izvajanja maše                                                          | Vključevanje in soodločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, oskrbe na kolektivni ravni | Želje glede dnevnih aktivnosti                           | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 20 | Pri negi ne potrebujem pomoči.                                                                                                    | Samostojnost pri osebni negi                                                                                            |                                                                                         | Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi    | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 21 | Včasih prosim za pomoč pri zapiranje gumbov. In mi z veseljem pomagajo                                                            | Potrebna po pomoči pri oblačenju                                                                                        | potrebe                                                                                 | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 22 | Sama sem samostojna pri vseh aktivnostih.                                                                                         | Samostojnost pri aktivnostih                                                                                            |                                                                                         | Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi    | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 23 | Hodim na pogovorne urice, družabne aktivnosti, kulturne prireditve in tudi na bobnarsko delavnico, molitvene urice. Hodim na vse. | Udeleževanje na pogovornih uricah, družabnih aktivnostih, kulturnih prireditvah, bobnarski delavnici, molitvenih uricah | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih in prireditvah                                     | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma       | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 24 | Pri pripravi prireditev bi lahko sodelovala, vendar zaradi težav s kolkom ne zmorem.                                              | Nesodelovanje pri pripravi prostorov za prireditve zaradi                                                               | prireditve                                                                              | Vključevanje in odločanje o dejavnostih,                 | vklučenost v organiziranje življenja v domu |

|     |                                                                                                                                                              |                                                                                         |                                                     |                                                                        |                                                                                                                     |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                                                                                                                                              | zdravstvenih težav                                                                      |                                                     | aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni                 |                                                                                                                     |
| 25  | Dobim Lekadol ali še kaj močnejšega za kolke, zdravila za srce in za odvajanje vode tudi; kar rabim, dobim. Zdravila za odvajanje vode sem dobivala že doma. | Dostopnost in možnost jemanja vseh potrebnih zdravil                                    | potrebe                                             | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 26  | Res se dobro počutim tukaj. Nimam nobenih pripomb. Prej sem bila pri vnuku.                                                                                  | Zadovoljstvo z življenjem v domu ter odnosom in delom zaposlenih                        | Ocena življenja v domu                              | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev | vklučenost v organiziranje življenja v domu                                                                         |
| 27  | Z aktivnostmi sem zadovoljna. Imeli smo tudi modno revijo. Lani sem bila manekenka.                                                                          | Možnost sodelovanja kot manekenka na modni reviji v Domu                                | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih in prireditvah | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                     | vklučenost v organiziranje življenja v domu                                                                         |
| 28a | Če bi karkoli rabila, pomoč ali karkoli drugega bi povedala. Pomagali bi mi. Ne bi bilo problema, tako glede aktivnosti, kot glede oskrbe                    | Pomoč in upoštevanje s strani zaposlenih tako glede aktivnosti, kot oskrbe              |                                                     | Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi                           | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 28b | Sem vključena enkrat na leto v anketo o zadovoljstvu, kjer povem kaj mi je veedu in kaj ne.                                                                  | Enkrat letno sodelovanje v raziskavi o zadovoljstvu stanovalcev, drugih raziskav nimajo | vključevanje v raziskave                            | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev | vklučenost v organiziranje življenja v domu                                                                         |
| 29a | S socialno delavko se ne srečam pogosto                                                                                                                      | Redkejši stiki s socialno delavko                                                       |                                                     | Stik s socialno delavko                                                | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 29b | imam otroke, ki mi pomagajo in me redno obiskujejo. Imam nizko pokojnino, zato mi pri doplačilu doma pomagajo otroci.                                        | Pomoč in podpora sorodnikov pri plačevanju domske oskrbe                                |                                                     | Pomoč in vloga sorodnikov                                              | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |

|    |                                                                                                                                |                                                                                                             |  |                                                                                          |                                                                                                                     |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 30 | Trudim se, da hodim, sem samostojna, ker je oskrba dražja, če si nepokreten.                                                   | Samostojnost pri gibanju in aktivnostih                                                                     |  | Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi                                    | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 31 | Z otroci se zelo dobro razumem. Otrok imam sedem. Moram povedati, da se z njimi še nikoli nisem skregala. So mi v oporo        | Dobri odnosi in podpora sorodnikov                                                                          |  | Pomoč in vloga sorodnikov                                                                | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 32 | Če bi karkoli rabila ali želela, bi mi socialna delavka pomagala. Težav nimam, zato pri reševanju ne potrebujem pomoči.        | Možnost pomoči socialne delavke za stanovalce                                                               |  | Pomoč in podpora socialne delavke                                                        | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 33 | Ko sem prišla v Dom, sta me socialna delavka in hčerka, ki dela kot sestra pri zdravniku, peljali v jedilnico.                 | Socialna delavka in zaposleni izvedli sprejem, postrežba s kosilom                                          |  | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                                        | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 34 | Vsakič se lahko obrnem na socialno delavko, če sem ali bi karkoli potrebovala. Ko jo rabim je dostopna, prijazna, sem slišana. | Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem po potrebi, so slišani                            |  | Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 35 | Socialno delavko v glavnem ne prosim za pomoč                                                                                  | Redkejša potreba po pomoči socialne delavke pri uresničevanju in zadovoljevanju želja in potreb stanovalcev |  | Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti,                      | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti                                               |

|     |                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                      |                                       |                                                                                          |                                                                                                                     |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                      |                                       | aktivnosti in oskrbe                                                                     | stanovalcev pri organizaciji življenja v domu                                                                       |
| 36a | V domu nimamo frizerja, hodim v Mercator center tukaj zraven doma.                                                                                                                                                                           | Brez možnosti frizerskih storitev v domu                                                             |                                       | dostopnost do storitev, dejavnosti v domu                                                | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 36b | Hčerka me naroči k frizerju, pospremijo pa me tu zaposleni.                                                                                                                                                                                  | Pomoč sorodnikov pri dogovoru za frizerske storitve ob podpori in pomoči zaposlenih                  |                                       | Pomoč in vloga sorodnikov                                                                | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 37  | Če kar koli rabim, tako glede dejavnosti, aktivnosti ali oskrbe, se lahko obrnem na socialno delavko in zaposlene. So prijazni. Tu v Domu sem res zadovoljna.                                                                                | Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke in zaposlenih stanovalcem glede aktivnosti in oskrbe   |                                       | Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 38  | Socialna delavka in drugi zaposleni, tudi moja hčerka, ki je sestra pri zdravniku, so mi zelo pomagali in mi bili na voljo, da sem se čimprej privadila, da mi je bilo dobro. Res nimam in ne morem imeti nobenih pripomb. Hvaležna sem jim. | Podpora in pomoč sorodnikov, zaposlenih, tudi socialne delavke pri navajanju na življenje v domu     | Grajenje in ohranjanje socialne mreže | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                                        | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 39  | Predstavili so mi Dom, mi sproti povedali, kje je kaj, me obveščali in mi pomagali pri vsem, če sem kaj rabila, želela.                                                                                                                      | Podpora in pomoč socialne delavke in zaposlenih glede predstavitve doma, obveščanja o aktivnostih in | Socialna delavka in zaposleni         | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                                        | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv                                           |

|     |                                                                                                                                     |                                                                                   |                               |                                                   |                                                                                                                     |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|---------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                                                                                                                     | dogajanju v domu, pravih doma ter možnosti oskrbe                                 |                               |                                                   | odhoda v dom na življenje starega človeka                                                                           |
| 40  | na začetku in potem s časom saj vete so mi vse razložili kako in kaj, kaj sem rabila vedeti in me še vprašali, če me še kaj zanima. | Podpora in pomoč zaposlenih in socialne delavke pri navajanju na življenje v domu | Socialna delavka in zaposleni | Pomoč in podpora ob navajanju na življenje v domu | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 41  | Tudi sama sem sproti spoznavala nove stvari, življenje v domu. Pri tem mi je pomagala tudi socialna delavka.                        | Samospoznavanje življenja v domu ob pomoči socialne delavke                       | Socialna delavka              | Pomoč in podpora ob navajanju na življenje v domu | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 42a | Obiskujejo me tudi otroci. Obiskujejo me skoraj vsaki dan.                                                                          | Osebni stik z otroci                                                              | osebe                         | Stiki s sorodniki                                 | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 42b | En sin me pokliče vsak dan ob 10.50, če sem npr. na aktivnosti ali v knjižnici, mu povem, da me pokliče kasneje.                    | telefonski kontakti s sorodniki                                                   | oblika                        | Stiki s sorodniki                                 | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 43  | 17. julija bom v domu že dve leti.                                                                                                  | V Domu dve leti                                                                   |                               | Življenje v domu                                  | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv                                           |



|     |                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                      |        |                                                                      |                                                                                                                     |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                      |        |                                                                      | odhoda v dom na življenje starega človeka                                                                           |
| 44a | Obiskujejo me prijateljice iz Lovrenca in Podvelke, med katerimi so tudi tiste s katerimi sem prej že živela v sosedstvu. Sicer bolj redko                                                          | Osebnostni stik s prijatelji bolj redko                                                              | osebe  | Stiki s prijatelji                                                   | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 44b | po telefonu se večkrat slišimo.                                                                                                                                                                     | Telefonski kontakt s prijatelji                                                                      | oblika | Stiki s prijatelji                                                   | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 45  | Prvi dan me je v dom pripeljal moj vnuk.                                                                                                                                                            | Spremljanje in opora sorodnikov ob prihodu v dom                                                     |        | Vloga sorodnikov ob prihodu v dom                                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 46  | Potem so me pa medicinske sestre, socialna delavka in moja hčerka, ki je sestra pri zdravniku tu v domu, sprejeli. Prvo so mi pokazali sobo v katero sem bila nameščena.                            | Socialna delavka in zaposleni izvedli sprejem in pokazali sobo stanovalca/ stanovalke                |        | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 47  | Na začetku so me peljali po domu. Vsi skupaj so me peljali po domu, da so mi pokazali prostore, mi predstavili osebje, s katerimi sem bila in sem v stiku. Predstavili so mi tudi hišni red v domu. | Socialna delavka in zaposleni ob sprejemu razkazali dom, predstavili zaposlene ter razložili pravila |        | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv                                           |

|     |                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                       |                         |                                                                        |                                                                                                                     |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                                                                                                                                                                                                                       | doma                                                                                                  |                         |                                                                        | odhoda v dom na življenje starega človeka                                                                           |
| 48  | Ob prihodu v dom nisem čutila nobene stiske, negativnosti, tesnobe. Z veseljem sem šla v dom- Ja bila sem zadovoljna. Sploh mi ni bilo težko. Nisem imela težav s privajanjem                                                         | Dobri, pozitivni občutki ob prihodu v dom, zadovoljstvo, brez težav s privajanjem na življenje v domu |                         | Privajanje na življenje v domu                                         | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 49  | sem se sama odločila, da bom odšla v dom                                                                                                                                                                                              | Avtonomni sprejem odločitve glede odhoda v dom, po lastni volji                                       |                         | Sprejem odločitve za odhod v dom                                       | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 50  | Ko sem prišla v dom so me predstavili tudi stanovalcem v jedilnici. s katerimi sedimo skupaj, se dobro razumemo.                                                                                                                      | Pomoč in podpora zaposlenih pri navezovanju, vzpostavitvijo stika s sostanovalci                      | Grajenje socialne mreže | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                      | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 51  | Res sem bila in sem še vedno zelo zadovoljna, nikoli nimam nobene pripombe, zelo sem vesela tukaj. Vedno, ko karkoli potrebujem mi pomagajo, so prijazni, nimam in tudi nikoli nisem še imela nobene pripombe. Zelo lepo mi je tukaj. | Zadovoljstvo z življenjem v domu ter odnosom in delom zaposlenih                                      | Ocena življenja v domu  | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev | vključenost v organiziranje življenja v domu                                                                        |
| 52a | socialna delavka pri meni ni bila doma,                                                                                                                                                                                               | Brez vzpostavitve stika socialne delavke s stanovalci pred prihodom v dom                             |                         | Vloga in pomoč socialne delavke pred prihodom v dom                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega         |

|     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                     |  |                                                                      |                                                                                                                     |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|--|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                     |  |                                                                      | človeka                                                                                                             |
| 52b | me je sprejela, se mi je predstavila, mi pomagala ob prihodu v dom                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | skrb socialne delavke ob vselitvi                                   |  | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 53  | Že prej sem hodila k mojemu možu, ki je bil isto v tem domu. Že takrat sem delno spoznala dom, dogajanje v njemu, ko sem hodila k njemu. 15 mesecev je bil tu v domu. Sem ga spraševala kako mu je in nikoli ni imel besede slabega za povedati o domu, zaposlenih. Res so prijazni, ustrežljivi, pomagajo, zato sem tudi sama zadovoljna odšla v dom in se hitro navadila na življenje v domu. | pozitivne pretekle izkušnje ob obiskovanju moža pred prihodom v dom |  | Privajanje na življenje v domu                                       | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |

**D** (bolj samostojna stanovalka z demenco)

**Kako in na kakšen način so stanovalci doma za stare vključeni v organiziranje življenja v domu in kakšna je njihova avtonomija, možnost odločanja?**

VIDIK avtonomije, možnosti odločanja:

1. Kakšne možnosti imate stanovalci v domu glede samostojnega sprejemanja odločitev? (vas vprašajo kaj si želite, kaj bi radi počeli, lahko sami izberete kako bo tekal vaš vsakdan)? Ali lahko odločate o tem, kdaj imate obroke, kaj bi radi jedli; kdaj vam pospravijo sobo?

»Zjutraj vstanem, se oblečem. Vstanem med 6.30 in 7.00. Se oblečem, umijem. Ne rabim pomoči pri urejanju. Zatem grem v oddelčno jedilnico, kjer postrežejo zajtrk. Po zajtrku grem na telovadbo. Po telovadbi sodelujem pri pogovornih uricah, grem na sprehod. Berem rada. Berem doktor romane. Pomagam zlagati krpe. Potem je kosilo./ Po kosilu. Rada berem. Berem doktor romane. Včasih se družim s sostanovalci. V popoldanskem času me včasih obišejo svojci. Obiskujeta me hčerka in sin. Nimam pogostih stikov s svojci, ker sem od daleč.. Vozita se iz Raven. S sorodniki imam redne, pogostejše stike po telefonu. Pri obrokih se lahko odločim, da bom jedla prej ali kasneje. O tem povem sestram. Problema ni, vse se da dogovoriti. Drugače so obroki po urniku. Sestankov o hrani se udeležujem. Tam povem kaj bi rada jedla in te naše želje so večinoma upoštevane. Na jedilnikih se upošteva, kar povemo stanovalci. Hrana v domu mi je všeč, je dobro začinjena, dobrega okusa. Pri pospravljanju sobe zaposleni ne pomagajo, lahko še sama. Posteljo pridejo pogledat, če je čista. Kaj počistijo, če je potrebno. Želje poskušajo omogočiti, nas sprašujejo po željah. Jem v jedilnici. Lahko bi jedla tudi v sobi, če bi želela.«

2. Kako zaposleni upoštevajo pri dnevnih aktivnostih, dejavnostih vaše želje? Kdaj organizirajo aktivnosti na katerih vi radi sodelujete? Lahko sami izberete kdaj bi želeli, da vam pomagajo pri negi?

»Na delovno terapijo ne hodim. Pri drugih dejavnostih ne vem, če bi lahko izbirala, kaj bi počela. Niti nisem bila v taki situaciji. Če potrebujem kakšno prilagoditev se uredi. Aktivnosti so čisto odvisne od dolžine trajanja. Včasih so dopoldne, včasih popoldne. Se jih udeležujem. Pri negi ne rabim pomoči.«

#### VIDIK vključenosti v organiziranje življenja v domu:

3. Katere in koliko imate dejavnosti in storitev, ki so organizirane s strani doma za vas stanovalce?

»Sodelujem pri zlaganju krpic, telovadbi, hodim na kulturne prireditve. Z veseljem se jih udeležim. Zaposleni nas vprašajo, kakšno prireditev bi mi želeli. Lahko predlagamo, kaj bi želeli videti ali slišati, včasih to uspejo organizirati. Pri pripravi prostora bi lahko sodelovala, če bi želela, a se mi najbolj ni. V domu imamo zdravnika. Če je potrebno pomaga tu in tam, ko je potrebno. Zdaj se ne spomnim točno katere dni je zdravnik v domu, je pa kar nekaj dni na teden. Na pogovorne urice grem, če imam čas ter če me tema zanima. Na pogovornih uricah nas vprašajo tudi o temi za naslednje srečanje.«

4. Kako ste vključeni v načrtovanje dejavnosti, prireditev, ki so namenjene vsem oz. večjemu številu stanovalcev (na ravni vseh stanovalcev)? Prosim navedite primere!

»Pri načrtovanju in pripravi prireditev smo že pomagali. Ne spomnim se točno kdaj. Do neke mere imam možnost povedati kaj želim, da pripravijo. Tak način mi je vreden. Nimam kaj več za dodati, ker mi je vse vreden, v domu se dobro počutim, vsi so prijazni.«

5. Koliko vas v domu sploh sprašujejo o tem, kaj bi si želeli, da organizirajo za vas (vsakodnevne aktivnosti, dejavnosti, prireditve)? Ste vključeni v kakšne raziskave? Kako ste seznanjeni s tem, da upoštevajo vaše mnenje?

»V sobo še niso prišli in vprašali po željah. Kadar imajo pripravljeno, mi pridemo. V nobeno raziskavo se ne spomnim, da bi bila vključena. V vprašalnik o zadovoljstvu nisem bila vključena. Ne vem, da obstaja. Da je bila moja želja upoštevana si pa zapomnim, ker vem kaj sem rekla. Če kaj rabim se obrnem na sestre, ki pomagajo naprej. Za enkrat veliko pomoči še nisem rabila.«

#### **Na kakšen način socialna delavka zagotavlja vključenost in avtonomnost stanovalcev pri organizaciji življenja v domu za stare ljudi?**

1. Na kakšen način in koliko pripomore socialna delavka po vašem mnenju na zagotavljanje, omogočanje, da lahko stanovalci sami odločate o sebi in ste pri sprejemanju odločitev o vašem življenju v domu upoštevani?

»S socialno delavko nisem pogosto v stiku. Na njo se obrnem, če ima problem, ki ga ne znam rešiti. Kdaj sem nazadnje rabila pomoč socialne delavke, se ne spomnim, vem pa da bi mi pomagala, če bi jo prosila za pomoč. Nesoglasji s zaposlenimi in sostanovalci nisem imela nobenih.«

2. Koliko vas pri tem socialna delavka sploh podpira in kako to občutite vi sami v vašem vsakdanu? Navedite primere!

»Na socialno delavko se tudi v zvezi z aktivnostmi, dejavnostmi nisem še obrnila, ker še nisem rabila. Nikoli je še nisem rabila prositi za pomoč glede tega. Imam pokojnino, a je nizka in ni dovolj za celotno plačilo Doma. Pri tem mi zato pomagajo otroci. Sin in hčerka. S socialno delavko nimam nekih pogostih stikov. Socialna

delavka se je z mano pogovorila in potem naprej uredila, pri stvareh, ko sem se nanjo obrnila po pomoč. Kaj je bilo se več ne spomnim.«

3. K čemu stremi, kako in koliko vam pomaga, da ste slišani, da so vaše želje in potrebe izpolnjene, upoštevane? Navedite primere!

»Če imam kakšne želje ne grem pogosto do socialne delavke, to ni bilo potrebno. Če bi jo za kaj potrebovala, bi mi pomagala.«

4. Lahko prosim opišete na primeru, kako vam socialna delavka pomaga pri zagotavljanju možnosti izbire aktivnosti, dejavnosti in oskrbe v domu tako na kolektivni (npr. delavnice) kot na individualni (npr. naročilo frizerja) ravni vsakega od vas stanovalcev? Kako in pri čem vse vam pomaga in kako je to videti v praksi?

»Glede aktivnosti in priredite se še nisem obrnila na socialno delavko. To še ni bilo potrebno. Glede frizerja se sama zmenim. Pri tem ne rabim pomoči. Frizerja imam v Ravnah. Pridejo in me odpeljejo, torej sin ali hčerka. Občasno grem tudi domov, o čemer jaz ali sorodniki obvestimo zaposlene.«

#### **Kakšne naloge in vlogo ima pri postopku sprejema stanovalca v dom socialna delavka in kakšen vpliv ima odhod v dom na življenje starega človeka?**

1. Koliko je po vašem mnenju socialna delavka pripomogla, da ste se lažje in hitreje prilagodili na življenje v domu? Kako se je to kazalo v praksi? (opišite na vašem lastnem primeru, kako ste to doživeli, občutili)

»Hitro sem se prilagodila na življenje v Domu. Malo so mi pomagali zaposleni, malo sem sama raziskala. V pomoč mi je bila tudi socialna delavka predvsem na začetku. Pred prihodom v Dom me je socialna delavka enkrat obiskala v domačem okolju. S prijatelji zunaj doma po prihodu v dom, nisem izgubila stikov. Enkrat na mesec pridejo na obisk. Toliko mi je dovolj. Navezati stik s sostanovalci so mi pomagali zaposleni. Naprej pa sem sama. Ob privajanju na pravila mi je bilo težko, da sem se prilagodila, mi je pomagala tudi socialna delavka, ki me je spraševala, če mi je vrede in če še kaj rabim. Zaposleni od začetka ne potem pa že (?). Primera, da sem rabila pomoč, se ne spomnim. V Domu mi je vrede. Sem še kar upoštevana. Da sem si želela drugačnega odziva, se primera ne spomnim.«

2. Kako se spominjate vašega prihoda v dom (kako je izgledalo, kaj se je dogajalo) in kako je pri tem sodelovala socialna delavka? Prosim opišite vaš primer!

»V domu sem že kar precej časa. Točno kako dolgo se ne spomnim. Prvega dne se ne spomnim. Nisem bila v bolnišnici. Pripeljali so me od doma. Pripeljal me je mislim, da sin. Tukaj me je pričakala socialna delavka. Dom so mi razkazali, pokazali hišni red, pravila. Vse kar sme še želela in vprašala so mi povedali. Bili so prijazni. Zaposleni s katerimi sem v stiku so se mi predstavili. Ali sem jedla prvi dan tu v domu, se ne spomnim. Prej sem živela v Ravnah. Živela sem sama. Za odhod v Dom sem se odločila sama. Stiske ob prihodu v Dom nisem imela. Hitro sem se privadila na Dom. Ni mi bilo težko.«

| Št. izjave | Prepis izjave            | Pojem            | Podkategorija | Kategorija | Tema                                      |
|------------|--------------------------|------------------|---------------|------------|-------------------------------------------|
| 1          | Vstanem med 6.30 in 7.00 | 6.30 in 7.00 uro | Vstajanje     | vsakdanjik | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |

|    |                                                                                                                                                   |                                                                     |                                    |                                                                     |                                                                                                                     |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2  | Se oblečem umijem.                                                                                                                                | Umivanje, oblačenje                                                 | Osebna nega                        | vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 3  | Ne rabim pomoči pri urejanju.                                                                                                                     | Samostojno urejanje                                                 |                                    | Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 4  | grem v oddelčno jedilnico, kjer postrežejo zajtrk                                                                                                 | V jedilnici na oddelku                                              | zajtrkovanje                       | vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 5  | Po zajtrku grem na telovadbo. Po telovadbi sodelujem pri pogovornih uricah, grem na sprehod. Pomagam zlagati krpice.                              | Obiskovanje telovadbo, pogovorne urice, sprehajanje, zlaganje krpic | Dopoldanske aktivnosti, dejavnost  | vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 6  | Potem je kosilo.                                                                                                                                  |                                                                     | Kosilanje                          | vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 7  | Po kosilu. Rada berem. Berem doktor romane.                                                                                                       | branje                                                              | Popoldanske aktivnosti, dejavnosti | vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 8  | Včasih se družim s sostanovalci.                                                                                                                  | Druženje s stanovalci                                               | Popoldanske aktivnosti, dejavnosti | vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 9  | V popoldanskem času me včasih obiščejo svojci. Obiskujeta me hčerka in sin. Nimam pogostih stikov s svojci, ker sem od daleč.                     | Osebni stik z otroci                                                | osebe                              | Stiki s sorodniki                                                   | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 10 | S sorodniki imam redne, pogostejše stike po telefonu.                                                                                             | Telefonski kontakti s sorodniki                                     | oblika                             | Stiki s sorodniki                                                   | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 11 | Pri obrokih se lahko odločim, da bom jedla prej ali kasneje. O tem povem sestram. Problema ni, vse se da dogovoriti. Drugače so obroki po urniku. | Možnost avtonomnega izbiranja ure obeda– po dogovoru z zaposlenimi  | prehrana                           | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 12 | Sestankov o hrani se udeležujem. Tam povem kaj bi rada jedla in te naše želje so večinoma upoštevane. Na jedilnikih                               | Možnost sodelovanja stanovalcev pri oblikovanju jedilnikov          | prehrana                           | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti,          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |

|    |                                                                                                                                                   |                                                                                                |                                                     |                                                                                                  |                                              |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|
|    | se upošteva, kar povemo stanovalci.                                                                                                               |                                                                                                |                                                     | storitev                                                                                         |                                              |
| 13 | Hrana v domu mi je všeč, je dobro začinjena dobrega okusa.                                                                                        | Zadovoljstvo s hrano v Domu tako glede začinjenosti, kot okusa hrane                           | prehrana                                            | Ocena storitev                                                                                   | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 14 | Pri pospravljanju sobe zaposleni ne pomagajo, lahko še sama.                                                                                      | samostojnost pri pospravljanju sobe                                                            |                                                     | Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi                                            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 15 | Posteljo pridejo pogledat, če je čista. Kaj počistijo če je potrebno.                                                                             | Potreba po pomoči pri pospravljanju in /ali čiščenju sobe                                      | potrebe                                             | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni                                         | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 16 | Želje poskušajo omogočiti, nas sprašujejo po željah.                                                                                              | Možnost izražanja ter upoštevanje želja in idej stanovalcev                                    | Izražanje in/ali uresničevanje želja                | Želje glede dnevnih aktivnosti                                                                   | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 17 | Jem v jedilnici. Lahko bi jedla tudi v sobi, če bi želela.                                                                                        | Možnost avtonomnega odločanja stanovalcev glede prostora prehranjevanja v sobi ali v jedilnici | Prehrana                                            | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev                              | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 18 | Na delovno terapijo ne hodim.                                                                                                                     | Neobiskovanje delovne terapije                                                                 | Delovna terapija in/ali fizioterapija               | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                                               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 19 | Pri drugih dejavnostih ne vem, če bi lahko izbirala, kaj bi počela. Niti nisem bila v taki situaciji. Če potrebujem kakšno prilagoditev se uredi. | Možnost priprave prilagoditev pri dejavnostih, aktivnostih za stanovalce, če je to potrebno    | Dejavnosti, aktivnosti                              | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev                              | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 20 | Aktivnosti so čisto odvisne od dolžine trajanja. Včasih so dopoldne, včasih popoldne. Se jih udeležujem                                           | obisk aktivnosti dopoldne ali popoldne                                                         | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih                | vsakdanjik                                                                                       | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 21 | Pri negi ne rabim pomoči                                                                                                                          | Samostojnost pri osebni negi                                                                   |                                                     | Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi                                            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 22 | Sodelujem pri zlaganju krpic, telovadbi, hodim na kulturne prireditve. Z veseljem se jih udeležim.                                                | Udeleževanje pri zlaganju krpic, telovadbi, na kulturnih prireditvah                           | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih in prireditvah | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                                               | vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 23 | Zaposleni nas vprašajo, kakšno prireditev bi mi želeli. Lahko predlagamo, kaj bi želeli videti ali slišati, včasih to uspejo organizirati.        | možnosti odločanja glede izvajanja, in organiziranja vrste prireditve                          | prireditve                                          | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnostih, oskrbi na kolektivni in individualni ravni | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |

|     |                                                                                                                                                                              |                                                                                       |                                                     |                                                                                                     |                                             |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
| 24  | Pri pripravi prostora bi lahko sodelovala, če bi želela, a se mi najbolj ni.                                                                                                 | Nesodelovanje pri pripravi prostorov za prireditve                                    | prireditve                                          | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni     | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 25  | V domu imamo zdravnika. Če je potrebno pomaga tu in tam, ko je potrebno. Zdaj se ne spomnim točno katere dni je zdravnik v domu, je pa kar nekaj dni na teden.               | Možnost obiska pri zdravniku v Domu po potrebi                                        | Zdravnik                                            | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                                                  | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 26a | Na pogovorne urice grem, če imam čas ter če me tema zanima.                                                                                                                  | Udeleževanje na pogovornih uricah                                                     | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih in prireditvah | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                                                  | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 26b | Na pogovornih uricah nas vprašajo tudi o temi za naslednje srečanje.                                                                                                         | možnost izražanja želja in idej glede poteka in vsebine dejavnosti, aktivnosti        | Dejavnosti, aktivnosti in prireditve                | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnostih, oskrbi na kolektivni in individualni ravni    | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 27  | Pri načrtovanju in pripravi prireditev smo že pomagali. Ne spomnim se točno kdaj.                                                                                            | Možnost sodelovanja in soodločanja pri načrtovanju in pripravi prireditev             | prireditve                                          | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni     | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 28  | Do neke mere imam možnost povedati kaj želim, da pripravijo. Tak način mi je vreden. Nimam kaj več za dodati, ker mi je vse vreden, v domu se dobro počutim, vsi so prijazni | Možnost odločanja, izražanja želja glede izvajanja, in organiziranja vrste prireditve | Dejavnosti, aktivnosti in prireditve                | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnostih, oskrbi na kolektivni in individualni ravni??? | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 29  | V sobo še niso prišli in vprašali po željah.                                                                                                                                 | Ne obiskovanje zaposlenih po sobah z namenom spraševanja stanovalcev po željah        | Izražanje želja                                     | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev                              | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 30  | V nobeno raziskavo se ne spomnim, da bi bila vključena. V vprašalnik o zadovoljstvu nisem bila vključena. Ne vem, da obstaja.                                                | Ne sodelovanje, vključenost v raziskave                                               | Vključevanje v raziskave                            | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev                              | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 31  | Da je bila moja želja upoštevana si pa zapomnim, ker vem kaj sem rekla.                                                                                                      | Možnost izražanja in upoštevanje predlogov, želja                                     | Izražanje želja                                     | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev                              | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 32  | Če kaj rabim se obrnem na sestre, ki pomagajo naprej. Za enkrat veliko pomoči še                                                                                             | Pomoč in upoštevanje s strani                                                         | zdravstvo                                           | Spraševanje o željah glede organizacije                                                             | vklučenost v organiziranje življenja v      |



|    |                                                                                                                                                                              |                                                                                                  |  |                                                                                          |                                                                                                                     |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|--|------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | nisem rabila.                                                                                                                                                                | medicinskih sester, želje, potrebe stanovalcev posredujejo tudi naprej, če je to potrebno        |  | dogodkov, dejavnosti, storitev                                                           | domu                                                                                                                |
| 33 | S socialno delavko nisem pogosto v stiku.                                                                                                                                    | Redkejši stiki s socialno delavko                                                                |  | Stik s socialno delavko                                                                  | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 34 | Na njo se obrnem, če imam problem, ki ga ne znam rešit. Kdaj sem nazadnje rabila pomoč socialne delavke, se ne spomnim, vem pa da bi mi pomagala, če bi jo prosila za pomoč. | Možnost pomoči socialne delavke za stanovalce                                                    |  | Pomoč in podpora socialne delavke                                                        | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 35 | Nesoglasij z zaposlenimi in sostanovalci nisem imela nobenih. Če bi kaj bilo bi se lahko obrnila na socialno delavko.                                                        | brez potrebe po pomoči socialne delavke pri reševanju nesoglasij med stanovalci in z zaposlenimi |  | Pomoč in podpora socialne delavke                                                        | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 36 | Na socialno delavko se tudi v zvezi z aktivnostmi, dejavnostmi nisem še obrnila, ker še nisem rabila. Nikoli je še nisem rabila prositi za pomoč glede tega.                 | Brez potrebe po pomoči socialne delavke glede aktivnosti, dejavnosti                             |  | Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 37 | Imam pokojnino, a je nizka in ni dovolj za celotno plačilo Doma. Pri tem mi zato pomagajo otroci. Sin in hčerka.                                                             | Pomoč in podpora sorodnikov pri plačevanju domske oskrbe                                         |  | Pomoč in vloga sorodnikov                                                                | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 38 | S socialno delavko nimam nekih pogostih stikov.                                                                                                                              | Redkejši stiki s socialno delavko                                                                |  | Stik s socialno delavko                                                                  | Način socialne delavke pri zagotavljanju                                                                            |

|    |                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                       |                               |                                                                                          |                                                                                                                     |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                       |                               |                                                                                          | vklučenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu                                           |
| 39 | Socialna delavka se je z mano pogovorila in potem naprej uredila, pri stvareh, ko sem se nanjo obrnila po pomoč. Kaj je bilo se več ne spomnim.                     | Dostopnost, posredovanje in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem v vlogi svetovalke, zagovornice za stanovalce v primeru težav |                               | Pomoč in podpora socialne delavke                                                        | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 40 | Če imam kakšne želje ne grem pogosto do socialne delavke, to ni bilo potrebno. Če bi jo za kaj potrebovala, bi mi pomagala.                                         | Redkejša potreba po pomoči socialne delavke pri uresničevanju in zadovoljevanju želja in potreb stanovalcev                           |                               | Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 41 | Glede aktivnosti in prireditve se še nisem obrnila na socialno delavko. To še ni bilo potrebno.                                                                     | Brez potrebe po pomoči socialne delavke glede aktivnosti in prireditve                                                                |                               | Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 42 | Občasno grem tudi domov, o čemer jaz ali sorodniki obvestimo zaposlene.                                                                                             | Obveščanje o izhodih iz doma                                                                                                          |                               | Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi                                             | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 43 | Hitro sem se prilagodila na življenje v Domu. Malo so mi pomagali zaposleni, malo sem sama raziskala. V pomoč mi je bila tudi socialna delavka predvsem na začetku. | Podpora in pomoč zaposlenih in socialne delavke pri navajanju na življenje v domu                                                     | Socialna delavka in zaposleni | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                                        | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 44 | Pred prihodom v Dom me je socialna delavka enkrat obiskala v domačem okolju.                                                                                        | Vzpostavitev stika socialne delavke in spoznavanje stanovalcev pred prihodom v dom                                                    |                               | Vloga in pomoč socialne delavke pred prihodom v dom                                      | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega         |

|    |                                                                                                                                                                  |                                                                                                          |                                        |                                                                        |                                                                                                                     |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                                                                                                                                                  |                                                                                                          |                                        |                                                                        | človeka                                                                                                             |
| 45 | Navezati stik s sostanovalci so mi pomagali zaposleni. Naprej pa sem sama.                                                                                       | Pomoč in podpora zaposlenih pri navezovanju, vzpostavitvijo stika s sostanovalci                         | Grajenje socialne mreže                | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                      | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 46 | Ob privajanju na pravila mi je bilo težko, da sem se prilagodila, mi je pomagala tudi socialna delavka, ki me je spraševala, če mi je vredno in če še kaj rabim. | Pomoč in podpora socialne delavke ob težavah s privajanjem na pravila v Domu                             | Socialna delavka                       | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                      | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 47 | V Domu mi je vredno. Sem še kar upoštevana. Da sem si želela drugačnega odziva, se primera ne spomnim                                                            | Zadovoljstvo z življenjem v domu ter odnosom in delom zaposlenih                                         | Ocena Življenja v domu                 | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev | vključenost v organiziranje življenja v domu                                                                        |
| 48 | V domu sem že kar precej časa. Točno kako dolgo se ne spomnim.                                                                                                   | Se ne spomni, kako dolgo je že v Domu                                                                    |                                        | Življenje v domu                                                       | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 49 | Prvega dne se ne spomnim. Nisem bila v bolnišnici. Pripeljali so me od doma. Pripeljal me je mislim, da sin.                                                     | Spremljanje in opora sorodnikov ob prihodu v dom                                                         |                                        | Vloga sorodnikov ob prihodu v dom                                      | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 50 | Tukaj me je pričakala socialna delavka. Dom so mi razkazali, pokazali hišni red, pravila. Vse kar sem še želela in vprašala so mi povedali. Bili so prijazni.    | Socialna delavka in zaposleni predstavili dom, razložili pravila ter odgovorili na zastavljena vprašanja |                                        | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom   | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 51 | Zaposleni s katerimi sem v stiku so se mi predstavili.                                                                                                           | Predstavitev zaposlenih ob prihodu v dom                                                                 | Navezovanje prvega stika z zaposlenimi | Pomoč in podpora ob navajanje na                                       | Naloge in vloga socialne delavke glede                                                                              |

|    |                                                                                      |                                                                                                       |  |                                  |                                                                                                                     |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|----------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                                                                      |                                                                                                       |  | življenje v domu                 | sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka                                        |
| 52 | Živela sem sama. Za odhod v Dom sem se odločila sama.                                | Avtonomni sprejem odločitve glede odhoda v dom, po lastni volji                                       |  | Sprejem odločitve za odhod v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 53 | Stiske ob prihodu v Dom nisem imela. Hitro sem se privadila na Dom. Ni mi bilo težko | Dobri, pozitivni občutki ob prihodu v dom, zadovoljstvo, brez težav s privajanjem na življenje v domu |  | Privajanje na življenje v domu   | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |

E (dokaj samostojna stanovalka)

**Kako in na kakšen način so stanovalci doma za stare vključeni v organiziranje življenja v domu in kakšna je njihova avtonomija, možnost odločanja?**

VIDIK avtonomije, možnosti odločanja:

1. Kakšne možnosti imate stanovalci v domu glede samostojnega sprejemanja odločitev? (vas vprašajo kaj si želite, kaj bi radi počeli, lahko sami izberete kako bo tekal vaš vsakdan)? Ali lahko odločate o tem, kdaj imate obroke, kaj bi radi jedli; kdaj vam pospravijo sobo?

»Vprašajo me, kaj si želim. Veliko naredim, opravi sama. Tuširajo me in mi počistijo, pobrišejo sobo, drugo pa še zmorem narediti, opravi sama. Če nekaj počnem ali imam obiske lahko rečem in se zaposleni prilagodijo ter pridejo tudi kasneje. Vsak dan vstajam med 7.30 in 8.00 uro ter se sama uredim, oblečem. Nato grem na zajtrk. Po zajtrku rada berem. Berem veliko. Popoldne gledam TV in filme, ki so takrat na sporedu. Na delovno terapijo ne hodim. Rada hodim na prireditve. Prireditve imamo različno, enkrat dopoldne, drugič popoldne. Na tiste pa hodim. So ob določenih urnikih. Dejavnosti, aktivnosti in krožki so tudi ob določenih urah, a se lahko z izvajalci dogovorimo za drugi termin, če nam ta bolj odgovarja. Hrana v Domu mi je dobra. Nikoli nisem lačna. Hrana je v redu. Pri hrani v Domu mi je vseč tako okus, kot toplota hrane. Če imam obiske ali imam kaj drugega, lahko rečem in mi obrok pogrejejo ter mi ga postrežejo kasneje. Tudi obroke prilagodijo, dobim hrano prej ali kasneje. Ni nobenega problema, prej povem, da me ni in se lahko vse dogovorim. V domu imamo sestanke za pripravo jedilnikov. Pri pripravi jedilnikov ne sodelujem bi pa lahko, če bi želela. Če bi na sestanku za pripravo jedilnikov

povedala kaj bi rada jedla, bi to tudi upoštevali. Če sem lačna med obroki povem in dobim tudi malico. Ni nobenega problema. Če bi izrazila željo, da nekaj nimam rada, bi mi dali nekaj drugega za jesti, ne bi bilo problema. Zajtrk je samopostrežen, lahko izberem kaj bom jedla. Kosilo je za vse enako. Za večerjo pa je po navadi ali kaj mlečnega ali kakšna salama. Diete pa nimam, če bi jo imela, bi imela hrano njej prilagojeno.«

2. Kako zaposleni upoštevajo pri dnevnih aktivnostih, dejavnostih vaše želje? Kdaj organizirajo aktivnosti na katerih vi radi sodelujete? Lahko sami izberete kdaj bi želeli, da vam pomagajo pri negi?

»Zaposleni nas vprašajo, kaj si želimo. Ko se zberemo skupaj, se nato pogovorimo, kaj bomo počeli na dejavnosti, kaj se bi lahko organiziralo. Parkrat na leto imamo sestanek na katerem lahko povemo kaj si želimo, kaj bi rabili, torej povemo svoje mnenje in nas pri tem velikokrat upoštevajo. Teh sestankov se lahko udeležim, če sama želim. Kolikor vem pa nimamo posebej sestankov samo glede organizacije aktivnosti, dejavnosti v domu, lahko pa ideje ali želje povemo na teh sestankih in smo kar upoštevani. Lahko pa povemo idejo, ali željo zaposlenim in nam skušajo nato ugoditi. So prijazni in smo velikokrat upoštevani. Glede prireditev ne moremo odločati, katera in kaj se bo odvijalo. To organizira Dom. Sama se lahko določim kaj bom počela, kam bom šla, če bom šla. Popoldan se udeležujem aktivnosti. Dopoldne sem bolj prosta. Štrikati več ne morem zaradi roke, sem pa včasih. Zato raje berem. Grem tudi v park na sprehod predvsem poleti, ko je zunaj topleje, zdaj, ko je še hladneje, se še ne sprehajamo toliko. V recepciji se dobimo na kavi s sestanovalkami in se pogovarjamo, družimo. Pomoči pri negi za enkrat še ne rabim. mi ugodijo. Rabim le pomoč pri tuširanju, ostalo še zmorem vse sama. Če pa bi karkoli rabila pa lahko povem zaposlenim in mi pomagajo.«

VIDIK vključenosti v organiziranje življenja v domu:

3. Katere in koliko imate dejavnosti in storitev, ki so organizirane s strani doma za vas stanovalce?

»Udeležujem se prireditev, drugih dejavnosti, krožkov in aktivnosti v domu se ne udeležujem. Tako mi je v redu. Če bi želela bi lahko šla na druge aktivnosti in dejavnosti. Zaposleni me vprašajo, če želim iti nanje, a sem marsikdaj raje sama. Rada berem. Obiščem tudi zdravnika v Domu, ki je tu mislim da od ponedeljka do četrтка, ko me kaj boli, ko je to potrebno. Je odprt, rad pomaga. Fizioterapije nimam. Na delovno terapijo tudi ne hodim, ker imam težave z eno roko, bi pa lahko, če bi želela. Bi se mi prilagodili.«

4. Kako ste vključeni v načrtovanje dejavnosti, prireditev, ki so namenjene vsem oz. večjemu številu stanovalcev (na ravni vseh stanovalcev)? Prosim navedite primere!

»V Žogabendu ne sodelujem, nimam posluha, haha. Bi pa vseeno lahko. Pri pripravi prostorov za prireditve in dejavnosti ne sodelujem in tudi ne morem sodelovati zaradi slabšega zdravstvenega stanja. Če bi želela, bi lahko pomagala, sodelovala. Od prireditev imam najraje glasbo. Rada poslušam pevske zборе in ansamble. Teh pride kar nekaj. S prireditvami sem večinoma zadovoljna. »

5. Koliko vas v domu sploh sprašujejo o tem, kaj bi si želeli, da organizirajo za vas (vsakodnevne aktivnosti, dejavnosti, prireditve)? Ste vključeni v kakšne raziskave? Kako ste seznanjeni s tem, da upoštevajo vaše mnenje?

»V raziskave v domu nisem vključena, razen v anketo o zadovoljstvu nas stanovalcev Doma. Anketo o zadovoljstvu stanovalcev imamo enkrat na leto, kjer lahko povemo kaj nas moti in kaj nam je v redu, lahko podamo tudi mnenje o zadevah. Če karkoli potrebujem, se lahko obrnem na zaposlene in mi rade volje pomagajo. Pri vsem, kar bi rabila, mi pomagajo. Največkrat se obrnem na sestre, ko pridejo, kar rabim povem in potem to uredijo. Največkrat se obrnem na njih, ker imam z sestrami največ stika. Ko podam kakšen predlog,

potem vidim, da me upoštevajo, ga skušajo uresničiti, saj vidim, da potem pride do sprememb. Zelo sem zadovoljna z bivanjem v Domu. Zaposleni so prijazni. Super je. Vse je v redu .«

**Na kakšen način socialna delavka zagotavlja vključenost in avtonomnost stanovalcev pri organizaciji življenja v domu za stare ljudi?**

1. Na kakšen način in koliko pripomore socialna delavka po vašem mnenju na zagotavljanje, omogočanje, da lahko stanovalci sami odločate o sebi in ste pri sprejemanju odločitev o vašem življenju v domu upoštevani?

»S socialno delavko nimam stika. Če bi socialno delavko kaj rabila bi se nanjo tudi obrnila. Bi mi pomagala.«

2. Koliko vas pri tem socialna delavka sploh podpira in kako to občutite vi sami v vašem vsakdanu? Navedite primere!

»Socialna delavka mi je pomagala ob sprejemu v dom in na navajanje življenja v domu. Če bi jo rabila, bi mi pomagala. Drugače še nisem potrebovala veliko njene pomoči, tudi glede plačevanja računov se do zdaj še nisem rabila obrniti nanjo. Hčerke mi pomagajo pri plačevanju računov, za to poskrbijo.«

3. K čemu stremi, kako in koliko vam pomaga, da ste slišani, da so vaše želje in potrebe izpolnjene, upoštevane? Navedite primere!

»Imam hčerke, ki mi vse uredijo, kar potrebujem, Po telefonu se z njimi slišim vsak dan. Socialna delavka me ni spraševala po aktivnostih ali oskrbi, ker je doslej pri tem nisem rabila. Če bi jo rabila, pa bi se gotovo lahko nanjo obrnila in bi mi pomagala. Veliko se lahko dogovorim z zaposlenimi.«

4. Lahko prosim opišete na primeru, kako vam socialna delavka pomaga pri zagotavljanju možnosti izbire aktivnosti, dejavnosti in oskrbe v domu tako na kolektivni (npr. delavnice) kot na individualni (npr. naročilo frizerja) ravni vsakega od vas stanovalcev? Kako in pri čem vse vam pomaga in kako je to videti v praksi?

»K frizerju hodim v Radlje ob Dravi. Po mene pride hčerka, za frizerja se vse dogovori hčerka in mi nato sporoči, kdaj pride po mene in kdaj imam termin. Občasno ena frizerka pride tudi v dom, je pa že dolgo ni bilo. Ko kam grem, to povem v domu, da vedo in jih ne bi skrbelo. Ko kam grem to vedno sporočim v Domu, da me ne iščejo. Če bi rabila socialno delavko, bi se nanjo lahko obrnila bi mi pomagala. Hčerke so iz Vuzenice, Brezna in Mislinje. Pomagajo mi pri vsem. Dobro se razumem z njimi. Najstarejšo hčerko sem pooblastila, da zame ureja vse; od banke in drugih zadev. Drugi dve hčerki pa mi pomagata in sta z mano v stiku, če bi še karkoli potrebovala. Ni mi treba skrbeti za nič, se mi one uredijo.«

**Kakšne naloge in vlogo ima pri postopku sprejema stanovalca v dom socialna delavka in kakšen vpliv ima odhod v dom na življenje starega človeka?**

1. Koliko je po vašem mnenju socialna delavka pripomogla, da ste se lažje in hitreje prilagodili na življenje v domu? Kako se je to kazalo v praksi? (opišite na vašem lastnem primeru, kako ste to doživeli, občutili)

»Socialna delavka je prišla tudi po sprejemu in me vprašala, če še kaj potrebujem. V Domu mi je vse kar odgovarjalo, ustrezalo. Vse je bilo v redu. Hitro sem se navadila na življenje v Domu, saj sem hitro prilagodljiva. Pri tem mi je bila v oporo družina, socialna delavka in tudi ostale zaposlene so bile dostopne. (i49) Sem kako krat več poklicala domov, mi je bilo težko, a sem potrpehla, se navadila in zdaj se tu dobro počutim. Zaposleni so

bili prijazni. Zaposleni so se mi na začetku tudi predstavili. S sostanovalci sem sama navezala prvi stik. Pri tem nisem rabila pomoči. Na začetku so me ob prihodu edino predstavili sostanovalcem.«

Imam tri hčerke. Ena mi je umrla. Z njimi se zelo dobro razumem, mi pomagajo pri vsem. Ko hčerke pridejo na obisk sem vesela, če mi s seboj prinesejo tudi kaj sladkega. Prinesejo pa tudi stvari na primer sokove, ki jih imamo v Domu res dovolj. Najstarejša biva na Breznu. Imam šest vnukov in dve pravnukinji. Tudi oni me obiskujejo. Ker so bolj od daleč, me obiskujejo bolj po redko. Eni hodijo v šolo, drugi že v službo in nimajo toliko časa, pridejo, ko lahko, ko utegnejo. Se pa z njimi pogosteje slišim po telefonu in se z njimi pogovarjam. Ko meni ali njim postane dolgočasno pokličejo oni ali pa jaz pokličem. K meni hodijo tudi prijatelji, ki pridejo enkrat do trikrat na leto. Slišimo se rednejše po telefonu, zato me potem tudi ne rabijo več obiskovat, ker se vse pogovorimo že preko telefona. Če kaj rabim izven doma pa lahko poleg hčerk rečem tudi tem prijateljem in mi prinesejo, kar rabim. V stiku sem tudi s sostanovalci. Z njimi se dobro razumem, ampak rajši berem. Ko sem na kavi se z sostanovalci ali obiski tudi pogovarjam. Bolj od pogovorov z sostanovalci, me interesira branje knjig. Najrajši sem sama, gledam televizijo ali berem. Sem že pred prihodom v Dom bila sama in sem se tako navadila, ko sem pospravila po hiši, da sem nato pogosto brala ali gledala televizijo. To mi je všeč, s tem sem zadovoljna. Berem vse, kar dobim. Nimam žanra, ki bi ga najraje brala, izbirala. Poslužujem domske knjižnice. Berem v sobi. Si knjigo sposodim, jo preberem in nato vrnem v knjižnico nazaj ter si sposodim nekaj novega. Rada ima različne vrste knjig. Tako sem se hitro navadila na Dom.«

2. Kako se spominjate vašega prihoda v dom (kako je izgledalo, kaj se je dogajalo) in kako je pri tem sodelovala socialna delavka? Prosim opišite vaš primer!

»Hčerke so mi uredile odhod v Dom, ko sama več nisem mogla skrbeti za sebe. Skupaj smo se vedle in se dogovorile. Strinjala sem se z odhodom v Dom, saj sem videla, da sama več ne morem skrbeti za sebe. Nato so hčerke uredile vse potrebne papirje za odhod v Dom. Nisem dolgo čakala na odhod v Dom. V enem mesecu sem bila sprejeta. Junija bo eno leto od kar sem v Domu. Najprej sem bila v eni drugi sobi, potem sem prišla pa v to, kjer sem danes. Prvi dan so me v Dom pripeljale vse hčerke. Pričakali sta me socialna delavka in glavna medicinska sestra. Vse sta mi razkazali, kje je kak prostor in povedali pravila Doma. V domačem okolju me socialna delavka, pred prihodom v dom, ni obiskala. Na začetku, recimo 1 mesec mi je bilo res težko, sedaj pa sem se navedla in nebi šla več domov. Tu se dobro počutim. Veliko hujše mi bi bilo, če bi morala iti v Črneče. Sem iz Radelj, tako imam lahko več stika s hčerkami, ker je Dom v domačem kraju. Prej sem bila v Hudem Kotu. Po smrti moža sem zaprosila za stanovanje v Radljah ob Dravi. Dvajset let sem živela v Radljah. Če kaj rabim mi pomagajo in upoštevajo, so prijazni.«

| Št. izjave | Prepis izjave                               | Pojem                                               | Podkategorija                        | Kategorija                                               | Tema                                      |
|------------|---------------------------------------------|-----------------------------------------------------|--------------------------------------|----------------------------------------------------------|-------------------------------------------|
| 1          | Vprašajo me, kaj si želim                   | Vprašanje in možnost izražanja želja                | Izražanje in/ali uresničevanje želja | Želje glede dnevnih aktivnosti                           | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 2          | Tuširajo me in mi počistijo, pobrišejo sobo | Potreba po pomoči pri umivanju, tuširanju, čiščenju | potrebe                              | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 3          | še zmorem narediti, opraviti sama.          | Samostojno razen osebne nege                        |                                      | Samostojnost pri opravljanju aktivnosti,                 | Avtonomija, možnost odločanja             |

|    |                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                    |                                      |                                                                     |                                           |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|
|    |                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                    |                                      | oskrbi, negi                                                        | stanovalcev                               |
| 4  | Če nekaj počnem ali imam obiske lahko rečem in se zaposleni prilagodijo ter pridejo tudi kasneje.                                                                                                                                 | možnost avtonomnega odločanja stanovalcev o kasnejšem času in poteku oskrbe ali pospravljanja sobe | odločanje                            | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 5a | Vsak dan vstajam med 7.30 in 8.00 uro                                                                                                                                                                                             | 7.30 in 8.00 uro                                                                                   | vstajanje                            | vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 5b | se sama uredim, oblečem.                                                                                                                                                                                                          | Urejanje, oblačenje                                                                                | Osebna nega                          | vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 5c | grem na zajtrk                                                                                                                                                                                                                    | /                                                                                                  | zajtrkovanje                         | vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 6  | Po zajtrku rada berem. Berem veliko.                                                                                                                                                                                              | Branje                                                                                             | Dopoldanske aktivnosti, dejavnost    | vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 7  | Popoldne gledam TV in filme, ki so takrat na sporedu.                                                                                                                                                                             | Gledanje TV-ja                                                                                     | Popoldanske aktivnosti, dejavnosti   | vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 8  | Na delovno terapijo ne hodim.                                                                                                                                                                                                     | Ne hodi na delovno terapijo                                                                        | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih | vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 9  | Rada hodim na prireditve. Prireditve imamo različno, enkrat dopoldne, drugič popoldne ob določenih urah. Na tiste pa hodim. So ob določenih urnikih.                                                                              | Obisk prireditev dopoldne ali popoldne ob določenih urah                                           | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih | vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 10 | Dejavnosti, aktivnosti in krožki so tudi ob določenih urah, a se lahko z izvajalci dogovorimo za drugi termin, če nam ta bolj odgovarja                                                                                           | Možnost dogovarjanja za termine dejavnosti, aktivnosti in krožkov                                  | Dejavnosti, aktivnosti               | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 11 | Hrana v Domu mi je dobra. Nikoli nisem lačna. Hrana je vredu. Pri hrani v Domu mi je vseč tako okus, kot toplota hrane.                                                                                                           | Zadovoljstvo s hrano v Domu tako glede okusa, kot toplote hrane                                    | Prehrana                             | Ocena storitev                                                      | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 12 | Če imam obiske ali imam kaj drugega, lahko rečem in mi obrok pogrejejo ter mi ga postrežejo kasneje. Tudi obroke prilagodijo, dobim hrano prej ali kasneje. Ni nobenega problema, prej povem, da me ni in se lahko vse dogovorim. | Možnost avtonomnega izbiranja ure obeda– po dogovoru z zaposlenimi                                 | prehrana                             | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 13 | V domu imamo sestanke                                                                                                                                                                                                             | Možnost                                                                                            | prehrana                             | Vključevanje in                                                     | Avtonomija,                               |



|     |                                                                                                                                                                                     |                                                                                |                                                                                         |                                                                     |                                           |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|
|     | za pripravo jedilnikov. Pri pripravi jedilnikov ne sodelujem bi pa lahko, če bi želela. Če bi na sestanku za pripravo jedilnikov povedala kaj bi rada jedla, bi to tudi upoštevali. | sodelovanja stanovalcev pri oblikovanju jedilnikov                             |                                                                                         | odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev                 | možnost odločanja stanovalcev             |
| 14a | Če sem lačna med obroki povem in dobim tudi malico. Ni nobenega problema.                                                                                                           | Možnost malice med obroki                                                      | prehrana                                                                                | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 14b | Če bi izrazila željo, da nekaj nimam rada, bi mi dali nekaj drugega za jesti, ne bi bilo problema.                                                                                  | možnost izbire priljubljene hrane                                              | prehrana                                                                                | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 15  | Zajtrk je samopostrežen, lahko izberem kaj bom jedla.                                                                                                                               | Samopostrežnost, možnost izbire hrane pri zajtrku                              | prehrana                                                                                | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 16  | Kosilo je za vse enako.                                                                                                                                                             | Enak meni kosila za vse                                                        | prehrana                                                                                | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 17  | Za večerjo pa je po navadi ali kaj mlečnega ali kakšna salama.                                                                                                                      | Možnost izbire hrane pri glavnih obrokih, kot so mlečne jedi ali salame        | prehrana                                                                                | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 18  | Diete pa nimam, če bi jo imela, bi imela hrano njej prilagojeno.                                                                                                                    | prilagojenost hrane pri obrokih gledana morebitno predpisano dieto stanovalca  | prehrana                                                                                | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 19  | Zaposleni nas vprašajo, kaj si želimo                                                                                                                                               | Stanovalce vprašajo po željah                                                  | Izražanje in/ali uresničevanje želja                                                    | Želje glede dnevnih aktivnosti                                      | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 20  | Ko se zberemo skupaj, se nato pogovorimo, kaj bomo počeli na dejavnosti, kaj se bi lahko organiziralo.                                                                              | možnost izražanja želja in idej glede poteka in vsebine dejavnosti, aktivnosti | Vključevanje in soodločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, oskrbe na kolektivni ravni | Želje glede dnevnih aktivnosti                                      | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 21  | Parkrat na leto imamo sestanek na katerem lahko povemo kaj si želimo, kaj bi rabili, torej povemo                                                                                   | Možnost sodelovanja, izražanja želja in mnenj stanovalcev                      | Vključevanje in odločanje o dejavnostih,                                                | Želje glede dnevnih aktivnostih                                     | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |

|     |                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                   |                                                        |                                                          |                                             |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
|     | svoje mnenje in nas pri tem velikokrat upoštevajo. Teh sestankov se lahko udeležim, če sama želim. Kolikor vem pa nimamo posebej sestankov samo glede organizacije aktivnosti, dejavnosti v domu, lahko pa ideje ali želje povemo na teh sestankih in smo kar upoštevani. | glede organiziranja dogajanja, življenja v Domu na sestankih                                      | aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni |                                                          |                                             |
| 22  | Lahko pa povemo idejo, ali željo zaposlenim in nam skušajo nato ugoditi. So prijazni in smo velikokrat upoštevani.                                                                                                                                                        | Možnost izražanja ter upoštevanje želja in idej stanovalcev                                       | Izražanje in uresničevanje želja                       | Želje glede dnevnih aktivnosti                           | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 23  | Glede prireditve ne moremo odločati, katera in kaj se bo odvijalo. To organizira Dom.                                                                                                                                                                                     | Brez možnosti odločanja glede izvajanja, in organiziranja vrste prireditve                        | Vključevanje in odločanje o prireditvah                | Želje glede dnevnih aktivnosti                           | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 24  | Sama se lahko odločim kaj bom počela, kam bom šla, če bom šla. Popoldan se udeležujem aktivnosti. Dopoldne sem bolj prosta                                                                                                                                                | Avtonomno odločanje stanovalcev, kaj bodo počeli čez dan in česa se bodo ali se ne bodo udeležili | odločanje                                              | Želje glede dnevnih aktivnosti                           | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 25  | Štrikati več ne morem zaradi roke, sem pa včasih. Zato raje berem. Grem tudi v park na sprehod predvsem poleti, ko je zunaj topleje, zdaj, ko je še hladneje, se še ne sprehajamo toliko.                                                                                 | Ne more več štrikati, rada bere in se v toplejših dneh sprehaja v parku Doma                      | Dnevne aktivnosti, dejavnosti                          | Vsakdanjik                                               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 26  | V recepciji se dobimo na kavi s sostanovalkami in se pogovarjamo, družimo.                                                                                                                                                                                                | Druženje s stanovalci                                                                             | Popoldanske aktivnosti, dejavnosti                     | vsakdanjik                                               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 27a | Pomoči pri negi za enkrat še ne rabim. mi ugodijo.                                                                                                                                                                                                                        | Samostojnost pri osebni negi                                                                      |                                                        | Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi    | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 27b | Rabim le pomoč pri tuširanju, ostalo še zmorem vse sama. Če pa bi karkoli rabila pa lahko povem zaposlenim in mi pomagajo                                                                                                                                                 | potreba po pomoči pri tuširanju                                                                   | potrebe                                                | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 28  | Udeležujem se prireditve, drugih dejavnosti, krožkov in aktivnosti v domu se ne udeležujem. Tako mi je v redu. Če bi želela bi lahko šla na druge aktivnosti in dejavnosti. Zaposleni me vprašajo, če želim iti nanje, a sem                                              | Možnost udeleževanja na prireditvah in branje, neudeležba na dejavnostih                          | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih in prireditvah    | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma       | vklučenost v organiziranje življenja v domu |

|     |                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                         |                                       |                                                                                                 |                                             |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
|     | marsikdaj raje sama. Rada berem.                                                                                                                                                                                                         |                                                                                         |                                       |                                                                                                 |                                             |
| 29  | Obiščem tudi zdravnika v Domu, ki je tu mislim da od ponedeljka do četrтка, ko me kaj boli, ko je to potrebno. Je odprt, rad pomaga.                                                                                                     | Možnost obiska pri zdravniku v Domu od ponedeljka do četrтка po potrebi                 | Zdravnik                              | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                                              | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 30  | Fizioterapije nimam. Na delovno terapijo tudi ne hodim, ker imam težave z eno roko, bi pa lahko, če bi želela. Bi se mi prilagodili.                                                                                                     | Neobiskovanje fizioterapije in delovne terapije                                         | Delovna terapija in/ali fizioterapija | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                                              | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 31  | Pri pripravi prostorov za prireditve in dejavnosti ne sodelujem in tudi ne morem sodelovati zaradi slabšega zdravstvenega stanja. Če bi želela, bi lahko pomagala, sodelovala.                                                           | Nesodelovanje pri pripravi prostorov za prireditve                                      | prireditve                            | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 32  | Od prireditev imam najraje glasbo. Rada poslušam pevske zборе in ansamble. Teh pride kar nekaj. S prireditvami sem večinoma zadovoljna.                                                                                                  | Poslušanje pevskih zborov in ansamblov                                                  | prireditve                            | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 33  | V raziskave v domu nisem vključena, razen v anketo o zadovoljstvu nas stanovalcev Doma. Anketo o zadovoljstvu stanovalcev imamo enkrat na leto, kjer lahko povemo kaj nas moti in kaj nam je vredno, lahko podamo tudi mnenje o zadevah. | Enkrat letno sodelovanje v raziskavi o zadovoljstvu stanovalcev, drugih raziskav nimajo | vklučevanje v raziskave               | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev                          | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 34a | Če karkoli potrebujem, se lahko obrnem na zaposlene in mi rade volje pomagajo. Pri vsem, kar bi rabila, mi pomagajo. Največkrat se obrnem na sestre, ko pridejo, kar rabim povem in potem to uredijo.                                    | Pomoč in upoštevanje s strani zdravstvenih delavcev                                     | zdravstvo                             | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev                          | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 34b | Največkrat se obrnem na njih, ker imam z sestrami največ stika.                                                                                                                                                                          | Najpogostejši stik in podpora medicinskih sester                                        | zdravstvo                             | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev                          | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 35  | Ko podam kakšen predlog, potem vidim, da me upoštevajo, ga skušajo uresničiti, saj vidim, da potem pride do sprememb.                                                                                                                    | Možnost podaje predlogov za spremembe                                                   | Izražanje želja                       | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev                          | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 36a | Zelo sem zadovoljna z                                                                                                                                                                                                                    | Zadovoljstvo in                                                                         | Ocena                                 | Spraševanje o                                                                                   | vklučenost v                                |

|     |                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                               |                        |                                                                        |                                                                                                                     |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | bivanjem v Domu.                                                                                                                                                                                                                               | dobri občutki z življenjem v domu kot z zaposlenimi                                                           | življenja v domu       | željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev               | organiziranje življenja v domu                                                                                      |
| 36b | Zaposleni so prijazni. Super je. Vse je vredno.                                                                                                                                                                                                | Dobri občutki in zadovoljstvo z zaposlenimi v domu                                                            | Ocena življenja v domu | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev | vklučenost v organiziranje življenja v domu                                                                         |
| 37  | S socialno delavko nimam stika.                                                                                                                                                                                                                | Redkejši stiki s socialno delavko                                                                             |                        | Stik s socialno delavko                                                | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 38  | Če bi socialno delavko kaj rabila bi se nanjo tudi obrnila. Bi mi pomagala                                                                                                                                                                     | Možnost pomoči socialne delavke za stanovalce                                                                 |                        | Pomoč in podpora socialne delavke                                      | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu   |
| 39  | Socialna delavka mi je pomagala ob sprejemu v dom in na navajanje življenja v domu. Če bi jo rabila, bi mi pomagala. Drugače še nisem potrebovala veliko njene pomoči, tudi glede plačevanja računov se do zdaj še nisem rabila obrniti nanjo. | Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem pri sprejemu v dom in navajanju na življenje v domu |                        | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom   | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 40  | Hčerke mi pomagajo pri plačevanju računov, za to poskrbijo.                                                                                                                                                                                    | Pomoč sorodnikov pri plačevanju računov                                                                       |                        | Pomoč in vloga sorodnikov                                              | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu   |
| 41  | Imam hčerke, ki mi vse uredijo, kar potrebujem, Po telefonu se z njimi slišim vsak dan                                                                                                                                                         | Pomoč sorodnikov pri urejanju vsega potrebnega                                                                |                        | Pomoč in vloga sorodnikov                                              | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu   |
| 42  | Socialna delavka me ni spraševala po aktivnostih ali oskrbi, ker je doslej pri tem nisem rabila. Če bi jo rabila, pa bi se gotovo                                                                                                              | Brez potrebe po pomoči socialne delavke glede aktivnosti ali oskrbe                                           |                        | Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede                | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti                                               |

|    |                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                  |  |                                                                      |                                                                                                                     |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|--|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | lahko nanjo obrnila in bi mi pomagala. Veliko se lahko dogovorim z zaposlenimi.                                                                                                                                                |                                                                                                  |  | dejavnosti, aktivnosti in oskrbe                                     | stanovalcev pri organizaciji življenja domu                                                                         |
| 43 | K frizerju hodim v Radlje ob Dravi. Po mene pride hčerka, za frizerja se vse dogovori hčerka in mi nato sporoči, kdaj pride po mene in kdaj imam termin                                                                        | Pomoč sorodnikov pri dogovoru in organizaciji za frizerske storitve                              |  | Pomoč in vloga sorodnikov                                            | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu   |
| 44 | Občasno ena frizerka pride tudi v dom, je pa že dolgo ni bilo                                                                                                                                                                  | Občasna možnost frizerskih storitev v domu                                                       |  | Dostopnost do storitev, dejavnosti v domu                            | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu   |
| 45 | Ko kam grem, to povem v domu, da vedo in jih ne bi skrbelo. Ko kam grem to vedno sporočim v Domu, da me ne iščejo.                                                                                                             | Obveščanje ob izhodu iz doma                                                                     |  | Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi                         | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 46 | Če bi rabila socialno delavko, bi se nanjo lahko obrnila bi mi pomagala.                                                                                                                                                       | Možnost pomoči socialne delavke za stanovalce                                                    |  | Pomoč in podpora socialne delavke                                    | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu   |
| 47 | Najstarejšo hčerko sem pooblastila, da zame ureja vse; od banke in drugih zadev. Drugi dve hčerki pa mi pomagata in sta z mano v stiku, če bi še karkoli potrebovala. Ni mi treba skrbeti za nič, vse mi one uredijo.          | Pomoč in podpora sorodnikov pri urejanju bančnih in drugih zadev                                 |  | Pomoč in vloga sorodnikov                                            | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu   |
| 48 | Socialna delavka je prišla tudi po sprejemu in me vprašala, če še kaj potrebujem.                                                                                                                                              | Skrb socialne delavke ob vselitvi                                                                |  | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 49 | V Domu mi je vse kar odgovarjalo, ustrezalo. Vse je bilo vredno. Hitro sem se navadila na življenje v Domu, saj sem hitro prilagodljiva. Pri tem mi je bila v oporo družina, socialna delavka in tudi ostale zaposlene so bile | Podpora in pomoč sorodnikov, zaposlenih, tudi socialne delavke pri navajanju na življenje v domu |  | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |

|     |                                                                                                                                                                                                             |                                                                           |                                        |                                                   |                                                                                                                     |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|---------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | dostopne.                                                                                                                                                                                                   |                                                                           |                                        |                                                   |                                                                                                                     |
| 50  | Sem kako krat več poklicala domov, mi je bilo težko, a sem potrpehla, se navadila in zdaj se tu dobro počutim.                                                                                              | Oblika samopomoči                                                         | osamljenost                            | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 51  | Zaposleni so bili prijazni. Zaposleni so se mi na začetku tudi predstavili                                                                                                                                  | Predstavitev zaposlenih ob prihodu v dom                                  | Navezovanje prvega stika z zaposlenimi | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 52  | S sostanovalci sem sama navezala prvi stik. Pri tem nisem rabila pomoči. Na začetku so me ob prihodu edino predstavili sostanovalcem.                                                                       | Samostojno navezovanje stikov s stanovalci ob začetni predstavitvi osebja | Grajenje socialne mreže                | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 53  | Ko hčerke pridejo na obisk sem vesela, če mi s seboj prinesejo tudi kaj sladkega. Prinesejo pa tudi stvari na primer sokove, ki jih imamo v Domu res dovolj                                                 | Sorodniki prinašajo sladke dobrote                                        | obiski                                 | Vloga sorodnikov                                  | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 54a | Imam šest vnukov in dve pravnukinji. Tudi oni me obiskujejo. Ker so bolj od daleč, me obiskujejo bolj po redko. Eni hodijo v šolo, drugi že v službo in nimajo toliko časa, pridejo, ko lahko, ko utegnejo. | Osebnostni stik z vnuki in pravnuki                                       | osebe                                  | Stiki s sorodniki                                 | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 54b | Se pa z njimi pogosteje slišim po telefonu in se z njimi pogovarjam. Ko meni ali njim postane dolgočasno pokličejo oni ali pa jaz pokličem                                                                  | Telefonski kontakti s sorodniki                                           | oblika                                 | Stiki s sorodniki                                 | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 55a | K meni hodijo tudi prijatelji, ki pridejo enkrat do trikrat na leto.                                                                                                                                        | enkrat do trikrat letno                                                   | pogostost                              | Stiki s prijatelji                                | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v                                                        |

|     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                       |                               |                                                 |                                                                                                                     |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|-------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                       |                               |                                                 | dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka                                                              |
| 55b | Slišimo se rednejše po telefonu, zato me potem tudi ne rabijo več obiskovat, ker se vse pogovorimo že preko telefona.                                                                                                                                                                                | Telefonski kontakt s prijatelji                                                       | oblika                        | Stiki s prijatelji                              | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 55c | Če kaj rabim izven doma pa lahko poleg hčerk rečem tudi tem prijateljem in mi prinesejo, kar rabim                                                                                                                                                                                                   | obisk in prinesejo, kar rabi                                                          | oblika                        | Stiki s prijatelji                              | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 56  | V stiku sem tudi s sostanovalci. Z njimi se dobro razumem, ampak rajši berem. Ko sem na kavi se z sostanovalci ali obiski tudi pogovarjam. Bolj od pogovorov z sostanovalci, me interesira branje knjig                                                                                              | Druženje s sostanovalci na kavi, branje knjig v sobi                                  | Dnevne aktivnosti, dejavnosti | vsakdanjik                                      | Avtonomija, možnost odločanja                                                                                       |
| 57  | Najrajši sem sama, gledam televizijo ali berem. Sem že pred prihodom v Dom bila sama in sem se tako navadila, ko sem pospravila po hiši, da sem nato pogosto brala ali gledala televizijo. To mi je všeč, s tem sem zadovoljna. Berem vse, kar dobim. Nimam žanra, ki bi ga najraje brala, izbirala. | Gledanje TV, branje različnih žanrov knjig, potreba po zasebnosti                     | Dnevne aktivnosti, dejavnosti | vsakdanjik                                      | Avtonomija, možnost odločanja                                                                                       |
| 58  | Poslužujem domske knjižnice. Berem v sobi. Si knjigo sposodim, jo preberem in nato vrnem v knjižnico nazaj ter si sposodim nekaj novega. Rada ima različne vrste knjig. Tako sem se hitro navadila na Dom.                                                                                           | Izposoje knjig v domski knjižnici, branje pripomoglo na hitrejše samonavajanje na dom |                               | Privajanje na življenje v domu                  | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 59a | Hčerke so mi uredile odhod v Dom, ko sama več nisem mogla skrbeti za sebe.                                                                                                                                                                                                                           | Pomoč s strani sorodnikov pri pripravi dokumentacije glede odhoda v dom               |                               | Pomoč in podpora sorodnikov pred sprejema v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom                              |

|     |                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                             |  |                                                                      |                                                                                                                          |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|----------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                             |  |                                                                      | na življenje starega človeka                                                                                             |
| 59b | Skupaj smo se usedle in se dogovorile. Strinjala sem se z odhodom v Dom, saj sem videla, da sama več ne morem skrbeti za sebe. Nato so hčerke uredile vse potrebne papirje za odhod v Dom. Nisem dolgo čakala na odhod v Dom. V enem mesecu sem bila sprejeta | Sprejem odločitve starega človeka skupaj s sorodniki za odhod v dom, upoštevajoč mnenje in voljo stanovalca |  | Sprejem odločitve za odhod v dom                                     | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka      |
| 60  | Junija bo eno leto od kar sem v Domu. Najprej sem bila v eni drugi sobi, potem sem prišla pa v to, kjer sem danes.                                                                                                                                            | V Domu eno leto                                                                                             |  | Življenje v domu                                                     | Naloge in vloga socialne delavke b postopku sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 61  | Prvi dan so me v Dom pripeljale vse hčerke.                                                                                                                                                                                                                   | Spremljanje in opora sorodnikov ob prihodu v dom                                                            |  | Vloga sorodnikov ob prihodu v dom                                    | Naloge in vloga socialne delavke b postopku sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 62  | Pričakali sta me socialna delavka in glavna medicinska sestra. Vse sta mi razkazali, kje je kak prostor in povedali pravila Doma.                                                                                                                             | Socialna delavka in glavna medicinska sestra izvedli sprejem in razkazali dom ter razložili pravila         |  | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka      |
| 63  | V domačem okolju me socialna delavka, pred prihodom v dom, ni obiskala                                                                                                                                                                                        | Brez vzpostavitve stika socialne delavke s stanovalci pred prihodom v dom                                   |  | Vloga in pomoč socialne delavke pred prihodom v dom                  | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka      |
| 64  | Na začetku, recimo 1 mesec mi je bilo res težko, sedaj pa sem se privadila in nebi šla več domov.                                                                                                                                                             | Težak začetek glede privajanja na življenje v domu                                                          |  | Privajanje na življenje v domu                                       | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka      |



|    |                                                                                                                                                          |                                                                                                  |  |                           |                                                                                                                     |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|--|---------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 65 | Tu se dobro počutim. Veliko hujše mi bi bilo, če bi morala iti v Črneče. Sem iz Radelj, tako imam lahko več stika s hčerkami, ker je Dom v domačem kraju | Lažje prilagajanje na življenje v domu zaradi bližine sorodnikov in občutek varnosti, domačnosti |  | Ohranjanje socialne mreže | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|--|---------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

#### F (nesamostojno gibljava stanovalka)

#### **Kako in na kakšen način so stanovalci doma za stare vključeni v organiziranje življenja v domu in kakšna je njihova avtonomija, možnost odločanja?**

VIDIK avtonomije, možnosti odločanja:

1. Kakšne možnosti imate stanovalci v domu glede samostojnega sprejemanja odločitev? (vas vprašajo kaj si želite, kaj bi radi počeli, lahko sami izberete kako bo tekal vaš vsakdan)? Ali lahko odločate o tem, kdaj imate obroke, kaj bi radi jedli; kdaj vam pospravijo sobo?

»Zaposleni me vprašajo kakšne želje imam, a nimam posebnih želja. Če pa bi želela pa bi mi ustregli, mi pomagali. Poznam jih dovolj in vem komu kaj reči. Moj vsakdan se začne, da se ob 7.00 vstanem. Pomagajo mi, da se oblečem. Poččšem in po obrazu umijem se sama. Uredijo me zaposleni, tudi pri osebni negi, kot je oblačenje, kopanje, umivanje. Kopamo se 1x na teden. Kopanje ali pomoč pri urejanju lahko tudi prestavim na kasneje. Pomagajo mi tudi pri urejanju, postiljanju, prestiljanju postelje. Posteljo mi postiljajo vsak dan, prestiljajo pa, ko je to potrebno. Sobo čistijo 2 x na teden, smeti odnesejo vsak dan. Kopalnico očistijo vsak dan. Prah mi pogosto obrišejo. Če potrebujem dodatno pospravljanje ali imam dodatne želje vse uredijo, mi pomagajo. Ni problema. Jaz sem zadovoljna. Prehranjujem se lahko sama. Odločim se sama, če bom kam šla ali kaj bom počela. Rada rešujem križanke in berem knjige. Jem na oddelku. Lahko bi tudi v sobi, če bi želela. Če rabim obrok prej ali kasneje se prilagodijo npr. če imam zdravniški pregled ali sem odsotna zaradi nečesa. Če grem domov in jem doma, takrat odjavim kosilo. Povem na oddelku, da me ne bo, to pa potem sporočijo v kuhinjo in tako odjavim obrok. Pri sestavljanju jedilnikov na sestanku sem sodelovala enkrat. Pri predlogih, željah se približajo vsakemu, nas upoštevajo. Skušajo ustreči, da je na meniju za vsakega nekaj. Z hrano sem zadovoljna, solate imam rada več. Sam se odločiš, kam bi rad šel, če bi rad šel, kdaj bi rad šel. Če rabiš pri tem pomoč, poveš zaposlenim. Noben te ne sili, da greš na kakšno aktivnost, prireditve ali kaj drugega. Kar boš počel, je tvoja odločitev, tvoja volja.«

2. Kako zaposleni upoštevajo pri dnevnih aktivnostih, dejavnostih vaše želje? Kdaj organizirajo aktivnosti na katerih vi radi sodelujete? Lahko sami izberete kdaj bi želeli, da vam pomagajo pri negi?

»Hodim k zgodovinskemu krožku, na prireditve. K delavnicam ne hodim. Raje berem, gledam TV. Ko je prireditev, aktivnost, se je udeležim. Pri aktivnostih se pogovarjamo, dogovarjamo o tem kaj bomo delali. K zgodovinskemu krožku je še kar pametno hoditi, se pogovarjamo o poučnih zadevah. Zgodovinski krožek je ob torkih ob 10.00. Če bi podali predlog, idejo, bi bili tudi upoštevani ter bi se organiziralo na primer zgodovinski krožek o temi, ki bi jo mi predlagali. Imamo to možnost. Ni se pa vedno mogoče vsaki ideji prilagoditi za

naslednjič na primer, če je podanih več različnih predlogov. Če je še interes o predlogih, ki se niso izvedli za naslednje srečanje, se izvedejo kasneje. Na pikado ali športne igre ne hodim. Rada poslušam glasbo, pojem ne, poslušam pa jo rada. Če pridejo iz šole otroci, se rada družim, sodelujem. Hodim tudi k maši in k molitveni uri, oboje imamo na 14 dni po navadi ob petkih. Mašo imamo takrat, ko je, nimamo je ob vsakem prazniku. Ob blagoslovu zelenje in jedil je tudi maša. Tukaj nimamo izbire, za mašo so vnaprej dogovorjeni termini, kako imajo v načrtu duhovniki. Molitvene urice vodi sestra, torej nuna. Vse je po istem terminu ob 9. uri. Pri negi se mi prilagajajo. Če imam obisk ali kaj drugega, pridejo kasneje. Se da vse dogovoriti. Če sem takrat prosta, pa sem sama po navadi za to, da se stvari uredijo in mi pomagajo pri negi. Rada vidim, da sem urejena.«

VIDIK vključenosti v organiziranje življenja v domu:

3. Katere in koliko imate dejavnosti in storitev, ki so organizirane s strani doma za vas stanovalce?

»Sodelujem pri telovadbi, fizioterapiji. Udeležujem se zgodovinskih krožkov, proslav, prireditev. V Domu je zdravnik. Na posvet greš, če kaj rabim ali me kaj zanima. Je dostopen, si vzame čas. Prej vprašaš, če je zdravnik dosegljiv in če mu čas dopušča, te sprejme. Imam fizioterapijo ob ponedeljkih, sredah in petkih po zajtrku. Urnik je fiksni. Če bi takrat ne mogla na fizioterapijo, bi se lahko dogovorila. Lahko tudi zamenjaš termin s kom drugim. To ni problem.«

4. Kako ste vključeni v načrtovanje dejavnosti, prireditev, ki so namenjene vsem oz. večjemu številu stanovalcev (na ravni vseh stanovalcev)? Prosim navedite primere!

»Zaposleni me ne vprašajo kaj bi želeli gledat na prireditvah. Ravno zadnjič mi ni bil všeč lajnar. Ostale prireditve so pa po večini v redu, so mi všeč. Prav pa je, da imamo možnost poslušati in gledati raznorazne stvari. Ravno mož je rekel, da je prav, da slišimo, kaj so včasih poslušali za eno glasbo, ko sva govorila o tem lajnerju. Pri športnih igrah aktivno sodelujem, druge pa ne nastopam. Ker pojem ne, nimam posluha. Vse si rada pogledam. Zanimiv je bil tudi zaigram skeč. Bilo mi je všeč, ko so enkrat nastopajoči iz Selnice igrali na stare inštrumente. Prireditve niso po urniku, odvisno kako se Dom dogovori z nastopajočimi. Pravi čas nas obvestijo o prireditvah. Prireditve so v glavni jedilnici. Kdor lahko, pride sam, ostalim pomagajo zaposleni, da smo lahko vsi prisotni na teh prireditvah, ko to želimo. Nas stanovalce, ki sami ne moremo priti, začno zaposleni pravi čas voziti na prostor, kjer bo neka aktivnost ali prireditev. Vse aktivnosti mi ustrezajo. Če ne bi mogli priti na aktivnost na primer zgodovinski krožek ob določeni uri, bi se lahko dogovorili za drugo uro ali tudi drugo temo. To se še ni zgodilo velikokrat. Odvisno bi bilo tudi od tega, kdaj bi imela ta učiteljica, ki vodi zgodovinski krožek čas. Bi se pa lahko dogovorila za drugi termin, če bi želela. Hodi gospa iz knjižnice, ki vodi zgodovinski krožek.«

5. Koliko vas v domu sploh sprašujejo o tem, kaj bi si želeli, da organizirajo za vas (vsakodnevne aktivnosti, dejavnosti, prireditve)? Ste vključeni v kakšne raziskave? Kako ste seznanjeni s tem, da upoštevajo vaše mnenje?

»V kakšno raziskavo nisem bila vključena. Nekaj sem povedala za intervju o Domu, ko je bila njegova 10. obletnica delovanja. Jaz sem zadovoljna z življenjem v Domu, kar naj bo tako naprej, kot do zdaj, pa bo dobro. Zaposleni so do nas spoštljivi, nas upoštevajo, tudi mi moramo biti spoštljivi do zaposlenih in ti nam potem vračajo. Kak smo mi do njih, takšni bodo tudi oni do nas. Glede oskrbe zaposleni tako vedo, kje potrebujem pomoč in mi ni potrebno niti prosit. Kjer rabim pomoč, mi pomagajo. Če se mi kaj zgodi, pokličem in pridejo ter mi pomagajo. So dostopni in me upoštevajo.«

## **Na kakšen način socialna delavka zagotavlja vključenost in avtonomnost stanovalcev pri organizaciji življenja v domu za stare ljudi?**

1. Na kakšen način in koliko pripomore socialna delavka po vašem mnenju na zagotavljanje, omogočanje, da lahko stanovalci sami odločate o sebi in ste pri sprejemanju odločitev o vašem življenju v domu upoštevani?

»Če rabim, se obrnem na socialno delavko. Vedno priskoči na pomoč, če se obrnem nanjo. Vprašam njo ali druge zaposlene, kakorkoli želim vedeti ali potrebujem pomoč in mi pomagajo. Vsi zaposleni so dostopni in prijazni, me nikoli ne zavrnejo, če prsim za informacijo ali drugo pomoč. Naj tako ostane.«

2. Koliko vas pri tem socialna delavka sploh podpira in kako to občutite vi sami v vašem vsakdanu? Navedite primere!

»Ko smo iskali prostor v enem Domu, se je sin obrnil na socialno delavko po nasvete, jo je poklical in se z njo pogovoril. Bila je prijazna in odprta, dostopna. Kadarkoli pa rabim socialno delavko, se nanjo lahko obrnem.«

3. K čemu stremi, kako in koliko vam pomaga, da ste slišani, da so vaše želje in potrebe izpolnjene, upoštevane? Navedite primere!

»Glede nege in oskrbe se še nisem obračala na socialno delavko, bi pa lahko, če bi jo potrebovala. Sem se do zdaj še vse lahko dogovorila z zaposlenimi. Zaposleni tako vedo, kar morajo narediti in so prilagodljivi. Vsak dan mi socialna delavka ne pomaga. Rednega stika nimam. Družinskim članom je pomagala, kot sem že rekla pri iskanju ustrezne namestitve zame, saj sam ne veš, na koga se obrnit, na katera vrata potrkati. S papirji, računi mi pomagajo domači. Vse vodijo in urejajo moji domači s pomočjo socialne delavke in drugih zaposlenih. Pri željah in potrebah vse rešim z drugimi zaposlenimi.«

4. Lahko prosim opišete na primeru, kako vam socialna delavka pomaga pri zagotavljanju možnosti izbire aktivnosti, dejavnosti in oskrbe v domu tako na kolektivni (npr. delavnice) kot na individualni (npr. naročilo frizerja) ravni vsakega od vas stanovalcev? Kako in pri čem vse vam pomaga in kako je to videti v praksi?

»Ko sem bila v zdravilišču, sem bila pri frizerju. Sedaj bo frizerka prišla v Dom. Sicer pa ko rabim me postrižejo. Povem sestram ali socialni delavki, ki nato urejajo naprej, pokličejo frizerko. Frizerko bi poklicale in bi me peljali tja v trgovski center, ker imam njeno vizitko. Pelje me varuhinja. Pri frizerju plačam sama, ni drago. Glede termina pove kdaj ima čas in me takrat peljejo k njej. Pokojnine nimam. Pri marsičem mi pomaga družina tudi pri plačevanju Doma. Smo v dobrih odnosih.«

## **Kakšne naloge in vlogo ima pri postopku sprejema stanovalca v dom socialna delavka in kakšen vpliv ima odhod v dom na življenje starega človeka?**

1. Koliko je po vašem mnenju socialna delavka pripomogla, da ste se lažje in hitreje prilagodili na življenje v domu? Kako se je to kazalo v praksi? (opišite na vašem lastnem primeru, kako ste to doživeli, občutili)

»Hitro sem se vpeljala v Dom, proti lastnim pričakovanjem. Z zaposlenimi smo se sproti spoznali, imajo tudi napise svojih imen tako, da je bilo še lažje. Če kaj nisem vedela, sem jih vprašala. Tako se spoznaš. Pri navezovanju stikov s stanovalci vidiš, če ti je po volji navežeš stik, če ne pa ne. Na začetku je socialna delavka veliko hodila k meni. Čutila je, kaj rabim. Najbolj jo poznam, mi je najbolj domača. Najbolj ji zaupam. Ko s človekom govoriš ga spoznaš in tudi vidiš koliko je odprt, koliko je dostopen in koliko mu lahko zaupaš. Z

njeno pomočjo sem se lažje vživela, navadila na življenje v Domu. Pomagala mi je tudi pri vključevanju v aktivnosti. Ko vidim da so v Domu stanovalci, ki so še bolj odvisni od pomoči drugega kot jaz, lažje vse skupaj prenašam. Pri marsičem tudi pri usmeritvah, informiranju o dogajanju v Domu, so mi pomagale tudi varuhinje in negovalke. rej so me po Domu in na sprehod vozili bolj drugi, zdaj pa se večinoma vozim sama. Nisem ravno zelo dobra v tem, a se znam peljati. Tako sem se hitreje navadila na življenje v Domu. V pomoč so mi bili tudi domači in drugi sostanovalci, saj vidim, da so se v življenje v Domu vključili tudi stanovalci, ki so še bolj nepomični od mene. Pred odhodom me socialna delavka ni obiskala v domačem okolju. Domači so sprejeli odločitev, da grem v Dom. S tem se na začetku nisem strinjala. V Domu sem eno leto. 16. aprila je bilo eno leto. Sem se vživela. Včasih me zagrabi domotožje, ko se pomirim je v redu. Družina me obiskuje, tako hčerke, sin kot mož. Imam tri hčerke in sina. Vsi so iz bližine. Pridejo pogosto, kolikor jim pač čas dopušča. Doma imamo kmetijo. Vsak dan se slišimo po telefonu, me obestijo, če je kaj pomembnega. Na 14 dni me obiščejo tudi sosed in prijatelji. Sem ohranila stike, me še niso pozabili. Tudi v Domu imam prijatelje, nimam jih veliko, a imam dobre prijatelje.. Vsi so mi v oporo. Tudi zaposleni so vredni, nimam pritožb. V oporo so mi tudi sorodniki.«

2. Kako se spominjate vašega prihoda v dom (kako je izgledalo, kaj se je dogajalo) in kako je pri tem sodelovala socialna delavka? Prosim opišite vaš primer!

»Ko sem prišla v Dom, sem se sprijaznila in se hitro vpeljala v življenje v Domu. Ob odhodu v Dom mi ni bilo težko. Najprej nisem bila pripravljena it, zdaj pa mi prav paše, da sem v Domu. Bila sem v bolnici, rabila sem pomoč. Na začetku nisem mislila, da bom za stalno v domu, a se ostala. Tukaj ni slabo, doma pa je najbolje. Jaz sem se sprijaznila, tu mi je dobro, imam tudi prijatelje. Prvi dan sem rekla, da to ni Dom, ampak hotel, saj je izgledalo, kot da bi prišla v hotel. Pripeljali so me z rešilnim avtom od Doma. dobila sem tudi kosilo. Zraven sta bila mož in hčerka. Ostali so bili v službi. Ob sprejemu jih je bilo veliko zaposlenih. Prvi dan sem dobila kosilo, bil je bolj čustven. Malo mi je bilo težko, ker sem odšla od doma. Ko sem videla kako je, da doma več ne morejo skrbeti zame, sem vse hitro sprejela. Tudi sedaj me prime domotožje, vendar je hitro boljše. V naslednjih dneh so mi razkazali Dom. Dom so mi razkazali zaposleni. V Domu mi je bil predstavljen hišni red. Ko sem se navadila na voziček, sem šla sama po domu, prej so mi pri tem pomagali prijatelji iz doma. Če sem kaj rabila, so mi pomagali. Imam vedno čista oblačila. Iz bolnice sem najprej odšla za 6 mesecev domov potem pa sem odšla v Dom, saj sem rabila veliko pomoči.«

| Št. izjave | Prepis izjave                                                                                                                                            | Pojem                                                       | Podkategorija                    | Kategorija                     | Tema                                      |
|------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|----------------------------------|--------------------------------|-------------------------------------------|
| 1          | Zaposleni me vprašajo kakšne želje imam, a nimam posebnih želja. Če pa bi želela pa bi mi ustregli, mi pomagali. Poznam jih dovolj in vem komu kaj reči. | Možnost izražanja ter upoštevanje želja in idej stanovalcev | Izražanje in uresničevanje želja | Želje glede dnevnih aktivnosti | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 2          | Moj vsakdan se začne, da se ob 7.00 vstanem.                                                                                                             | 7.00 uri                                                    | Vstajanje                        | vsakdanjik                     | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 3          | Pomagajo mi, da se oblečem.                                                                                                                              | Pomoč pri oblačenju                                         | Osebna nega                      | vsakdanjik                     | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 4          | Počesem in po obrazu                                                                                                                                     | Samostojnost pri                                            |                                  | Samostojnost                   | Avtonomija,                               |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                    |           |                                                                     |                                           |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|---------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|
|    | umijem se sama.                                                                                                                                                                                                                                   | česanju in negi obraza                                                                             |           | pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi                            | možnost odločanja stanovalcev             |
| 5  | Uredijo me zaposleni, tudi pri osebni negi, kot je oblačenje, kopanje, umivanje.                                                                                                                                                                  | Potreba po pomoči pri urejanju, oblačenju, tuširanju, umivanju                                     | potrebe   | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 6  | Kopamo se 1x na teden.                                                                                                                                                                                                                            | potreba po pomoči pri tuširanju                                                                    | potrebe   | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 7  | Kopanje ali pomoč pri urejanju lahko tudi prestavim na kasneje.                                                                                                                                                                                   | možnost avtonomnega odločanja stanovalcev o preložitvi termina tuširanja, urejanja                 | odločanje | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 8  | Pomagajo mi tudi pri urejanju, postiljanju, prestiljanju postelje. Posteljo mi postiljajo vsak dan, prestiljajo pa, ko je to potrebno. Sobo čistijo 2 x na teden, smeti odnesejo vsak dan. Kopalnico očistijo vsak dan. Prah mi pogosto obrišejo. | Potreba po pomoči pri urejanju, postiljanju postelje, pospravljanju ter čiščenju sobe in kopalnice | potrebe   | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 9  | Če potrebujem dodatno pospravljanje ali imam dodatne želje vse uredijo, mi pomagajo. Ni problema. Jaz sem zadovoljna.                                                                                                                             | Možnost dodatne pomoči pri pospravljanju ter upoštevanju želja in urejanju vsega potrebnega        | odločanje | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 10 | Prehranjujem se lahko sama.                                                                                                                                                                                                                       | Samostojno hranjenje, uživanje hrane                                                               |           | Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 11 | Odločim se sama, če bom kam šla ali kaj bom počela. Rada rešujem križanke in berem knjige.                                                                                                                                                        | Avtonomno odločanje stanovalcev, kaj bodo počeli čez dan in česa se bodo ali se ne bodo udeležili  | odločanje | Želje glede dnevnih aktivnosti                                      | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 12 | Jem na oddelku. Lahko bi tudi v sobi, če bi želela.                                                                                                                                                                                               | Možnost avtonomnega odločanja stanovalcev glede prostora prehranjevanja v sobi ali v jedilnici     | Prehrana  | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 13 | Če rabim obrok prej ali kasneje se prilagodijo npr. če imam zdravniški pregled ali sem odsotna zaradi nečesa. Če grem domov in jem doma,                                                                                                          | Možnost avtonomnega izbiranja ure obeda– po dogovoru z zaposlenimi                                 | prehrana  | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |

|    |                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                   |                                                                                         |                                                                                           |                                             |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
|    | takrat odjavim kosilo. Povem na oddelku, da me ne bo, to pa potem sporočijo v kuhinjo in tako odjavim obrok.                                                                                                                         |                                                                                                                                   |                                                                                         |                                                                                           |                                             |
| 14 | Pri sestavljanju jedilnikov na sestanku sem sodelovala enkrat. Pri predlogih, željah se približajo vsakemu, nas upoštevajo. Skušajo ustreči, da je na menijo za vsakega nekaj.                                                       | Možnost sodelovanja stanovalcev pri oblikovanju jedilnikov                                                                        | prehrana                                                                                | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev                       | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 15 | Z hrano sem zadovoljna, solate imam rada več.«                                                                                                                                                                                       | Zadovoljstvo s hrano v Domu                                                                                                       | prehrana                                                                                | Ocena storitev                                                                            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 16 | Sam se odločiš, kam bi rad šel, če bi rad šel, kdaj bi rad šel. Če rabiš pri tem pomoč, poveš zaposlenim. Noben te ne sili, da greš na kakšno aktivnost, prireditve ali kaj drugega. Kar boš počel, je tvoja odločitev, tvoja volja. | Avtonomno odločanje stanovalcev, kaj bodo počeli čez dan in česa se bodo ali se ne bodo udeležili po potrebi ob pomoči zaposlenih | odločanje                                                                               | Želje glede dnevnih aktivnosti                                                            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 17 | Hodim k zgodovinskemu krožku, na prireditve.                                                                                                                                                                                         | Obiskovanje prireditev, zgodovinskega krožka                                                                                      | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih                                                    | vsakdanjik                                                                                | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 18 | K delavnicam ali delovno terapijo ne hodim.                                                                                                                                                                                          | Neobiskovanje delavnic in delovne terapije                                                                                        | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih                                                    | vsakdanjik                                                                                | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 19 | Raje berem, gledam TV.                                                                                                                                                                                                               | Branje, gledanje TV-ja                                                                                                            | Popoldanske aktivnosti, dejavnosti                                                      | vsakdanjik                                                                                | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 20 | Ko je prireditev, aktivnost, se je udeležim. Pri aktivnostih se pogovarjamo, dogovarjamo o tem kaj bomo delali.                                                                                                                      | možnost izražanja želja in idej glede poteka in vsebine dejavnosti, aktivnosti                                                    | Vključevanje in soodločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, oskrbe na kolektivni ravni | Želje glede dnevnih aktivnosti                                                            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 21 | K zgodovinskem krožku je še kar pametno hodit, se pogovarjamo o poučnih zadevah. Zgodovinski krožek je ob torkih ob 10.00                                                                                                            | Udeleževanje pri zgodovinskem krožku ob torkih ob 10. uri                                                                         | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih in prireditvah                                     | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                                        | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 22 | Če bi podali predlog, idejo, bi bili tudi upoštevani ter bi se organiziralo na primer zgodovinski krožek o temi, ki bi jo mi predlagali. Imamo to                                                                                    | možnost izražanja želja in idej glede poteka in vsebine dejavnosti, aktivnosti                                                    | Dejavnosti, aktivnosti                                                                  | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni | vklučenost v organiziranje življenja v domu |

|    |                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                 |                                                                                         |                                                          |                                              |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|----------------------------------------------|
|    | možnost. Ni se pa vedno mogoče vsaki ideji prilagoditi za naslednjič na primer, če je podanih več različnih predlogov. Če je še interes o predlogih, ki se niso izvedli za naslednje srečanje, se izvedejo kasneje.            |                                                                                                                 |                                                                                         | ravni                                                    |                                              |
| 23 | Na pikado ali športne igre ne hodim.                                                                                                                                                                                           | Neobiskovanje na športnih igrah, pikadu                                                                         | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih                                                    | vsakdanjik                                               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 24 | Rada poslušam glasbo, pojem ne, poslušam pa jo rada. Če pridejo iz šole otroci, se rada družim, sodelujem. Hodim tudi k maši in k molitveni uri, oboje imamo na 14 dni po navadi ob petkih.                                    | Poslušanje glasbe, druženje in sodelovanje z osnovnošolskimi otroci, obiskovanje maš, molitvenih uric na 14 dni | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih                                                    | vsakdanjik                                               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 25 | Mašo imamo takrat, ko je, nimamo je ob vsakem prazniku. Ob blagoslovu zelenja in jedil je tudi maša. Tukaj nimamo izbire, za mašo so vnaprej dogovorjeni termini, kako imajo v načrtu duhovniki.                               | Brez možnosti odločanja glede določitve termina izvajanja maše                                                  | Vključevanje in soodločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, oskrbe na kolektivni ravni | Želje glede dnevnih aktivnosti                           | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 26 | Molitvene urice vodi sestra, torej nuna. Vse je po istem terminu ob 9. uri.                                                                                                                                                    | Obisk molitvenih uric                                                                                           | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih                                                    | vsakdanjik                                               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 27 | Pri negi se mi prilagajajo. Če imam obisk ali kaj drugega, pridejo kasneje. Se da vse dogovoriti. Če sem takrat prosta, pa sem sama po navadi za to, da se stvari uredijo in mi pomagajo pri negi. Rada vidim, da sem urejena. | možnost avtonomnega odločanja stanovalcev o kasnejšem času in poteku osebne nege                                | odločanje                                                                               | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 28 | Sodelujem pri telovadbi, fizioterapiji. Udeležujem se zgodovinskih krožkov, proslav, prireditvah.                                                                                                                              | Udeleževanje pri telovadbi, fizioterapiji, zgodovinskih krožkih, prireditvah, proslavah                         | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih in prireditvah                                     | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma       | vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 29 | V Domu je zdravnik. Na posvet greš, če kaj rabim ali me kaj zanima. Je dostopen, si vzame čas. Prej vprašaš, če je zdravnik dosegljiv in če mu čas dopušča, te sprejme.                                                        | Možnost obiska pri zdravniku v Domu po potrebi                                                                  | zdravnik                                                                                | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma       | vključenost v organiziranje življenja v domu |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                      |                                                     |                                                                                                 |                                             |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
| 30 | Imam fizioterapijo ob ponedeljkih, sredah in petkih po zajtrku. Urnik je fiksni.                                                                                                                                                                                                   | Obiskovanje fizioterapije po fiksnem urniku                                                          | Delovna terapija in/ali fizioterapija               | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                                              | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 31 | Če bi takrat ne mogla na fizioterapijo, bi se lahko dogovorila. Lahko tudi zamenjša termin s kom drugim. To ni problem.                                                                                                                                                            | možnost avtonomnega odločanja stanovalcev o preložitvi termina fizioterapije                         | Delovna terapija in/ali fizioterapija               | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 32 | Zaposleni me ne vprašajo kaj bi želeli gledat na prireditvah.                                                                                                                                                                                                                      | Brez možnosti odločanja glede izvajanja, in organiziranja vrste prireditve                           | prireditve                                          | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 33 | Ravno zadnjič mi ni bil všeč lajnar. Ostale prireditve so pa po večini v redu, so mi všeč. Prav pa je, da imamo možnost poslušati in gledati raznorazne stvari. Ravno mož je rekel, da je prav, da slišimo, kaj so včasih poslušali za eno glasbo, ko sva govorila o tem lajnerju. | zadovoljstvo z večino nastopajočih na prireditvah v Domu, izvajanje prireditev z raznovrstno vsebino | Prireditve                                          | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 34 | Pri športnih igrah aktivno sodelujem, drugje pa ne nastopam. Ker pojem ne, nimam posluha.                                                                                                                                                                                          | Aktivno sodelovanje pri športnih igrah, nesodelovanje na prireditvah                                 | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih in prireditvah | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                                              | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 35 | Vse si rada pogledam. Zanimiv je bil tudi zaigram skeč. Bilo mi je všeč, ko so enkrat nastopajoči iz Selnice igrali na stare inštrumente.                                                                                                                                          | Zaigran skeč, igranje glasbenikov na stare instrumente, zadovoljstvo z večino prireditev             | Prireditve                                          | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 36 | Prireditve niso po urniku, odvisno kako se Dom dogovori z nastopajočimi. Pravi čas nas obvestijo o prireditvah.                                                                                                                                                                    | Brez možnosti odločanja glede termina izvajanja prireditve, dogovarjanje doma z nastopajočimi        | prireditve                                          | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 37 | Prireditve so v glavni jedilnici.                                                                                                                                                                                                                                                  | Obiskovanje prireditev v glavni jedilnici doma                                                       | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih in prireditvah | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                                              | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 38 | Kdor lahko, pride sam, ostalim pomagajo zaposleni, da smo lahko                                                                                                                                                                                                                    | Možnost avtonomnega odločanja glede                                                                  | prireditve                                          | Vključevanje in odločanje o dejavnostih,                                                        | vklučenost v organiziranje življenja v      |



|     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                              |                          |                                                                                                 |                                              |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|
|     | vsí prisotni na teh prireditvah, ko to želimo. Nas stanovalce, ki sami ne moremo priti, začno zaposleni pravi čas voziti na prostor, kjer bo neka aktivnost ali prireditev. Vse aktivnosti mi ustrezajo.                                                                                                                     | udeleževanja na prireditvah za vse stanovalce, tudi za nesamostojno gibljive stanovalce ob pomoči zaposlenih |                          | aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni                                          | domu                                         |
| 39  | Če ne bi mogli priti na aktivnost na primer zgodovinski krožek ob določeni uri, bi se lahko dogovorili za drugo uro ali tudi drugo temo. To se še ni zgodilo velikokrat. Odvisno bi bilo tudi od tega, kdaj bi imela ta učiteljica, ki vodi zgodovinski krožek čas. Bi se pa lahko dogovorila za drugi termin, če bi želela. | Možnost dogovarjanja za termine ter določitve ali zamenjave teme dejavnosti, aktivnosti in krožkov           | Dejavnosti, aktivnosti   | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 40a | V kakšno raziskavo nisem bila vključena.                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Ne sodelovanje, vključenost v raziskave                                                                      | vključevanje v raziskave | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev                          | vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 40b | Nekaj sem povedala za intervju o Domu, ko je bila njegova 10. obletnica delovanja.                                                                                                                                                                                                                                           | Ob 10. obletnici delovanja Doma bila intervjuvana                                                            | vključevanje v raziskave | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev                          | vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 41  | Jaz sem zadovoljna z življenjem v Domu, kar naj bo tako naprej, kot do zdaj, pa bo dobro. Zaposleni so do nas spoštljivi, nas upoštevajo, tudi mi moramo biti spoštljivi do zaposlenih in ti nam potem vračajo. Kak smo mi do njih, takšni bodo tudi oni do nas.                                                             | Zadovoljstvo in dobri občutki z življenjem v domu kot z zaposlenimi                                          | Ocena življenja v domu   | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev                          | vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 42  | Glede oskrbe zaposleni tako vedo, kje potrebujem pomoč in mi ni potrebno niti prosit. Kjer rabim pomoč, mi pomagajo. Če se mi kaj zgodi, pokličem in pridejo ter mi pomagajo. So dostopni in me upoštevajo.                                                                                                                  | Pomoč, dostopnost in upoštevanje s strani zaposlenih                                                         |                          | Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi                                                    | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 43  | Če rabim, se obrnem na socialno delavko. Vedno priskoči na pomoč, če se                                                                                                                                                                                                                                                      | Možnost pomoči socialne delavke za stanovalce                                                                |                          | Pomoč in podpora socialne                                                                       | Način socialne delavke pri zagotavljanju     |

|    |                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                        |  |                                                                        |                                                                                                                     |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | obrnem nanjo.                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                        |  | delavke                                                                | vklučenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu                                             |
| 44 | Vprašam njo ali druge zaposlene, kakorkoli želim vedeti ali potrebujem pomoč in mi pomagajo.                                                                                                                          | Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke glede informiranja stanovalcev                                                                                           |  | Pomoč in podpora socialne delavke                                      | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu   |
| 45 | Ko smo iskali prostor v enem Domu, se je sin obrnil na socialno delavko po nasvete, jo je poklical in se z njo pogovoril. Bila je prijazna in odprta, dostopna.                                                       | Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke pri informiranju, svetovanju sorodnikov pri iskanju ustrezne namestitve za stanovalce in oddaji prošnje za sprejem v Dom |  | Vloga in pomoč socialne delavke pred prihodom v dom                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 46 | Kadarkoli pa rabim socialno delavko, se nanjo lahko obrnem.                                                                                                                                                           | Možnost pomoči socialne delavke za stanovalce                                                                                                                          |  | Pomoč in podpora socialne delavke                                      | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu   |
| 47 | Glede nege in oskrbe se še nisem obračala na socialno delavko, bi pa lahko, če bi jo potrebovala. Sem se do zdaj še vse lahko dogovorila z zaposlenimi. Zaposleni tako vedo, kar morajo narediti in so prilagodljivi. | Brez potrebe po pomoči socialne delavke glede nege in oskrbe                                                                                                           |  | Vloga in pomoč socialne delavke glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu   |
| 48 | Vsak dan mi socialna delavka ne pomaga. Rednega stika nimam.                                                                                                                                                          | Redkejši stiki s socialno delavko                                                                                                                                      |  | Stik s socialno delavko                                                | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu   |
| 49 | Družinskim članom je pomagala, kot sem že rekla pri iskanju ustrezne namestitve zame, saj sam ne veš, na koga se obrnit, na katera vrata potrkati.                                                                    | Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke pri informiranju, svetovanju sorodnikov pri iskanju ustrezne namestitve za stanovalce                                    |  | Vloga in pomoč socialne delavke pred prihodom v dom                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                             |                                        |                                                                                          |                                                                                                                     |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 50 | S papirji, računi mi pomagajo domači. Vse vodijo in urejajo moji domači s pomočjo socialne delavke in drugih zaposlenih.                                                                                                                                                                                                                                    | Pomoč sorodnikov pri plačevanju računov in urejanju papirjev ob pomoči socialne delavke in zaposlenih       |                                        | Pomoč in vloga sorodnikov                                                                | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu   |
| 51 | Sedaj bo frizerka prišla v Dom. Sicer pa ko rabim me postrijejo. Povem sestram ali socialni delavki, ki nato urejajo naprej, pokličejo frizerko. Frizerko bi poklicale in bi me peljali tja v trgovski center, ker imam njeno vizitko. Pelje me varuhinja. Pri frizerju plačam sama, ni drago. Glede termina pove kdaj ima čas in me takrat peljejo k njej. | pomoč zaposlenih in socialne delavke pri dogovoru in organizaciji za frizerske storitve ter možnost prevoza |                                        | Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu   |
| 52 | Pokojnine nimam. Pri marsičem mi pomaga družina tudi pri plačevanju Doma. Smo v dobrih odnosih.                                                                                                                                                                                                                                                             | Pomoč in podpora sorodnikov pri plačevanju domske oskrbe                                                    |                                        | Pomoč in vloga sorodnikov                                                                | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu   |
| 53 | Hitro sem se vpeljala v Dom, proti lastnim pričakovanjem.                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Hitro privajanje na življenje v domu, proti lastnim pričakovanjem                                           |                                        | Privajanje na življenje v domu                                                           | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 54 | Z zaposlenimi smo se sproti spoznali, imajo tudi napise svojih imen tako, da je bilo še lažje. Če kaj nisem vedela, sem jih vprašala. Tako se spoznaš.                                                                                                                                                                                                      | Sprotno spoznavanje in navezovanje stika z zaposlenimi                                                      | Navezovanje prvega stika z zaposlenimi | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                                        | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 55 | Pri navezovanju stikov s stanovalci vidiš, če ti je po volji navežeš stik, če ne pa ne.                                                                                                                                                                                                                                                                     | Navezovanje stika s stanovalci odvisno od prvega kontakta, situacije                                        | Grajenje socialne mreže                | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                                        | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 56 | Na začetku je socialna delavka veliko hodila k meni. Čutila je, kaj rabim. Najbolj jo poznam, mi je najbolj                                                                                                                                                                                                                                                 | Podpora in pomoč socialne delavke pri navajanju na življenje v domu od začetka bivanja                      | Socialna delavka                       | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                                        | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv                                           |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                             |                                       |                                                     |                                                                                                                     |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|-----------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | domača. Najbolj ji zaupam. Ko s človekom govoriš ga spoznaš in tudi vidiš koliko je odprt, koliko je dostopen in koliko mu lahko zaupaš. Z njeno pomočjo sem se lažje vživela, navadila na življenje v Domu. Pomagala mi je tudi pri vključevanju v aktivnosti. | v domu, pomagala tudi pri vključevanju v aktivnosti v Domu                                                                  |                                       |                                                     | odhoda v dom na življenje starega človeka                                                                           |
| 57 | Pri marsičem tudi pri usmeritvah, informiranju o dogajanju v Domu, so mi pomagale tudi varuhinje in negovalke.                                                                                                                                                  | Pomoč in podpora zaposlenih glede usmerjanja, informiranja stanovalcev o dogajanju v Domu                                   | zaposleni                             | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu   | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 58 | Prej so me po Domu in na sprehod vozili bolj drugi, zdaj pa se večinoma vozim sama. Nisem ravno zelo dobra v tem, a se znam peljati. Tako sem se hitreje navadila na življenje v Domu.                                                                          | Želja po samostojnosti, samostojno gibanje, sprehajanje po Domu                                                             |                                       | Privajanje na življenje v domu                      | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 59 | V pomoč so mi bili tudi domači in drugi sostanovalci, saj vidim, da so se v življenje v Domu vključili tudi stanovalci, ki so še bolj nepomični od mene.                                                                                                        | Podpora in pomoč sorodnikov in stanovalcev pri navajanju na življenje v domu                                                | Grajenje in ohranjanje socialne mreže | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu   | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 60 | Pred odhodom me socialna delavka ni obiskala v domačem okolju.                                                                                                                                                                                                  | Brez vzpostavitve stika socialne delavke s stanovalci pred prihodom v dom                                                   |                                       | Vloga in pomoč socialne delavke pred prihodom v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 61 | Domači so sprejeli odločitev, da grem v Dom. S tem se na začetku nisem strinjala.                                                                                                                                                                               | Sprejem odločitve za odhod v dom s strani sorodnikov brez privolitve, upoštevanja mnenja starega človeka glede odhoda v dom |                                       | Sprejem odločitve za odhod v dom                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 62 | V Domu sem eno leto. 16. aprila je bilo eno leto. Sem se vživela. Včasih me zagrabi domotožje, ko se pomirim je v redu.                                                                                                                                         | V domu eno leto                                                                                                             |                                       | Življenje v domu                                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje                 |

|     |                                                                                                                                                                                             |                                                                                         |                         |                                                                      |                                                                                                                     |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     |                                                                                                                                                                                             |                                                                                         |                         |                                                                      | starega človeka                                                                                                     |
| 63  | Družina me obiskuje, tako hčerke, sin kot mož. Imam tri hčerke in sina. Vsi so iz bližine. Pridejo pogosto, kolikor jim pač čas dopušča.                                                    | Pogosti osebni stiki s hčerkami, sinom, možem                                           | Osebe                   | Stiki s sorodniki                                                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 64  | Vsak dan se slišimo po telefonu, me obestijo, če je kaj pomembnega.                                                                                                                         | telefonski kontakti s sorodniki                                                         | oblika                  | Stiki s sorodniki                                                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 65  | Na 14 dni me obiščejo tudi sosedi in prijatelji. Sem ohranila stike, me še niso pozabili.                                                                                                   | 2x mesečno                                                                              | Pogostost               | Stiki s prijatelji                                                   | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 66  | V Domu imam prijatelje, nimam jih veliko, a imam dobre prijatelje.. Vsi so mi v oporo. Tudi zaposleni so v redu, nimam pritožb. V oporo so mi tudi sorodniki                                | Pomoč in podpora prijateljev sorodnikov in zaposlenih pri navajanju na življenje v domu | Grajenje socialne mreže | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 67  | Ko sem prišla v Dom, sem se sprijaznila in se hitro vpeljala v življenje v Domu. Ob odhodu v Dom mi ni bilo težko. Najprej nisem bila pripravljena it, zdaj pa mi prav paše, da sem v Domu. | hitro privajanje na življenje v domu                                                    |                         | Privajanje na življenje v domu                                       | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 68  | Bila sem v bolnici, rabila sem pomoč. Na začetku nisem mislila, da bom za stalno v domu, a sem ostala.                                                                                      | Odhod v Dom zaradi nezmožnosti skrbeti sama zase                                        |                         | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 69  | Tukaj ni slabo, doma pa je najbolje. Jaz sem se sprijaznila, tu mi je dobro, imam tudi prijatelje.                                                                                          | Zadovoljstvo z življenjem v domu in vzpostavljanje novih stikov                         | Grajenje socialne mreže | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 70a | Prvi dan sem rekla, da to ni Dom, ampak hotel, saj je zgledalo, kot da bi                                                                                                                   | Prihod v dom z rešilcem in postreženo kosilo                                            |                         | Pomoč in podpora socialne                                            | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema                                                                     |

|     |                                                                                                                                                      |                                                                                          |                           |                                                                        |                                                                                                                     |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | prišla v hotel. Pripeljali so me z rešilnim avtom od Doma. dobila sem tudi kosilo.                                                                   |                                                                                          |                           | delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom                             | stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka                                                 |
| 70b | Zraven sta bila mož in hčerka. Ostali so bili v službi                                                                                               | Spremljanje in opora sorodnikov ob prihodu v dom                                         |                           | Vloga sorodnikov ob prihodu v dom                                      | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 71  | Ob sprejemu jih je bilo veliko zaposlenih. Prvi dan sem dobila kosilo                                                                                | Socialna delavka in zaposleni izvedli sprejem postrežba s kosilom                        |                           | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom   | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 72a | bil je bolj čustven. Malo mi je bilo težko, ker sem odšla od doma Ko sem videla kako je, da doma več ne morejo skrbeti zame, sem vse hitro sprejela. | Kmalu po težkem prvem dnevu in čustvenem prihodu v dom, hitro sprejetje življenja v Domu |                           | Privajanje na življenje v domu                                         | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 72b | Tudi sedaj me prime domotožje, vendar je hitro boljše.                                                                                               | Občasni občutki domotožja, drugače zadovoljna z življenjem v domu                        | Ocena življenja v domu    | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev | vključenost v organiziranje življenja v domu                                                                        |
| 73  | V naslednjih dneh so mi razkazali Dom. Dom so mi razkazali zaposleni. V Domu mi je bil predstavljen hišni red.                                       | zaposleni razkazali dom ter razložili pravila                                            |                           | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom   | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 74  | Ko sem se navadila na voziček, sem šla sama po domu, prej so mi pri tem pomagali prijatelji iz doma. Če sem kaj rabila, so mi pomagali.              | samostojno gibanje, sprehajanje po Domu z občasno pomočjo prijateljev pri vsem kar rabi  | Ohranjanje socialne mreže | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                      | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 75  | Iz bolnice sem najprej odšla za 6 mesecev domov potem pa sem odšla v Dom, saj sem rabila veliko pomoči.                                              | Odhod v Dom zaradi nezmožnosti skrbeti sama zase (F68)                                   |                           | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom   | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |

G (nesamostojno gibljiva stanovalka z demenco)

**Kako in na kakšen način so stanovalci doma za stare vključeni v organiziranje življenja v domu in kakšna je njihova avtonomija, možnost odločanja?**

VIDIK avtonomije, možnosti odločanja:

1. Kakšne možnosti imate stanovalci v domu glede samostojnega sprejemanja odločitev? (vas vprašajo kaj si želite, kaj bi radi počeli, lahko sami izberete kako bo tekal vaš vsakdan)? Ali lahko odločate o tem, kdaj imate obroke, kaj bi radi jedli; kdaj vam pripravijo sobo?

»V domu ni slabo, so v redu vsi. Sama se odločim kaj bom počela, kam bom šla. Če bi me kolena ne bolela, bi lahko počela marsikaj. Ker pa imam obrabljena kolena sem dobila invalidski voziček, s katerim se lažje premikam. Prej sem lahko delala, tudi v hlevu. Vstanem ob 7.00 uri. Pridejo me uredit, umit, potem gremo k zajtrku. Zlagamo perilo, krpice. Na prireditve ne hodim. Fizioterapije nimam. Na delovno terapijo ne hodim. Če je lepo vreme gremo ven, po navadi popoldne. Ko je hladno vreme pa raje ostanem v Domu. Zaradi kolen ne morem še pri marsičem pomagati, kar bi, če bi bila zdrava. Zato rabim pomoč pri urejanju, umivanju, čiščenju sobe. Rada gledam tudi TV. Zajtrk je ob 8.00, kosilo ob 12.00, če imam druge obveznosti, prihranijo kosilo, ga pogrejejo. Tu so res v redu, so prijazni. Nimam nobenih pripomb. Se prilagodijo. Ko rabim pomoč, se obrnem na sestro. Sestankov za sestavljanje jedilnikov se ne udeležujem, če bi želela, bi se lahko. Vse moraš pojesti, tako je prav. Doma sem morala delat. K drugim kmetom smo hodili pomagat. Zdaj sem v Domu lahko umerjena, sproščena, sem zadovoljna. S hrano sem zadovoljna. Doma tudi ni bilo zrezkov vsak dan. Dobro je, da imamo raznoliko hrano in je okusna. Sobo mi vsakdan pripravijo, ko vstanem. Pomagajo mi pri oblačenju, slačenju, sezuvanju, umivanju, kopanju, urejanju. Tuširam se 2 x na mesec. Pri tuširanju mi pomagajo. Če imam obiske ali kaj drugega, lahko prosim, da pridejo kasneje ali za čiščenje, pospravljanje sobe ali kakšno drugo pomoč. Tu ni nobenega problema. Vse se da dogovoriti. Posteljejo posteljo, obrišejo prah, počistijo sobo. Pri meni so prijazni, za kje drugega pa ne vem, nimam kaj slabega reči.«

2. Kako zaposleni upoštevajo pri dnevnih aktivnostih, dejavnostih vaše želje? Kdaj organizirajo aktivnosti na katerih vi radi sodelujete? Lahko sami izberete kdaj bi želeli, da vam pomagajo pri negi?

»Hodim v glavno jedilnico na prireditve. So mi všeč. Kaj bi želela poslušat me še niso vprašali. Prišla je tudi godba. Glasba mi je zelo všeč. Prireditve so mi v redu. Prireditve so na 14 dni.. Prireditve so popoldne. Ko rabim pomoč pri kopanju lahko povem, vendar tega še nisem rekla. Bi pa lahko rekla in bi dobila pomoč. Ko karkoli rabim povem in pomagajo, so prijazni. Pomagajo pri vseh aktivnostih, jih prilagodijo. Sem upoštevana, če podam kakšno željo glede aktivnosti. Sama se odločim kaj bom poslušala, gledala. Peljejo me z vozičkom na prireditve.«

VIDIK vključenosti v organiziranje življenja v domu:

3. Katere in koliko imate dejavnosti in storitev, ki so organizirane s strani doma za vas stanovalce?

»V Domu je zdravnik. Zdravnika po potrebi obiščem. Vsi so v redu, o nobenem nimam za povedati slabe besede. Tu so tak zaposleni tako, da je prav, da so prijazni. Druge storitve v Domu še nisem potrebovala. Športne igre za mene niso več. Ko pojejo grem. Bila sem tudi na pogovornih uricah. Dobro je bilo. Na prireditve redno in rada grem.«

4. Kako ste vključeni v načrtovanje dejavnosti, prireditve, ki so namenjene vsem oz. večjemu številu stanovalcev (na ravni vseh stanovalcev)? Prosim navedite primere!

»Kdo bi prišel nastopat na prireditvah, še nisem povedala, me še niso vprašali. Na pogovornih uricah ne vem, če so vprašali kaj bi naslednjič, mislim, da so. Če bi povedala, bi bila tudi upoštevana. Pri pripravi prostora ne zmorem sodelovati zaradi težav s koleni. Če bi lahko, bi sodelovala.«

5. Koliko vas v domu sploh sprašujejo o tem, kaj bi si želeli, da organizirajo za vas (vsakodnevne aktivnosti, dejavnosti, prireditve)? Ste vključeni v kakšne raziskave? Kako ste seznanjeni s tem, da upoštevajo vaše mnenje?

»Nekajkrat na leto imamo sestanke z zaposlenimi, z vodstvom, kjer lahko povem svoje želje, mnenje. Sestanka sem se udeležila. Kar smo predlagali, so še upoštevali. Malo sem pozabljiva in se ne spomnim, kaj smo predlagali. Pri anketi o zadovoljstvu smo sodelovali. V kakšni drugi raziskavi pa še nisem sodelovala. V Domu smo zadovoljni. Vse je v redu, zaposleni so v redu, je treba pohvalit. Tudi doma ni vse zlato. Dobro mi je v Domu. Všeč mi je ker se zaposleni prilagajajo, mi ustrezajo, če kaj potrebujem ali želim. Se lahko z njimi pogovorim. Če pa bi bilo slučajno kaj narobe pa lahko poveš in potem uredijo, rešijo zadevo, tako, da je potem v redu. Jaz slabe izkušnje še nimam. Jo je pa kdo že imel, a se je vse uredilo.«

#### **Na kakšen način socialna delavka zagotavlja vključenost in avtonomnost stanovalcev pri organizaciji življenja v domu za stare ljudi?**

1. Na kakšen način in koliko pripomore socialna delavka po vašem mnenju na zagotavljanje, omogočanje, da lahko stanovalci sami odločate o sebi in ste pri sprejemanju odločitev o vašem življenju v domu upoštevani?

»S socialno delavko nimam veliko stikov. Če jo rabim povem, pride in mi pomaga. Je v redu. Ko sem prišla v dom mi je socialna delavka pomagala. Ne spomnim se točno pri čem vse. Spomnim se, da je sorodnike spodbudila k čim pogostejšim stikom. Pri drugih stvareh mi pomagajo sin in vnuki, oni mi pomagajo urejati zadeve. En vnuk je zdravnik in dela v Slovenj Gradcu v bolnici. Drugi vnuk vozi rešilca. Snaha je učiteljica. Imam dva vnuka in eno vnukinjo. Vnukinja pa dela v trgovini. Mož mi je že umrl. V Domu sem s svojo sestro, s katero se dobro razumem. Z ostalimi družinskimi člani imam redne stike, dvakrat na teden pridejo. Sin je doma na Muti. Hčerke nimam več. Sin mi prinese, kar rabim. Z njim se dobro razumem. Snaha uči na Prevaljah. Svojci me obiskujejo. Z njimi se pogosto slišim tudi po telefonu. Imam pokojnino, za katero ne vem, če zadošča za plačilo doma. Te stvari v zvezi z plačevanjem Doma in drugo mi ureja sin.«

2. Koliko vas pri tem socialna delavka sploh podpira in kako to občutite vi sami v vašem vsakdanu? Navedite primere!

»S socialno delavko nimam veliko stikov. Na njo se pogosto nisem rabila obrniti. Če bi kaj potrebovala, bi se lahko nanjo obrnila ter bi mi pomagala. Je dostopna in prijazna. Glede aktivnosti ali oskrbe se še nisem rabila obrniti na njo, se vse lahko dogovorim s sestrami, kar rabim.«

3. K čemu stremi, kako in koliko vam pomaga, da ste slišani, da so vaše želje in potrebe izpolnjene, upoštevane? Navedite primere!

»Glede želja in potreb se na socialno delavko še nisem obrnila, vsaj ne velikokrat. Kaj točno se ne spomnim. Zaposleni mi vse naredijo. Če potrebujem kaj drugega, ali kakšno pomoč, lahko povem in me upoštevajo, nimam se kaj pritožiti. Tudi sin mi marsikaj pomaga urejati.«



4. Lahko prosim opišete na primeru, kako vam socialna delavka pomaga pri zagotavljanju možnosti izbire aktivnosti, dejavnosti in oskrbe v domu tako na kolektivni (npr. delavnice) kot na individualni (npr. naročilo frizerja) ravni vsakega od vas stanovalcev? Kako in pri čem vse vam pomaga in kako je to videti v praksi?
- »K frizerju me peljejo v Mercator, tukaj zraven. Peljejo me zaposleni. Kdaj bi rada šla k frizerju povem, sicer pa imajo skrb za to zaposleni. Socialna delavka pride na oddelke, če kaj rabimo pomaga, ni problema.«

**Kakšne naloge in vlogo ima pri postopku sprejema stanovalca v dom socialna delavka in kakšen vpliv ima odhod v dom na življenje starega človeka?**

1. Koliko je po vašem mnenju socialna delavka pripomogla, da ste se lažje in hitreje prilagodili na življenje v domu? Kako se je to kazalo v praksi? (opišite na vašem lastnem primeru, kako ste to doživeli, občutili)

»Sprememba življenjskega okolja je bila zame kar težka, saj sem veliko let živela v svoji hiši sama. Pri navajanju na dom so mi bili v oporo so mi bili sorodniki, me obiskovali. S sorodniki se pogosto slišim tudi preko telefona. Svojci so mi na začetku veliko pomagali pri marsičem. Bili so mi v oporo in mi pomagali, da sem se lažje navadila na življenje v Domu. Svojci me redno obiskujejo. Pri navezavi stikov s sostanovalci, so mi pomagali zaposleni. Vsi so prijazni, mi pomagajo in me upoštevajo.

2. Kako se spominjate vašega prihoda v dom (kako je izgledalo, kaj se je dogajalo) in kako je pri tem sodelovala socialna delavka? Prosim opišite vaš primer!

»Ko sem prišla v Dom, mi je bilo v redu. Lepo so me sprejeli, tako socialna delavka kot zaposleni. Ker nisem mogla več skrbeti sama zase, se je družina odločila, da je čas za odhod v dom. Hiša je ostala vnuku. Na začetku mi je bilo dolgočasno, žalostno, težko, vendar sem se morala sprijazniti s spremembo okolja. K meni je na začetku prišel večkrat sin, ki mi je bil v oporo. Sprejela me je socialna delavka. Socialna delavka mi je opisala pravila Doma ter mi odgovorila še na vse drugo, kar me je zanimalo. V Dom sta me pripeljala sin in snaha. Nato so mi vsi skupaj Dom razkazali, mi povedali kje je kak prostor in kaj se v domu dogaja. Pred prihodom v Dom sem imela Pomoč, oskrbo na domu. Ko sem bila sama doma, so mi hrano nosili iz gostilne. Od začetka mi je bilo težko oditi od doma. Sin je hotel, da grem, sama bi še ostala doma. Tukaj sem z vsem zadovoljna in sem zdaj vesela, da sem odšla v Dom.«

| Št. Izjave | Prepis izjave                                                                                                                                                                                                               | Pojem                                                                                             | Pod kategorija | Kategorija                     | Tema                                      |
|------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|--------------------------------|-------------------------------------------|
| 1          | V domu ni slabo, so v redu vsi. Sama se odločim kaj bom počela, kam bom šla. Če bi me kolena ne bolela, bi lahko počela marsikaj. Ker pa imam obrabljena kolena sem dobila invalidski voziček, s katerim se lažje premikam. | Avtonomno odločanje stanovalcev, kaj bodo počeli čez dan in česa se bodo ali se ne bodo udeležili | Odločanje      | Želje glede dnevnih aktivnosti | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 2          | Vstanem ob 7.00 uri.                                                                                                                                                                                                        | 7.00 uri                                                                                          | vstajanje      | vsakdanjik                     | Avtonomija, možnost                       |

|    |                                                                                                                                                                                        |                                                                                   |                                            |                                                                                       |                                                       |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|
|    |                                                                                                                                                                                        |                                                                                   |                                            |                                                                                       | odločanja<br>stanovalcev                              |
| 3  | Pridejo me uredit, umit                                                                                                                                                                | Pomoč pri<br>urejanju,<br>umivanju                                                | Osebna nega                                | vsakdanjik                                                                            | Avtonomija,<br>možnost<br>odločanja<br>stanovalcev    |
| 4  | potem gremo k zajtrku.                                                                                                                                                                 |                                                                                   | zajtrkovanje                               | vsakdanjik                                                                            | Avtonomija,<br>možnost<br>odločanja<br>stanovalcev    |
| 5  | Zlagamo perilo, krpice.                                                                                                                                                                | Sodelovanje pri<br>zlaganju perila,<br>krpic                                      | Dopoldanske<br>aktivnosti,<br>dejavnost    | vsakdanjik                                                                            | Avtonomija,<br>možnost<br>odločanja<br>stanovalcev    |
| 6  | Fizioterapije nimam. Na<br>delovno terapijo ne<br>hodim.                                                                                                                               | Ne obiskovanje<br>fizioterapije,<br>delovne terapije                              | Udeležba na<br>dejavnostih,<br>aktivnostih | vsakdanjik                                                                            | Avtonomija,<br>možnost<br>odločanja<br>stanovalcev    |
| 7  | Če je lepo vreme gremo<br>ven, po navadi popoldne.<br>Ko je hladno vreme pa<br>raje ostanem v Domu.                                                                                    | Sprehajanje v<br>lepem vremenu,<br>v slabem<br>vremenu ostane<br>v domu           | Popoldanske<br>aktivnosti,<br>dejavnosti   | vsakdanjik                                                                            | Avtonomija,<br>možnost<br>odločanja<br>stanovalcev    |
| 8  | Zaradi kolen ne morem<br>še pri marsičem<br>pomagati, kar bi, če bi<br>bila zdrava. Zato rabim<br>pomoč pri urejanju,<br>umivanju, čiščenju sobe                                       | Potreba po<br>pomoči pri<br>urejanju,<br>umivanju,<br>čiščenju                    | potrebe                                    | Pomoč pri<br>oskrbi, negi<br>stanovalcev na<br>individualni<br>ravni                  | Avtonomija,<br>možnost<br>odločanja<br>stanovalcev    |
| 9  | Rada gledam tudi TV                                                                                                                                                                    | Gledanje TV-ja                                                                    | Popoldanske<br>aktivnosti,<br>dejavnosti   | vsakdanjik                                                                            | Avtonomija,<br>možnost<br>odločanja<br>stanovalcev    |
| 10 | Zajtrk je ob 8.00, kosilo<br>ob 12.00, če imam druge<br>obveznosti, prihranijo<br>kosilo, ga pogrejejo. Tu<br>so res v redu, so prijazni.<br>Nimam nobenih<br>pripomb. Se prilagodijo. | Možnost<br>avtonomnega<br>izbiranja ure<br>obeda– po<br>dogovoru z<br>zaposlenimi | prehrana                                   | Vključevanje in<br>odločanje o<br>poteku<br>dejavnosti,<br>aktivnosti,<br>storitev    | Avtonomija,<br>možnost<br>odločanja<br>stanovalcev    |
| 11 | Ko rabim pomoč, se<br>obrnem na sestro.                                                                                                                                                | V primeru<br>potrebe po<br>pomoči obrne na<br>medicinske<br>sestre                | potrebe                                    | Pomoč pri<br>oskrbi, negi<br>stanovalcev na<br>individualni<br>ravni                  | Avtonomija,<br>možnost<br>odločanja<br>stanovalcev    |
| 12 | Sestankov za sestavljanje<br>jedilnikov se ne<br>udeležujem, če bi želela,<br>bi se lahko.                                                                                             | Možnost<br>sodelovanja<br>stanovalcev pri<br>oblikovanju<br>jedilnikov            | prehrana                                   | Vključevanje in<br>odločanje o<br>poteku<br>dejavnosti,<br>aktivnosti,<br>storitev    | Avtonomija,<br>možnost<br>odločanja<br>stanovalcev    |
| 13 | Doma sem morala delat.<br>K drugim kmetom smo<br>hodili pomagat. Zdaj sem<br>v Domu lahko umerjena,<br>sproščena, sem<br>zadovoljna.                                                   | Zadovoljstvo z<br>življenjem v<br>domu,<br>umirjenost<br>sproščenost              | Ocena<br>življenja v<br>domu               | Spraševanje o<br>željah glede<br>organizacije<br>dogodkov,<br>dejavnosti,<br>storitev | vključenost v<br>organiziranje<br>življenja v<br>domu |
| 14 | S hrano sem zadovoljna.<br>Doma tudi ni bilo<br>zrezkov vsak dan. Dobro                                                                                                                | Zadovoljstvo s<br>hrano v Domu<br>tako glede                                      | prehrana                                   | Ocena storitev                                                                        | Avtonomija,<br>možnost<br>odločanja                   |

|     |                                                                                                                                                                             |                                                                                                         |                                         |                                                                                                 |                                             |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
|     | je, da imamo raznoliko hrano in je okusna.                                                                                                                                  | raznoverstnosti, kot okusa hrane                                                                        |                                         |                                                                                                 | stanovalcev                                 |
| 15a | Sobo mi vsakdan pospravijo, ko vstanem.                                                                                                                                     | Potreba po pomoči pri pospravljanju in /ali čiščenju sobe                                               | potrebe                                 | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni                                        | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 15b | Pomagajo mi pri oblačenju, slačenju, sezuvanju, umivanju, kopanju, urejanju.                                                                                                | Potreba po pomoči pri urejanju, oblačenju, tuširanju, umivanju                                          | potrebe                                 | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni                                        | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 16  | Tuširam se 2 x na mesec. Pri tuširanju mi pomagajo                                                                                                                          | potreba po pomoči pri tuširanju                                                                         | potrebe                                 | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni                                        | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 17  | Če imam obiske ali kaj drugega, lahko prosim, da pridejo kasneje ali za čiščenje, pospravljanje sobe ali kakšno drugo pomoč. Tu ni nobenega problema. Vse se da dogovoriti. | možnost avtonomnega odločanja stanovalcev o kasnejšem času in poteku čiščenja in/ali pospravljanja sobe | odločanje                               | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni                                        | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 18  | Posteljejo posteljo, obrišejo prah, počistijo sobo. Pri meni so prijazni, za kje drugje pa ne vem, nimam kaj slabega reči.                                                  | Potreba po pomoči pri prestiljanju ali postiljanju postelje in čiščenju                                 | potrebe                                 | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni                                        | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 19  | Hodim v glavno jedilnico na prireditve. So mi všeč.                                                                                                                         | Obiskovanje prireditev v glavni jedilnici doma                                                          | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih    | vsakdanjik                                                                                      | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 20  | Kaj bi želela poslušati me še niso vprašali.                                                                                                                                | Brez možnosti odločanja glede izvajanja, in organiziranja vrste prireditve                              | Vključevanje in odločanje o prireditvah | Želje glede dnevnih aktivnosti                                                                  | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 21  | Prišla je tudi godba. Glasba mi je zelo všeč. Prireditve so mi v redu                                                                                                       | poslušanje godbe, prireditev z glasbeno vsebino                                                         | prireditve                              | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 22  | Prireditve so na 14 dni. Prireditve so popoldne.                                                                                                                            | Organizirane prireditve na 14 dni s strani Doma                                                         | prireditve                              | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 23  | Ko rabim pomoč pri kopanju lahko povem,                                                                                                                                     | možnost avtonomnega                                                                                     | odločanje                               | Pomoč pri oskrbi, negi                                                                          | Avtonomija, možnost                         |

|    |                                                                                                                    |                                                                                                                                                  |                                                     |                                                                                                 |                                               |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|
|    | vendar tega še nisem rekla. Bi pa lahko rekla in bi dobila pomoč. Ko karkoli rabim povem in pomagajo, so prijazni. | odločanja stanovalcev glede potrebe po pomoči in/ali preložitve termina tuširanja na prej ali kasneje                                            |                                                     | stanovalcev na individualni ravni                                                               | odločanja stanovalcev                         |
| 24 | Pomagajo pri vseh aktivnostih, jih prilagodijo. Sem upoštevana, če podam kakšno željo glede aktivnosti.            | Možnost pomoči, prilagajanja in podajanja želja, idej glede aktivnosti, dejavnosti                                                               | Dejavnosti, aktivnosti                              | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev                             | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev     |
| 25 | Sama se odločim kaj bom poslušala, gledala. Peljejo me z vozičkom na prireditve.                                   | Možnost avtonomnega odločanja glede udeleževanja na prireditvah za vse stanovalce, tudi za nesamostojno gibljive stanovalce ob pomoči zaposlenih | prireditve                                          | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | vklučenost v organiziranje življenja v domu   |
| 26 | V Domu je zdravnik. Zdravnika po potrebi obiščem.                                                                  | Možnost obiska pri zdravniku v Domu po potrebi                                                                                                   | zdravnik                                            | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                                              | Vključevanje v organiziranje življenja v domu |
| 27 | Vsi so v redu, o nobenem nimam za povedati slabe besede. Tu so tak zaposleni tako, da je prav, da so prijazni.     | Dobri občutki in zadovoljstvo z zaposlenimi v domu                                                                                               | Ocena življenja v domu                              | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev                          | vklučenost v organiziranje življenja v domu   |
| 28 | Druge storitve v Domu še nisem potrebovala. Športne igre za mene niso več.                                         | Neudeleževanje na športnih igrah                                                                                                                 | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih in prireditvah | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                                              | vklučenost v organiziranje življenja v domu   |
| 29 | Ko pojejo grem. Bila sem tudi na pogovornih uricah. Dobro je bilo.                                                 | Udeleževanje na pogovornih uricah in glasbenih prireditvah                                                                                       | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih in prireditvah | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                                              | vklučenost v organiziranje življenja v domu   |
| 30 | Na prireditve redno in rada grem                                                                                   | Udeleževanje na prireditvah                                                                                                                      | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih in prireditvah | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                                              | vklučenost v organiziranje življenja v domu   |
| 31 | Kdo bi prišel nastopat na prireditvah, še nisem povedala, me še niso vprašali.                                     | Brez možnosti odločanja glede izvajanja, in organiziranja vrste prireditve                                                                       | prireditve                                          | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | vklučenost v organiziranje življenja v domu   |
| 32 | Na pogovornih uricah ne vem, če so vprašali kaj bi                                                                 | možnost izražanja želja in                                                                                                                       | Dejavnosti, aktivnosti                              | Vključevanje in odločanje o                                                                     | vklučenost v organiziranje                    |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                        |                                                                                                 |                                                                                                 |                                                                                                                     |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | naslednjič, mislim, da so. Če bi povedala, bi bila tudi upoštevana.                                                                                                                                                                                                                                 | idej glede poteka in vsebine dejavnosti, aktivnosti                                                                    |                                                                                                 | dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni                             | življenja v domu                                                                                                    |
| 33 | Pri pripravi prostora ne zmorem sodelovati zaradi težav s koleni. Če bi lahko, bi sodelovala.                                                                                                                                                                                                       | Nesodelovanje pri pripravi prostorov za prireditve zaradi zdravstvenih težav                                           | prireditve                                                                                      | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | vklučenost v organiziranje življenja v domu                                                                         |
| 34 | Nekajkrat na leto imamo sestanke z zaposlenimi, z vodstvom, kjer lahko povem svoje želje, mnenje. Sestanka sem se udeležila. Kar smo predlagali, so še upoštevali. Malo sem pozabljiva in se ne spomnim, kaj smo predlagali.                                                                        | Možnost sodelovanja, izražanja želja in mnenj stanovalcev glede organiziranja dogajanja, življenja v Domu na sestankih | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | Želje glede dnevnih aktivnostih                                                                 | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 35 | Pri anketi o zadovoljstvu smo sodelovali. V kakšni drugi raziskavi pa še nisem sodelovala.                                                                                                                                                                                                          | Enkrat letno sodelovanje v raziskavi o zadovoljstvu stanovalcev, drugih raziskav nimajo                                | Vključevanje v raziskave                                                                        | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev                          | vklučenost v organiziranje življenja v domu                                                                         |
| 36 | V Domu smo zadovoljni. Vse je v redu, zaposleni so v redu, je treba pohvalit. Tudi doma ni vse zlato. Dobro mi je v Domu.                                                                                                                                                                           | Zadovoljstvo z življenjem v domu ter odnosom in delom zaposlenih                                                       | Ocena življenja v domu                                                                          | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev                          | vklučenost v organiziranje življenja v domu                                                                         |
| 37 | Všeč mi je ker se zaposleni prilagajajo, mi ustrezajo, če kaj potrebujem ali želim. Se lahko z njimi pogovoriš. Če pa bi bilo slučajno kaj narobe pa lahko poveš in potem uredijo, rešijo zadevo, tako, da je potem v redu. Jaz slabe izkušnje še nimam. Jo je pa kdo že imel, a se je vse uredilo. | Pomoč, dostopnost in upoštevanje s strani zaposlenih                                                                   |                                                                                                 | Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi                                                    | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 38 | S socialno delavko nimam veliko stikov.                                                                                                                                                                                                                                                             | Redkejši stiki s socialno delavko                                                                                      |                                                                                                 | Stik s socialno delavko                                                                         | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |

|    |                                                                                                                                                        |                                                                                                                   |        |                                                    |                                                                                                                     |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|----------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 39 | Če jo rabim povem, pride in mi pomaga. Je vredu.                                                                                                       | Možnost pomoči socialne delavke za stanovalce                                                                     |        | Pomoč in podpora socialne delavke                  | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 40 | Ko sem prišla v dom mi je socialna delavka pomagala. Ne spomnim se točno pri čem vse. Spomnim se, da je sorodnike spodbudila k čim pogostejšim stikom. | Spodbujanje sorodnikov k pogostim in rednim osebnim ali telefonskim stikom s stanovalci s strani socialne delavke |        | Pomoč in podpora socialne delavke ob prihodu v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 41 | Pri drugih stvareh mi pomagajo sin in vnuki, oni mi pomagajo urejati zadeve.                                                                           | Pomoč sorodnikov pri urejanju vsega potrebnega                                                                    |        | Pomoč in vloga sorodnikov                          | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 42 | V Domu sem s svojo sestro, s katero se dobro razumem. Z ostalimi družinskimi člani imam redne stike, dvakrat na teden pridejo.                         | Vsakodnevni osebni stiki s sestro, ki je stanovalka doma ter dvakrat tedensko osebni stiki s drugimi sorodniki    | osebe  | Stiki s sorodniki                                  | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 43 | Sin mi prinese, kar rabim. Z njim se dobro razumem.                                                                                                    | Sorodniki prinašajo vse potrebno                                                                                  |        | Pomoč in vloga sorodnikov                          | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 44 | Svojci me obiskujejo.                                                                                                                                  | Osebni stik s sorodniki                                                                                           | osebe  | Stiki s sorodniki                                  | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 45 | Z njimi se pogosto slišim tudi po telefonu.                                                                                                            | Telefonski kontakti s sorodniki                                                                                   | oblika | Stiki s sorodniki                                  | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |

|    |                                                                                                                               |                                                                                                             |  |                                                                                          |                                                                                                                     |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 46 | Imam pokojnino, za katero ne vem, če zadošča za plačilo doma. Te stvari v zvezi z plačevanjem Doma in drugo mi ureja sin      | Pomoč in podpora sorodnikov pri plačevanju domske oskrbe                                                    |  | Pomoč in vloga sorodnikov                                                                | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 47 | S socialno delavko nimam veliko stikov. Na njo se pogosto nisem rabila obrniti.                                               | Redkejši stiki s socialno delavko                                                                           |  | Stik s socialno delavko                                                                  | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 48 | Če bi kaj potrebovala, bi se lahko nanjo obrnila ter bi mi pomagala. Je dostopna in prijazna.                                 | Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem                                                   |  | Pomoč in podpora socialne delavke                                                        | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 49 | Glede aktivnosti ali oskrbe se še nisem rabila obrniti na njo, se vse lahko dogovorim s sestrami, kar rabim                   | Brez potrebe po pomoči socialne delavke glede aktivnosti ali oskrbe                                         |  | Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 50 | Glede želja in potreb se na socialno delavko še nisem obrnila, vsaj ne velikokrat. Kaj točno se ne spomnim.                   | Redkejša potreba po pomoči socialne delavke pri uresničevanju in zadovoljevanju želja in potreb stanovalcev |  | Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 51 | Zaposleni mi vse naredijo. Če potrebujem kaj drugega, ali kakšno pomoč, lahko povem in me upoštevajo, nimam se kaj pritožiti. | Pomoč in upoštevanje s strani zaposlenih                                                                    |  | Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi                                             | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 52 | sin mi marsikaj pomaga urejati.                                                                                               | Pomoč sorodnikov pri urejanju vsega potrebnega                                                              |  | Pomoč in vloga sorodnikov                                                                | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |

|    |                                                                                                                                        |                                                                                                             |                           |                                                                                          |                                                                                                                     |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 53 | K frizerju me peljejo v Mercator, tukaj zraven. Peljejo me zaposleni.                                                                  | Pomoč in podpora zaposlenih pri prevozu k frizerju                                                          |                           | Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 54 | Kdaj bi rada šla k frizerju povem sestram ali socialni delavki, sicer pa imajo skrb za to zaposleni.                                   | pomoč zaposlenih in socialne delavke pri dogovoru in organizaciji za frizerske storitve ter možnost prevoza |                           | Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 55 | Socialna delavka pride na oddelke, če kaj rabimo pomaga, ni problema.                                                                  | Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem ter obiskovanje stanovalcev po oddelkih           |                           | Pomoč in podpora socialne delavke                                                        | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 56 | Sprememba življenjskega okolja je bila zame kar težka, saj sem veliko let živela v svoji hiši sama.                                    | Težak začetek glede privajanja na življenje v domu                                                          |                           | Privajanje na življenje v domu                                                           | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 57 | Pri navajanju na dom so mi bili v oporo sorodniki, me obiskovali.                                                                      | Podpora in pomoč sorodnikov pri navajanju na življenje v domu                                               | Ohranjanje socialne mreže | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                                        | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 58 | S sorodniki njimi se pogosto slišim tudi preko telefona.                                                                               | Telefonski kontakti s sorodniki                                                                             | oblika                    | Stiki s sorodniki                                                                        | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 59 | Svojci so mi na začetku veliko pomagali pri marsičem. Bili so mi v oporo in mi pomagali, da sem se lažje navadila na življenje v Domu. | Podpora in pomoč sorodnikov pri navajanju na življenje v domu                                               | Ohranjanje socialne mreže | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                                        | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 60 | Svojci me redno                                                                                                                        | Osebnostni stik s                                                                                           | osebe                     | Stiki s sorodniki                                                                        | Naloge in vloga                                                                                                     |



|    |                                                                                                                                     |                                                                                                                             |                         |                                                                      |                                                                                                                     |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | obiskujejo. Pogosto me obišče sin, manj pogosteje pa snaha in vnuki.                                                                | sinom, snaho in vnuki                                                                                                       |                         |                                                                      | socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka                 |
| 61 | Pri navezavi stikov s sostanovalci, so mi pomagali zaposleni. Vsi so prijazni, mi pomagajo in me upoštevajo.                        | Pomoč in podpora zaposlenih pri navezovanju, vzpostavitvi stika s sostanovalci                                              | Grajenje socialne mreže | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 62 | Ko sem prišla v Dom, mi je bilo v redu. Lepo so me sprejeli, tako socialna delavka kot zaposleni.                                   | Dobri občutki ob sprejemu socialne delavke in zaposlenih                                                                    |                         | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 63 | Ker nisem mogla več skrbeti sama zase, se je družina odločila, da je čas za odhod v dom.                                            | Sprejem odločitve za odhod v dom s strani sorodnikov brez privolitve, upoštevanja mnenja starega človeka glede odhoda v dom |                         | Sprejem odločitve za odhod v dom                                     | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 64 | Na začetku mi je bilo dolgočasno, žalostno, težko, vendar sem se morala sprijazniti s spremembo okolja.                             | Težak začetek glede privajanja na življenje v domu                                                                          |                         | Privajanje na življenje v domu                                       | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 65 | K meni je na začetku prišel večkrat sin, ki mi je bil v oporo.                                                                      | Začetna podpora in pomoč otrok z rednim obiskovanjem                                                                        | Obiski                  | Vloga sorodnikov                                                     | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 66 | Sprejela me je socialna delavka. Socialna delavka mi je opisala pravila Doma ter mi odgovorila še na vse drugo, kar me je zanimalo. | Socialna delavka izvedla sprejem, razložila pravila doma ter odgovorila na zastavljena vprašanja                            |                         | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 67 | V Dom sta me pripeljala sin in snaha.                                                                                               | Spremljanje in opora sorodnikov ob prihodu v dom                                                                            |                         | Vloga sorodnikov ob prihodu v dom                                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v                                                        |

|    |                                                                                                                                                              |                                                                                           |  |                                                                      |                                                                                                                     |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|--|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                                                                                                                                              |                                                                                           |  |                                                                      | dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka                                                              |
| 68 | Nato so mi vsi skupaj Dom razkazali, mi povedali kje je kak prostor in kaj se v domu dogaja                                                                  | Socialna delavka in zaposleni predstavili in razkazali dom ter razložili dogajanje v domu |  | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 69 | Pred prihodom v Dom sem imela Pomoč, oskrbo na domu. Ko sem bila sama doma, so mi hrano nosili iz gostilne.                                                  | Koriščenje, uporabnik/ica storitve pomoč na domu in dostava hrane, kosila na dom          |  | uporabnik/ica skupnostnih oblik oskrbe pred odhodom v dom            | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 70 | Od začetka mi je bilo težko oditi od doma. Sin je hotel, da grem, sama bi še ostala doma. Tukaj sem z vsem zadovoljna in sem zdaj vesela, da sem odšla v Dom | Težak začetek glede privajanja na življenje v domu                                        |  | Privajanje na življenje v domu                                       | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |

## **H** (samostojen stanovalec)

### **Kako in na kakšen način so stanovalci doma za stare vključeni v organiziranje življenja v domu in kakšna je njihova avtonomija, možnost odločanja?**

VIDIK avtonomije, možnosti odločanja:

1. Kakšne možnosti imate stanovalci v domu glede samostojnega sprejemanja odločitev? (vas vprašajo kaj si želite, kaj bi radi počeli, lahko sami izberete kako bo tekal vaš vsakdan)? Ali lahko odločate o tem, kdaj imate obroke, kaj bi radi jedli; kdaj vam pospravijo sobo?

»Sem sto procentno, popolnoma samostojen. Vsakodnevno berem, štrikam, se gibljam v Domu. Po informacije hodim do socialne delavke. Ona je prva, ki lahko pomaga v vsem, če ji povemo, ko kar koli želimo ali potrebujemo. V domu poteka vse po normativih. Vse je na nivoju. Nič me ne moti. Z vsem sem zadovoljen. Všeč mi je tukaj. Rad pomagam tudi drugim stanovalcem, če karkoli potrebujejo ali zaposlenim, če le lahko, kot je pri postrežbi hrane. Če kaj potrebujem povem. Če imamo kakršenkoli problem, povemo in ga skupaj rešimo. Dopoldan imamo aktivnosti popoldne pa jih je manj. Trenirali bomo tudi kegljanje, ki bo popoldan. Aktivnosti so prilagojene vsem stanovalcem, tako, da lahko sodeluje, kdorkoli želi. Jaz sem samostojen, upam, da bo tako ostalo čim dlje. Odločamo lahko o prehrani in podam želje, kaj bi rad jedel, vendar sem jaz zadovoljen z vsem. Hrana je zelo dobra. Termini obrokov so fiksni. Če sem zajtrk zamudil, prinesejo in pripravijo kasneje. Če želimo lahko določen obrok obedujemo na prej ali kasneje, samo povedati moramo pravi čas, da vedo. Za malico dobimo še sadje ali jogurt. Če je kdo lačen dobi tudi med obroki, iz hladilnika. Pri pospravljanju sobe ne

potrebujem pomoči. Sčistijo čistilke in negovalke prestiljajo posteljo. Čistijo tudi s strojem. Če mi čiščenje v tistem trenutku ne ustreza, lahko povem, pridejo kasneje. Drugače pa vidijo same in uredijo tako kot je potrebno.«

2. Kako zaposleni upoštevajo pri dnevnih aktivnostih, dejavnostih vaše želje? Kdaj organizirajo aktivnosti na katerih vi radi sodelujete? Lahko sami izberete kdaj bi želeli, da vam pomagajo pri negi?

»Možnost izbire aktivnosti obstaja, vendar je narejen urnik. Tudi igramo karte, domiada. Vseeno mi je, v katerem delu dneva so aktivnosti, če le lahko in če želim, se jih udeležim. Sam lahko odločam o tem, kaj bom počel. Rad se udeležim domijade. Gre za medetažno tekmovanje med nami stanovalci v različnih aktivnostih. Dobil sem že kar nekaj medalj, haha. Nazadnje nisem dobil nobene. Glavno je, da sodelujemo, če sami tako želimo in se imamo dobro. Zmage niso najpomembnejše. Aktivnosti so v dopoldanskem času. Popoldne sami igramo šah, karte. Pomoči v negi ne potrebujem. Trudil se bom še naprej. Kolikor le lahko z veseljem pomagam sstanovalcem ter zaposlenim, kar sem že tudi povedal.«

VIDIK vključenosti v organiziranje življenja v domu:

3. Katere in koliko imate dejavnosti in storitev, ki so organizirane s strani doma za vas stanovalce?

»K nam prihajajo tudi nastopajoči – Folklor. Hodim na prireditve. V domu prirejajo številne prireditve, ki se jih lahko udeležujemo, če tako sami želimo. Na te aktivnosti pripeljejo tudi nepomične stanovalce. Glede nastopajočih ne moremo sodelovati pri izboru, torej ne moremo ravno izbirati, kdo bo nastopil. To organizira dom Hodim na fizioterapijo zaradi kolka, vendar ni pomagalo, je obrabljen. Po injekciji me boli noga. Na tri tedne dobivam injekcije oziroma zdravila, zaradi psihičnih težav. Kar potrebujem, dobim.«

4. Kako ste vključeni v načrtovanje dejavnosti, prireditev, ki so namenjene vsem oz. večjemu številu stanovalcev (na ravni vseh stanovalcev)? Prosim navedite primere!

»Na prireditvah sodelujem tudi s pesmimi, pišem ljubezenske pesmi. Pomagam pri pospravljanju in pri pripravi prostora za prireditve. S prireditvami smo zadovoljni. Postavitev uredijo drugi, velikokrat tisti, ki ali nastopajo ali pri tem pomagajo, so že utečeni.«

5. Koliko vas v domu sploh sprašujejo o tem, kaj bi si želeli, da organizirajo za vas (vsakodnevne aktivnosti, dejavnosti, prireditve)? Ste vključeni v kakšne raziskave? Kako ste seznanjeni s tem, da upoštevajo vaše mnenje?

»Na sestankih lahko stanovalci izrazimo svoje mnenje, želje in probleme. Sestanke z vodstvom imamo enkrat na leto, probleme sproti urejamo.. Za naše dobro so veliko naredili v domu. Uredili so nam park, kjer imamo sprehajalno pot. V njem je tudi prostor z energetskim kamenjem, ki bi naj pomagal pri ohranjanju, spodbujanju živčnih končičev. Sodelujem pri sestavljanju jedilnikov na sestankih, ki so za to organizirani. Nan jih lahko sodelujemo vsi stanovalci, kateri želimo. Predlagal sem kislo mleko k žgancem. Mnenja se res upoštevajo. V domu izvajajo anketo o zadovoljstvu, v kateri povemo kaj nam je vrede, lahko povemo svoje mnenje. Glavna sestra in socialna delavka rešujeta težave na krajši način. Če rabim čas za sebe in pomoč mi prisluhnejo. V praksi vidim, da so stvari urejene.«

### **Na kakšen način socialna delavka zagotavlja vključenost in avtonomnost stanovalcev pri organizaciji življenja v domu za stare ljudi?**

1. Na kakšen način in koliko pripomore socialna delavka po vašem mnenju na zagotavljanje, omogočanje, da lahko stanovalci sami odločate o sebi in ste pri sprejemanju odločitev o vašem življenju v domu upoštevani?

»S socialno delavko imam dobre odnose, pomaga pri sprejemih ali čemerkoli drugemu, če jo prosimo, če povemo. Ni problema. Z njo se srečam ob problemih, ki jih pomaga rešiti.

Socialna delavka je prva, na katero se res lahko obrnemo. Uredi mi papirje in denarno socialno pomoč. Pomagala je še pri sprejemu, ko sva skupaj z bratom prišla v dom. Obiskala naju je že pri nama doma pred sprejemom v dom. Če sem socialno delavko potreboval, mi je pomagala urediti zadeve tudi glede aktivnosti, dejavnosti in oskrbe. Če kaj rabim grem do socialne delavke.«

2. Koliko vas pri tem socialna delavka sploh podpira in kako to občutite vi sami v vašem vsakdanu? Navedite primere!

»Pomagala mi je že pri večjih problemih, ampak ker je vel stanovalcev je veliko ne obremenjujem več toliko. Socialna delavka je res prva z najbolj celostnim pogledom. Hkrati spodbuja k čim boljši komunikaciji med nami stanovalci in zaposlenimi ter grajenju dobrih odnosov med nami. Pomagala mi je tudi pri urejanju nekaterih manjših nesoglasji z zaposlenimi oz. bolje rečeno nestrinjanji.«

3. K čemu stremi, kako in koliko vam pomaga, da ste slišani, da so vaše želje in potrebe izpolnjene, upoštevane? Navedite primere!

»Pri čiščenju in pospravljanju sobe nimam težav. Vedno je vse urejeno. Če potrebujem socialno delavko, se lahko nanjo kdaj koli obrnem vedno rada pomaga. Zaposlene spodbuja tudi h pogovarjanju zaposlenih z nami stanovalci.«

4. Lahko prosim opišete na primeru, kako vam socialna delavka pomaga pri zagotavljanju možnosti izbire aktivnosti, dejavnosti in oskrbe v domu tako na kolektivni (npr. delavnice) kot na individualni (npr. naročilo frizerja) ravni vsakega od vas stanovalcev? Kako in pri čem vse vam pomaga in kako je to videti v praksi?

»Če aktivnosti zamudim se lahko vključim tudi kasneje. Upoštevajo tudi, da delamo, prenesemo navade in hobije, ki smo jih delali v domačem okolju. Tudi k temu spodbuja socialna delavka.«

### **Kakšne naloge in vlogo ima pri postopku sprejema stanovalca v dom socialna delavka in kakšen vpliv ima odhod v dom na življenje starega človeka?**

1. Koiko je po vašem mnenju socialna delavka pripomogla, da ste se lažje in hitreje prilagodili na življenje v domu? Kako se je to kazalo v praksi? (opišite na vašem lastnem primeru, kako ste to doživeli, občutili)

»Ob prihodu sem se povezal s socialno delavko. Bil sem vesel, zadovoljen. O vsem me je obvestila, me seznani s hišnim redom. Zaposleni so se mi predstavili. Vesel sem, da sem v taki družbi, zato tudi nisem imel veliko težav z navajanjem na življenje v Domu. Zunaj doma sorodnikov nimam, imam prijatelje, s katerimi sem v stiku. Stike s svojci imam redko. v domačem še vedno obiščem tudi sina in bratranca. Slišimo se pogosteje tudi po telefonu. Pri ohranjanju stikov se trudim sam. tako smo navajeni. S stanovalci imam že od začetka stike, se z njimi dobro razumem. Sem družaben človek, skupaj se zabavamo, smejimo, družimo. Da sem se vključil, sem

zaslužen sam, ker sem družaben in samostojen. Socialna delavka mi je bila veskozi v oporo, seznanila me je s plačilom in koliko denarja mi ostane ter mi pomagala pri prilagajanju na dom.«

2. Kako se spominjate vašega prihoda v dom (kako je izgledalo, kaj se je dogajalo) in kako je pri tem sodelovala socialna delavka? Prosim opišite vaš primer!

»Prve dni sem bil vesel, doma sem imel stisko. Sprejem se je začel z dodelitvijo sobe, zaposleni so bili spoštljivi. Presenečen sem bil, da sem prišel med dobre ljudi. V recepcijo so pripeljali voziček, če bi ga potreboval. V domu sem že 10. leto. Pred prihodom v dom naju je z bratom doma obiskala socialna delavka, se z nama pogovorila, nama povedala, kaj naju je zanimalo. Na začetku sem si sam ogledal dom in prostore, kjer bom jedel. Zaposleni so me predstavili sostanovalcem, ko sem prišel v dom. Potem smo se postopoma spoznali.«

| Št. izjave | Prepis izjave                                                                                                                    | Pojem                                                                        | Podkategorija                        | Kategorija                                                             | Tema                                                                                                              |
|------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1          | Sem sto procentno, popolnoma samostojen.                                                                                         | Popolna samostojnost                                                         |                                      | Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi                  | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                         |
| 2          | Vsakodnevno berem, štrikam, se gibljam v Domu.                                                                                   | Branje, štrikanje, gibanje po Domu                                           | Popoldanske aktivnosti, dejavnosti   | Vsakdanjik                                                             | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                         |
| 3          | Po informacije hodim do socialne delavke. Ona je prva, ki lahko pomaga v vsem, če ji povemo, ko kar koli želimo ali potrebujemo. | Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke glede informiranja stanovalcev |                                      | Pomoč in podpora socialne delavke                                      | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu |
| 4          | V domu poteka vse po normativih. Vse je na nivoju. Nič me ne moti. Z vsem sem zadovoljen. Všeč mi je tukaj.                      | Zadovoljstvo z življenjem v domu ter odnosom in delom zaposlenih             | Ocena življenja v domu               | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev | vključenost v organiziranje življenja v domu                                                                      |
| 5          | Rad pomagam tudi drugim stanovalcem, če karkoli potrebujejo ali zaposlenim, če le lahko, kot je pri postrežbi hrane.             | Nudenje pomoči drugim stanovalcem in zaposlenim                              | Medsebojna pomoč                     | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev    | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                         |
| 6          | Če kaj potrebujem povem. Če imamo kakršenkoli problem, povemo in ga skupaj rešimo.                                               | skupno reševanje problemov in težav stanovalcev v sodelovanju z zaposlenimi  |                                      | Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi                           | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                         |
| 7          | Dopoldan imamo aktivnosti                                                                                                        | Udeleževanje na dopoldanskih aktivnostih, dejavnostih                        | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih | vsakdanjik                                                             | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                         |
| 8          | popoldne pa jih je manj. Trenirali bomo tudi kegljanje, ki bo popoldan.                                                          | Udeleževanje na kegljanju ter drugih dejavnosti manj kot dopoldne            | Popoldanske aktivnosti, dejavnosti   | vsakdanjik                                                             | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                         |
| 9          | Aktivnosti so prilagojene vsem                                                                                                   | Možnost priprave prilagoditev pri                                            | Dejavnosti, aktivnosti               | Vključevanje in odločanje o                                            | Avtonomija, možnost                                                                                               |

|    |                                                                                                                                                                                         |                                                                                                         |           |                                                                     |                                           |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|---------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|
|    | stanovalcem, tako, da lahko sodeluje, kdorkoli želi.                                                                                                                                    | dejavnostih, aktivnostih za stanovalce, če je to potrebno                                               |           | poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev                             | odločanja stanovalcev                     |
| 10 | Jaz sem samostojen, upam, da bo tako ostalo čim dlje.                                                                                                                                   | Samostojnost pri aktivnostih                                                                            |           | Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 11 | Odločamo lahko o prehrani in podam želje, kaj bi lahko jedel, vendar sem jaz zadovoljen z vsem.                                                                                         | Možnost odločanja in izražanja želja o prehrani                                                         | prehrana  | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 12 | Hrana je zelo dobra..                                                                                                                                                                   | Zadovoljstvo s hrano v Domu                                                                             | Prehrana  | Ocena storitev                                                      | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 13 | Termini obrokov so fiksni. Če sem zajtrk zamudil, prinesejo in pripravijo kasneje. Če želimo lahko določen obrok obedujemo na prej ali kasneje, samo povedati moramo pravi čas, da vedo | Možnost avtonomnega izbiranja ure obeda – po dogovoru z zaposlenimi                                     | Prehrana  | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 14 | Za malico dobimo še sadje ali jogurt..                                                                                                                                                  | Možnost malice med obroki                                                                               | Prehrana  | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 15 | Če je kdo lačen dobi tudi med obroki, iz hladilnika                                                                                                                                     | Možnost malice med obroki iz hladilnika                                                                 | Prehrana  | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 16 | Pri pospravljanju sobe ne potrebujem pomoči.                                                                                                                                            | Samostojnost pri pospravljanju sobe                                                                     |           | Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 17 | Sčistijo čistilke in negovalke prestiljajo posteljo. Čistijo tudi s strojem.                                                                                                            | Potreba po pomoči pri prestiljanju ali postiljanju postelje in čiščenju                                 | potrebe   | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 18 | Če mi čiščenje v tistem trenutku ne ustreza, lahko povem, pridejo kasneje. Drugače pa vidijo same in uredijo tako kot je potrebno                                                       | možnost avtonomnega odločanja stanovalcev o kasnejšem času in poteku čiščenja in/ali pospravljanja sobe | odločanje | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 19 | Možnost izbire aktivnosti obstaja, vendar je narejen urnik.                                                                                                                             | Avtonomno odločanje stanovalcev, katerih aktivnosti se bodo                                             | odločanje | Želje glede dnevnih aktivnosti                                      | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |

|     |                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                  |                                                     |                                                                                                  |                                             |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
|     |                                                                                                                                                                                                                                                                  | ali se ne bodo udeležili, sicer izdelan urnik aktivnosti v domu                                                                                  |                                                     |                                                                                                  |                                             |
| 20  | Vseeno mi je, v katerem delu dneva so aktivnosti, če le lahko in če želim, se jih udeležim. Sam lahko odločam o tem, kaj bom počel.                                                                                                                              | Avtonomno odločanje stanovalcev, kaj bodo počeli čez dan, obiskovanje vseh prireditvev                                                           | odločanje                                           | Želje glede dnevnih aktivnosti                                                                   | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 21  | Rad se udeležim domijade. Gre za medetažno tekmovanje med nami stanovalci v različnih aktivnostih. Dobil sem že kar nekaj medalj, haha. Nazadnje nisem dobil nobene. Glavno je, da sodelujemo, če sami tako želimo in se imamo dobro. Zmage niso najpomembnejše. | Sodelovanje na domijadi, kjer je na prvem mestu druženje med stanovalci, ne tekmovanje                                                           | Dnevne aktivnosti, dejavnosti                       | vsakdanjik                                                                                       | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 22a | Aktivnosti so v dopoldanskem času.                                                                                                                                                                                                                               | Udeleževanje na dopoldanskih aktivnostih, dejavnostih                                                                                            | Dopoldanske aktivnosti, dejavnost                   | vsakdanjik                                                                                       | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 22b | Popoldne sami igramo šah, karte.                                                                                                                                                                                                                                 | Igranje šaha, kart                                                                                                                               | Popoldanske aktivnosti, dejavnosti                  | vsakdanjik                                                                                       | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 23  | Pomoči v negi ne potrebujem. Trudil se bom še naprej.                                                                                                                                                                                                            | Samostojnost pri osebni negi                                                                                                                     |                                                     | Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi                                            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 24  | Kolikor le lahko z veseljem pomagam sostanovalcem ter zaposlenim                                                                                                                                                                                                 | Nudjenje pomoči drugim stanovalcem in zaposlenim                                                                                                 | Medsebojna pomoč                                    | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev                              | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 25  | K nam prihajajo tudi nastopajoči, kot je Folklora. Hodim na prireditve.                                                                                                                                                                                          | Udeleževanje na prireditvah                                                                                                                      | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih in prireditvah | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                                               | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 26  | V domu prirejajo številne prireditve, ki se jih lahko udeležujemo, če tako sami želimo. Na te aktivnosti pripeljejo tudi nepomične stanovalce.                                                                                                                   | Možnost avtonomnega odločanja glede udeleževanja na prireditvah za vse stanovalce, tudi za nesamostojno gibljive stanovalce ob pomoči zaposlenih | prireditve                                          | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnostih, oskrbi na kolektivni in individualni ravni | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 27  | Glede nastopajočih ne moremo sodelovati pri izboru, torej ne moremo ravno izbirati, kdo bo                                                                                                                                                                       | Brez možnosti odločanja glede izvajanja, in organiziranja vrste                                                                                  | prireditve                                          | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnostih,                                            | vklučenost v organiziranje življenja v domu |

|    |                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                               |                                                                                                 |                                                                                                  |                                             |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
|    | nastopil. To organizira dom                                                                                                                                                                              | prireditve                                                                                                                                    |                                                                                                 | oskrbi na kolektivni in individualni ravni                                                       |                                             |
| 28 | Hodim na fizioterapijo zaradi kolka, vendar ni pomagalo, je obrabljen.                                                                                                                                   | Obiskovanje fizioterapije zaradi zdravstvenih težav                                                                                           | Delovna terapija in/ali fizioterapija                                                           | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                                               | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 29 | Po injekciji me boli noga. Na tri tedne dobivam injekcije oziroma zdravila, zaradi psihičnih težav. Kar potrebujem, dobim.                                                                               | Dostopnost in možnost jemanja vseh potrebnih zdravil                                                                                          | potrebe                                                                                         | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni                                         | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 30 | Na prireditvah sodelujem tudi s pesmimi, pišem ljubezenske pesmi.                                                                                                                                        | Možnost sodelovanja na prireditvah z lastnimi ljubezenskimi pesmimi                                                                           | prireditve                                                                                      | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni  | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 31 | Pomagam pri pospravljanju in pri pripravi prostora za prireditve.                                                                                                                                        | sodelovanje pri pripravi in pospravljanju prostorov za prireditve                                                                             | prireditve                                                                                      | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni  | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 32 | S prireditvami smo zadovoljni.                                                                                                                                                                           | Zadovoljstvo z organiziranimi prireditvami                                                                                                    | prireditve                                                                                      | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni  | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 33 | Na sestankih lahko stanovalci izrazimo svoje mnenje, želje in probleme. Sestanke z vodstvom imamo, mislim da, enkrat na leto, probleme spravi urejamo..                                                  | Možnost sodelovanja, izražanja želja in mnenj stanovalcev glede organiziranja dogajanja, življenja v Domu na sestankih                        | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | Želje glede dnevnih aktivnosti                                                                   | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 34 | Za naše dobro so veliko naredili v domu. Uredili so nam park, kjer imamo sprehajalno pot. V njem je tudi prostor z energetskim kamenjem, ki bi naj pomagal pri ohranjanju, spodbujanju živčnih končičev. | Veliko dobrega v domu narejenega za stanovalce, kot je park s sprehajalno potjo, energetskim kamenjem, namenjeno spodbujanju živčnih končičev | Dejavnosti, aktivnosti                                                                          | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnostih, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 35 | Sodelujem pri sestavljanju jedilnikov na sestankih, ki so za to organizirani. Na njih lahko sodelujemo vsi                                                                                               | Možnost sodelovanja stanovalcev pri oblikovanju jedilnikov                                                                                    | prehrana                                                                                        | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti,                                       | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |



|    |                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                      |                          |                                                                        |                                                                                                                   |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | stanovalci, kateri želimo. Predlagal sem kislo mleko k žgancem. Mnenja se res upoštevajo.                                                                                    |                                                                                                                                                      |                          | storitev                                                               |                                                                                                                   |
| 36 | V domu izvajajo anketo o zadovoljstvu, v kateri povemo kaj nam je vrede, lahko povemo svoje mnenje.                                                                          | sodelovanje v raziskavi o zadovoljstvu stanovalcev, kjer lahko stanovalci izrazijo svoje mnenje                                                      | vključevanje v raziskave | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev | vključenost v organiziranje življenja v domu                                                                      |
| 37 | Glavna sestra in socialna delavka rešujeta težave na krajši način.                                                                                                           | Pomoč, podpora in posredovanje socialne delavke in glavne medicinske sestre pri reševanju težav stanovalcev                                          |                          | Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi                           | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                         |
| 38 | Če rabim čas za sebe in pomoč mi prisluhnejo. V praksi vidim, da so stvari urejene.                                                                                          | Možnost izražanja in upoštevanje predlogov, želja                                                                                                    | Izražanje želja          | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev | vključenost v organiziranje življenja v domu                                                                      |
| 39 | S socialno delavko imam dobre odnose, pomaga pri sprejemih ali čemerkoli drugemu, če jo prosimo, če povemo. Ni problema. Z njo se srečam ob problemih, ki jih pomaga rešiti. | Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem pri sprejemih ob prihodu v dom, reševanju problemov težav in po potrebi pri drugih zadevah |                          | Pomoč in podpora socialne delavke                                      | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu |
| 40 | Socialna delavka je prva, na katero se res lahko obrnemo.                                                                                                                    | Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem                                                                                            |                          | Pomoč in podpora socialne delavke                                      | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu |
| 41 | Uredi mi papirje in denarno socialno pomoč. Pomagala je še pri sprejemu, ko sva skupaj z bratom prišla v dom.                                                                | Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem pri urejanju zadev v zvezi z Domom in pri urejanju denarne socialne pomoči                 |                          | Pomoč in podpora socialne delavke                                      | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu |
| 42 | Obiskala naju je že pri nama doma pred sprejemom v dom.                                                                                                                      | Vzpostavitev stika socialne delavke in spoznavanje stanovalcev pred prihodom v dom                                                                   |                          | Pomoč in podpora socialne delavke                                      | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu |
| 43 | Če sem socialno delavko potreboval, mi                                                                                                                                       | Dostopnost in nudenje pomoči                                                                                                                         |                          | Vloga in pomoč socialne                                                | Način socialne delavke pri                                                                                        |

|    |                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                      |                        |                                                                                                 |                                                                                                                   |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | je pomagala urediti zadeve tudi glede aktivnosti, dejavnosti in oskrbe. Če kaj rabim grem do socialne delavke.                                                                | socialne delavke glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe ter po potrebi pri drugih zadevah                                                                                            |                        | delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe                                | zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu                            |
| 44 | Pomagala mi je že pri večjih problemih, ampak ker je več stanovalcev je veliko ne obremenjujem več.                                                                           | Možnost pomoči socialne delavke pri reševanju problemov in težav stanovalcev                                                                                                         |                        | Pomoč in podpora socialne delavke                                                               | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu |
| 45 | Socialna delavka je res prva z najbolj celostnim pogledom. Hkrati spodbuja k čim boljši komunikaciji med nami stanovalci in zaposlenimi ter grajenju dobrih odnosov med nami. | Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke s celostnim pogledom na situacijo in spodbujanje h komuniciranju, sodelovanju in grajenju dobrih odnosov med stanovalci in zaposlenimi |                        | Pomoč in podpora socialne delavke                                                               | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu |
| 46 | Pomagala mi je tudi pri urejanju nekaterih manjših nesoglasji z zaposlenimi oz. bolje rečeno nestrinjanji                                                                     | Dostopnost, posredovanje in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem v vlogi svetovalke, zagovornice za stanovalce v primeru težav                                                |                        | Pomoč in podpora socialne delavke                                                               | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu |
| 47 | Če potrebujem socialno delavko, se lahko nanjo kdaj koli obrnem vedno rada pomaga.                                                                                            | Možnost pomoči socialne delavke za stanovalce                                                                                                                                        |                        | Pomoč in podpora socialne delavke                                                               | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu |
| 48 | Zaposlene spodbuja tudi h pogovarjanju zaposlenih z nami stanovalci.                                                                                                          | Spodbujanje, motiviranje zaposlenih s strani socialne delavke h komunikaciji in upoštevanju stanovalcev                                                                              |                        | Pomoč in podpora socialne delavke                                                               | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu |
| 49 | Če aktivnosti zamudim se lahko vključim tudi kasneje.                                                                                                                         | Možnost kasnejše vključitve na aktivnosti                                                                                                                                            | Dejavnosti, aktivnosti | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | vključenost v organiziranje življenja v domu                                                                      |
| 50 | Upošteva jo tudi, da                                                                                                                                                          | Spodbujanje in                                                                                                                                                                       |                        | Vloga in pomoč                                                                                  | Način socialne                                                                                                    |

|     |                                                                                                                             |                                                                                                                           |                                        |                                                                           |                                                                                                                     |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | delamo, prenesemo navade in hobije, ki smo jih delali v domačem okolju. Tudi k temu spodbuja socialna delavka               | nudnje pomoči socialne delavke za stanovalce pri prenosu in izvajanju navad, hobijev stanovalcev iz domačega okolja v Dom |                                        | socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe | delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu                  |
| 51  | Ob prihodu sem se povezal s socialno delavko. Bil sem vesel, zadovoljen. O vsem me je obvestila, me seznani s hišnim redom. | Socialna delavka izvedla sprejem, razložila pravila doma ter odgovorila na zastavljena vprašanja                          |                                        | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom      | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 52  | Zaposleni so se mi predstavili.                                                                                             | Predstavitve zaposlenih ob prihodu v dom                                                                                  | Navezovanje prvega stika z zaposlenimi | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                         | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 53  | Vesel sem, da sem v taki družbi, zato tudi nisem imel veliko težav z navajanjem na življenje v Domu.                        | Zaradi dobrega odnosa s sostanovalci, socialno delavko in zaposlenimi, brez težav s navajanjem na življenje v domu        | Grajenje socialne mreže                | Pomoč in podpora ob navajanju na življenje v domu                         | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 54  | imam prijatelje, s katerimi sem v stiku.                                                                                    | Osebnostni stik in telefonski kontakt s prijatelji                                                                        | Osebe in oblika                        | Stiki s prijatelji                                                        | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 55a | Stike s svojci imam redko. v domačem še vedno obiščem tudi sina in bratranca.                                               | Osebnostni stik s sorodniki, v domačem okolju obišče sina in bratranca                                                    | osebe                                  | Stiki s sorodniki                                                         | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 55b | Slišimo se pogosteje tudi po telefonu.                                                                                      | telefonski kontakti s sorodniki                                                                                           | oblika                                 | Stiki s sorodniki                                                         | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom                              |

|    |                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                           |                           |                                                                      |                                                                                                                     |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                           |                           |                                                                      | na življenje starega človeka                                                                                        |
| 56 | Pri ohranjanju stikov se trudim sam. tako smo navajeni.                                                                                                                          | Avtonomno in samostojno ohranjanje stika s sorodniki                                                                                      | Ohranjanje socialne mreže | Stiki s sorodniki                                                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 57 | S stanovalci imam že od začetka stike, se z njimi dobro razumem. Sem družaben človek, skupaj se zabavamo, smejimo, družimo.                                                      | ohranjanje dobrega odnosa in druženje, preživljanje skupnega časa s sostanovalci                                                          | Grajenje socialne mreže   | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 58 | Da sem se vključil, sem zaslužen sam, ker sem družaben in samostojen.                                                                                                            | Samoangžiranost stanovalca pri hitrem in lažjem vključevanju na življenje v domu                                                          |                           | Privajanje na življenje v domu                                       | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 59 | Socialna delavka mi je bila vseskozi v oporo, seznanila me je s plačilom in koliko denarja mi ostane ter mi pomagala pri prilagajanju na dom.                                    | Podpora in pomoč socialne delavke pri navajanju na življenje v domu in seznantvi s plačilom domske oskrbe v primerjavi s višino pokojnine | Socialna delavka          | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 60 | Prve dni sem bil vesel, doma sem imel stisko.                                                                                                                                    | Dobri občutki ob prihodu v dom zaradi predhodne stiske v domačem okolju                                                                   |                           | Privajanje na življenje v domu                                       | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 61 | Sprejem se je začel z dodelitvijo sobe, zaposleni so bili spoštljivi. Presenečen sem bil, da sem prišel med dobre ljudi. V recepcijo so pripeljali voziček, če bi ga potreboval. | Socialna delavka in zaposleni izvedli sprejem in pokazali sobo stanovalca/ stanovalke                                                     |                           | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 62 | V domu sem že 10. leto.                                                                                                                                                          | V domu 10 let                                                                                                                             |                           | Življenje v domu                                                     | Naloge in vloga socialne delavke glede                                                                              |

|    |                                                                                                                                 |                                                                                    |                         |                                                     |                                                                                                                     |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|-----------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                                                                                                                 |                                                                                    |                         |                                                     | sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka                                        |
| 63 | Pred prihodom v dom naju je z bratom doma obiskala socialna delavka, se z nama pogovorila, nama povedala, kaj naju je zanimalo. | Vzpostavitev stika socialne delavke in spoznavanje stanovalcev pred prihodom v dom |                         | Vloga in pomoč socialne delavke pred prihodom v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 64 | Na začetku sem si sam ogledal dom in prostore, kjer bom jedel.                                                                  | Samospoznavanje jedilnice, prostorov in življenja v domu                           |                         | Privajanje na življenje v domu                      | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 65 | Zaposleni so me predstavili sostanovalcem, ko sem prišel v dom. Potem smo se postopoma spoznali                                 | Pomoč in podpora zaposlenih pri navezovanju, vzpostavitvijo stika s sostanovalci   | Grajenje socialne mreže | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu   | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |

I(bolj samostojen stanovalec s fizično oviro)

**Kako in na kakšen način so stanovalci doma za stare vključeni v organiziranje življenja v domu in kakšna je njihova avtonomija, možnost odločanja?**

VIDIK avtonomije, možnosti odločanja:

1. Kakšne možnosti imate stanovalci v domu glede samostojnega sprejemanja odločitev? (vas vprašajo kaj si želite, kaj bi radi počeli, lahko sami izberete kako bo tekal vaš vsakdan)? Ali lahko odločate o tem, kdaj imate obroke, kaj bi radi jedli; kdaj vam pospravijo sobo?

»Vsak dan se vstanem med 5.00 in 5.30 uro. Nato grem v kopalnico, se umijem in oblečem. Ko se umijem in oblečem, grem na krajši sprehod do bližnjega Mercator centra ali kolega, ki živi v bližini. Ustavim se v Mercatorju na kavi. Pred zajtrkom grem na telovadbo, sicer imam vsak dan, seveda lastni fitnes, haha, saj veliko hodim na krajše in daljše sprehode po Radljah ali celo v druge kraje. Najdlje sem bil na mejnem prehodu na Radlpasu. Sprehajam se seveda z invalidskim vozičkom na ročni pogon, saj sem imel oz. že imam vredno protezo, samo me malo moti njen pregib v kolenu in je nisem več toliko navajen. Raje se gibljam z vozičkom in utrjujem roke. Potem grem na zajtrk. Zajtrk je po želji vsakega stanovalca, od paštete do rib. Skratka dobiš kar želiš. Če bi

lahko vse pojedel, kar ima na voljo, bi se zredil, haha. Dobim terapijo, torej infekcijo inzulina + tablete, saj imam sladkorno bolezen. Če je lepo vreme, to izkoristim in grem v naravo se rekreirat in malo pogledat tudi svoje prijatelje. grem v naravo za 2. do 3. ure. Šel sem tudi že do Vuhreda. Ko je zunaj slabo vreme, hodim na aktivnosti v Domu, ki jih je res veliko. Rad se udeležujem krožkov, če le lahko, če je lepo vreme grem po navadi vseeno ven. Navadil sem se ljudi, okolice, imam več družbe, kot sem je imel v Prevaljah, ki so moj domači kraj. Glede zaposlenih res v večini nima kaj slabega za povedati. Če karkoli ni vredu, se to pove zaposlenim, ki nato to uredijo, ugodijo. Ni nobenega problema glede tega. Sam sem sicer mnenja, da so ljudje včasih izbirčni, zanimivi in komplicirajo pri prehrani. Večkrat sem že slišal in bil tudi zraven npr. v jedilnici, ko so imeli nekateri toliko zapovedati, čez hrano, ko pa jim rečem, da bi se udeležili mesečnih sestankov sestave jedilnikov pa po navadi od teh dobim odgovor, ah saj je vseeno, ker ne bi kaj spremenilo, s čimer se pa ne strinjam. Res nam skušajo čimbolj ugoditi in nas upoštevajo. Dobro nam je tukaj. Sicer pa, ko se vrnem v Dom se, osvežim z mrzlo vodo, dobim terapijo, torej tableto za sladkorno bolezen. Po kosilu si privoščim krajši počitek ter grem na to, če je lepo vreme še malo v naravo, torej po Radljah ali v okolici, kjer so pločniki in kolesarske steze. Na sprehodih ter tudi v domu pri pospravljanju sobe po navadi pomoč odklonim, ker res skušam čim več stvari narediti sam. Na sprehodih pa sam skušam priti tudi čez večje robnike, če se le da. Sam pomoč odklonim, saj lahko ovire premagam sam, si zadeve prilagodim. Delno mi pomagajo pri postiljanju, prestiljanju postelje, menjavi postelnine in čiščenju sobe. Popoldne v Domu igramo pikado. V domu se dogajajo tudi prireditve, katerih se udeležujem, ker mi je tema oz. nastopajoči zanimiv. Ves čas res ne moreš biti v sobi, potrebno je kaj rekreacije. Če imam kakšno željo povem in se ugoti. Čim več stvari poizkušam narediti sam, če je potrebno pa prosim za pomoč. Pri življenjskih aktivnostih sem samostojen. Tudi čistilka pride brez problema, če jo rabim. Z lepo besedo, spoštljivostjo, se vse uredi. Ljudem se je potrebno prilagajat. Če rabim pridejo tudi izven delovnega časa. Tudi pri čiščenju, prestiljanju postelje in drugih zadevah lahko rečem in pridejo kasneje. Ni nobenega problema. Z lepo besedo se lahko o vsem dogovoriš.. O času obrokov, kdaj bo jedel lahko odločam. Če odkloniš obrok zaradi obiska ali pregledov, sploh ni problema. Pogrejejo in dobiš kasneje, prej pa jim moraš to povedati, sporočiti. Pri večini zadev, če kaj potrebujem se obrnem na sestro na oddelku, ki potem to posreduje dalje. V kuhinjo lahko grem povedati, če imam kakšno željo in mi to ugodijo. Sestavljajo se jedilni listi, na teh sestankih smo tudi stanovalci. Želje se vedno upoštevajo, lahko odločamo o praktično vsem. Meni je tako vredu. Čistit pridejo tudi kasneje, če tako prosim. Na primer enkrat sem tolkel orehe, ko so prišle v sobo in sem prosil, če lahko pridejo kasneje, saj so že same videle. Prišle so kasneje. V glavnem zadeve rešimo med sabo s pogovorom. Potrebujem veliko rokavic. Dobim jih od obiskovalcev. Priskrbi mi jih tudi glavna medicinska sestra. Rokavice uporabljam pri poganjanju vozička.«

2. Kako zaposleni upoštevajo pri dnevnih aktivnostih, dejavnostih vaše želje? Kdaj organizirajo aktivnosti na katerih vi radi sodelujete? Lahko sami izberete kdaj bi želeli, da vam pomagajo pri negi?

»Glede aktivnosti in dejavnosti imamo možnost ustvariti nekakšen dnevni red, kjer sodelujemo, lahko povem kaj bi se tam počelo. Za sprotne zadeve so sestanki, kjer se pogovorimo o željah, potrebah stanovalcev. Tudi o krožkih lahko povemo kaj bi si želeli, kateri bi se izvajali. Na sami aktivnosti se lahko za naslednjo dogovorimo, kaj bo tema le-te, nam res probajo ugoditi. Veliko stvari se rešuje sproti. Aktivnosti organizirajo v popoldanskem času, katere mi najbolj ustrezajo. Dopoldne se tudi kaj najde. Krožke imamo zjutraj. V delovno terapijo hodim razgibavat roke. Ko me je bolela roka, sem leho povedal naprej tudi fizioterapevtki in so mi pripravili

elektroterapijo, ki mi je pomagala. V domu sem pet let. Na Sočo sedaj že pet let ne hodim, ker nisem tam kaj rabil. Ko imam željo grem, lahko pogledam. Pri negi ne potrebujem pomoči.«

VIDIK vključenosti v organiziranje življenja v domu:

3. Katere in koliko imate dejavnosti in storitev, ki so organizirane s strani doma za vas stanovalce?

»V domu imamo zgodovinski krožek, pevski zbor, za stanovalce. Imamo tudi kegljanje, pikado in fitnes. Jaz ima tudi fitnes na terenu, v naravi, haha. Protez ne uporabljam, jo pa imam. V kolenu ima nekakšen pregib in to me moti. Sem brez ene noge. Od začetka mi je bila proteza vreda. Poizkušal sem hoditi s hoduljo, a ni šlo najbolje. Če bi vztrajal in jo uporabljal več bi se verjetno spet navadil nanjo. Udeležujem se jutranje telovadbe, pikada, veliko se gibljem sam z vozičkom. Kart ne igram. Pri šahu pa poznam bolj kot ne le figure, potez pa ne. v domu imamo nekaj zelo dobrih šahistov, ki šahirajo že celo življenje. Včasih sem kegljal na navadnem kegljišču, na Ruskem kot je v domu. zna biti zanimivo, vendar tega še nisem poizkusil, bi pa lahko. Navadno kegljanje mi je bolj zanimivo. Na pogovorne urice ne hodim, saj sem takrat, če se le da, v naravi. Marsikdaj grem na delovno terapijo. Trikrat na leto je sestanek z vodstvom doma, kjer se pogovorimo glede vsega. Naša mnenja, predloge skušajo čim bolj upoštevati. sicer so vsi zaposleni drugače tudi na razpolago, se lahko obrnemo na njih, če karkoli potrebujemo, želimo. So dostopni in razumevajoči.«

4. Kako ste vključeni v načrtovanje dejavnosti, prireditve, ki so namenjene vsem oz. večjemu številu stanovalcev (na ravni vseh stanovalcev)? Prosim navedite primere!

»Pri pripravi prostora za prireditve imamo možnost sodelovati, če želimo, tisti, ki lahko. Glede nastopajočih na prireditvah sicer ni posebnih sestankov, se pa lahko na primer socialni delavki ali delovni terapevtki, ki imata bolj kot ne čez te prireditve, predlaga kdo naj bi prišel nastopat. Zaposlene se torej lahko vpraša o možnostih. Na razpolago pa sta glede tega največ socialna delavka in delovna terapevtka. Na začetku sem pri zgodovinskem krožku predlagal, da se predstavijo domači kraji stanovalcev. Predstavitve pripravljajo zaposleni. Sam prihajam iz Prevalj.«

5. Koliko vas v domu sploh sprašujejo o tem, kaj bi si želeli, da organizirajo za vas (vsakodnevne aktivnosti, dejavnosti, prireditve)? Ste vključeni v kakšne raziskave? Kako ste seznanjeni s tem, da upoštevajo vaše mnenje?

»Ne vem ravno podrobno kakšne raziskave so v domu. so pa ankete o zadovoljstvu z zaposlenimi, s hrano, bivanjem v domu. v njih lahko napišeš tudi svoje mnenje. V glavnem se pobude upoštevajo. Na primer predlagali smo tudi bazen, bolj v hecu. Po mojem to še vseeno ni izvedljivo. O vsem nas zaposleni seznani, lepo povedo, kdaj so in kaj bo, nato pa se sam odločiš ali boš šel ali ne. udeležijo se lahko tudi nepomični stanovalci. Kodr želi lahko pride. Glede krožkov in prireditve posebnih sestankov ni. Pogovorimo se sproti in med sabo, tako med stanovalci, kot z zaposlenimi. Največkrat se obrnem na delovno terapevtko, socialno delavko in fizioterapevtko. Mi prisluhnejo, radi pomagajo. Če si ti korekten do drugih, bodo tudi oni do tebe.«

**Na kakšen način socialna delavka zagotavlja vključenost in avtonomnost stanovalcev pri organizaciji življenja v domu za stare ljudi?**

1. Na kakšen način in koliko pripomore socialna delavka po vašem mnenju na zagotavljanje, omogočanje, da lahko stanovalci sami odločate o sebi in ste pri sprejemanju odločitev o vašem življenju v domu upoštevani?

»Če rabim pomoč, grem do socialne delavke. Na začetku mi je pomagala v zadevah glede Doma in za denarno socialno pomoč. Na več mestih sem oddal prošnjo za sprejem v dom. Socialna delavka mi je po začetnem dobrem počutju v tem domu tudi pomagala pri obveščanju ostalih domov, kjer sem imel prošnje, da ne želim več drugam, ne želim zamenjati doma, ker mi je tu dobro. Pomagala mi je pri denarni pomoči za oblačila in obutev. Ne rabim veliko, dosti nosim te kratke hlače in kratke majice. Prav tako mi je pomagal pri pisanju samih prošenj za pomoč. Sredstva za ta voziček so mi pomagali zbrati po večjih občinah. Bila je prava akcija. Bilo je obveščanje tudi v medijih. Pri dogovoru za oskrbnino nisem imel večjih težav. Občina mi pomaga pri doplačilu, so mi hitro priskočili na pomoč. Na začetku sem se na socialno delavko obrnil zaradi krožkov, aktivnosti v Domu. Obračal sem se tudi na druge zaposlene. Če sem socialno delavko rabil, mi je pomagala rešiti vse.«

2. Koliko vas pri tem socialna delavka sploh podpira in kako to občutite vi sami v vašem vsakdanu? Navedite primere!

»Pri dobivanju insulina sem imel na začetku slabšo izkušnjo, zato nisem želel več dobivati terapije o te osebe. Pri tem sem se obrnil na glavno medicinsko sestro in vse skupaj smo rešili brez težav in zamere. Enkrat sem se obrnil na fizioterapevtko, ko me je bolela roka. Ona mi je nato uredila obravnave. Z lepo besedo, se da vse urediti. K zdravniku hodim na preglede izven doma ter k doktor Epškovi, ki prihaja k nam v dom. Ob mojem podvigu na Radeljpas sem šel k njej. Pomagala mi je zamenjati terapijo, torej tablete in odmerek insulina. Vse se je dobro izteklo. Vem, da je zdravnik v Domu od ponedeljka do četrтка.«

3. K čemu stremi, kako in koliko vam pomaga, da ste slišani, da so vaše želje in potrebe izpolnjene, upoštevane? Navedite primere!

»Kot sem že povedal prej sem se na socialno delavko večkrat obrnil, če sem to potreboval in mi je pomagala. Ni bilo problema. Če karkoli potrebujem ali želim se lahko brez težav obrnem na zaposlene. Z lepo besedo se da vse urediti.«

4. Lahko prosim opišete na primeru, kako vam socialna delavka pomaga pri zagotavljanju možnosti izbire aktivnosti, dejavnosti in oskrbe v domu tako na kolektivni (npr. delavnice) kot na individualni (npr. naročilo frizerja) ravni vsakega od vas stanovalcev? Kako in pri čem vse vam pomaga in kako je to videti v praksi?

»S socialno delavko in delovno terapevtko lahko urejamo zadeve v zvezi z aktivnostmi, sta zelo dostopni in nam pomagata. Na zaposlene se obračam, če mi nekaj ne naredijo dobro. Posrednikov ne potrebujem. Zadeve se po navadi hitro rešijo, se pogovorimo.«

**Kakšne naloge in vlogo ima pri postopku sprejema stanovalca v dom socialna delavka in kakšen vpliv ima odhod v dom na življenje starega človeka?**

1. Koliko je po vašem mnenju socialna delavka pripomogla, da ste se lažje in hitreje prilagodili na življenje v domu? Kako se je to kazalo v praksi? (opišite na vašem lastnem primeru, kako ste to doživeli, občutili)



»Stike imam preko telefona, svojci me pokličejo. Sestra je doma v Dravogradu pa je na obisk ni bilo že dve leti. Ne obremenjujem se s tem. Vsak lahko pride ali ne če želi. Imam še dva polbrata. Z njima imam več stikov. Eden pride dva do trikrat na mesec. Drugi pa pride ali ne pride. Rednih telefonskih stikov sicer nimamo, kar me ne moti. V Radljah imam prijatelje iz okolice, na poti se ustavim in rečemo katero. Spoznal sem jih na sprehodih. Včasih me obišče bratranec. Teta je v Domu v Prevaljah, kamor sem s prva želel iti tudi sam, a sem se nato tu dobro počutil in ustalil. En teta pa je v Avstriji. Toliko stikov mi zadostuje. Imam družbo, ki mi je pomagala pri privajanje na dom poleg zaposlenih. Ob prihodu v Dom so mi predstavili zaposlene, ostalo se je dogajalo sproti. Če me je kaj zanimalo sem vprašal in so mi pomagali. Prilagajanje mi ni povzročalo težav. Z zaposlenimi sem se večinoma sam spoznal. Eni so se predstavili. S stanovalci so mi pomagali vzpostaviti stike zaposleni tudi socialna delavka. Nekaj pa sem jih spoznal sam. Socialna delavka mi je na začetku pomagala vzpostaviti stik tako z zaposlenimi, kot stanovalci in mi pomagala pri reševanju težav. Pri plačevanju doma mi pomaga občina Prevalje, nekaj pa pokrijem s svojo pokojnino.«

2. Kako se spominjate vašega prihoda v dom (kako je izgledalo, kaj se je dogajalo) in kako je pri tem sodelovala socialna delavka? Prosim opišite vaš primer!

»V Dom sem prišel iz URI Soča. To sem se dogovoril s kirurgom iz Slovenj Gradca, ki je dal pobudo za dom in pomagal pri kontaktu z domom. Med čakanjem na dom sem šel na rehabilitacijo na Sočo. Potem sem šel v Dom Hmelina v Radljah. To odločitev sem sprejel sam ob pomoči in pogovoru s kirurgom. Prvi dan sem srečal socialno delavko, ki me je peljala v dvoposteljno sobo, nato sem se po nekaj časa preselil v enoposteljno sobo v Domu. Druge so bile zasedene. Tukaj mi je dobro. Sem zadovoljen. V dvoposteljni sobi je bilo tudi v redu. V dom sem prišel pozno popoldne. Drugi dan so me peljali in mi razkazali Dom. Drugi dan me je po domu peljala socialna delavka. Razložila mi je vse v zvezi s hišnim redom in kaj se kdaj dogaja. Že takrat sem hodil na izlete z vozičkom. Ta voziček sem dobil z akcijo, kot sem rekel, leta 2016 z zibanjem prispevkov. Prej sem imel stari voziček. Ko sem prišel v dom mi ni bilo težko. Za odhod v dom sem se odločil sam. Zato sem se hitro privadil na življenje v domu «

| Št. izjave | Prepis izjave                                                                                                                                | Pojem                                                             | Podkategorija                        | Kategorija | Tema                                      |
|------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|------------|-------------------------------------------|
| 1          | Vsak dan se vstanem med 5.00 in 5.30 uro.                                                                                                    | 5.00 in 5.30 uro                                                  | vstajanje                            | vsakdanjik | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 2          | Nato grem v kopalnico, se umijem in oblečem.                                                                                                 | Umivanje, oblačenje                                               | Osebna nega                          | vsakdanjik | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 3          | Ko se umijem in oblečem, grem na krajši sprehod do bližnjega Mercator centra ali kolega, ki živi v bližini. Ustavim se v Mercatorju na kavi. | Gre na sprehod do trgovskega centra na kavo ali obišče prijatelja | Dopoldanske aktivnosti, dejavnost    | vsakdanjik | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 4          | Pred zajtrkom grem na telovadbo,                                                                                                             | Obiskovanje telovadbe                                             | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih | vsakdanjik | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 5          | imam vsak dan, seveda lastni fitnes, haha, saj                                                                                               | Pogosto samostojno                                                | Dnevne aktivnosti,                   | vsakdanjik | Avtonomija, možnost                       |

|    |                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                        |                                   |                                                                     |                                                                           |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|---------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|
|    | veliko hodim na krajše in daljše sprehode po Radljah ali celo v druge kraje. Najdlje sem bil na mejnem prehodu na Radlpasu. Sprehajam se seveda z invalidskim vozičkom na ročni pogon, | sprehajanje in rekreiranje z invalidskim vozičkom po samem kraju ali izven njega                                                       | dejavnosti                        |                                                                     | odločanja stanovalcev                                                     |
| 6  | saj sem imel oz. že imam vredno protezo, samo me malo moti njen pregib v kolenu in je nisem več toliko navajen. Raje se gibljam z vozičkom in utrjujem roke.                           | Neuporaba proteze zaradi občutka neudobja pregiba v kolenu, raje samostojno sprehajanje, gibanje z invalidskim vozičkom na ročni pogon | Dopoldanske aktivnosti, dejavnost | vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                 |
| 7  | Potem grem na zajtrk.                                                                                                                                                                  | /                                                                                                                                      | zajtrkovanje                      | vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                 |
| 8  | Zajtrk je po želji vsakega stanovalca, od paštete do rib. Skratka dobiš kar želiš. Če bi lahko vse pojedel, kar imamo na voljo, bi se zredil                                           | Samopostrežnost, možnost izbire hrane pri zajtrku                                                                                      | prehrana                          | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                 |
| 9  | Dobim terapijo, torej infekcijo inzulina in tablete, saj imam sladkorno bolezen.                                                                                                       | Dostopnost in možnost jemanja vseh potrebnih zdravil                                                                                   | potrebe                           | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                 |
| 10 | Če je lepo vreme, to izkoristim in grem v naravo se rekreirat in malo pogledat tudi svoje prijatelje. grem v naravo za 2. do 3. ure.                                                   | Ob lepem vremenu samostojno sprehajanje, rekreiranje v naravi z invalidskim vozičkom in obiskovanje prijateljev                        | Dopoldanske aktivnosti, dejavnost | vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                 |
| 11 | Ko je zunaj slabo vreme, hodim na aktivnosti v Domu, ki jih je res veliko. Rad se udeležujem krožkov,                                                                                  | Ob slabem vremenu obiskovanje aktivnosti in krožkov v Domu,                                                                            | Dopoldanske aktivnosti, dejavnost | vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                 |
| 12 | če le lahko, če je lepo vreme grem po navadi vseeno ven                                                                                                                                | ob lepem vremenu sprehajanje po naravi, če le lahko                                                                                    | Dopoldanske aktivnosti, dejavnost | vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                 |
| 13 | Navadil sem se ljudi, okolice, imam več družbe, kot sem je imel v Prevaljah, ki so moj domači kraj.                                                                                    | V kraju in okolici Doma spoznal veliko novih ljudi, prijateljev, ter se privadil, vživel v okolico                                     | Grajenje socialne mreže           | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                   | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                 |                                    |                                                                     |                                           |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|
|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                 |                                    |                                                                     | odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 14 | Glede zaposlenih res v večini nimam kaj slabega za povedati. Če karkoli ni vredno, se to pove zaposlenim, ki nato to uredijo, ugodijo. Ni nobenega problema glede tega.                                                                                                                                                                                                  | Pomoč in upoštevanje s strani zaposlenih                                                                        |                                    | Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi                        | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 15 | Večkrat sem že slišal in bil tudi zraven npr. v jedilnici, ko so imeli nekateri toliko zapovedati, čez hrano, ko pa jim rečem, da bi se udeležili mesečnih sestankov sestave jedilnikov pa po navadi od teh dobim odgovor, ah saj je vseeno, ker ne bi kaj spremenilo, s čimer se pa ne strinjam. Res nam skušajo čimbolj ugoditi in nas upoštevajo. Dobro nam je tukaj. | Možnost sodelovanja stanovalcev pri oblikovanju jedilnikov                                                      | prehrana                           | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 16 | Sicer pa, ko se vrnem v Dom se, osvežim z mrzlo vodo, dobim terapijo, torej tableto za sladkorno bolezen.                                                                                                                                                                                                                                                                | Po vrnitvi s sprehoda v Dom ponovna potreba po pomoči pri inficiranju inzulina, tablet zaradi sladkorne bolezni | Dopoldanske aktivnosti, dejavnost  | Vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 17 | Po kosilu si privoščim krajši počitek                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Počitek po kosilu                                                                                               | počivanje                          | Vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 18 | če je lepo vreme še malo v naravo, torej po Radljah ali v okolici, kjer so pločniki in kolesarske steze                                                                                                                                                                                                                                                                  | Pogosto samostojno sprehajanje in rekreiranje z invalidskim vozičkom po samem kraju ali izven njega             | Popoldanske aktivnosti, dejavnosti | Vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 19 | Na sprehodih ter tudi v domu pri pospravljanju sobe po navadi pomoč odklonim, ker res skušam čim več stvari narediti sam. Na sprehodih pa sam skušam priti tudi čez večje robnike, če se le da. Sam pomoč odklonim, saj lahko ovire premagam sam, si                                                                                                                     | Samostojnost pri sprehajanju in pospravljanju sobe                                                              |                                    | Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |

|    |                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                       |                                      |                                                                     |                                           |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|
|    | zadeve prilagodim.                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                       |                                      |                                                                     |                                           |
| 20 | delno mi pomagajo pri postiljanju, prestiljanju postelje, menjavi posteljnine in čiščenju.                                                                                            | Potreba po pomoči pri prestiljanju ali postiljanju postelje in čiščenju                                                               | potrebe                              | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 21 | Popoldne v Domu igramo pikado. V domu se dogajajo tudi prireditve, katerih se udeležujem, ker mi je tema oz. nastopajoči zanimiv.                                                     | Obiskovanje prireditev, igranje pikada                                                                                                | Popoldanske aktivnosti, dejavnosti   | Vsakdanjik                                                          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 22 | Če imam kakšno željo povem in se ugodí.                                                                                                                                               | Možnost izražanja ter upoštevanje želja in idej stanovalcev                                                                           | Izražanje in/ali uresničevanje želja | Želje glede dnevnih aktivnosti                                      | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 23 | Čim več stvari poizkušam narediti sam, če je potrebno pa prosim za pomoč.                                                                                                             | Potreba po pomoči v primerih nezmožne samostojne izvedbe aktivnosti                                                                   | potrebe                              | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 24 | Pri življenjskih aktivnostih sem samostojen.                                                                                                                                          | Samostojnost pri aktivnostih                                                                                                          |                                      | Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 25 | čistilka pride brez problema, če jo rabim. Z lepo besedo, spoštljivostjo, se vse uredi.                                                                                               | Potreba po pomoči pri pospravljanju in /ali čiščenju sobe                                                                             | potrebe                              | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 26 | Ljudem se je potrebno prilagajat. Če rabim pridejo tudi izven delovnega časa.                                                                                                         | možnost pomoči tudi izven delovnega časa                                                                                              | odločanje                            | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 27 | Tudi pri čiščenju, prestiljanju postelje in drugih zadevah lahko rečem in pridejo kasneje. Ni nobenega problema. Z lepo besedo se lahko o vsem dogovoriš.                             | možnost avtonomnega odločanja stanovalcev o kasnejšem času in poteku čiščenja, prestiljanju postelje in po potrebi pri drugih zadevah | odločanje                            | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 28 | O času obrokov, kdaj bom jedel lahko odločam. Če odkloniš obrok zaradi obiska ali pregledov, sploh ni problema. Pogrejejo in dobiš kasneje, prej pa jim moraš to povedati, sporočiti. | Možnost avtonomnega izbiranja ure obeda– po dogovoru z zaposlenimi                                                                    | prehrana                             | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |
| 29 | V kuhinjo lahko grem povedati, če imam kakšno željo in mi to ugodijo.                                                                                                                 | Možnost odločanja in izražanja želja o prehrani                                                                                       | prehrana                             | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti,          | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev |

|    |                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                 |                                                                                                 |                                                                                                  |                                              |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|
|    |                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                 |                                                                                                 | storitev                                                                                         |                                              |
| 30 | Sestavljajo se jedilni listi, na teh sestankih smo tudi stanovalci. Želje se vedno upoštevajo, lahko odločamo o praktično vsem. Meni je tako vredno.                                                                                 | Možnost sodelovanja stanovalcev pri oblikovanju jedilnikov                                                                      | prehrana                                                                                        | Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev                              | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 31 | Pri večini zadev, če kaj potrebujem, se obrnem na sestro na oddelku, ki potem to posreduje dalje.                                                                                                                                    | Pomoč in upoštevanje s strani medicinskih sester, želje, potrebe stanovalcev posredujejo tudi naprej, če je to potrebno         | zdravstvo                                                                                       | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev                           | vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 32 | Čistit pridejo tudi kasneje, če tako prosim. Na primer enkrat sem tolkel orehe, ko so prišle v sobo in sem prosil, če lahko pridejo kasneje, saj so že same videle. Prišle so kasneje. V glavnem zadeve rešimo med sabo s pogovorom. | možnost avtonomnega odločanja stanovalcev o kasnejšem času in poteku čiščenja in/ali pospravljanja sobe                         | odločanje                                                                                       | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni                                         | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 33 | Potrebujem veliko rokavic. Dobim jih od obiskovalcev. Priskrbi mi jih tudi glavna medicinska sestra. Rokavice uporabljam pri poganjanju vozička.                                                                                     | Potreba po pomoči glede oskrbe z rokavicami za poganjanje invalidskega vozička                                                  | potrebe                                                                                         | Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni                                         | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 34 | Glede aktivnosti in dejavnosti imamo možnost ustvariti nekakšen dnevni red, kjer sodelujemo, lahko povem kaj bi se tam počelo.                                                                                                       | možnost izražanja želja in idej glede poteka in vsebine dejavnosti, aktivnosti, ustvarjanje in soodločanje dnevnega reda        | Dejavnosti, aktivnosti                                                                          | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnostih, oskrbi na kolektivni in individualni ravni | vključenost v organiziranje življenja v domu |
| 35 | Za sprotne zadeve so sestanki, kjer se pogovorimo o željah, potrebah stanovalcev. Tudi o krožkih lahko povemo kaj bi si želeli, kateri bi se izvajali.                                                                               | Možnost sodelovanja, izražanja želja in mnenj glede sprotnih zadev in potreb stanovalcev ter organiziranja krožkov na sestankih | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | Želje glede dnevnih aktivnosti                                                                   | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |
| 36 | Na sami aktivnosti se lahko za naslednjo dogovorimo, kaj bo tema le-te, nam res probajo ugoditi. Veliko stvari se rešuje sproti.                                                                                                     | možnost izražanja želja in idej glede poteka in vsebine dejavnosti, aktivnosti                                                  | Vključevanje in soodločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, oskrbe na kolektivni ravni         | Želje glede dnevnih aktivnosti                                                                   | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev    |

|    |                                                                                                                                                                      |                                                                                                           |                                                     |                                                       |                                                                                                                          |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 37 | Aktivnosti organizirajo v popoldanskem času, katere mi najbolj ustrezajo.                                                                                            | Obiskovanje popoldanskih aktivnosti                                                                       | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih                | vsakdanjik                                            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                                |
| 38 | Dopoldne se tudi kaj najde. Krožke imamo zjutraj. Sam se odločim ali bom šel ali ne                                                                                  | Avtonomno odločanje stanovalcev, kaj bodo počeli čez dan in česa se bodo ali se ne bodo udeležili         | odločanje                                           | Želje glede dnevnih aktivnosti                        | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                                |
| 39 | V delovno terapijo hodim razgibavat roke. Ko me je bolela roka, sem leho povedal naprej tudi fizioterapevtki in so mi pripravili elektroterapijo, ki mi je pomagala. | Obiskovanje delovne terapije z namenom razgibavanja rok in v primeru bolečin, obiskovanje elektroterapije | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih                | vsakdanjik                                            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                                |
| 40 | V domu sem pet let.                                                                                                                                                  | V domu pet let                                                                                            |                                                     | Življenje v domu                                      | Naloge in vloga socialne delavke b postopku sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 41 | Pri negi ne potrebujem pomoči                                                                                                                                        | Samostojnost pri osebni negi                                                                              |                                                     | Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                                |
| 42 | V domu imamo zgodovinski krožek, pevski zbor, za stanovalce. Imamo tudi kegljanje, pikado in fitnes.                                                                 | Možnost udeleževanja na zgodovinskem krožku, pevskem zboru stanovalcev, kegljanje, pikado in fitnes       | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih in prireditvah | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma    | vklučenost v organiziranje življenja v domu                                                                              |
| 43 | Jaz ima tudi fitnes na terenu, v naravi                                                                                                                              | Sprehajanje, rekreiranje v naravi                                                                         | Dnevne aktivnosti, dejavnosti                       | vsakdanjik                                            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                                |
| 44 | Udeležujem se jutranje telovadbe, pikada, veliko se gibljem sam z vozičkom.                                                                                          | Udeleževanje telovadbe, pikada, pogosto samostojno sprehajanje in rekreiranje z vozičkom                  | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih in prireditvah | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma    | vklučenost v organiziranje življenja v domu                                                                              |
| 45 | Kart ne igram. Pri šahu pa poznam bolj kot ne le figure, potez pa ne. v domu imamo nekaj zelo dobrih šahistov, ki šahirajo že celo življenje.                        | Ne igranje kart in šaha                                                                                   | Popoldanske aktivnosti, dejavnosti                  | vsakdanjik                                            | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                                |
| 46 | Včasih sem kegljal na                                                                                                                                                | Neudeleževanje na                                                                                         | Udeležba na                                         | Dejavnosti in                                         | vklučenost v                                                                                                             |

|     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                             |                                                                                                 |                                                                                                 |                                             |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
|     | navadnem kegljišču, na Ruskem kot je v domu. zna biti zanimivo, vendar tega še nisem poizkusil, bi pa lahko. Navadno kegljanje mi je bolj zanimivo.                                                                                                                                                                                   | kegljanju, bi pa lahko ,če bi želel, pred prihodom Dom rad kegljal                                                                                          | dejavnostih, aktivnostih in prireditvah                                                         | storitve, organizirane s strani doma                                                            | organiziranje življenja v domu              |
| 47a | Na pogovorne urice ne hodim, saj sem takrat, če se le da, v naravi.                                                                                                                                                                                                                                                                   | Neudeleževanje na pogovornih uricah                                                                                                                         | Udeležba na dejavnostih, aktivnostih in prireditvah                                             | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                                              | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 47b | Marsikdaj grem na delovno terapijo.                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Obiskovanje delovne terapije                                                                                                                                | Delovna terapija in/ali fizioterapija                                                           | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                                              | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 48  | Trikrat na leto je sestanek z vodstvom doma, kjer se pogovorimo glede vsega. Naša mnenja, predloge skušajo čim bolj upoštevati.                                                                                                                                                                                                       | Možnost sodelovanja, izražanja želja in mnenj stanovalcev glede organiziranja dogajanja, življenja v Domu na sestankih                                      | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | Želje glede dnevnih aktivnostih                                                                 | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 49  | so vsi zaposleni drugače tudi na razpolago, se lahko obrnemo na njih, če karkoli potrebujemo, želimo. So dostopni in razumevajoči.                                                                                                                                                                                                    | Pomoč, dostopnost in upoštevanje s strani zaposlenih                                                                                                        |                                                                                                 | Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi                                                    | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev   |
| 50  | Pri pripravi prostora za prireditve imamo možnost sodelovati, če želimo, tisti, ki lahko.                                                                                                                                                                                                                                             | Možnost sodelovanja pri pripravi prostora za prireditve                                                                                                     | Prireditve                                                                                      | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 51  | Glede nastopajočih na prireditvah sicer ni posebnih sestankov, se pa lahko na primer socialni delavki ali delovni terapevtki, ki imata bolj kot ne čez te prireditve, predlaga kdo naj bi prišel nastopat. Zaposlene se torej lahko vpraša o možnostih. Na razpolago pa sta glede tega največ socialna delavka in delovna terapevtka. | Možnost izražanja in upoštevanja želja, predlogov stanovalcev ter urejanja zadev glede nastopajočih na prireditvah s socialno delavko in delovno terapevtko | prireditve                                                                                      | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | vklučenost v organiziranje življenja v domu |
| 52  | Na začetku sem pri zgodovinskem krožku predlagal, da se predstavijo domači kraji stanovalcev.                                                                                                                                                                                                                                         | možnost izražanja želja in idej glede poteka in vsebine dejavnosti, aktivnosti                                                                              | Dejavnosti, aktivnosti                                                                          | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na                                  | vklučenost v organiziranje življenja v domu |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                        |                          |                                                                                                 |                                                                                                                   |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | Predstavitev pripravljajo zaposleni.                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                        |                          | kolektivni in individualni ravni                                                                |                                                                                                                   |
| 53 | Ne vem ravno podrobno kakšne raziskave so v domu. so pa ankete o zadovoljstvu z zaposlenimi, s hrano, bivanjem v domu. v njih lahko napišeš tudi svoje mnenje. V glavnem se pobude upoštevajo. Na primer predlagali smo tudi bazen, bolj v hecu. Po mojem to še vseeno ni izvedljivo.            | sodelovanje v raziskavi o zadovoljstvu stanovalcev, kjer lahko stanovalci izrazijo svoje mnenje                                                                        | vključevanje v raziskave | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev                          | vključenost v organiziranje življenja v domu                                                                      |
| 54 | O vsem nas zaposleni seznanijo, lepo povedo, kdaj so in kaj bo, nato pa se sam odločiš ali boš šel ali ne. udeležijo se lahko tudi nepomični stanovalci. Kdor želi lahko pride.                                                                                                                  | Možnost avtonomnega odločanja glede udeleževanja na aktivnostih za vse stanovalce, tudi za nesamostojno gibljive stanovalce ob pomoči zaposlenih                       | Dejavnosti, aktivnosti   | Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni | vključenost v organiziranje življenja v domu                                                                      |
| 55 | Glede krožkov in prireditev posebnih sestankov ni. Pogovorimo se sproti in med sabo, tako med stanovalci, kot z zaposlenimi. Največkrat se obrnem na delovno terapevtko, socialno delavko in fizioterapevtko. Mi prisluhnejo, radi pomagajo. Če si ti korekten do drugih, bodo tudi oni do tebe. | Možnost izražanja in upoštevanja želja, predlogov stanovalcev ter urejanja zadev glede krožkov in prireditev s socialno delavko, delovno terapevtko in fizioterapevtko | Izražanje želja          | Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev                          | vključenost v organiziranje življenja v domu                                                                      |
| 56 | Če rabim pomoč, grem do socialne delavke.                                                                                                                                                                                                                                                        | Možnost pomoči socialne delavke za stanovalce                                                                                                                          |                          | Pomoč in podpora socialne delavke                                                               | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu |
| 57 | Na začetku mi je pomagala v zadevah glede Doma in za denarno socialno pomoč.                                                                                                                                                                                                                     | Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem pri urejanju zadev v zvezi z Domom in pri urejanju denarne socialne pomoči                                   |                          | Pomoč in podpora socialne delavke                                                               | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu |



|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                             |  |                                                                                          |                                                                                                                   |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 58 | Na več mestih sem oddal prošnjo za sprejem v dom. Socialna delavka mi je po začetnem dobrem počutju v tem domu tudi pomagala pri obveščanju ostalih domov, kjer sem imel prošnje, da ne želim več drugam, ne želim zamenjati doma, ker mi je tu dobro.                                                   | Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem pri obveščanju drugih domov o preklicu prošenj prosilca za sprejem in namestitve v drugi dom                                                      |  | Pomoč in podpora socialne delavke                                                        | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu |
| 59 | Pomagala mi je pri denarni pomoči za oblačila in obutev. Ne rabim veliko, dosti nosim te kratke hlače in kratke majice.                                                                                                                                                                                  | Možnost pomoči socialne delavke za stanovalce pri urejanju denarne socialne pomoči za nakup oblačil in obutve                                                                                               |  | Pomoč in podpora socialne delavke                                                        | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu |
| 60 | Prav tako mi je pomagal pri pisanju samih prošenj za pomoč. Sredstva za ta voziček so mi pomagali zbrati po večjih občinah. Bila je prava akcija. Bilo je obveščanje tudi v medijih. Pri dogovoru za oskrbnino nisem imel večjih težav. Občina mi pomaga pri doplačilu, so mi hitro priskočili na pomoč. | Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem pri pisanju prošenj za pomoč in zbiranju sredstev za nakup medicinskega pripomočka, ter sklenitev dogovora z občino za doplačevanje domske oskrbe |  | Pomoč in podpora socialne delavke                                                        | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu |
| 61 | Na začetku sem se na socialno delavko obrnil zaradi krožkov, aktivnosti v Domu. Obračal sem se tudi na druge zaposlene. Če sem socialno delavko rabil, mi je pomagala rešiti vse.                                                                                                                        | Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke glede aktivnosti in krožkov ter po potrebi ob podpori drugih zaposlenih                                                                                       |  | Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu |
| 62 | Pri dobivanju insulina sem imel na začetku slabšo izkušnjo, zato nisem želel več dobivati terapije od te osebe. Pri tem sem se obrnil na glavno medicinsko sestro in vse skupaj smo rešili brez težav in zamere.                                                                                         | Pomoč, podpora in posredovanje glavne medicinske sestre pri zamenjavi odgovorne zaposlene pri injiciranju insulina zaradi slabe izkušnje, stiske stanovalca                                                 |  | Pomoč, podpora in komunikacija zaposlenih                                                | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                         |
| 63 | Enkrat sem se obrnil na fizioterapevtko, ko me je bolela roka. Ona mi je nato uredila                                                                                                                                                                                                                    | Potreba po pomoči in dogovor s fizioterapevtko o nekajkratnem                                                                                                                                               |  | Pomoč, podpora in komunikacija zaposlenimi                                               | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                         |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                           |          |                                                                                          |                                                                                                                     |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | obravnav. Z lepo besedo, se da vse uredit.                                                                                                                                                                                                                                               | obiskovanju fizioterapije zaradi bolečine v roki                                                                          |          |                                                                                          |                                                                                                                     |
| 64 | K zdravniku hodim na preglede izven doma ter k doktor Epškovi, ki prihaja k nam v dom. Ob mojem podvigu na Radeljpas sem šel k njej. Pomagala mi je zamenjati terapijo, torej tablete in odmerke inzulina. Vse se je dobro izteklo. Vem, da je zdravnik v Domu od ponedeljka do četrтка. | Možnost obiska pri zdravniku v Domu od ponedeljka do četrтка po potrebi, potreba po pomoči pri zamenjavi odmerka inzulina | Zdravnik | Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma                                       | vključenost v organiziranje življenja v domu                                                                        |
| 65 | prej sem se na socialno delavko večkrat obrnil, če sem to potreboval in mi je pomagala. Ni bilo problema.                                                                                                                                                                                | Pogostejša potreba po pomoči socialne delavke v začetni fazi bivanja v Domu                                               |          | Stik s socialno delavko                                                                  | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja domu   |
| 66 | Če karkoli potrebujem ali želim se lahko brez težav obrnem na zaposlene. Z lepo besedo se da vse urediti                                                                                                                                                                                 | Pomoč, dostopnost in upoštevanje s strani zaposlenih                                                                      |          | Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi                                             | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 67 | S socialno delavko in delovno terapevko lahko urejamo zadeve v zvezi z aktivnostmi, sta zelo dostopni in nam pomagata.                                                                                                                                                                   | Pomoč, podpora in dostopnost socialne delavke in delovne terapevte pri urejanju zadev glede aktivnosti                    |          | Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe | Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu |
| 68 | Na zaposlene se obračam, če mi nekaj ne naredijo dobro. Posrednikov ne potrebujem. Zadeve se po navadi hitro rešijo, se pogovorimo.                                                                                                                                                      | skupno reševanje problemov in težav stanovalcev v sodelovanju z zaposlenimi                                               |          | Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi                                             | Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev                                                                           |
| 69 | Stike imam preko telefona, svojci me pokličejo.                                                                                                                                                                                                                                          | telefonski kontakti s sorodniki                                                                                           | oblika   | Stiki s sorodniki                                                                        | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 70 | Sestra je doma v Dravogradu pa je na obisk ni bilo že dve leti. Ne obremenjujem se s tem. Vsak lahko pride ali ne če želi.                                                                                                                                                               | Brez osebnega stika s sestro že dve leti, kljub manjši oddaljenosti                                                       | osebe    | Stiki s sorodniki                                                                        | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv                                           |

|    |                                                                                                                                                                                               |                                                                                         |                                        |                                                   |                                                                                                                     |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|---------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                                                                                                                                                                               |                                                                                         |                                        |                                                   | odhoda v dom na življenje starega človeka                                                                           |
| 71 | Imam še dva polbrata. Z njima imam več stikov. Eden pride dva do trikrat na mesec. Drugi pa pride ali ne pride.                                                                               | Osební stik s polbratoma                                                                | osebe                                  | Stiki s sorodniki                                 | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 72 | Rednih telefonskih stikov sicer nimamo, kar me ne moti.                                                                                                                                       | telefonski kontakti s sorodniki                                                         | oblika                                 | Stiki s sorodniki                                 | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 73 | V Radljah imam prijatelje iz okolice, na poti se ustavim in rečemo katero. Spoznal sem jih na sprehodih.                                                                                      | Osební stik s prijatelji na sprehodih                                                   | osebe                                  | Stiki s prijatelji                                | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 74 | Včasih me obišče bratranec.                                                                                                                                                                   | Občasen osebni stik z bratrancem                                                        | osebe                                  | Stiki s sorodniki                                 | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 75 | Teta je v Domu v Prevaljah, kamor sem s prva želel iti tudi sam, a sem se nato tu dobro počutil in ustalil. En teta pa je v Avstriji. Toliko stikov mi zadostuje. Z njima imam redkejšé stike | Redkejši stiki s tetama                                                                 | osebe                                  | Stiki s sorodniki                                 | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 76 | Imam družbo, ki mi je pomagala pri privajanju na dom poleg zaposlenih.                                                                                                                        | Pomoč in podpora prijateljev sorodnikov in zaposlenih pri navajanju na življenje v domu | Grajenje in ohranjanje socialne mreže  | Pomoč in podpora ob navajanju na življenje v domu | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 77 | Ob prihodu v Dom so mi, tudi socialna delavka, predstavili                                                                                                                                    | Predstavitev zaposlenih ob prihodu v dom s                                              | Navezovanje prvega stika z zaposlenimi | Pomoč in podpora ob navajanju na                  | Naloge in vloga socialne delavke glede                                                                              |

|    |                                                                                                                                   |                                                                                                                               |                         |                                                                      |                                                                                                                     |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | zaposlene, ostalo se je dogajalo sproti.                                                                                          | strani socialne delavke                                                                                                       |                         | življenje v domu                                                     | sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka                                        |
| 78 | Če me je kaj zanimalo sem vprašal in so mi pomagali. Prilagajanje mi ni povzročalo težav.                                         | Pomoč in podpora zaposlenih pri navajanju na življenje v domu                                                                 | zaposleni               | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 79 | Z zaposlenimi sem se večinoma sam spoznal. Eni so se predstavili.                                                                 | Samospoznavanje in navezovanja stika z večino zaposlenih                                                                      |                         | Privajanje na življenje v domu                                       | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 80 | S stanovalci so mi pomagali vzpostaviti stike zaposleni tudi socialna delavka. Nekaj pa sem jih spoznal sam.                      | Pomoč in podpora zaposlenih in socialne delavke pri navezovanju, vzpostavitvijo stika s sostanovalci                          | Grajenje socialne mreže | Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 81 | Socialna delavka mi je na začetku pomagala vzpostaviti stik tako z zaposlenimi, kot stanovalci in mi pomagala pri reševanju težav | Pomoč in podpora socialne delavke pri navezovanju, vzpostavitvijo stika s sostanovalci in zaposlenimi ter pri reševanju težav | Socialna delavka        | Pomoč in podpora ob navajanju na življenje v domu                    | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 82 | Pri plačevanju doma mi pomaga občina Prevalje, nekaj pa pokrijem s svojo pokojnino.                                               | Potreba po pomoči pri plačevanju domske oskrbe, zaradi nizke pokojnine s strani občine                                        |                         | Pomoč in podpora lokalne skupnosti                                   | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 83 | V Dom sem prišel iz URI Soča.                                                                                                     | Prihod v Dom iz rehabilitacijskega centra                                                                                     |                         | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |

|    |                                                                                                                                                               |                                                                                                                                      |  |                                                                      |                                                                                                                     |
|----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 84 | To sem se dogovoril s kirurgom iz Slovenj Gradca, ki je dal pobudo za dom in pomagal pri kontaktu z domom.                                                    | Avtonomni sprejem odločitve glede odhoda v dom po pogovoru in izraženi pobudi kirurga iz bolnišnice ter pomoč pri kontaktiranju Doma |  | Sprejem odločitve za odhod v dom                                     | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 85 | Med čakanjem na dom sem šel na rehabilitacijo na Sočo. Potem sem šel v Dom Hmelina v Radljah. To odločitev sem sprejel sam ob pomoči in pogovoru s kirurgom.  | Med čakanjem na dom odšel v rehabilitacijski center, iz njega pa v Dom Hmeina po lastni volji ob podpori kirurga                     |  | Sprejem odločitve za odhod v dom                                     | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 86 | Prvi dan sem srečal socialno delavko, ki me je peljala v dvoposteljno sobo,                                                                                   | Socialna delavka izvedla sprejem in pokazala sobo                                                                                    |  | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 87 | sem se po nekaj časa preselil v enoposteljno sobo v Domu. Druge so bile zasedene. Tukaj mi je dobro. Sem zadovoljen. V dvoposteljni sobi je bilo tudi v redu. | Kasnejša preselitev iz dvoposteljne v enoposteljno sobo                                                                              |  | Privajanje na življenje v domu                                       | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 88 | Drugi dan me je po domu peljala socialna delavka. Razložila mi je vse v zvezi s hišnim redom in kaj se kdaj dogaja                                            | socialna delavka predstavila Dom ter dogajanje v njem in razložila pravila                                                           |  | Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |
| 89 | Ko sem prišel v dom mi ni bilo težko. Za odhod v dom sem se odločil sam. Zato sem se hitro privadil na življenje v domu                                       | Dobri, pozitivni občutki ob prihodu v dom, zadovoljstvo, brez težav s privajanjem na življenje v domu                                |  | Privajanje na življenje v domu                                       | Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka |

## 9.4 Osno kodiranje

### Avtonomija, možnost odločanja stanovalcev

#### ❖ Samostojnost pri opravljanju aktivnosti, oskrbi, negi

- ◆ Samostojno razen osebne nege (E3)
- ◆ Samostojnost pri osebni negi (E27a, H23, C20, I41, D21)
- ◆ Popolna samostojnost (H1)
- ◆ Samostojnost pri aktivnostih (H10, C11, C22, I24)
- ◆ Samostojnost pri pospravljanju sobe (H16, D14)
- ◆ Samostojnost pri gibanju in aktivnostih (C30)
- ◆ Samostojnost postiljanje in prestiljanje postelje (A10b)
- ◆ Samostojnost pri tuširanju, urejanju in čiščenju (A11)
- ◆ Samostojnost pri česanju in negi obraza (F4)
- ◆ Samostojno hranjenje, uživanje hrane (F10, B10)
- ◆ Samostojnost pri sprehajanju in pospravljanju sobe (I19)
- ◆ Samostojno urejanje (D3)
- ◆ Samostojnost pri oblačenju in sprehajanju z vozičkom po lastni volji, kljub nesamostojni gibljivosti (B3)

#### ❖ Pomoč pri oskrbi, negi stanovalcev na individualni ravni

##### ➤ Potrebe

- ◆ Potreba po pomoči pri umivanju, tuširanju, čiščenju (E2)
- ◆ potreba po pomoči pri tuširanju (E27b, C12, F6, G16)
- ◆ Potreba po pomoči pri prestiljanju ali postiljanju postelje in čiščenju (H17, G18, I20)
- ◆ Dostopnost in možnost jemanja vseh potrebnih zdravil (H29, C25, I9)
- ◆ Potreba po pomoči pri pospravljanju in /ali čiščenju sobe (C14, A6, G15a, I25, D15)
- ◆ Potrebna po pomoči pri oblačenju (C21, A12)
- ◆ Potrebo ali željo po osebni pomoči in pomoči pri osebni negi sporoči negovalkam, sestri ali socialni delavki (A9b)
- ◆ Možnost osebne pomoči po potrebi, ni določenega urnika izvajanja osebne pomoči (A10a)
- ◆ Potreba po pomoči pri urejanju, oblačenju, tuširanju, umivanju (F5, G15b)
- ◆ Potreba po pomoči pri urejanju, umivanju, čiščenju (G8)
- ◆ V primeru potrebe po pomoči obrne na medicinske sestre (G11)
- ◆ Potreba po pomoči pri urejanju, postiljanju postelje, pospravljanju ter čiščenju sobe in kopalnice (F8)
- ◆ Potreba po pomoči v primerih nezmožne samostojne izvedbe aktivnosti (I23)
- ◆ Potreba po pomoči glede oskrbe z rokavicami za poganjanje invalidskega vozička (I33)
- ◆ Potreba po pomoči pri osebni negi (B4a)
- ◆ Potreba po pomoči pri prinašanju hrane v sobo, čiščenju, umivanju, prestiljanju postelje (B11)

##### ➤ Odločanje

- ◆ možnost avtonomnega odločanja stanovalcev o kasnejšem času in poteku oskrbe ali pospravljanja sobe (E4)
- ◆ možnost avtonomnega odločanja stanovalcev o kasnejšem času in poteku čiščenja in/ali pospravljanja sobe (H18, A7, C15, G17, I32)
- ◆ možnost avtonomnega odločanja stanovalcev glede potrebe po pomoči in/ali preložitve termina tuširanja na prej ali kasneje (C13, G23)
- ◆ brez možnost odločanja o času nudenja pomoči s strani nočne izmene (A13)
- ◆ možnost avtonomnega odločanja stanovalcev o preložitvi termina tuširanja, urejanja (F7)
- ◆ Brez možnosti odložitve termina tuširanja na kasneje (B12)
- ◆ Možnost dodatne pomoči pri pospravljanju ter upoštevanju želja in urejanju vsega potrebnega (F9)
- ◆ možnost avtonomnega odločanja stanovalcev o kasnejšem času in poteku osebne nege (F27)
- ◆ možnost pomoči tudi izven delovnega časa (i26)

- ♦ možnost avtonomnega odločanja stanovalcev o kasnejšem času in poteku čiščenja, prestiljanju postelje in po potrebi pri drugih zadevah (I27)
- ❖ **Vključevanje in odločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, storitev**
  - Dejavnosti, aktivnosti
    - ♦ Možnost dogovarjanja za termine dejavnosti, aktivnosti in krožkov (E10)
    - ♦ Možnost pomoči, prilagajanja in podajanja želja, idej glede aktivnosti, dejavnosti (G24)
    - ♦ Možnost priprave prilagoditev pri dejavnostih, aktivnostih za stanovalce, če je to potrebno (D19, H9)
  - Prehrana
    - ♦ Možnost avtonomnega izbiranja ure obeda– po dogovoru z zaposlenimi (E12, G10, D11, F13, A4, B8, C8, H13, I28)
    - ♦ Možnost sodelovanja stanovalcev pri oblikovanju jedilnikov (E13, G12, D12, F14, A5, B6a, H11, H35, I15, I30)
    - ♦ negotovost glede dejanskega upoštevanja predlogov stanovalcev pri sestavi jedilnikov (B6b)
    - ♦ Možnost malice med obroki (E14a, H14)
    - ♦ Možnost malice med obroki iz hladilnika (H15)
    - ♦ možnost izbire priljubljene hrane (E14b)
    - ♦ Možnost odločanja in izražanja želja o prehrani (H11, I29)
    - ♦ Samopostrežnost, možnost izbire hrane pri zajtrku (E15, I8)
    - ♦ Enak meni kosila za vse (E16)
    - ♦ Možnost izbire hrane pri obrokih med dvema menijema (B7)
    - ♦ Možnost izbire hrane pri glavnih obrokih, kot so mlečne jedi ali salame (E17)
    - ♦ prilagojenost hrane pri obrokih gledana morebitno predpisano dieto stanovalca (E18)
    - ♦ Možnost avtonomnega odločanja stanovalcev glede prostora prehranjevanja v sobi ali v jedilnici (D17, F12, A8a)
    - ♦ o spremembah in željah obvesti sestro ali negovalko (A8b)
  - Medsebojna pomoč
    - ♦ Nudenje pomoči drugim stanovalcem in zaposlenim (H5, H24)
- ❖ **Ocena storitev**
  - Prehrana
    - ♦ Zadovoljstvo s hrano v Domu tako glede okusa, kot toplote hrane (E11)
    - ♦ Zadovoljstvo s hrano v Domu tako glede raznovrstnosti, kot okusa hrane (G14)
    - ♦ Zadovoljstvo s hrano v Domu (F15, H12)
    - ♦ Nezadovoljstvo s hrano v domu tako z začinjenostjo, okusom in kvaliteto priprave npr. v praženem krompirju ni čebule (B5)
    - ♦ Nezadovoljstvo s toploto hrane zaradi premalega števila zaposlenih, ki hrano delijo (B9)
    - ♦ Zadovoljstvo s hrano v domu, če kaj nima rada prosi za manj (C1)
    - ♦ Zadovoljstvo s hrano v Domu tako glede začinjenosti, kot okusa hrane (D13)
  - Zaposleni
    - ♦ Slabe izkušnje z delom in odnosom s strani nekaterih zaposlenih v domu (B4b)
    - ♦ Zadovoljstvo s pomočjo in delom socialne delavke (C6)
- ❖ **Vsakdanjik**
  - Vstajanje
    - ♦ 7.30 in 8.00 uro (E5a)
    - ♦ 7.00 uri (G2, F2)
    - ♦ 5.00 in 5.30 uro (I1)
    - ♦ 6.00 uri (C3)
    - ♦ 6.30 in 7.00 uro (D1)
  - Osebna nega
    - ♦ Urejanje, oblačenje (E5b)
    - ♦ Pomoč pri urejanju, umivanju (G3)
    - ♦ Umivanje, oblačenje (I2, C4, D2)
    - ♦ Pomoč pri oblačenju (F3)
  - Zajtrkovanje

- ◆ /(E5c, G4, I7)
- ◆ 7.50 uri (C5)
- ◆ V jedilnici na oddelku (D4)
- Dopoldanske aktivnosti, dejavnost
  - ◆ Branje (E6)
  - ◆ Sodelovanje pri zlaganju perila, krpic (G5)
  - ◆ Gre na sprehod do trgovskega centra na kavo ali obišče prijatelja (I3)
  - ◆ Neuporaba proteze zaradi občutka neudobja pregiba v kolenu, raje samostojno sprehajanje, gibanje z invalidskim vozičkom na ročni pogon (I6)
  - ◆ Ob lepem vremenu samostojno sprehajanje, rekreiranje v naravi z invalidskim vozičkom in obiskovanje prijateljev (I10)
  - ◆ ob lepem vremenu sprehajanje po naravi, če le lahko (I12)
  - ◆ Ob slabem vremenu obiskovanje aktivnosti in krožkov v Domu (I11)
  - ◆ Po vrnitvi s sprehoda v Dom ponovna potreba po pomoči pri inficiranju inzulina, tablet zaradi sladkorne bolezni (I16)
  - ◆ Obiskovanje telovadbo, pogovorne urice, sprehajanje, zlaganje krpic (D5)
- Kosilanje (D6)
- Popoldanske aktivnosti, dejavnosti
  - ◆ Gledanje TV-ja (E7, G9)
  - ◆ Sprehajanje v lepem vremenu, v slabem vremenu ostane v domu (G7)
  - ◆ Pogosto samostojno sprehajanje in rekreiranje z invalidskim vozičkom po samem kraju ali izven njega (I18)
  - ◆ popoldne prosto, sprehajanje in branje (A3b)
  - ◆ branje (D7)
  - ◆ Druženje s stanovalci (D8, E26)
  - ◆ Branje, štrikanje, gibanje po Domu (H2)
  - ◆ Udeleževanje na kegljanju ter drugih dejavnosti manj kot dopoldne (H8)
  - ◆ Igranje šaha, kart (H22b)
  - ◆ Ne igranje kart, šaha (I45)
  - ◆ Počitek po kosilu (I17)
- Udeležba na dejavnostih, aktivnostih
  - ◆ Ne hodi na delovno terapijo (E8)
  - ◆ Obisk prireditev dopoldne ali popoldne ob določenih urah (E9)
  - ◆ obisk aktivnosti dopoldne ali popoldne (D20)
  - ◆ Ne obiskovanje fizioterapije, delovne terapije (G6)
  - ◆ Obiskovanje prireditev v glavni jedilnici doma (G19)
  - ◆ Obiskovanje telovadbe (I4)
  - ◆ Redno obiskovanje telovadbe, delovne terapije, športnih iger, branje (A2)
  - ◆ Obiskovanje delovne terapije z namenom razgibavanja rok in v primeru bolečin, obiskovanje elektroterapije (I39)
  - ◆ Obiskovanje prireditev, zgodovinskega krožka (F17)
  - ◆ Neobiskovanje delavnic in delovne terapije (F18)
  - ◆ Poslušanje glasbe, druženje in sodelovanje z osnovnošolskimi otroci, obiskovanje maš, molitvenih uric na 14 dni (F24)
  - ◆ Obisk molitvenih uric (F26)
  - ◆ Obiskovanje pogovornih uric, prireditev, telovadbe, maše, molitvenih uric (C17)
  - ◆ Ob praznikih maša v jedilnici, mašujejo različni duhovniki (C18)
  - ◆ Obiskovanje prireditev, igranje pikada (I21)
  - ◆ Udeleževanje na dopoldanskih aktivnostih, dejavnostih (H7, A3a, H22a)
  - ◆ Obiskovanje popoldanskih aktivnosti (I37)
- Dnevne aktivnosti, dejavnosti
  - ◆ Druženje s sostanovalci na kavi, branje knjig v sobi (E56)
  - ◆ Gledanje TV, branje različnih žanrov knjig, potreba po zasebnosti (E57)
  - ◆ Pogosto samostojno sprehajanje in rekreiranje z invalidskim vozičkom po samem kraju ali izven njega (i5)
  - ◆ Sprehajanje, rekreiranje v naravi (I43)
  - ◆ Branje, gledanje TV-ja (F19)
  - ◆ Gledanje TV-ja (B15)



- ◆ Sodelovanje na domijadi, kjer je na prvem mestu druženje med stanovalci, ne tekmovanje (H21)
- ◆ Ne more več štrikati, rada bere in se v toplejših dneh sprehaja v parku Doma (E25)

❖ **Pomoč, podpora in komunikacija z zaposlenimi**

- ◆ Pomoč in upoštevanje s strani zaposlenih (G51, I14)
- ◆ Pomoč in upoštevanje s strani zaposlenih tako glede aktivnosti, kot oskrbe (C28a)
- ◆ Obveščanje ob izhodu iz doma (E45, D42, B26b)
- ◆ Možnost pomoči s strani zaposlenih ob izhodih iz Doma (B26a)
- ◆ Pomoč, dostopnost in upoštevanje s strani zaposlenih (F42, G37, I49, I66)
- ◆ skupno reševanje problemov in težav stanovalcev v sodelovanju z zaposlenimi (H6, I68)
- ◆ Pomoč, podpora in posredovanje socialne delavke in glavne medicinske sestre pri reševanju težav stanovalcev (H37)
- ◆ Pomoč, podpora in posredovanje glavne medicinske sestre pri zamenjavi odgovorne zaposlene pri injiciranju insulina zaradi slabe izkušnje, stiske stanovalca (I62)
- ◆ Potreba po pomoči in dogovor s fizioterapevtko o nekajkratnem obiskovanju fizioterapije zaradi bolečine v roki (I63)
- ◆ Možnost avtonomnega odločanja stanovalcev o naslavljanju (B27)

❖ **Želje glede dnevnih aktivnosti**

- Vključevanje in soodločanje o poteku dejavnosti, aktivnosti, oskrbe na kolektivni ravni
  - ◆ možnost izražanja želja in idej glede poteka in vsebine dejavnosti, aktivnosti (E20, F20, I36)
  - ◆ Brez možnosti odločanja glede določitve termina izvajanja maše (F25, C19)
- Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni
  - ◆ Možnost sodelovanja, izražanja želja in mnenj stanovalcev glede organiziranja dogajanja, življenja v Domu na sestankih (E21, H33, G34, I48)
  - ◆ Možnost sodelovanja, izražanja želja in mnenj glede sprotih zadev in potreb stanovalcev ter organiziranja krožkov na sestankih (I35)
- Izražanje in/ali uresničevanje želja
  - ◆ Možnost izražanja ter upoštevanje želja in idej stanovalcev (E22, F1, D16, I22)
  - ◆ Vprašanje in možnost izražanja želja (E1, C16)
  - ◆ Stanovalce vprašajo po željah (E19)
- Vključevanje in odločanje o prireditvah
  - ◆ Brez možnosti odločanja glede izvajanja, in organiziranja vrste prireditve (E23, G20)
- Odločanje
  - ◆ Avtonomno odločanje stanovalcev, kaj bodo počeli čez dan in česa se bodo ali se ne bodo udeležili (E24, F11, G1, I38)
  - ◆ Avtonomno odločanje stanovalcev, kaj bodo počeli čez dan in česa se bodo ali se ne bodo udeležili po potrebi ob pomoči zaposlenih (F16)
  - ◆ Avtonomno odločanje stanovalcev, kaj bodo počeli čez dan, obiskovanje vseh prireditev (C2, H20)
  - ◆ Avtonomno odločanje stanovalcev, katerih aktivnosti se bodo ali se ne bodo udeležili, sicer izdelan urnik aktivnosti v domu (H19)
  - ◆ Avtonomno odločanje stanovalcev, kaj bodo počeli čez dan, kako, kdaj in koliko se bodo gibali, ima osebni urnik gibanja (B1)
  - ◆ Možnost avtonomnega odločanja glede udeleževanja na aktivnostih, dejavnostih in prireditvah za vse stanovalce, tudi za nesamostojno gibljive stanovalce ob pomoči zaposlenih (B14)

**Vključenost v organiziranje življenja v domu**

❖ **Dejavnosti in storitve, organizirane s strani doma**

- Udeležba na dejavnostih, aktivnostih in prireditvah
  - ◆ Možnost udeleževanja na prireditvah in branje, neudeležba na dejavnostih (E28)
  - ◆ Neudeleževanje na športnih igrah (G28)
  - ◆ Neobiskovanje na športnih igrah, pikadu (F23)
  - ◆ Udeleževanje na pogovornih uricah in glasbenih prireditvah (G29)

- ◆ Udeleževanje na prireditvah (G30, H25)
- ◆ Možnost udeleževanja na zgodovinskem krožku, pevskem zboru stanovalcev, kegljanje, pikado in fitnes (I42)
- ◆ Udeleževanje telovadbe, pikada, pogosto samostojno sprehajanje in rekreiranje z vozičkom (I44)
- ◆ Neudeleževanje na kegljanju, bi pa lahko ,če bi želel, pred prihodom Dom rad kegljal (I46)
- ◆ Neudeleževanje na pogovornih uricah (I47a)
- ◆ Udeleževanje na pogovornih uricah (D26a)
- ◆ Udeleževanje pri zgodovinskem krožku ob torkih ob 10. uri (F21)
- ◆ Udeleževanje pri telovadbi, fizioterapiji, zgodovinskih krožkih, prireditvah, proslavah (F28)
- ◆ Obiskovanje prireditev v glavni jedilnici doma (F37)
- ◆ Neudeleževanje aktivnosti, prireditev, športnih iger, kulturnih krožkov zaradi težjega sedenja, bi pa lahko sodelovala, če bi želela (B16)
- ◆ Udeleževanje na pogovornih uricah, družabnih aktivnostih, kulturnih prireditvah, bobnarski delavnici, molitvenih uricah (C23)
- ◆ Možnost sodelovanja kot manekenka na modni reviji v Domu (C27)
- ◆ Obiskovanje prireditev, telovadbe, športnih iger (A14)
- ◆ Udeleževanje pri zlaganju krpic, telovadbi, na kulturnih prireditvah (D22)
- ◆ Aktivno sodelovanje pri športnih igrah, nesodelovanje na prireditvah (F34)
- Zdravnik
  - ◆ Možnost obiska pri zdravniku v Domu od ponedeljka do četrтка po potrebi (E29)
  - ◆ Možnost obiska pri zdravniku v Domu po potrebi (G26, F29, D25)
  - ◆ Možnost vsakodnevnega obiska pri zdravniku v Domu po potrebi (B19, C9)
- Delovna terapija in/ali fizioterapija
  - ◆ Neobiskovanje fizioterapije in delovne terapije (E30)
  - ◆ Obiskovanje fizioterapije po fiksnem urniku (F30)
  - ◆ Obiskovanje fizioterapije zaradi zdravstvenih težav (H28)
  - ◆ Neobiskovanje fizioterapije, raje samostojno gibanje po svojih zmožnostih s hoduljo (B18)
  - ◆ Obiskovanje delovne terapije (I47b, A1)
  - ◆ Neobiskovanje delovne terapije (D18)

❖ **Vključevanje in odločanje o dejavnostih, aktivnosti, oskrbe na kolektivni in individualni ravni**

- prireditve
  - ◆ Nesodelovanje pri pripravi prostorov za prireditve (E31, D24)
  - ◆ Nesodelovanje pri pripravi prostorov za prireditve zaradi zdravstvenih težav (C24, G33)
  - ◆ sodelovanje pri pripravi in pospravljanju prostorov za prireditve (H31)
  - ◆ Možnost sodelovanja pri pripravi prostora za prireditve (I50)
  - ◆ Možnost sodelovanja na prireditvah in pri pripravi prostora za prireditve (A15)
  - ◆ Možnost sodelovanja na prireditvah z lastnimi ljubezenskimi pesmimi (H30)
  - ◆ poslušanje godbe, prireditev z glasbeno vsebino (G21)
  - ◆ Poslušanje pevskih zborov in ansamblov (E32)
  - ◆ zadovoljstvo z večino nastopajočih na prireditvah v Domu, izvajanje prireditev z raznovrstno vsebino (F33)
  - ◆ Zadovoljstvo z organiziranimi prireditvami (H32)
  - ◆ Zaigran skeč, igranje glasbenikov na stare instrumente, zadovoljstvo z večino prireditev (F35)
  - ◆ Možnost aktivnega sodelovanja v raznih domskih skupinah, aktivnostih npr. žogabend, če želijo (A16)
  - ◆ Možnost avtonomnega odločanja glede udeleževanja na prireditvah za vse stanovalce, tudi za nesamostojno gibljive stanovalce ob pomoči zaposlenih (F38, H26, G25, B23)
  - ◆ Možnost udeleževanja na prireditvah, obveščanje s strani zaposlenih (B20)
  - ◆ možnosti odločanja glede izvajanja, in organiziranja vrste prireditve (D23)
  - ◆ Brez možnosti odločanja glede izvajanja, in organiziranja vrste prireditve (F32, H27, G20, G31, B22)

- ◆ Brez možnosti odločanja glede termina izvajanja prireditve, dogovarjanje doma z nastopajočimi (F36)
- ◆ Organizirane prireditve na 14 dni s strani Doma (G22)
- ◆ Možnost izražanja in upoštevanja želja, predlogov stanovalcev ter urejanja zadev glede nastopajočih na prireditvah s socialno delavko in delovno terapevtko (I51)
- Dejavnosti, aktivnosti
  - ◆ Možnost dogovarjanja za termine ter določitve ali zamenjave teme dejavnosti, aktivnosti in krožkov (F39)
  - ◆ možnost izražanja želja in idej glede poteka in vsebine dejavnosti, aktivnosti (F22, G32, I52)
  - ◆ Možnost kasnejše vključitve na aktivnosti (H49)
  - ◆ Veliko dobrega v domu narejenega za stanovalce, kot je park s sprehajalno potjo, energetskim kamenjem, namenjeno spodbujanju živčnih končičev (H34)
  - ◆ možnost izražanja želja in idej glede poteka in vsebine dejavnosti, aktivnosti, ustvarjanje in soodločanje dnevnega reda (I34)
  - ◆ Možnost avtonomnega odločanja glede udeleževanja na aktivnostih za vse stanovalce, tudi za nesamostojno gibljive stanovalce ob pomoči zaposlenih (I54)
- Delovna terapija in/ali fizioterapija
  - ◆ možnost avtonomnega odločanja stanovalcev o preložitvi termina (F31)
- ❖ **Spraševanje o željah glede organizacije dogodkov, dejavnosti, storitev**
  - vključevanje v raziskave
    - ◆ Enkrat letno sodelovanje v raziskavi o zadovoljstvu stanovalcev, drugih raziskav nimajo (E33, G35, A17, C28b)
    - ◆ sodelovanje v raziskavi o zadovoljstvu stanovalcev, kjer lahko stanovalci izrazijo svoje mnenje (I53, H36)
    - ◆ Ne sodelovanje, vključenost v raziskave (F40a, D30, B24)
    - ◆ Ob 10. obletnici delovanja Doma bila intervjuvana (F40b)
  - Izražanje želja
    - ◆ Možnost podaje predlogov za spremembe (E35)
    - ◆ Možnost izražanja in upoštevanje predlogov, želja (D31, A18, B25, H38)
    - ◆ Ne obiskovanje zaposlenih po sobah z namenom spraševanja stanovalcev po željah (D29, A9a)
  - Zdravstvo
    - ◆ Pomoč in upoštevanje s strani zdravstvenih delavcev (E34a, B35)
    - ◆ Najpogostejši stik in podpora medicinskih sester (E34b)
    - ◆ Pomoč in upoštevanje s strani medicinskih sester, želje, potrebe stanovalcev posredujejo tudi naprej, če je to potrebno (I31, D32)
  - Ocena življenja v domu
    - ◆ Zadovoljstvo in dobri občutki z življenjem v domu kot z zaposlenimi (E36a, F41)
    - ◆ Dobri občutki in zadovoljstvo z zaposlenimi v domu (E36b)
    - ◆ Zadovoljstvo z življenjem v domu, umirjenost sproščenost (G13)
    - ◆ Zadovoljstvo z življenjem v domu, nezmožnost samostojnega življenja v domačem okolju (B37)
    - ◆ Zadovoljstvo z življenjem v domu ter odnosom in delom zaposlenih (G36, D47, H4, C51)
    - ◆ Občasni občutki domotožja, drugače zadovoljna z življenjem v domu (F72b)
    - ◆ Slabe, negativne izkušnje z delom in odnosom s strani (nekaterih) zaposlenih v domu (B2)

#### **Način socialne delavke pri zagotavljanju vključenosti in avtonomnosti stanovalcev pri organizaciji življenja v domu**

- ❖ **Stik s socialno delavko**
  - ◆ Redkejši stiki s socialno delavko (E37, G47, F48, D33, D38, A19, B28, C29a)
  - ◆ Pogostejša potreba po pomoči socialne delavke v začetni fazi bivanja v Domu (I65)
- ❖ **Pomoč in podpora socialne delavke**
  - ◆ Možnost pomoči socialne delavke za stanovalce (E38, E46, G39, I56, F43, F46, D34, B34, C32, H47)

- ◆ Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem (G48 A20, B31, H40)
- ◆ Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem ter obiskovanje stanovalcev po oddelkih (G55)
- ◆ Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem pri urejanju zadev v zvezi z Domom in pri urejanju denarne socialne pomoči (I57, H41)
- ◆ Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem pri obveščanju drugih domov o preklicu prošnji prosilca za sprejem in namestitev v drugi dom (I58)
- ◆ Možnost pomoči socialne delavke za stanovalce pri urejanju denarne socialne pomoči za nakup oblačil in obutve (I59)
- ◆ Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem pri pisanju prošnji za pomoč in zbiranju sredstev za nakup medicinskega pripomočka, ter sklenitev dogovora z občino za doplačevanje domske oskrbe (I60)
- ◆ Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke glede informiranja stanovalcev (F44, B29, H3)
- ◆ brez potrebe po pomoči socialne delavke pri reševanju nesoglasij med stanovalci in z zaposlenimi (D35)
- ◆ Dostopnost, posredovanje in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem v vlogi svetovalke, zagovornice za stanovalce v primeru težav (D39, H46)
- ◆ Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem pri izpolnjevanju vloge in plačilu domske oskrbe ter informiranju (A21)
- ◆ Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem na začetku pri informiranju in pri izračuna cene obedovanja v sobi in v jedilnici (A23)
- ◆ Možnost pomoči socialne delavke za stanovalce pri pojasnitvi in ureditvi nejasnosti glede višine cene domske oskrbe (A24)
- ◆ Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem glede domske oskrbe in plačilu komunale za domačo hišo (B30)
- ◆ Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem po potrebi, so slišani (C34)
- ◆ Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem pri sprejemih ob prihodu v dom, reševanju problemov težav in po potrebi pri drugih zadevah. (H39)
- ◆ Vzpostavitev stika socialne delavke in spoznavanje stanovalcev pred prihodom v dom (H42)
- ◆ Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke s celostnim pogledom na situacijo in spodbujanje h komuniciranju, sodelovanju in grajenju dobrih odnosov med stanovalci in zaposlenimi (H45)
- ◆ Možnost pomoči socialne delavke pri reševanju problemov in težav stanovalcev (H44)
- ◆ Spodbujanje, motiviranje zaposlenih s strani socialne delavke h komunikaciji in upoštevanju stanovalcev (H48)

❖ **Vloga in pomoč socialne delavke in/ali zaposlenih glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe**

- ◆ pomoč zaposlenih in socialne delavke pri dogovoru in organizaciji za frizerske storitve ter možnost prevoza (G54, F51)
- ◆ Pomoč, podpora in dostopnost socialne delavke in delovne terapevtke pri urejanju zadev glede aktivnosti (I67)
- ◆ Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke in zaposlenih stanovalcem glede aktivnosti in oskrbe (C37)
- ◆ Pomoč in podpora zaposlenih pri prevozu k frizerju (G53)
- ◆ Brez potrebe po pomoči socialne delavke glede aktivnosti ali oskrbe (E42, G49, A25)
- ◆ Brez potrebe po pomoči socialne delavke glede nege in oskrbe (F47)
- ◆ Redkejša potreba po pomoči socialne delavke pri uresničevanju in zadovoljevanju želja in potreb stanovalcev (G50, D40, C35)
- ◆ Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke glede aktivnosti in krožkov ter po potrebi ob podpori drugih zaposlenih (I61)
- ◆ Brez potrebe po pomoči socialne delavke glede aktivnosti, dejavnosti (D36, B21)
- ◆ Brez potrebe po pomoči socialne delavke glede aktivnosti in prireditve (D41)
- ◆ pomoč socialne delavke pri dogovoru in organizaciji za frizerske storitve ter možnost prevoza (A26)
- ◆ Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke glede dejavnosti, aktivnosti in oskrbe ter po potrebi pri drugih zadevah (H43)

- ◆ Spodbujanje in nudenje pomoči socialne delavke za stanovalce pri prenosu in izvajanju navad, hobijev stanovalcev iz domačega okolja v Dom (H50)

❖ **Pomoč in vloga sorodnikov**

- ◆ Pomoč sorodnikov pri plačevanju računov (E40, B32)
- ◆ Pomoč sorodnikov pri urejanju vsega potrebnega (E41, G41, G52)
- ◆ Pomoč sorodnikov pri dogovoru in organizaciji za frizerske storitve (E43)
- ◆ Pomoč sorodnikov pri dogovoru za frizerske storitve ob podpori in pomoči zaposlenih (C36b)
- ◆ Pomoč in podpora sorodnikov pri urejanju bančnih in drugih zadev (E47)
- ◆ Sorodniki prinašajo vse potrebno (G43)
- ◆ Pomoč in podpora sorodnikov pri plačevanju domske oskrbe (G46, F52, D37, C29b)
- ◆ Pomoč sorodnikov pri plačevanju računov in urejanju papirjev ob pomoči socialne delavke in zaposlenih (F50)
- ◆ Dobri odnosi in podpora sorodnikov (C31)

❖ **Dostopnost do storitev, dejavnosti v domu**

- ◆ Občasna možnost frizerskih storitev v domu (E44, B17a)
- ◆ Brez možnosti frizerskih storitev v domu (C36a)
- ◆ Želja po rednejših frizerskih storitvah v domu (B17b)

**Naloge in vloga socialne delavke glede sprejema stanovalca v dom in vpliv odhoda v dom na življenje starega človeka**

❖ **Stiki s sorodniki**

➤ Osebe

- ◆ Osebni stik z vnuki in pravnuki (E54a)
- ◆ Vsakodnevni osebni stiki s sestro, ki je stanovalka doma ter dvakrat tedensko osebni stiki s drugimi sorodniki (G42)
- ◆ Osebni stik s sorodniki (G44, A34)
- ◆ Osebni stik s sinom, snaho in vnuki (G60)
- ◆ Osebni stik z otroci (D9, C42a, B36a)
- ◆ Pogosti osebni stiki s hčerkami, sinom, možem (F63)
- ◆ Brez osebnega stika s sestro že dve leti, kljub manjši oddaljenosti (I70)
- ◆ Osebni stik s polbratoma (I71)
- ◆ Občasen osebni stik z bratrancem (I74)
- ◆ Redkejši stiki s tetama (I75)
- ◆ Osebni stik s sorodniki, v domačem okolju obišče sina in bratranca (H55a)

➤ oblika

- ◆ telefonski kontakti s sorodniki (E54b, G45, G58, D10, F64, B36b, B38 C42b, I69, I72, H55b)

➤ Ohranjanje socialne mreže

- ◆ Avtonomno in samostojno ohranjanje stika s sorodniki (A28b, H56)

❖ **Stiki s prijatelji**

➤ Pogostost

- ◆ enkrat do trikrat letno (E55a)
- ◆ 2x mesečno (F65)
- ◆ Enkrat na mesec (B40)

➤ oblika

- ◆ Telefonski kontakt s prijatelji (E55b, C44b)
- ◆ obisk in prinesejo, kar rabi (E55c)

➤ osebe

- ◆ Osebni stik s prijatelji bolj redko (C44a)
- ◆ Osebni stik s prijatelji na sprehodih (I73)

➤ Osebe in oblika

- ◆ Osebni stik in telefonski kontakt s prijatelji (H54)

❖ **Življenje v domu**

- ◆ V Domu eno leto (E60, F62)
- ◆ Se ne spomni, kako dolgo je že v Domu (D48)
- ◆ V domu tri leta (B43)
- ◆ V Domu dve leti (C43)
- ◆ V domu pet let (I40)
- ◆ V domu 10 let (H62)

❖ **Vloga sorodnikov**

➤ Obiski

- ◆ Sorodniki prinašajo sladke dobrrote (E53)
- ◆ Začetna podpora in pomoč otrok z rednim obiskovanjem (G65)
- ◆ Osebni stik in podpora sorodnikov (A28a)

❖ **Pomoč in podpora ob navajanje na življenje v domu**

➤ osamljenost

- ◆ Oblika samopomoči (E50)

➤ Navezovanje prvega stika z zaposlenimi

- ◆ Predstavitev zaposlenih ob prihodu v dom (E51, H52, D51)
- ◆ Predstavitev zaposlenih ob prihodu v dom s strani socialne delavke (I77)
- ◆ Sprotno spoznavanje in navezovanje stika z zaposlenimi (F54, A36b)

➤ Grajenje socialne mreže

- ◆ Samostojno navezovanje stikov s stanovalci ob začetni predstavitvi osebja (E52)
- ◆ Navezovanje stika s sostanovalci odvisno od prvega kontakta, situacije (F55)
- ◆ Pomoč in podpora prijateljev sorodnikov in zaposlenih pri navajanju na življenje v domu (F66)
- ◆ Zadovoljstvo z življenjem v domu in vzpostavljanje novih stikov (F69)
- ◆ Pomoč in podpora zaposlenih pri navezovanju, vzpostavitvijo stika s sostanovalci (G61, H65, D45, C50)
- ◆ Pomoč in podpora zaposlenih in socialne delavke pri navezovanju, vzpostavitvijo stika s sostanovalci (I80)
- ◆ Zaradi dobrega odnosa s sostanovalci, socialno delavko in zaposlenimi, brez težav s navajanjem na življenje v domu (H53)
- ◆ ohranjanje dobrega odnosa in druženje, preživljanje skupnega časa s sostanovalci (H57)

➤ Ohranjanje socialne mreže

- ◆ Lažje prilagajanje na življenje v domu zaradi bližine sorodnikov in občutek varnosti, domačnosti (E65, F74)
- ◆ Podpora in pomoč sorodnikov pri navajanju na življenje v domu (G57, G59, B39)
- ◆ Samostojno in avtonomno ohranjanje stikov z ljudmi izven doma (B41)
- ◆ Druženje s sostanovalci, obujanje preteklih izkušenj om medsebojna podpora med stanovalci (B42)

➤ Socialna delavka

- ◆ Podpora in pomoč socialne delavke pri navajanju na življenje v domu od začetka bivanja v domu, pomagala tudi pri vključevanju v aktivnosti v Domu (F56)
- ◆ Podpora in pomoč socialne delavke pri navajanju na življenje v domu in seznanitvi s plačilom domske oskrbe v primerjavi s višino pokojnine (H59)
- ◆ Pomoč in podpora socialne delavke pri navezovanju, vzpostavitvijo stika s sostanovalci in zaposlenimi ter pri reševanju težav (I81)
- ◆ Pomoč in podpora socialne delavke ob težavah s privajanjem na pravila v Domu (D46)
- ◆ Samospoznavanje življenja v domu ob pomoči socialne delavke (C41)

➤ Socialna delavka in zaposleni

- ◆ Podpora in pomoč zaposlenih in socialne delavke pri navajanju na življenje v domu (D43, C40)
- ◆ Podpora in pomoč socialne delavke in zaposlenih glede predstavitve doma, obveščanja o aktivnostih in dogajanju v domu, pravilih doma ter možnosti oskrbe (C39)

➤ zaposleni

- ◆ Pomoč in podpora zaposlenih glede usmerjanja, informiranja stanovalcev o dogajanju v Domu (F57)

- ◆ Pomoč in podpora zaposlenih pri navajanju na življenje v domu (I78)
- ◆ Samoraziskovanje ob pomoči zaposlenih pri raziskovanju, predstavitvi doma in dejavnosti v njem (A32)
- Grajenje in ohranjanje socialne mreže
  - ◆ Podpora in pomoč sorodnikov in stanovalcev pri navajanju na življenje v domu (F59)
  - ◆ Pomoč in podpora prijateljev sorodnikov in zaposlenih pri navajanju na življenje v domu (I76)
  - ◆ Podpora in pomoč sorodnikov, zaposlenih, tudi socialne delavke pri navajanju na življenje v domu (E49, C38)
- ❖ **Pomoč in podpora sorodnikov pred sprejema v dom**
  - ◆ Pomoč s strani sorodnikov pri sprejemu odločitve in pripravi dokumentacije glede odhoda v dom (E59a)
- ❖ **Vloga sorodnikov ob prihodu v dom**
  - ◆ Spremljanje in opora sorodnikov ob prihodu v dom (E61, F70b, G67, D49, C45)
  - ◆ Prihod v dom iz domačega okolja, ne spomni se ali ob pomoči sorodnikov ali koga drugega (B44)
- ❖ **Sprejem odločitve za odhod v dom**
  - ◆ Avtonomni sprejem odločitve glede odhoda v dom, po lastni volji (D52, C49, A37)
  - ◆ Sprejem odločitve starega človeka skupaj s sorodniki za odhod v dom, upoštevajoč mnenje in voljo stanovalca (E59b)
  - ◆ Sprejem odločitve za odhod v dom s strani sorodnikov brez privolitve, upoštevanja mnenja starega človeka glede odhoda v dom (F61, G63)
  - ◆ Avtonomni sprejem odločitve glede odhoda v dom po pogovoru in izraženi pobudi kirurga iz bolnišnice ter pomoč pri kontaktiranju Doma (I84)
  - ◆ Med čakanjem na dom odšel v rehabilitacijski center, iz njega pa v Dom Hmeina po lastni volji ob podpori kirurga (I85)
  - ◆ pozitivne pretekle izkušnje ob obiskovanju moža pred prihodom v dom (C7)
- ❖ **Pomoč in podpora socialne delavke in/ali zaposlenih ob prihodu v dom**
  - ◆ Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke stanovalcem pri sprejemu v dom in navajanju na življenje v domu (E39)
  - ◆ Skrb socialne delavke ob vselitvi (E48, C52b)
  - ◆ Socialna delavka in glavna medicinska sestra izvedli sprejem in razkazali dom ter razložili pravila (E62)
  - ◆ Brez obhoda po domu zaposlenih. Socialna delavka in zaposleni predstavili dom, razložili pravila ter odgovorili na zastavljena vprašanja (B45)
  - ◆ Odhod v Dom zaradi nezmožnosti skrbeti sama zase (F68, F75)
  - ◆ Prihod v dom z rešilcem in postreženo kosilo (F70a, A31)
  - ◆ Socialna delavka in zaposleni izvedli sprejem, postrežba s kosilom (F71, C33)
  - ◆ Socialna delavka izvedla sprejem, razložila pravila doma ter odgovorila na zastavljena vprašanja (G68, G66, H51)
  - ◆ socialna delavka predstavila Dom ter dogajanje v njem in razložila pravila (I88)
  - ◆ Socialna delavka izvedla sprejem in pokazala sobo (I86)
  - ◆ Socialna delavka in zaposleni izvedli sprejem in pokazali sobo stanovalca/ stanovalke (H61, C46)
  - ◆ Socialna delavka in zaposleni ob sprejemu razkazali dom, predstavili zaposlene ter razložili pravila doma (C47)
  - ◆ V prvih nekaj dneh ji socialna delavka in zaposleni razkazali in predstavili dom (A36a)
  - ◆ zaposleni razkazali dom ter razložili pravila (F73)
  - ◆ Dobri občutki ob sprejemu socialne delavke in zaposlenih (G62)
  - ◆ Prihod v Dom iz rehabilitacijskega centra (I83)
  - ◆ Redkejša potreba po pomoči s strani socialne delavke ob prihodu v dom (A29, A35)

❖ **Vloga in pomoč socialne delavke pred prihodom v dom**

- ◆ Brez vzpostavitve stika socialne delavke s stanovalci pred prihodom v dom (E63, F60, C52a)
- ◆ Vzpostavitev stika socialne delavke in spoznavanje stanovalcev pred prihodom v dom (H63, D44)
- ◆ Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke pri informiranju, svetovanju sorodnikov pri iskanju ustrezne namestitve za stanovalce in oddaji prošnje za sprejem v Dom (F45)
- ◆ Dostopnost in nudenje pomoči socialne delavke pri informiranju, svetovanju sorodnikov pri iskanju ustrezne namestitve za stanovalce (F49)

❖ **Privajanje na življenje v domu**

- ◆ Oblika samopomoči (B46b)
- ◆ Izposoje knjig v domski knjižnici, branje pripomoglo na hitrejše samonavajanje na dom (E58)
- ◆ Težak začetek glede privajanja na življenje v domu (E64, G56, G64, G70, B46a)
- ◆ Hitro privajanje na življenje v domu, proti lastnim pričakovanjem (F53)
- ◆ Želja po samostojnosti, samostojno gibanje, sprehajanje po Domu (F58)
- ◆ hitro privajanje na življenje v domu (F67)
- ◆ Dobri, pozitivni občutki ob prihodu v dom, zadovoljstvo, brez težav s privajanjem na življenje v domu (I89, D53, C48)
- ◆ Dobri občutki ob odhodu v dom zaradi predhodne stiske v domačem okolju (H60)
- ◆ Na začetku občutki negotovosti, novosti, postopno navajanje na življenje v domu (A27, A33)
- ◆ Kmalu po težkem prvem dnevu in čustvenem prihodu v dom, hitro sprejetje življenja v Domu (F72a)
- ◆ Samoangžiranost stanovalca pri hitrem in lažjem vključevanju na življenje v domu (H58)
- ◆ Samospoznavanje jedilnice, prostorov in življenja v domu (H64)
- ◆ Samospoznavanje in navezovanja stika z večino zaposlenih (I79)
- ◆ Kasnejša preselitev iz dvoposteljne v enoposteljno sobo (I87)
- ◆ pozitivne pretekle izkušnje ob obiskovanju moža pred prihodom v dom (C53)
- ◆ Lažje in hitrejše navajanje na življenje v domu zaradi predhodnih izkušen iz bolnišnice, brez strahu in z veliko svobode (A30)

❖ **Uporabnik/ica skupnostnih oblik oskrbe pred odhodom v dom**

- ◆ Koriščenje, uporabnik/ica storitve pomoč na domu in dostava hrane, kosila na dom (G69)